

ТЪРСЕНЕТО НА СВЕТИЯ ГРААЛ

Част 4 от „Ланселот-Граал“

Превод от френски: Владимир Атанасов, 2013

chitanka.info

НАЧАЛО НА ТЪРСЕНЕТО^[18]

В навечерието на Петдесетница, когато пристигналите в Камелот рицари от Кръглата маса вече се били черкували и се канели да се настанят по масите, някъде към деветия час^[19] в залата нахлула на кон много красива госпожица. По плувналия в пот кон си личало, че била яздила с все сила. Скочила тя от коня, пристъпила към краля и го поздравила почтително, а той в отговор я благословил.

— Господарю — разнесъл се гласът ѝ, — за Бога, кажете ми Ланселот тук ли е!

— Да, тук е — отвърнал кралят. — Ето го.

Госпожицата тутакси се насочила към рицаря, когото кралят ѝ бил посочил, и му казала:

— Ланселоте, призовавам те от името на крал Пелес^[20] да дойдеш с мен в гората отсреща.

Удивеният Ланселот я попитал на кого принадлежи.

— Принадлежа — бил нейният отговор — на оногова, когото споменах току-що.

— И каква нужда имате от мен?

— Ще видиш това сам.

— Бог ми е свидетел — казал накрая Ланселот, — нямам нищо против да дойда.

Веднага повикал един от прислужниците, комуто наредил да оседлае коня и да му донесе доспехите. Последният тутакси изпълнил нареждането му. Станали свидетели на всичко това, кралят и рицарите в двореца много се натъжили. Въпреки това, разбирайки, че Ланселот няма да остане сред тях, го оставили да тръгне. Само кралицата рекла:

— Какво е това, Ланселоте? Нима ще ни изоставиш в този тържествен ден?

— Сеньора — обадила се госпожицата, — обещавам ви, че утре не по-късно от обяд той отново ще бъде при вас.

— Да заминава тогава — рекла кралицата, — защото ако нямаше да се върне до утре, аз не бих се съгласила да ни остави сега.

Ланселот скочил на коня си, госпожицата — също, след което потеглили без повече церемонии и без други придружители освен един оръженосец, дошъл заедно с младата дама. Излезли веднъж от Камелот, те препуснали до гората, където поели по застлан с камъни път и след около половин левга^[21] навлезли в долина и видели в далечината пред себе си женски манастир. Щом наближили, госпожицата свърнала към него.

Като се приближили до портата, оръженосецът извикал, тя се отворила, всички се спешили и влезли вътре. Когато обитателите на манастира разбрали, че е дошъл Ланселот, всички се затичали да го посрещнат и по всичко личало, че правят това с голямо удоволствие. Когато го отвели в една стая и го освободили от доспехите му, той видял, че там има две легла, на които спели двамата му братовчеди Боорт и Лионел. В изблик на радост той ги събудил, а те, отърсвайки се от съня, го познали, след което го прегърнали и разцелували. Щастieto на братовчедите от неочакваната им среща било неописуемо.

— Любезни сеньор — обърнал се Боорт към Ланселот, — какво приключение те води тук? Мислехме да те видим в Камелот.

Ланселот им разказал как една госпожица го довела при тях, без той да разбере защо.

Докато си говорели така, в стаята влезли три монахини, водейки със себе си Галаад — прекрасен юноша, толкова строен и добре сложен, че едва ли би се намерил равен нему в целия свят. За ръка го водела, плачейки от вълнение, най-достолепната монахиня. Тя застанала пред Ланселот и му казала:

— Сеньор, водя ти нашия храненик, който е цялата наша радост, утеха и надежда, за да го направиш рицар. Защото по наше мнение няма друг по-достоеен мъж, който би могъл да го посвети в рицарско звание, от теб.

Ланселот погледнал младежа и, възхитен от красотата, с която бил надарен, си помислил, че никога през живота си не е виждал толкова блестящ юноша. Очарован и от чистотата, която се излъчвала от него, той се преизпълнил с надежда, че ще извърши достойно дело, ако го посвети в рицарско звание. Затова отговорил на дамите, че ще

изпълни молбата им и на драго сърце ще го стори рицар, щом те желаят това.

— Сеньор — казали му те тогава, — ние искаме това да стане довечера или утре.

— Бог ми е свидетел — отвърнал им той — ще бъде така, както желаете.

Ланселот останал в манастира и наредил на младежа да бодърства през цялата нощ в църквата, а на разсъмване, в първия час^[22] на деня, го посветил в рицарско звание, като най-напред двамата с Боорт закрепили за ботушите му по една шпора. Сетне препасал на кръста му меч и му дал традиционния удар зад врата, пожелавайки му Господ да му даде храброст и здрав разум, защото за хубостта вече не се бил поскъпил. Като приключил с въоръжаването на новия рицар, той му казал:

— Драги сеньор, ще дойдеш ли с мен в двора на нашия владетел крал Артур?

— Сеньор — отвърнал юношата, — няма как да дойда с теб.

Тогава Ланселот рекъл на игуменката:

— Госпожо, позволете на вашия нов рицар да дойде с мен в двора на моя владетел краля. Защото пребиваването му там ще му бъде от по-голяма полза, отколкото оставането му тук.

— Сеньор — отвърнала жената, — все още не е редно да прави това, но щом преценим, че за него ще бъде по-благоотворно да отиде в кралския двор, ние веднага ще го изпратим там.

Тогава Ланселот се разделил с монахините и потеглил, придружен от своите братовчеди. Препускали заедно и не след дълго пристигнали в Камелот към третия час, когато кралят, съпроводен от голяма свита видни благородници, бил отишъл да се черкува. Още с влизането си в двора тримата братовчеди слезли от конете и се качили в залата, където започнали да си говорят за юношата, когото Ланселот бил посветил в рицарско звание. Боорт отбелязал, че никога през живота си не бил виждал човек, който толкова да прилича на Ланселот, колкото въпросният младеж.

— Кълна се, че ще престана да вярвам в каквото и да е, ако този Галаад не е момчето, заченато от прекрасната дъщеря на богатия Крал

Рибар, защото е направо изумително колко много черти от неговия и от нашия род притежава.

— Бога ми — отвърнал Лионел, — и аз вярвам, че е така, защото твърде много прилича на моя сеньор.

Дълго разговаряли двамата по този начин, опитвайки се да измъкнат нещо от устата на Ланселот, но каквото и да си казвали по въпроса, той не промълвил и думичка.

Накрая млъкнали и заоглеждали креслата, наредени около Кръглата маса. Забелязали, че на всяко от тях имало надпис: „Това кресло принадлежи на този и този.“ Продължили да ги разучават, додето не стигнали до голямо кресло, наречено „Опасното кресло“, и намерили върху него наскоро изписан надпис, който разгледали с любопитство и видели, че пише следното: „Изминаха 454 години от разпятието на Иисус до днес и в деня на Петдесетница това седалище трябва да намери своя собственик.“

Като прочели написаното, те си казали един другиму:

— Господи, какво невероятно приключение!

— Кълна се в Бог — рекъл Ланселот, — ако някой наистина иска да пресметне посочения в надписа срок от възкресението на Господ Бог до днес, той, струва ми се, ще открие, че денят, в който това място трябва да бъде заето, е настъпил, защото днес е Петдесетница, а от онова велико събитие са изминали точно 454 години. Затова бих желал написаното да остане в тайна, преди да се появи онзи, за когото това приключение е отредено.

Тогава останалите се наговорили да скрият надписа, като за целта донесли копринена покривка и я разстлали върху креслото.

Когато се върнал от църквата и видял, че Ланселот е пристигнал и е довел със себе си Боорт и Лионел, кралят много се зарадвал, поздравил ги с „добре дошли“ и дал знак да започне празникът — забележителен и великолепен, озарен от радостта на всички рицари от Кръглата маса, че двамата братя отново са сред тях. Монсеньор Говен ги попитал как са се чувствали след заминаването си от кралския двор, а те отвърнали:

— Добре, слава на Господа!

И това било така, защото през цялото това време били здрави и читави.

— Чудесно — възкликнал монсеньор Говен, — това е голяма радост за мен.

Сред възторзите на хората от кралската свита, които не могли да се нарадват на Боорт и Лионел след дългото им отсъствие, кралят наредил да слагат трапезите, защото било време за гощавка. Тогава обаче се изстъпил сенешал Ке и казал:

— Господарю, ако седнеш сега на трапезата, струва ми се, че ще нарушиш тукашния обичай, защото, доколкото си спомняме, ти никога не си сядал на трапезата по време на голям празник, преди пред очите на всички барони от твоя двор да е възникнало някакво важно събитие.

— Прав си — съгласил се кралят, — истина казваш, Ке! Аз винаги съм държал на този обичай и ще държа на него, докато мога. Но така се зарадвах на Ланселот и неговите братовчеди, които се върнаха здрави и читави в двора, че забравих за него.

— Затова ти и напомням — рекъл Ке.

Докато водели този разговор, внезапно в залата влятел прислужник и на един дъх изрекъл:

— Господарю, нося ти необикновена новина!

— Казвай бързо!

— Господарю, там долу пред твоя дворец се появи огромна канара, която отначало видях да плава над водата. Ела да я видиш, защото съм сигурен, че това е чудодейно събитие.

Кралят веднага слязъл, за да види това чудо, и когато стигнал до брега, съзрял канарата, която била доплавала и спряла на него. Тя била от яркочервен мрамор, а в нея бил втъкнат меч, наглед великолепен и богато украсен, а предпазителят на дръжката бил от скъпоценен камък, инкрустиран много деликатно със златни букви. Бароните заразглеждали надписа, който казал: „Оттук ще ме извади само онзи, комуто ще принадлежи и който ще бъде най-добрият рицар на света.“

Като прочел тези думи, кралят се обърнал към Ланселот:

— Драги сеньор, този меч по право ти принадлежи, защото съм убеден, че именно ти си най-добрият рицар на света.

А той му отвърнал с горчивина:

— Господарю, със сигурност не ми принадлежи и аз нямам нито куража, нито дързостта да го докосна, защото не съм нито достоен,

нито достатъчно доблестен, за да го притежавам. Така че ще се въздържа и не ще посегна към него. Защото инак, ако го пожелае, би било проява на истинска лудост от моя страна.

— При все това — възразил му кралят — ще опиташ, надявам се, да го измъкнеш от камъка.

— Господарю — отвърнал му Ланселот, — няма да сторя това. Защото знам, че никой не ще опита, без да претърпи неуспех и дори да се нарани.

— И откъде знаеш за това?

— Знам го, господарю, а и ще ти кажа и още нещо, защото искам да си наясно: днес ще започнат големите приключения и великото чудо на Светия Граал.

Като чул, че Ланселот не желае да стори нищо повече, кралят се обърнал към монсеньор Говен:

— Драги ми племеннико, опитай тогава ти.

— Господарю — отвърнал той, — нека Твоя Светлост ми позволи да не правя това. Щом сеньор Ланселот не иска да си опита късмета, то очевидно и моите усилия ще бъдат напразни, защото е знайно, че той е несравнимо по-добър рицар от мен.

— И все пак — настоял кралят — направи поне един опит. Не за да се сдобиеш с меч, а защото аз искам това.

Тогава Говен протегнал ръка, хванал меч за дръжката и го дръпнал, но не успял да го извлече от камъка.

— Остави, драги ми племеннико — рекъл кралят. — Достатъчно е, че се подчини на моето нареждане.

— Монсеньор Говен — обадил се и Ланселот, — да знаеш, че този меч ще ти създаде един ден такива неприятности, че не ще пожелаеш да го държиш в ръка и на цената на цял замък.

— Сеньор — отвърнал Говен, — аз нямах никакъв избор. Дори да ми бе писано начаса да умра, пак щях да постъпя така, за да изпълня волята на моя господар.

Като чул тези му думи, кралят взел да се разкайва за стореното от монсеньор Говен. Тогава поискал от Персевал да се подложи и той на изпитанието с меч. Персевал му отвърнал, че на драго сърце ще го стори, за да направи компания на монсеньор Говен.

Грабнал меч и го дръпнал с все сила, но също не успял да го изтегли. Тогава всички присъстващи се убедили, че Ланселот е прав и

че надписът върху предпазителя на дръжката казва истината. Оттук насетне нямало как да се намери мъж, толкова дързък, че да се заеме с подобно нещо, а Ке се обърнал към краля:

— Господарю, господарю, кълна се в главата си, сега вече можеш спокойно да седнеш на трапезата, когато пожелаеш, защото, както ми се струва, преди гощавката не ти липсваше истинско приключение.

— Тъй да бъде — рекъл кралят, — наистина е време за гощавка.

Всички рицари си тръгнали и оставили канарата на брега, а кралят наредил да оповестят водния сигнал^[23]. Сетне се настанил на високия си престол, а рицарите от Кръглата маса насядали всеки на своето място. Този ден там присъствали четирима короновани крале, а наред с тях — толкова много благородници, че било затруднително дори да бъдат изброени.

И тъй, заел кралят своето кресло в двореца заедно с голяма компания знатни барони на служба при него. След като насядали, станало ясно, че всички рицари от Кръглата маса са дошли и всички места около нея са заети с изключение на Опасното кресло. Тъкмо приключило поднасянето на първото ястие, и настанало чудо на чудесата: всички прозорци и врати на двореца се затворили от само себе си, без никой да ги е докосвал, ала при все това в залата не настъпила мрачина. Присъстващите — и по-наивните, и по-мъдрите — се вцепенили от смайване. Пръв се окопитил Артур, който казал:

— За Бога, сеньори, не ни липсваха днес чудеса и тук, и на брега, но съм убеден, че тепърва ще има да се нагледаме на още по-големи и от тях.

Докато кралят произнасял тези думи, в залата влязъл мъж на преклонна възраст, облечен в бяла роба, ала никой от присъстващите така и не разбрал откъде е дошъл. Старецът вървял пеша и водел за ръка рицар с яркочервени доспехи, но без меч и без щит. Озовавайки се в средата на залата, той казал:

— Мир вам!

Сетне се обърнал към краля със следните думи:

— Кралю Артуре, довел съм Желания рицар, чието потекло произлиза от коляното на цар Давид и се родее с това на Йосиф Ариматейски. Благодарение на него премеждията и изпитанията,

сполитащи непрекъснато твоето кралство и чуждестранните земи, най-сетне ще секнат. Ето го и него пред теб.

При тази новина кралят силно се зарадвал и казал на непознатия мъж:

— Сеньор, добре си дошъл и дано твоите думи са истинни! Добре е дошъл и твоят спътник, защото ако той е рицарят, от когото очакваме да доведе докрай изпитанията на Светия Граал, ще го посрещнем с най-голяма радост. Пък и който и да е — този, за когото говориш, или някой друг, — желая му всичко най-добро, след като е благородник от толкова знатно потекло, както ти го представяш.

— Бога ми — възкликнал божият човек, — съвсем скоро ще видите какви хубави неща ще има тепърва да ви се случват.

При тези думи кралят наредил на прислугата да смене доспехите на рицаря и да го облече в роба от червена коприна, а сетне му дал да се загърне в червената мантия, която носел праметната през рамо, цялата от брокат и подплатена отвътре с бял хермелин. Щом свършил с обличането и натъкмяването, старецът се обърнал към младежа:

— Последвай ме, сеньор рицарю.

Последният се подчинил, а непознатият мъж го отвел право до Опасното кресло, до което седял Ланселот, и повдигнал сложеното върху него копринено покривало. На него намерил следния надпис: „Това е креслото на Галаад.“ Божият човек се взрял внимателно в него, намерил, че е прясно написано, и разпознал името. След което на висок глас — така, че всички да го чуват, — заявил:

— Сеньор рицарю, седни тук, защото това място ти принадлежи.

Младежът седнал уверено и казал на стареца:

— Сега вече можеш да се завърнеш обратно, защото прекрасно се справи с онова, което ти бе заръчано. Бъди така добър да поздравиш всички в светата обител, както и моя чичо крал Пелес, а също и моя дядо — богатия Крал Рибар, — и им кажи от мое име, че ще отида да ги навестя при първия удобен случай.

Старецът тръгнал да излиза, призовавайки Господ да закриля крал Артур и всички присъстващи, а когато те един през друг го разпитвали кой е той, не пожелал да им даде обяснение, а само отвърнал, че засега няма да се разкрие, защото ще имат възможност да разберат това, когато му дойде времето, стига тогава да имат смелостта да зададат същия въпрос. Сетне се приближил до затворената главна

порта на двореца, отворил я и слязъл в двора, където го очаквали петнадесетина рицари и други благородници, които били дошли с него. Качил се той на коня и напуснал двора, така че този ден никой не могъл да научи за него нищо повече.

Когато присъстващите видели младият рицар да сядва в креслото, от което толкова доблестни мъже изпитвали голям страх и от което неведнъж произлезли невъобразими събития, всички до един изпитали голяма почуда. Виждали, че е твърде млад, и не могли да си представят откъде би могъл да бъде осенен с подобно благоволение, освен по волята на Господ Бог. Празникът навлязъл в разгара си и всички отдавали почит към рицаря, защото били убедени, че именно той е човекът, благодарение на когото чудесата на Светия Граал най-после ще престанат. Увереността им идела от изпитанието с креслото, което се било случило пред очите им: до този ден всеки, който дръзнул да седне без позволение в него, неизменно бил спохождан от голяма беда. Но не и този младеж. Ето защо му прислужвали и го обграждали с почести, сякаш бил господар и властелин над рицарите от Кръглата маса.

Ланселот, впечатлен от необикновеното събитие, също се взрял внимателно в него и с изненада узнал, че това е същият младеж, когото призори бил посветил в рицарски сан. Той силно се възрадваше от това и му оказал всевъзможни знаци на внимание и уважение. Отворил разговор за много неща, помолил го да му разкаже за себе си, а младежът, понеже също го разпознал, не посмял да му откаже и му отговорил на много въпроси. Но Боорт, който се радвал като никой друг, защото знаел, че това е Галаад, синът на Ланселот и рицарят, призван да доведе нещата до успешен край, се обърнал към брат си Лионел със следните думи:

— Драги братко, знаеш ли кой е рицарят, седнал на Опасното кресло?

— Нямам особена представа — отвърнал му Лионел. — Може би е онзи младеж, който бе посветен тази сутрин в рицарско звание от ръката на сеньор Ланселот и за когото ние с теб през целия ден си говорихме, че е заченат от дъщерята на богатия Крал Рибар и сеньор Ланселот.

— Бъди сигурен — казал Боорт, — че това е той и че е наш близък братовчед. Цялата тази история би трябвало да ни доставя голяма радост, защото няма съмнение, че той ще извърши велики дела, каквито никой рицар никога не е извършвал, след като още първите му стъпки са толкова забележителни.

Така си говорели за Галаад двамата братя, не по-различни били и думите, които всички присъстващи в двора на Артур си разменяли. Новината така бързо се разпространила из двореца, че достигнала дори до кралицата, която се хранела в своите покои. Един от младите ѝ прислужници дотичал при нея и ѝ казал:

— Господарке, чудеса се случиха в двореца днес!

— Какво говориш? — озадачила се тя. — Казвай какво е станало!

— За Бога, сеньора — възкликнал той, — в двора пристигна един рицар, който сложи край на историята с Опасното кресло. А е толкова млад, че всички се чудят и маят на какво се дължи това благоволение свише към него.

— Наистина ли? — удивила се кралицата. — Вярно ли е това, което говориш?

— Да, сеньора! — отвърнал той. — Нима може да си измислям?

— Боже мой! — възкликнала тя. — Трябва да е имал голям късмет, защото на подобен подвиг досега не се бе решавал никой мъж, без да бъде покосен от смъртта или да бъде ранен в желанието си да доведе нещата докрай.

— Господи! — ахнали и останалите дами. — Този рицар наистина е роден под щастлива звезда! Никой мъж, колкото и да е бил храбър, не е успявал досега да стигне дотам, докдето е стигнал този младеж, а и от това чудо може да се съди, че именно той ще бъде човекът, който ще сложи край на бедите, върхлитаци Велика Британия, и с помощта на когото Раненият Крал^[24] ще получи изцеление.

— Приятелю — обърнала се кралицата към младежа, — кажи ми, за Бога, как се чувства той сега!

— Сеньора — отвърнал ѝ той, — кълна се, че той е един от най-добрите рицари на света, но е удивително млад и толкова много

прилича на Ланселот и роднините на крал Бан, че всички в двореца са смаяни. Ходят и разправят, че няма как да не е техен потомък.

Тогава желанието на кралицата да го види се разгоряло още повече, защото откакто чула да говорят за приликата между двамата, си помислила, че наистина става дума за Галаад, заченат от връзката на Ланселот с дъщерята на богатия Крал Рибар, за която многократно й било разказвано. Това, както и начинът, по който той бил измамен, биха могли да я накарат да се чувства много ядосана на Ланселот, стига да се докажело, че вината е негова.

Като приключили с угощението, кралят и рицарите от Кръглата маса станали от местата си. Владетелят лично отишъл до Опасното кресло и в желанието си да узнае името на младия рицар, повдигнал копринената покривка и открил написано името на Галаад. Тутакси го показал на монсеньор Говен с думите:

— Драги племеннико, очевидно ние вече сме заедно с Галаад — съвършения Добър рицар, когото и ние, и всички от Кръглата маса толкова се надявахме да намерим. Хайде да помислим как да се погрижим за него и да го почете, докато е сред нас, защото няма да остане задълго тук, убеден съм в това, а съвсем скоро ще започне голямото търсене на Граала. За същото нещо спомена днес пред нас и Ланселот — нещо, което той не би направил, ако не знаеше за какво става дума.

— Сеньор — отвърнал монсеньор Говен, — и ти, и всички ние трябва да бъдем на неговите услуги, като на човек, когото Бог ни изпраща, за да отърве страната от необикновените чудеса и странните изпитания, които не спират да я преследват от толкова време насам.

Тогава кралят отишъл при Галаад и му казал:

— Сеньор, добре си дошъл, ние отдавна искахме да те видим и ето че по волята на Господ и по твое благоволение ти си тук, сред нас.

— Господарю — отвърнал младежът, — дойдох тук, защото бях длъжен да го сторя. Знам, че оттук трябва да потеглят участниците в търсенето на Светия Граал, което ще започне съвсем наскоро.

— Сеньор — взел отново думата кралят — чувствахме голяма нужда от твоето идване тук заради много неща, но най-вече за да сложим край на необикновените чудеса и приключения по нашите

земи, както и да доведем до щастлив завършек едно изпитание, което днес стана факт и с което всички останали тук така и не успяха да се справят. Знам, че няма да се провалиш, защото ти си човекът, който е длъжен да сложи край на премеждията, оказали се непосилни за другите рицари. Знайно е, че Бог те е изпратил сред нас, за да приключиш веднъж завинаги с онова, което останалите не съумяха да доведат докрай.

— Господарю — рекъл тогава Галаад, — любопитен съм да видя мястото, където трябва да се състои това изпитание.

— Веднага ще ти го покажа — отвърнал му кралят.

Сетне го хванал за ръка, за да го изведе извън двореца, а всички барони, които били там, ги последвали, изпълнени с надеждата да станат свидетели как изпитанието при голямата канара ще получи своята развързка. От всички посоки започнали да се стичат хора, така че в целия дворец не останал нито един рицар, който да не се озове на въпросното място. Нещо повече, новината стигнала до кралицата и тя, още щом я чула, начаса наредила да вдигнат трапезите и се обърнала към четири от най-високопоставените дами, намиращи се при нея:

— Любезни дами, бъдете така добри да ме съпроводите до брега, защото за нищо на света не ще пропусна да видя как ще приключи това изпитание, стига, разбира се, да успея да стигна навреме.

Сетне кралицата излязла от двореца, съпроводена от голяма свита дами и госпожици. Когато се озовали на брега, рицарите ги видели да идват и си казали:

— Обърнете се да видите кралицата!

Тутакси най-прославените от тях й сторили път. А кралят рекъл на Галаад:

— Сеньор, ето го изпитанието, за което одева споменах пред теб. Днес някои от най-прочутите рицари от моя двор не успяха да изтеглят меч, стърчащ от тази канара, и всичките им опити да го сторят се провалиха.

— Господарю — отвърнал му Галаад, — в това няма нищо чудно, защото изпитанието е предназначено за мен, а не за тях. Увереността ми, че ще се сдобия с този меч, е толкова голяма, че, както вече се убедихте лично, не нося със себе си друг.

Поднесъл тогава ръка към меча Галаад и го изтеглил от канарата с такава лекота, сякаш не бил заседнал в камъка, после взел

ножницата, втъкнал го в нея, препасал го на кръста си и се обърнал към краля:

— Господарю, сега положението е далеч по-добро отпреди. Не ми липсва нищо освен щит.

— Драги сеньор — веднага се отзовал кралят, — Бог ще ти изпрати отнякъде и щит, както стори това с меча.

В този миг се загледали надолу към брега и видели как към тях на бял жребец се носи в пълен галоп неизвестна госпожица. Щом се озовала пред тях, тя поздравила краля и всички присъстващи, след което попитала дали Ланселот е сред тях. Той пък се оказал лице в лице с нея и ѝ отвърнал:

— Госпожице, аз съм този, когото търсиш.

Тя го погледнала, разпознала го и през плач му казала:

— О, Ланселоте! От тази сутрин нещата много се промениха за теб!

Чувайки тези думи, той я попитал:

— Какво говориш, госпожице?

— За Бога! — отвърнала тя. — Ще ти кажа пред всички тук присъстващи. До тази сутрин ти бе най-личният и всеки, който би те нарекъл най-добрия рицар на света, би казал истината, защото до този миг нещата стояха така, но който каже това сега, ще трябва да бъде смятан за лъжец, защото вече има по-добър от теб и това бе доказано от изпитанието с меча, до който ти не посмя да се докоснеш. Така в славата на твоето име, което аз тъй често съм споменавала, настъпи промяна и превратност, защото оттук насетне не бива да мислиш, че си най-добрият рицар на света.

Ланселот отвърнал, че и на ум нямало да му дойде такова нещо, защото изпитанието било избило всякаква подобна мисъл от главата му.

Тогава госпожицата се обърнала към краля и му рекла:

— Кралю Артуре, чрез мен отшелникът Насциен те осведомява, че през днешния ден ще те споходи най-великата почит, която някога е спождавала който и да било рицар в Британия, ала тази почит ще е отредена не за теб, а за друго. И знаеш ли за какво иде реч? За

Светия Граал, който ще се появи в твоя дворец и ще засити кавалерите на Кръглата маса.

Едва изрекла тези думи, тя се обърнала и препуснала по пътя, по който била дошла. Мнозина от присъстващите барони и рицари понечили да я задържат, за да узнаят коя е и откъде идва, но тя не обърнала внимание на молбите им, а и кралят наредил на бароните от свитата си:

— Драги сеньори, ето че вече се сдобихме с истинско доказателство, че в най-скоро време ще пристъпите към търсенето на Светия Граал. И понеже никога повече няма да ви видя всички заедно, както сте сега пред мен, аз искам начаса да устроите в равнината пред Камелот бляскав турнир, за който наследниците ни ще си спомнят дълго след нашата смърт.

Всички на драго сърце приели кралската воля. Върнали се в града и някои от тях взели оръжията си, за да се сражават с по-голяма увереност, а други се задоволили само с наметалата и щитовете си, защото повечето от тях разчитали изключително много на своята храброст. Кралят пък бил подхванал всичко това с едничката мисъл да види поне отчасти рицарските достойнства на Галаад, защото с право смятал, че напусне ли веднъж двора му, ще мине много време, преди да се върне отново в него.

Когато мало и голямо се насъбрало в равнината пред Камелот, Галаад, изпълнявайки настойчивата молба на краля и кралицата, надянал ризницата на гърба и шлема — на главата си. Щит обаче не пожелал да вземе въпреки многото предложения, които му били направени. А монсеньор Говен, който не можел място да си намери от радост, заявил, че той лично ще му носи копията; същото казали Ивен и Боорт от Гон^[25], а кралицата се качила на крепостната стена, съпроводена от пищна свита дами и госпожици.

Галаад, който излязъл на равното заедно с останалите рицари, започнал да чупи копия с такава мощ, че никой от наблюдаващите го не съумявал да сдържи удивлението си. За съвсем кратко време проявил такива чудеса от храброст, че нямало нито мъж, нито жена, които, виждайки рицарската му доблест, да не се прехласне пред него и да не го обяви за най-добрия от всички. Така хората, които никога

преди не го били виждали, оживено обсъждали как бил започнал живота си на рицар по блестящ начин и как по онова, което бил извършил през този ден, можело да се съди, че занапред с лекота ще надмине останалите си събратя, защото с края на турнира станало ясно, че от всички рицари на Кръглата маса, взели участие в него, имало само двама, които той не бил повалил — Ланселот и Персевал.

Турнирът продължил все по същия начин чак до деветия час^[26], когато най-сетне бил прекратен, защото кралят се побоял да не би успехите на младежа да предизвикат всеобщия гняв срещу него, и заповядал на всички да се разотидат. Сетне му наредил да снесе шлема си, дал го на Боорт от Гон да го носи, и тръгнал заедно с него към Камелот, където го повел по главната улица с открито лице, за да го виждат всички. Като го разгледала, кралицата си казала, че негов баща несъмнено би трябвало да е Ланселот, защото едва ли имало в целия свят двама души, които да си приличат толкова много. Нищо чудно, че бил надарен с такива рицарски качества, защото иначе би бил срам и позор за целия си род. Една дама, която чула част от тези думи, тутакси попитала:

— Господарке, за Бога, нима по право трябва да е толкова велик рицар, както ти го представяш?

— Да, точно така е — отвърнала ѝ кралицата, — защото и по бащина, и по майчина линия произхожда от най-великите рицари на света, а и от най-благородното известно нам потекло.

Сетне дамите слезли, за да присъстват на вечернята, с която приключил този забележителен ден. След края ѝ кралят излязъл от църквата и се върнал в двореца си, където веднага наредил да слагат трапезите. Рицарите побързали да седнат всеки на своето място, както били сторили това сутринта. Ала веднага щом гостите се настанили и в залата настъпила тишина, около тях се разнесла страховита гръмотевица, от която като че ли целият дворец щял да рухне. Още в същия миг обаче в него проблеснал слънчев лъч, който залял вътрешността му със светлина, седем пъти по-силна отпреди. Всички се почувствали така, сякаш били осенени от благодатта на Светия Дух, и започнали с почуда да се оглеждат едни други, понеже не знаели какво им се е случило. Настъпила гробна тишина, нямало човек, който да е в състояние да говори или дори да произнесе една-единствена дума. Всички, малки и големи, били онемели.

Доста време останали в подобно вцепенение, при което само се гледали едни други като безсловесни зверове, и едва след това в залата се появил Светият Граал, покрит по такъв начин с бяло копринено було, че никой не можел да види кой го носи. Той влязъл през главната порта на двореца и веднага след появата му цялата вътрешност се изпълнила с благоухания, сякаш всички благовонни треви по земята били разпръснати в нея, понесъл се през залата между масите и навсякъде, откъдето минел — и от едната, и от другата страна, — те се оказвали отрупани с ястия от такова естество, каквото всеки желаел.

Когато на всички било поднесено, Светият Граал изчезнал така внезапно, че никой не разбрал какво е станало с него. Така и не видели накъде е поел, а всички от свитата, които допреди малко не били в състояние да промълвят и дума, сега вече си били възвърнали дар слово. Тогава повечето от тях отправили благодарности към Господ Бог за това, че ги е обсипал с благодатта на Светия Граал. Ала от всички присъстващи не можело да се намери по-щастлив от крал Артур, който ликувал, че Господ е проявил към него благоволение, каквото не е проявявал към никой владетел дотогава.

Събитието предизвикало възторг както сред свитата, така и сред чуждестранните гости, защото на всички им се струвало, че Господ не ги е забравил, щом е проявил такова велико благоволение към тях. Към него били насочени и всички разговори, докато траела гощавката, а и кралят лично подхванал приказка за това, обръщайки се към своите най-приближени велможи:

— Няма съмнение, сеньори, че трябва да бъдем изключително радостни, задето Господ Бог ни даде велик знак за Своята обич, като пожела да ни обсипе със Своята благодат в един толкова тържествен ден, какъвто е денят на Петдесетница.

— Господарю — обадил се монсеньор Говен, — има още едно нещо, за което не знаеш: в този дворец няма човек, който да не е получил всичко, от което е имал нужда или го е пожелал, а подобно нещо не се е случвало никога в никой кралски двор освен у Ранения крал. Но хората тук бяха толкова заблудени, че не можаха да видят ясно това и истинската му същност остана скрита за тях. Ето защо още сега обявявам моята воля, че още утре сутринта, без да чакам нито миг повече, ще предприема Търсенето на Граала, и то така, че да го намеря за една година и един ден, та дори и повече, ако се наложи. Каквото и

да се случи, няма да се върна в двора, преди да съм видял Граала още по-отчетливо, отколкото ми бе показан тук. Ще го видя, стига някак си да мога или да ми бъде позволено, а ако това се окаже невъзможно, ще се върна тук.

Когато присъстващите на Кръглата маса чули тези думи, всички наставали от местата си и произнесли същия обет като този, който току-що бил дал монсеньор Говен: зарекли се, че за нищо на света нямамо да спрат да бродят, преди да се озоват седнали край също толкова височайша трапеза, на която винаги да им бъдат поднасяни не по-малко вкусни и крехки ястия от намиращите се в този миг пред тях. Когато видял как всички до един се нагърбват с този обет, кралят се почувствал много нещастен, защото знаел много добре, че не притежава силата да ги отклони от това начинание. Ето защо се обърнал към монсеньор Говен:

— О, Говен, да знаеш, че с обета, който даде, ти предизвика моята смърт, защото ми отне най-прекрасната и вярна дружина, с каквато бих могъл някога да се сдобия. Става дума за рицарите от Кръглата маса, защото когато те си заминат оттук, аз знам, че никога няма да се върнат обратно всички до един, а мнозина от тях ще оставят костите си в това промеждие, което изобщо няма да приключи толкова скоро, колкото си представяте. И това много ме натъжава, защото направих всичко по силите си, за да ги въздигна и обогатя, а и винаги съм ги обичал и още ги обичам като мои синове или братя. Заминаването им ще ми причини огромна тъга, защото свикнах да ги виждам едва ли не всеки ден и да бъда заедно с тях: затова и не мога да си представя как ще живея, без да ги виждам.

Щом изрекъл тези думи, кралят потънал в нерадостен размисъл и от мрачните мисли от очите му потекли сълзи, които околните нямамо как да не забележат. А когато заговорил отново, гласът му отекнал толкова силно, че всички го чули да казва:

— Говен, Говен, стовари ти в сърцето ми голяма мъка, от която не ще мога да се отърва, преди да узная със сигурност какъв ще е краят на това дирене, защото душата ми е изпълнена със съмнения, че най-скъпите ми приятели никога повече не ще се върнат при мен.

— О, господарю! — възкликнал на свой ред Ланселот. — За Бога, защо говориш така? Мъж като теб не трябва да храни страх в сърцето си, а да е изпълнен със справедливост и храброст, както и с

добра надежда. Длъжен си да възвърнеш мъжеството си, защото дори да изпогинем всички в това начинание, това ще бъде за нас по-висша чест, отколкото ако сложим кости при други обстоятелства.

— Ланселоте — рекъл кралят, — голямата обич, която изпитвам към тях, ме кара да изричам тези думи, и никак не е за учудване, че съм натъжен от тяхното заминаване. Защото никога никой християнски крал не е имал край себе си толкова велики рицари и толкова мъдри мъже на своята трапеза, колкото имам аз днес, нито пък такъв цвят на обществото ще се събере някога някъде. И никога няма да седнат заедно край която и да било друга маса, както ги виждаме тук. Ето кое ми причинява най-голяма мъка.

На тези думи монсеньор Говен така и не намерил какво да отговори, защото много добре разбирал, че кралят казва истината. Ако се бил въоръжил с достатъчно смелост, сигурно би понечил да си оттегли думите, но това било невъзможно, защото те вече били отекнали навсякъде. Нещо повече, почти веднага из всички помещения на двореца било обявено, че търсенето на Светия Граал е започнало и че на следващия ден от кралския двор щели да потеглят всички онези, които са се наели да участват в него. Мнозина от местните хора били по-скоро нажалени, отколкото радостни, защото благодарение на подвизите на рицарите от Кръглата маса дворът на крал Артур внушавал на всички останали немалко страхопочитание.

Когато дамите и госпожиците, които вечеряли заедно с кралицата в покоите, чули тази новина, повечето от тях се натъжили и нажалили. Особено онези, които били съпруги или приятелки на рицарите от Кръглата маса. И в това нямало нищо чудно, защото винаги се били радвали на уважението и обичта на мъжете, за които сега се бояли, че можело да загинат в предстоящото изпитание. Затова по лицата им била изписана голяма скръб, което пък накарало кралицата да се обърне към младия прислужник, стоящ пред нея:

— Кажи ми, млади момко — попитала тя, — ти присъства ли там, когато това търсене бе оповестено?

— Да, господарке — отвърнал той.

— Ами монсеньор Говен? — продължила тя да разпитва. — Ами Ланселот от Лак? Те също ли се канят да участват?

— Със сигурност, госпожо — отговорил той. — Монсеньор Говен пръв положи клетва, последва го Ланселот, същото сториха и всички други, така че от рицарите на Кръглата маса не остана нито един, който да не се присъедини към тях.

Като чула тези думи, кралицата била обсебена от мисълта за Ланселот и била налегната от такава мъка, че почувствала как още малко, и ще умре. Колкото и да се мъчила, не съумяла да сдържи сълзите си, които бликнали от очите ѝ, и чак след известно мълчание, по-безутешна от всички останали, смогнала да промълви:

— Много жалко! Много жалко! Това Търсене не ще бъде доведено до успешен край, без цената за това да е гибелта на не един или двама храбри мъже, щом толкова много от тях се включиха в начинанието. Чудя се единствено как Негово Величество кралят е допуснал подобно нещо, защото цветът на неговите барони ще се отправи на поход и тук, в двора, ще останат далеч по-малоценни рицари.

След което отново заплакала с горчиви сълзи, последвана от всички дами и госпожици от нейната свита.

Дворът изпаднал в смут от новината за заминаването на рицарите. Когато трапезите както в голямата зала, така и в покоите били раздигнати и дамите се събрали със своите кавалери, започнали нови излияния, защото всяка дама или госпожица, независимо дали била съпруга или приятелка, заявила на своя кавалер, че ще тръгне с него в предстоящото дирене на Граала. На неколцина не им трябвало много и щели тутакси да се съгласят, ако не била появата на един достопочтен старец, облечен в църковни одежди, който влязъл в залата веднага след вечерята. След като я прекосил и се озовал пред краля, той заговорил на висок глас, така че да могат всички да го чуят:

— Чуйте ме, сеньори рицари от Кръглата маса, заклели се да предприемете търсенето на Светия Граал. Чрез моята уста отшелникът Насциен повелява, щото никой участник в това Търсене да не повежда със себе си нито дама, нито госпожица, за да не изпадне в смъртен грях. И никой да не потегля на това преमेждие, без да се е изповядал или без да е отишъл тепърва да стори това, понеже никой не бива да се посвещава на една тъй възвишена служба, без да се е освободил и

пречистил от всички низости и всички смъртни грехове. Защото това Търсене не е търсене на земни блага, а трябва да се превърне в дирене както на великите тайнства на Господ Бог, така и на великите убежища на вярата, които нашият всевишен Господар ще разкрие на онзи благословен рицар, когото Той е избрал измежду всички останали земни рицари за Свой служител. Нему Той ще разкрие чудесата на Светия Граал, нему Той ще позволи да види онова, което никое земно сърце не би могло да си помисли, нито пък езикът на земен човек — да изрази.

Тези думи осуетили участието на съпругите или приятелките на рицарите в Търсенето, а кралят дал пищен прием на божия човек, по време на който се заел да го разпитва кой е и какъв е. Ала старецът не му доверил почти нищо за себе си, защото мислел за съвсем други неща.

Що се отнася до кралицата, тя отишла при Галаад, приседнала до него и започнала да го разпитва откъде е, от каква вяра е и от какво семейство произлиза. Той от своя страна отвърнал на почти всички въпроси като човек, който е посветен в нещата. Ала за това, че е син на Ланселот, не проронил и дума. Кралицата обаче, осмисляйки чутото, стигнала до убеждението, че той наистина е син на Ланселот и че е бил заченат от дъщерята на крал Пелес, за която тя неведнъж била слушала да се говори. Водена от желанието да чуе и научи от собствената му уста дали нещата наистина стоят така, тя го обсипала с въпроси за личността на баща му, ала той ѝ отвърнал, че не е напълно уверен чий син всъщност е.

— О, сеньор — възкликнала тогава тя. — Ти криеш истината от мен! И защо постъпваш така? За Бога, не се срамувай да назовеш своя баща, защото той е най-прекрасният рицар на света и произхожда и по бащина, и по майчина линия от крале и кралици, от най-благородно потекло, каквото изобщо може да съществува, а и досега е имал славата на най-добрия рицар на света. Ето защо и ти би трябвало да надминеш всички рицари по земята. Да не говорим, че си приличате с него като две капки вода и сред нас едва ли съществува човек дотам глупав, че да не го разбере, стига само да пожелае да си даде сметка как стоят нещата.

Като чул това, младежът се почувствал крайно неловко, защото бил много срамежлив. Затова ѝ отвърнал следното:

— Господарке, щом си толкова убедена кой е моят баща, ти би могла сама да ми го посочиш. Ако е този, за когото предполагам, ще приема твоите думи за истина, но ако не е, няма как да се съглася с тях, независимо какво ще ми кажеш.

— За Бога — възкликнала отново кралицата, — щом не искаш да ми съобщиш кой е, тогава аз ще ти го кажа! Онзи, който ти е дал живота, се нарича сеньор Ланселот от Лак — най-прекрасният, най-добрият и най-изисканият рицар на света, най-желаният от всички хора и най-обичаният от родените по наше време! Ето защо ми се струва, че не бива да криеш това нито от мен, нито от останалите, защото няма как да бъдеш син на по-доблестен мъж и по-велик рицар.

— Сеньора — промълвил тогава младежът, — след като си наясно с истината, защо е необходимо и аз да я потвърждавам? Нали всички ще я научат, когато ѝ дойде времето!

Дълго разговаряли кралицата и Галаад — чак додето се свечерило. А когато настъпил часът за лягане, кралят отвел Галаад в своите покои и го устроил да спи на собственото си ложе в знак на почит и уважение, след което отишъл и той да си легне. Същото сторили Ланселот и останалите барони от кралския двор.

През тази нощ кралят се чувствал много нерадостен. Не го напускала мисълта за тези доблестни мъже, които той толкова обичал, но които на сутринта трябвало да го напуснат и да се запилят в скитане по места, от които — той бил напълно убеден — нямало да се върнат скоро. Плашела го не толкова мисълта, че ще трябва дълго да ги чака. Голямата болка в сърцето му идвала най-вече от опасението, че голяма част от рицарите ще изпогине по време на това Търсене. Именно то пораждало голямата му покруса.

Същата мъка и същите размисли гнетели благородните барони не само в кралския дворец, но и в цялото кралство Логрия. И когато Господ решил да вдигне тъмата, за да настъпи денят, рицарите, чиито мисли били заети със същите тревоги, станали до един, за да се облекат и приготвят.

На разсъмване кралят също се надигнал от леглото си и след като се натъкмил, слязъл в стаята, където се намирали монсеньор Говен и Ланселот. Нощта и двамата прекарали в една и съща стая. Виждайки още с влизането, че двамата са облечени и готови да отидат на утринната литургия, и изпитвайки към тях толкова голяма обич, сякаш били произлезли от собствената му плът, той се втурнал към тях, за да ги поздрави, а те се изправили, за да го посрещнат, приветствайки го с „добре дошъл“. Той обаче им дал знак да седнат по местата си и се настанил до тях, след което се втренчил в монсеньор Говен и му казал:

— Говен, Говен, предаде ме ти! Това, което си дал досега на моя двор, не може да се сравнява с това, което сега ще му отнемеш, защото оттук насетне той никога не ще се радва на честта да е дом на такава благородна компания, на толкова храбри рицари, колкото са тези, от които твоето начинание е на път да ме лиши. И все пак не ми е толкова мъчно за тях, колкото за вас двамата, защото съм ви обичал с цялата любов, която един човек може да изпитва към друг, и това не е отскоро, а откакто открих огромните добродетели, които притежавате.

Като изрекъл тези думи, кралят се смълчал, потънал в нерадостен размисъл, от който по лицето му се търкулнали няколко сълзи, а двамата му събеседници, нажалени и те до немай-къде, не посмели да проронят и дума, виждайки колко му е мъчно. Дълго останал той така, унесен в мислите си, а когато проговорил отново, думите му зазвучали с истинска горест:

— Боже мой! Мислех си, че никога няма да се разделя с тази дружина, която самата съдба ми бе изпратила.

Замълчал за кратко, а сетне продължил:

— Ланселоте, Ланселоте! В името на клетвата, която ни свързва, те моля да ми помогнеш със съвет дали да взема едно решение.

— Господарю — веднага се отзовал Ланселот, — готов съм. Само ми кажи как да го сторя.

— Искане ми се да отменя това Търсене — рекъл кралят, — стига това някак си да е възможно.

— Господарю — отвърнал му Ланселот, — толкова много доблестни мъже пред очите ми се заклеха да вземат участие в това Търсене, че не мога да си представя как и на каква цена биха пожелали да се откажат от него, защото всички до един ще извършат

клетвопрестъпление, а онзи, който реши да изиска от тях подобно нещо, ще си навлече обвинението в неимоверно вероломство.

— Бога ми! — възкликнал кралят. — Много добре знам, че си прав. Но безкрайната обич, която изпитвам към теб и всички останали, ме тласка да говоря така и ако една такава постъпка беше възможна и подходяща, бих я сторил на драго сърце, защото заминаването им оттук ще ми тежи много на душата.

Така разговаряли помежду си, додето настъпил хубав светъл ден, слънчевите лъчи стопили нощната роса, голямата зала в двореца започнала да се изпълва с барони от всички краища на страната, а кралицата, която също била станала, влязла в стаята, където се намирал кралят, за да му каже:

— Господарю, рицарите стоят в очакване да ги поведеш за утринното богослужение.

Кралят станал и избърсал очите си, за да не узнаят хората от свитата, с които щял да се срещне, каква мъка е легнала на сърцето му, а монсеньор Говен наредил да му донесат доспехите. Ланселот побързал да стори същото и след като надянали цялото си въоръжение, оставяйки засега единствено щитовете си, двамата се явили в голямата зала, за да се присъединят към своите съратници, които също били в пълна готовност да се отправят на път. Озовали се веднъж в църквата, те, както си били в доспехите, изслушали богослужението, а после се върнали в двореца.

Всички бъдещи участници в Търсенето насядали един до друг, след което думата взел крал Бодемагю^[27]:

— Господарю — рекъл той — понеже това начинание е обявено на всеослушание пред всички и не може да бъде изоставено, бих искал да донесат тук реликвите на светците. Така моите съратници ще положат клетва, каквато подобава да бъде произнесена при предприемането на подобно Търсене.

— Това и ще сторя, щом вие го желаете — отвърнал крал Артур. — То инак и не може да бъде.

Тогава прислужниците от замъка донесли реликвите на светците, върху които в кралския двор се полага клетва. Когато били положени пред централната трапеза, кралят се обърнал към монсеньор Говен с думите:

— Ти пръв отвори дума за това Търсене, хайде пристъпи сега и положи пръв клетвата, която трябва да повторят след теб всички участници в това начинание.

— Сеньор — обадил се крал Бодемагю, — ако Твоя милост ми позволи, пръв да положи клетва трябва не друг, а онзи, когото ще приемем за наш предводител и за старши на рицарите от Кръглата маса, и според мен това е монсеньор Галаад. Когато той се закълне, ние без никакви възражения ще повторим дума по дума неговата клетва, защото всичко трябва да премине именно по този начин.

Призовали Галаад. Той излязъл пред всички, коленичил пред реликвите на светците и се заклел като доблестен рицар, че ще участва в предприятието Търсене в продължение на една година и един ден, та дори, ако се налага, и по-дълго, и че няма да се завърне в двора, преди да е научил цялата истина за Светия Граал, стига да му бъде позволено да се добере до нея. След него същата клетва положил Ланселот, сетне монсеньор Говен, Персевал, Боорт, Лионел, подир тях — Елен льо Блан, накрая — всички сподвижници от Кръглата маса. А когато мъжете, обrekli се на участие в Търсенето, турили край на тази церемония, се оказало, че общият брой на рицарите, записали своите имена, бил сто и петдесет. Всички били толкова доблестни, че сред тях не се намерило името и на един-единствен страхливец.

Сетне похапнали малко, най-вече за да угодят на краля, който много държал на това, а с приключването на закуската надянали шлемовете на главите си. Тогава станало безпощадно ясно, че няма да останат нито час повече, и с плач и ридания си взели сбогом с кралицата, а когато осъзнала, че са с единия крак навън и не могат повече да отлагат, тя изпаднала в неопикуема мъка и тъга, сякаш виждала всичките си приятели мъртви, и за да не забележат до каква степен е покрусена, се затворила в покоите си, хвърлила се на ложето и заплакала така неутешимо, че не съществувало из целия свят сърце, дотам закоравяло, щото при тази гледка да не изпита велико състрадание.

Когато вече бил напълно готов да се качи на коня, Ланселот си помислил какво страдание е причинил на своята господарка кралицата, и бил обзет от толкова голямо угризение, че едва ли имало на света човек, по-нажален от него. Воден от това си чувство, той се упътил към покоите, в които я видял да влиза, и отворил вратата, а тя, щом го забелязала в пълно бойно въоръжение на прага, тутакси избухнала в ридания:

— Ах, Ланселоте, ти ме предаде и ме обрече на смърт, готвейки се да напуснеш двореца на моя сеньор краля, за да се скиташ из чужди земи, откъдето няма да се прибереш, ако Господ не благоволи да те възвърне тук.

— Господарке — отвърнал ѝ Ланселот, — стига на Бог да му е угодно, аз ще се върна далеч по-бързо, отколкото си мислиш.

— За Бога! — възкликнала тя. — Съвсем не това ми подсказва моето сърце! То ме прави най-злочестата жена на света и ме кара да понасям всички страхове, които една благородна дама може да изпитва заради един рицар.

— Господарке — отново се обърнал към нея Ланселот, — ще тръгна оттук само с твоето разрешение, когато и ако ти бъде угодно да ми го дадеш!

— Ако е моята воля, ти никога не ще напуснеш това място! — промълвила тя. — Но след като нещата са стигнали дотам и заминаването ти е неизбежно, върви и бъди страж и защитник на Оногова, Който се остави да бъде измъчван на истинния Свети Кръст, за да освободи човешкия род от вечната смърт! Той ще ти носи спасение навсякъде, където и да се озовеш.

— Господарке — отвърнал рицарят, — дано Бог ми го отреди в Своята височайша милост и благоволение!

Така Ланселот се разделил с кралицата и слязъл на двора, където видял, че съратниците му вече са яхнали конете си и за да потеглят, очаквали единствено него. Той се приближил към коня си, качил се на седлото, ала в този миг кралят забелязал, че Галаад е без щит и така, недостатъчно въоръжен, иска да се отпрати в Търсене на Граала. Затова притичал до него и му казал:

— Сеньор, струва ми се, че не си напълно готов, след като не носиш никакъв щит, за разлика от всичките ти спътници.

— Господарю — отвърнал му Галаад, — за мен ще бъде истински позор, ако потегля оттук с щит в ръка. Няма никога да взема такова нещо със себе си, преди моята орисия да ми го е изпратила.

— Нека тогава Бог да те пази! — възкликнал кралят. — Принуден съм да замълча, защото няма как да бъде иначе.

Тогава бароните и рицарите възседнали конете си. Всички един подир друг потеглили по улиците на града и се отправили към градските порти. Несъмнено не сте ставали никога свидетели на толкова мъка и такъв неудържим плач, на какъвто се отдало цялото население на града, когато съгледало рицарите да се отправят в Търсене на Светия Граал. Измежду принудените да останат нямало барон — ни беден, ни богат, — който да не заплаче с горещи сълзи, защото заминаването причинявало всекому мъчителна тъга. Ала това съвсем не се отнасяло до напускащите града: те изобщо не си давали вид, че се впечатляват от подобно нещо, и ако ги бяхте видели, сигурно щяхте по-скоро да си помислите, че са преизпълнени с щастие. Кое то впрочем си било самата истина.

Когато навлезли в гората недалеч от замъка на Ваган, рицарите се спрели пред един кръст и тогава монсеньор Говен се обърнал към краля:

— Господарю, достатъчно се отдалечихте ти и твоята свита, поемайте по обратния път, защото не е редно да ни съпровождате по-нататък.

— Обратният път ще ми причини повече мъка, отколкото този дотук — рекъл кралят. — Раздялата с вас е изцяло против моето желание, ала понеже виждам, че няма какво друго да направя, ще поема по пътя назад.

Тогава монсеньор Говен снел своя шлем, същото сторили и останалите му спътници. Кралят пък хукнал да прегърне и него, и всички негови спътници и барони. А когато отново надянали шлемовете, всички през плач и сълзи си отправили взаимното

пожелание Бог да ги пази и се разделили: кралят се завърнал в Камелот, а рицарите навлезли в гората.

Препускали известно време из нея, додето не се озовали пред замъка на Ваган и не влезли в него. Неговият владетел Ваган бил човек, водещ добродетелен живот, а в своята младост бил един от известните рицари. Щом съгледал съратниците да навлизат в замъка му, той тутакси наредил да затворят всички порти и заявил, че щом Бог го е удостоил с честта да постави тези благородници под своя власт, той няма да ги пусне да си заминат, без да ги е зачел според силите си, и ги задържал едва ли не насила, накарал ги да си снемат доспехите и им устроил такава прекрасна и пищна вечеря, че всички изпаднали в почуда откъде се е сдобил с подобни богатства. Затова и късно през нощта се събрали на съвет, за да решат как да постъпят. В края на краищата стигнали до съгласие, че на сутринта, напускайки замъка, ще се разпръснат и всеки ще поеме по своя път, защото да вървят всички заедно, както досега, не ще е на добре и би могло да им навлече срам и позор.

На сутринта, още с развиделяването, всички съратници скочили от леглата си, надянали доспехите си и отишли да изслушат утринното богослужение в един параклис. След като църквата пуснала, те се качили на конете си, взели си сбогом с господаря на замъка и горещо му благодарили за оказаната им почит. Сетне напуснали замъка и се разделили, както били решили вечерта: едни потеглили в една посока, други — в друга, навлезли в гората било където била най-гъста, било където имало път или пътека. По време на раздялата дори онези, които мислели, че притежават възможно най-закоравели сърца и непоклатима гордост, плакали с горчиви сълзи.

Ала оттук насетне разказът замълчава за всички тях и заговорва единствено за Галаад, защото той бил в основата на цялото Търсене.

[18] Разделението на глави и заглавията им са добавка от преводача за улеснение на читателя. Всички бележки, чийто автор не е изрично посочен, са от преводача. — Б.пр. ↑

[19] Към 3 ч. следобед. ↑

[20] Пелес (Пелеас) — в Артуровския цикъл едно от имената на Краля Рибар — пазителя на Граала в Корбеник. Според други версии на легендата се нарича Амфортас. Неговата дъщеря Елан е тази, която носи Граала в свещената процесия. Неин син от Ланселот е рицарят Галаад. ↑

[21] Левга — старинна мярка за разстояние, равняваща се на 4,83 км. ↑

[22] Около шест часа сутринта. ↑

[23] Букв. „да протръбят с рог водата“; сиреч да изсвирят сигнала, приканващ всички присъстващи да си измият ръцете преди началото на пиршеството. ↑

[24] Ранения Крал — другото прозвище на Краля Рибар. Разказът за него варира в широк диапазон, но във всичките му варианти кралят е ранен в краката или в слабините, поради което е неспособен да се придвижва. Кралството му също споделя неговите страдания, сякаш недъгът му прави и земята неплодна. Това е митът за Опустялата земя (на старофр. *Terre Gaste*, сходно с англ. *Waste Land*). На страдащия владетел не му остава нищо друго, освен да лови риба в реката в околностите на своя замък в Корбеник (от старофр. *cor benoit*, „благословено тяло“). За да помогнат на Краля Рибар, отвсякъде се стичат най-славни рицари, но чудото с изцелението му може да бъде извършено само от единствения избраник, най-добрия рицар. В първите варианти на легендата (*Персевал, или Разказ за Граала* от Кретиен дьо Троя) това е Персевал, който в по-късните версии е придружен от Боорт и Галаад, и дори заменен от последния, както е и в настоящия роман. ↑

[25] Гон (*Gaunes*) или Ган (*Gannes*) в артуровската легенда е названието на кралството на Боорт Стари (бащата на Боорт Изгнаника и Лионел), чието местонахождение било в Западна Галия, дн. области Бретан, Нормандия и Пеи дьо ла Лоар. ↑

[26] До 3 ч. следобед. ↑

[27] Бодемагю — герой от Артуровското предание, крал на Гор, легендарно кралство на Острова (според някои изследователи — отражение на Отвъдния свят, в който душите отиват след смъртта). Известен главно като баща на рицаря Мелеаган, отвлякъл съпругата на Артур кралица Гениевра — събитие, представляващо сюжетния център на романа на Кретиен дьо Троя *Ланселот, Рицаря на каруцата*. В

повечето предания е изобразен като верен сподвижник на Артур и разумен, добродетелен крал. ↑

ГАЛААД

И тъй, преданието казва, че след раздялата със своите съратници Галаад препускал три или четири дни, без да се натъкне на някакво достойно за споменаване приключение. На петия ден, някъде около часа на вечернята, пътят му го отвел пред абатство, населявано от бели монаси, и щом почукал на портата, местните братя тутакси наизлезли, помогнали му най-любезно да слезе от коня, тъй като разпознали в негово лице странстващ рицар.

Един поел коня му, друг го отвел в приземна зала, където го улеснил при снемането на доспехите, а когато Галаад облекчил снагата си от този товар, изведнъж се озовал пред двама от доскорошните си съратници от Кръглата маса: крал Бодемагю и Ивен Копелето. И те от своя страна, още щом го съгледали и разпознали, мигновено се затичали с протегнати ръце, за да го посрещнат и изразят радостта си, че отново са заедно. Двамата побързали да му се представят и когато и той ги разпознал, също изразил голямото си доволство, че е сред хора, които възприема като свои братя и съратници.

Вечерта, след като се нахранили и отишли да си отпочинат в близката овощна градина, тримата седнали под едно дърво и Галаад ги попитал какво ги е довело по тези места.

— Бога ми, сеньор — възкликнали в един глас и двамата, — дойдохме тук, за да видим, както ни дадоха да разберем, едно необикновено чудо: в абатството имало щит, който никой не можел да окачи на врата си и да го понесе, без било на първия, било на втория ден да го настигне голямо нещастие и той или да умре, или да бъде ранен, или да осакатее. За това именно и дойдохме тук — да се убедим дали тези приказки са верни, или не.

— Искам да го отнеса утре сутринта — доверително казал крал Бодемагю. — Така ще узная дали разказите за него са истина или измислица.

— За Бога! — изумил се на свой ред Галаад. — Наистина чудесии ми разказвате, ако премеждието е такова, за каквото го

представяте. Ако вие не успеете да го вземете без никакви последствия, аз също ще се опитам да го отнеса, защото на всичко отгоре си нямам щит.

— Сеньор — отново в един глас заговорили двамата му събеседници, — в такъв случай ще го оставим на теб, защото сме убедени, че ти няма да претърпиш неуспех в това изпитание.

— Бих искал — отвърнал им Галаад — първо вие да опитате, за да съм сигурен дали онова, което са ви казали, е истина, или лъжа.

За това и се споразумели тримата.

Тази нощ Галаад и неговите другари били обслужени и задоволени с всичко, с което местните монаси били в състояние да им угодят. Особена ревност те проявили към Галаад, след като чули какво говорят за него двамата рицари. Настанили го да си легне в разкошно ложе — именно такава, каквото подобавало на човек от неговия сой, — а редом с него застлали постели и за крал Бодемагю и спътника му. Призори се явили на утринното богослужение, след което крал Бодемагю попитал един от братята къде е щитът, за който толкова много се говори из цялата страна.

— Сеньор — поинтересувал се божият човек, — защо ми задаваш този въпрос?

— Защото — обяснил Бодемагю — ще го отнеса със себе си, за да знам дали притежава могъществото, което му се приписва.

— Не ти препоръчвам да го отнасяш оттук — предупредил го монахът, — защото съм убеден, че няма да постигнеш нищо друго, освен да си навлечеш голям срам.

— Дори и така да е, искам да знам къде е този щит и от какво е направен.

Тогава монахът го отвел зад главния олтар на абатството, където му показал бял щит с пурпурен кръст на него.

— Сеньор — рекъл божият човек, — ето това е щитът, за който питаш.

Рицарите се втренчили в оръжието. Казали си, че това навярно е най-красивият и най-разкошен щит, който някога са виждали и от който се разнасяло такава благоухание, сякаш всички най-хубави

подправки на света били разпръснати върху него. А когато Ивен Копелето го видял, възкликнал:

— Бога ми, това тук е щит, който не бива да виси на шията на никого, ако той не е най-добрият рицар на света! Затова и никога няма да го надяна на врата си, защото със сигурност не съм нито толкова доблестен, нито толкова благороден, че да се реша да го взема със себе си.

— В името на Господ Бог — произнесъл тогава крал Бодемагю, — каквото и да е писано да ми се случи, ще отнеса този щит оттук.

След което го провесил на врата си и го отнесъл извън църквата, а качвайки се на своя кон, казал на Галаад:

— Сеньор, моля те, бих искал да ме изчакаш тук, докато мога да ти съобща какъв изход ми е отредила съдбата от това изпитание, така че ако ме сполети някаква злополука, ти да го отнесеш със себе си, защото съм убеден, че с лекота ще се справиш с подобно преमेждие.

— На драго сърце ще те изчакам — отвърнал му Галаад.

Крал Бодемагю се качил на коня, а местните братя му дали един оръженосец, който да го съпровожда и ако се наложи, да върне щита обратно в абатството.

Така Галаад останал с Ивен, докато разбере какво било писано да се случи, а крал Бодемагю, който поел на път заедно с оръженосеца си, препускал в продължение на повече от две левги, додето не се озовал пред самотна малка къщурка, разположена в дъното на неголяма долина. Отправяйки поглед към нея, той видял как рицар в бели доспехи идва насреща му, носейки се на коня в пълен галоп и държейки копието си готово за нападение, и без да се бави нито миг, смушнал коня си, за да го пресрещне. При сблъсъка той строшил о неговите доспехи копието си, което се разлетяло на парчета, а белият рицар го издебнал в мига, когато останал неприкрит от щита, и го ударил с такава сила, че пробил халкичките на ризницата му и пронизал с желязното острие лявото му рамо. Сетне, показвайки храброст и мощ, го блъснал от коня, та го хвърлил на земята и докато той падал, му грабнал щита от врата и се провикнал достатъчно силно, за да бъде чул и от него, и от оръженосеца му:

— Сеньор рицарю, проявил си върховна глупост и безразсъдство, като си дръзнал да окачиш този щит на врата си. Защото да го носи, е позволено само на най-добрия рицар на света.

Заради извършеното от теб прегрешение Господ Бог ме изпрати тук, за да раздам правосъдие според злодеянието.

Изрекъл веднъж тези думи, той се приближил до оръженосеца и му казал:

— Дръж този щит, връщай се обратно и го отнеси на служителя Христов, на отличния рицар, който се зове Галаад и когото ти остави в абатството. Кажи му, че Господ заръчва той да го носи и да знае, че ще го намира винаги все така нов и непробиваем, както е сега, в този миг. Кажи му също, че това е дар, който той трябва да цени изключително високо. Предай му и поздрав от мен, като го видиш.

Тогава оръженосецът го попитал:

— Господарю, кажи ми своето име, за да мога да го известя на рицаря, когато се срещна с него.

— Не ти е дадено да знаеш моето име — отвърнал белият рицар, — защото не е разрешено да бъде съобщавано нито на теб, нито на друг смъртен човек, така че ще ти се наложи да се задоволиш с наученото дотук. По-добре иди да свършиш онова, което току-що ти заръчах.

— Сеньор — не спрял да го разпитва младежът — щом няма да ми кажеш своето име, то — в името на всичко онова, което ти е най-скъпо на света — кажи ми поне каква е истината за този щит, как се е появил той по нашите земи и защо възникнаха всички тези чудеса покрай него. Защото досега никой не успя да го вземе и окачи на врата си, без да пострада много тежко.

— Щом толкова настояваш, ще ти кажа — отвърнал му рицарят. — Но ти не ще си единственият, комуто ще доверя истината: искам да доведеш тук и рицаря, на когото ще предадеш щита.

Оръженосецът обещал, че така и ще стори.

— Ала къде ще можем да те намерим — попитал го той, — когато тръгнем от абатството да те търсим?

— На същото това място, на което сме сега.

Тогава младежът се навел над крал Бодемагю и го разпитвал лошо ли е ранен.

— Да, така е — отвърнал му кралят, — толкова лошо, че едва ли ще се изплъзна от смъртта.

— А ще можеш ли да яздиш на коня?

Бодемагю казал, че ще опита, и въпреки тежката си рана се изправил на крака, а оръженосецът го прикрепял, докато стигнали до коня, от който кралят бил паднал. Тогава двамата се качили на гърба му — отпред кралят, отзад младежът, за да го придържа, защото бил убеден, че инак ще падне, а то несъмнено така и щяло да стане. Сетне се отдалечили от мястото на злополучния двубой и се отправили към абатството, от което малко преди това били тръгнали.

Когато в манастира се разбрало, че се връщат, монасите наизлезли да ги посрещнат, свалили крал Бодемагю от коня, отнесли го в една стая и се заели да обработят раната му, която се оказала много тежка и обезпокоителна. Докато траело това, Галаад попитал един от братята, които се суетели над него:

— Как мислиш, ще успее ли да оздравее? Струва ми се, че би било много жалко, ако заради подобно приключение Бодемагю приключи земния си живот.

— Сеньор — отвърнал му монахът, — ще се спаси само ако на Бог така Му е угодно. Уверявам те обаче, че е много тежко ранен, ала, от друга страна, няма защо да го оплакваме кой знае колко, понеже му казахме ясно и разбрано, че ако посегне към този щит, ще го застигне нещастие, а той въпреки нашата забрана го грабна и отнесе, и това беше налудничава постъпка.

След като монасите положили всички възможни грижи за ранения, оръженосецът се обърнал към Галаад и в присъствието на всички му рекъл:

— Сеньор, Добрият рицар с белите доспехи, който нанесе тежката рана на крал Бодемагю, те поздравява, изпраща ти този щит и ти нарежда да го носиш оттук насетне в името на Господ Бог. Защото, както ми каза той, освен теб днес на света няма друг човек, комуто е дадено да го носи. Ето защо този рицар ме натовари с поръчението да го връча именно на теб. Ако пък искаш да узнаеш откъде произлизат великите премеждия, които толкова пъти са възниквали покрай него, можем да отидем двамата при него и той ще ни разкаже за всичко, защото такова бе обещанието му пред мен.

Като чули тази новина, братята склонили почтително глави пред Галаад и възкликнали, че трябва да е благословена съдбата, която го е довела в техния край. Защото сега вече са уверени, че с великите и

опасни прекеждия най-сетне ще бъде свършено. Ивен Копелето пък рекъл:

— Сеньор Галаад, праметни през врата си ремъка на този щит, който не е сътворен за друг освен за теб. С това ще се сбъдне и най-съкровено ми желание, защото през живота си не съм мечтал така силно за нищо друго, както да се запозная с Добрия рицар, който ще стане притежател на този щит.

Галаад отвърнал, че ще вземе този щит, щом му е пратен свише. Ала преди това поискал да му донесат доспехите, което, разбира се, било сторено. След като се въоръжил и качил на коня, той праметнал през врата си ремъка на щита и преди да потегли на път, си взел сбогом с монасите. Ивен Копелето също се въоръжил, качил се на коня, нагласил и той своя щит, взел си сбогом с монасите и обявил, че ще бъде дружина на Галаад. Ала последният му отвърнал, че това не може да стане, защото ще отпътува оттук съвсем сам, ако не се брои оръженосецът му. Така двамата се разделили и всеки поел по своя път, който отвел Ивен в непозната за него гора.

На Галаад и младежа пък не се наложило да яздят дълго, за да се натъкнат на рицаря с белите доспехи, с когото момъкът вече се бил срещал. Като видял приближаващия се Галаад, той излязъл насреща му, поздравил го и получил от него ответния поздрав, отправен му по възможно най-любезния начин. Двамата се представили един на друг и подхванали разговор, по време на който Галаад рекъл:

— Сеньор, заради щита, който нося, са възникнали, доколкото съм чувал, не едно или две невероятни прекеждия в тази страна. Затова бих искал да те помоля, в името на моето най-искрено преклонение към теб, да ми кажеш истината защо и как се е случило всичко това. Моля те, защото съм убеден, че ти я знаеш.

— Разбира се, сеньор — отвърнал му рицарят — ще ти я кажа на драго сърце, защото съм напълно запознат с истината по този въпрос, така че имай добрината да изслушаш моя разказ.

След което започнал по следния начин:

— И тъй, Галааде, изминали били четиридесет и две години след Страстите Христови, когато Йосиф Ариматейски — благородният рицар, който снел Господ Бог от Светия Кръст — напуснал Йерусалим

заедно с голяма част от своя род и тръгнал да броди по света по заповед на Господ Бог, додето не стигнал до град Сараз, над който властвал сарацинския крал Евалаш. По онова време Евалаш водел война с един от своите братовчеди, богат и могъщ крал, чиито владения били в съседство с неговите. Името на този крал било Толомер. Евалаш тъкмо се бил приготвил да потегли на поход срещу Толомер, който искал да завладее кралството му, когато Йосафат, син на Йосиф, му казал, че ако тръгне на война така безразсъдно, както възнамерява, ще бъде разгромен и унижен от своя противник.

„И какво ме съветваш да направя в такъв случай?“ — попитал го Евалаш.

„Ще ти кажа, господарю“ — отвърнал Йосафат.

И тутакси започнал да излага пред него основите на новата вяра, откровенията на евангелията, истината за разпятието на Господ и за възкресението Му, след което наредил да донесат щит, върху който поставил кръст от фина коприна и рекъл:

„Кралю Евалаш, сега ще ти покажа с възможно най-голяма яснота как ще можеш да познаеш мощта и владичеството на Истинния Разпнат. Вярно е, че Толомер Скитника ще има власт над теб в продължение на три дни и три нощи, и ще те притиска до такава степен, че ще се озовеш в преддверието на смъртта. Ала точно когато вече ще си мислиш, че няма да можеш да ѝ се изплъзнеш, открий знака на кръста и кажи:

«Господи Боже, на Чиято смърт свещения знак току-що открих, спаси ме от надвисналата гибел и ме отведи жив и здрав там, където ще мога да приема Твоята вяра и упованието в Теб!»“

Сетне кралят повел своята войска срещу Толомер и му се случило точно това, което Йосафат му бил предсказал. По време на битката се озовал в такава опасност, че вече виждал смъртта пред очите си, ала в този миг забелязал по средата на своя щит изображението на разпнат мъж, целия окървавен, досетил се да произнесе думите, на които Йосафат го бил научил, и благодарение на това спечелил и победата, и велика слава, изтръгнал се от ръцете на враговете си и надвил Толомер и неговите хора.

Още със завръщането си в Сараз той известил на всички свои поданици истината, която Йосафат му бил разкрил, и съумял да обясни толкова ясно същината на Разпнатия, че Насциен побързал да приеме

кръщението. И ето ти чудо: докато извършвали кръщението и посвещението му във вярата, край тях минал човек с отсечена длан, която държал в здравата си ръка. Йосафат го повикал при себе си и човекът се приближил. А когато по негово настояване докоснал изображението върху щита кръст, изведнъж отсечената длан се върнала на предишното си място и той се оказал излекуван. Случило се и друго чудо: кръстът, който се намирал върху щита, се откъснал оттам и се сраснал с ръката на изцеления, така че оттогава насетне никога не го видели отново върху щита. Ето как Евалаш приел кръщението и станал служител на Иисус, скътал в сърцето си безпределна обич и благоговение към Него, а щита съхранявал с най-голяма грижа и внимание.

След време Йосафат заедно с баща си отпътувал от Сараз, ала с пристигането си във Велика Британия се натъкнал на жесток и вероломен крал, който хвърлил и двамата в тъмницата, а наред с тях — и голяма част от християните. Новината за застигналата го участ се разнесла надалеч, защото по онова време нямало на света човек с по-голяма известност от него. Още щом достигнала до крал Мордрен, той веднага свикал своите васали и приближени, сред които бил и неговият шурей Насциен, и се отправил към Велика Британия срещу владетеля, държащ Йосафат като затворник, отнел му всички владения и покорил цялото население на страната, така че от този миг насетне светото християнство се разпростряло над тези земи. Победителите така се привързали към Йосафат, че изобщо не пожелали да напуснат страната, а останали с него и го следвали навсякъде, където отидел, а когато настъпило времето Йосафат да легне на предсмъртното си ложе и Евалаш научил, че е на прага да напусне този свят, той се явил пред него, заронил обилни сълзи и рекъл:

„Сеньор, ти ме напускаш и аз ще остана съвсем сам в тази страна, в която толкова години пребивавам от обич към теб, изоставил и кралство, и сладостта на родината си. В името на Господа Бога, след като ти предстои да напуснеш този свят, дай ми някакво свидетелство, което да ми служи за спомен след твоята смърт.“

„Сеньор — отвърнал му Йосафат, — ще ти дам каквото искаш.“

Сетне потънал в размисъл какво би могъл да му остави, и подир дълго мълчание промълвил:

„Кралю Евалаш, кажи на хората си да ми донесат онзи щит, който ти дадох, преди да се отправиш на битка с Толомер.“

Евалаш му отговорил, че желанието му веднага ще бъде изпълнено, защото оръжието му било под ръка: след сражението с Толомер той го носел със себе си навсякъде, където отидел, така че било много лесно да го донесат на Йосафат.

В мига, в който щитът бил поставен пред Йосафат, от носа му бликнала обилна струйка кръв, която не можела да бъде спряна. Тогава той грабнал щита и със собствената си кръв очертал върху него този кръст, който виждате сега. Така че знайте: това е именно онзи щит, за който ви бях говорил. А след като изобразил на повърхността му кървавия кръст, той рекъл:

„Ето този щит ти оставям за спомен. Няма да погледнеш към него, без да си припомниш за мен, защото си наясно, че този кръст е начертан с моята кръв. Знай, че докато съществува, той винаги ще бъде така свеж и яркочервен, както е сега пред очите ти. И няма така лесно да изчезне, защото никога никой, колкото и доблестен да е, не ще го окачи на врата си, без да се разкае впоследствие за това, додето най-сетне Добрият рицар Галаад, последният от рода на Насциен, не го отнесе със себе си. Ето защо никой не трябва да проявява чак такава дързост и да го окачва на рамото си — това ще е по силите само на оногова, за когото Бог го е предопределил. И още едно важно сравнение: както този щит е станал причина за чудеса, несравнимо по-големи от свързаните с всеки друг щит, така и този рицар ще извърши несравнимо по-велики подвизи и ще води далеч по-доблестен живот, отколкото може да се наблюдава при който и да е друг рицар.“

„Понеже нещата се развиха така — рекъл кралят, — че ще запазя прекрасен спомен за теб, кажи ми, моля те, къде да оставя щита? Защото бих искал да го положа на място, където Добрият рицар ще може да го открие.“

„Ще ти кажа какво трябва да сториш — отвърнал му Йосафат. — Където Насциен бъде погребан след смъртта му, там и ще сложите щита, защото Добрият рицар ще пристигне на това място на петия ден след като получи рицарското си звание.“

Всичко протече именно така, както го бил предсказал Йосафат, защото на петия ден, откакто бе посветен в рицарството, ти дойде в абатството, където Насциен спи вечен сън. Ето, разказах ти защо

изпълнените с лудешка храброст рицари, които се опитаха да се сдобият с този щит, бяха сполетени от такива злощастни прежеждия.

Щом приключил своя разказ, рицарят с белите доспехи изчезнал така безследно, че Галаад изобщо не разбрал нито какво е станало с него, нито в коя посока се е отдалечил. Тогава момъкът, който стоял недалеч и чул цялата история, скочил от своя кон и проснат в нозете на Галаад, му се примолвил, облян в сълзи, в името на обичта към Оногова, Чийто знак носел върху своя щит, да му позволи да го следва като оръженосец и един ден да го посвети в рицарско звание.

— Приятелю — отвърнал му Галаад, — ако исках да имам дружина, нямаше в никакъв случай да ти откажа.

— Господарю, за Бога — отново се обърнал към него младежът, — моля те тогава да ме произведеш в рицарски сан и аз ти се заклевам, че, стига Бог да пожелае това, ще се покажа достоен за рицарството.

Галаад погледнал младежа, който ридаел безутешно, и, обзет от голямо състрадание, се съгласил да изпълни молбата му.

— Сеньор — радостно възкликнал момъкът, — върни се тогава в абатството, откъдето потеглихме, защото оттам ще мога да се сдобия с доспехи и кон. Пък и трябва на всяка цена да сториш това. Не само заради мен, но и заради едно явление, което съществува там и с което никой не може да се справи, но аз съм убеден, че точно ти ще го доведеш до добър край.

Галаад му отговорил, че на драго сърце ще се заеме с това и веднага поел към абатството. Когато го видели да се връща, монасите не съумели да сдържат голямата си радост и попитали оръженосеца защо рицарят се е завърнал обратно.

— За да ме произведе в рицарско звание — отвърнал той.

Монасите отново много се зарадвали, а Добрият рицар се поинтересувал къде е мястото на приключението, което го очаквало.

— Сеньор — обърнали се към него те, — знаеш ли за какво приключение става дума?

— Ни най-малко — отвърнал им той.

— Тогава знай, че става дума за гласа, който излиза от една гробница в нашето гробище и звучи така пронизително, че никой не може да го чуе, без да изгуби задълго всякаква телесна мощ.

— А знаете ли откъде излиза този глас?

— Не, не знаем, но сме сигурни, че не може да бъде на друг, освен на Дявола.

— В такъв случай ще трябва да дойдете с нас — заключил Галаад.

Както бил в пълно бойно въоръжение, но без шлем, монасите тутакси го повели към най-отдалечения край на манастирския двор, и с приближаването му един от братята казал:

— Сеньор, виждаш ли онова голямо дърво и онази гробница под него?

— Да — отвърнал рицарят.

— Тогава да ти кажа какво трябва да направиш. Иди до гробницата, повдигни плочата и ти казвам, че тогава ще видиш чудо невиждано.

Насочил се Галаад в посоката, която му показали, и чул глас, който надал толкова страховит вик, че предизвикал всеобщото смайване, тъй като всички можели да го чуят:

— Аааа! Галааде, служителю Иисусов, не се приближавай повече към мен, защото ще ме накараш да напусна мястото, на което живея вече толкова години!

Чувайки тези думи, Галаад изобщо не се трогнал, а пристъпил към гробницата и когато понечил да повдигне плочата откъм горната ѝ част, от нея излязъл облак дим, сетне — пламък, а накрая — възможно най-противният силует с човешки облик. Рицарят побързал да се прекръсти, защото знаел, че това е Дяволът, и тогава се разнесъл глас, който му казал:

— Ах! Галааде, свето създание, виждам те обкръжен от толкова ангели, че моята власт не може повече да издържа на твоята мощ. Оставям ти това място!

Като чул това, Галаад се прекръстил и отправил благодарствени думи към Господ, след което повдигнал надгробната плоча и видял в гроба да лежи труп в пълно бойно въоръжение. До него имало меч и всичко необходимо за посвещаването на един мъж в рицарско звание. Виждайки всичко това, той повикал братята и им казал:

— Елате да видите какво намерих. Кажете ми какво да направя с него, ако изобщо трябва да върша още нещо.

Монасите се приближили и като съгледали проснатото в ямата тяло, му казали:

— Сеньор, няма нужда да правиш нищо повече от това, което си сторил досега, защото, както ни се струва, този труп не ще може никога да бъде изваден от гроба.

— А, не! Ще може! — разнесъл се гласът на възрастния монах, който разказал на Галаад какво приключение го очаква. — Трябва само трупът да бъде изваден от гробището и изхвърлен извън него, защото тази земя е благословена и осветена, и ничие тяло на лош и лъжовен християнин не трябва да се намира в нея.

Сетне наредил на манастирските прислужници да извадят трупа от ямата и да го изхвърлят извън гробището, което те и сторили. А Галаад казал на стареца:

— Сеньор, свърших ли всичко, което се искаше от мен, по време на това приключение?

— Да — бил отговорът, — защото гласът, който ни причини толкова много неприятности, никога повече няма да се чуе.

— А знаеш ли каква е причината да ви сполетят толкова много преमेждия? — поинтересувал се рицарят.

— Разбира се, че знам, сеньор — отвърнал му старецът. — И на драго сърце ще ти разкажа всичко, а ти трябва добре да го знаеш, защото в него е скрит дълбок смисъл.

Тогава излезли от гробището и се върнали в абатството, а Галаад казал на своя оръженосец, че е необходимо да се отдаде на всенощно бдение в църквата, за да може той на сутринта, както повеляват правилата, да го посвети в рицарско звание. Момъкът му отвърнал, че друго и не би могъл да си пожелае. Сетне се приготвил според изискванията на благородническия орден на рицарите, в който толкова много желаел да влезе, а старецът отвел Галаад в една стая, помогнал му да свали доспехите и да се освободи от оръжията си, след което го поканил да седне на едно легло и му казал:

— Сеньор, само преди малко ти ме помоли да ти разкрия смисъла на това премеждие, което ти доведе до успешен край, и сега аз с удоволствие ще го сторя. В него имаше три неща, от които трябваше да се притесняваш: надгробната плоча, която изобщо не бе лека за

вдигане, трупа на рицаря, който трябваше да бъде изхвърлен от гроба, и гласа, от който всеки от нас губеше и ума, и дума, тялото му се вцепеняваше, а крайниците му омекваха. Сега ще ти обясня смисъла на тези три неща: надгробната плоча, която покриваше трупа, символизира закоравялостта на този свят, която при идването на Господ на земята изглеждала в Неговите очи прекомерна, защото по онова време не съществувало нищо освен неумолимо коравосърдечие — нито синът обичал баща си, нито бащата — своя син, и това било причината Дяволът безпрепятствено да ги завлича в преизподнята.

Когато Небесният Отец видял, че на земята съществува толкова голяма безчовечност, че хората не се разпознават помежду си, не вярват нито един другиму, нито на словото, разпространявано от пророците, а точно обратното, възприемат всекидневно вярата във все нови и нови богове, Той, за да смекчи тази закоравялост и да омекоти и обнови сърцата на грешниците, изпратил на земята Своя Син, Който ги намерил дълбоко затънали в своята греховност. И когато слязъл на земята и ги заварил дотам закоравели в смъртен грях, че било по-лесно да смекчиш някакъв твърд предмет, отколкото сърцата им, Той изрекъл чрез устата на пророк Давид следните думи: „Аз съм сам чак до мига, в който ще премина в отвъдното“. Кое то всъщност означавало: „Отче, преди смъртта Ми ще си обърнал във вярата нищожна част от тези люде!“

Приликата с времето, когато Бог Отец изпратил на земята Своя Син, за да донесе избавление на Своя народ, днес отново е налице. Защото както нявга, при Неговото пришествие, грехът и лудостта изчезнали и истината се появила и разкрила пред людето, така днес Господ те е избрал сред всички останали рицари с намерението да те изпрати в чужди земи, за да прекрати гибелните преめждия и да разпространи знанието как са възникнали. Ето защо сме в правото си да сравняваме твоето идване с пришествието на Иисус не само поради приликите помежду им, но и поради възвишената им цел. И както пророците, живели далеч преди слизането на Иисус, оповестили бъдещото Му пришествие и предсказали, че Той ще избави хората от адските окови, така съвременните пророци известиха за твоето идване преди повече от двадесет години и всички до един казваха, че преди твоята поява преめждията в кралство Логрия не ще престанат, поради

което и ние толкова дълго те очаквахме. Но сега, слава Богу, ти вече си тук.

— Кажи ми сега — рекъл Галаад — какво символизира трупът, защото по отношение на надгробната плоча ти успя прекрасно да ме осветлиш.

— Ще ти кажа, разбира се — отвърнал старецът. — Трупът символизира народа, който пребивавал в закоравялост толкова дълго време, че всички били досущ като мъртъвци, заслепени от непомерния грях, в който живеели ден подир ден, ала с пришествието на Иисус заслепението им станало очевидно. И макар сред тях да пребивавал Царят на Царете и Спасителят на света, те Го обявили за грешник и решили, че е като тях самите, защото вярвали повече на Дявола, отколкото на Него, и по съвет на Сатаната, който всекидневно им припявал на ухо и бил обсебил сърцата им, предали плътта Му на смърт. Така те извършили всички онези мерзости, заради които Веспасиан изтребил и прокудил рода им веднага щом узнал истината от думите на пророка, когото те били предали, защото във всичките си действия се ръководели от Дявола и неговите съвети.

Сега сигурно се питаш как това събитие и неговата символика се съчетали в едно. Гробът означава коравосърдечие на евреите, а тялото олицетворява тях и потомците им, умрели до един заради смъртните си грехове. Гласът, който излизаше изпод надгробната плоча, символизира злокобните думи, произнесени от тях в разговора им с проконсула Пилат: „Нека вината за Неговата кръв тегне над нас и нашите деца!“^[28] Именно заради тези им думи те били унищожени: те и техните деца заедно с всичките им богатства.

Ето защо в настоящото премеждие ти можеш да видиш символа на Страстите Христови и голямата прилика с Неговото пришествие; впрочем и тук неведнъж се е случвало нещо подобно, защото когато бродещите рицари идваха по тези места и отиваха при гробницата, Дяволът, който ги разпознаваше като долни и недостойни грешници и виждаше, че са потънали в разкош и неправда, ги наплашваше до такава степен с ужасния си и страховит крясък, че те губеха цялата си телесна сила. И това изпитание нямаше никога да престане, тъй като грешниците винаги щяха да бъдат стъписвани, ако Бог не те бе изпратил тук, за да му туриш край. Още с появата ти Дяволът, който подуши, че си целомъдрен и чист от всякакъв грях, както никой друг

човек на земята не може да бъде, не посмя да влезе в сблъсък с теб, а предпочете да си отиде, тъй като с твоето идване бе загубил всякаква власт. Ето така приключи премеждието, в което мнозина прочути рицари опитаха своите сили, и сега аз ти казах цялата истина по този въпрос.

На тези му думи Галаад отговорил, че в тази история е имало далеч по-голяма символика, отколкото си е мислел преди.

През тази нощ Галаад бил обгрижен от братята по възможно най-добрия начин. А на сутринта посветил младия си спътник в рицарско звание по обичая на тогавашното време. Като приключил цялата церемония, попитал го как се казва. Момъкът отвърнал, че името му е Мелиан и е син на датския крал.

— Драги приятелю — рекъл тогава Галаад, — след като вече си рицар, а и произлизаш от най-знатно потекло, каквото е кралското, старай се оттук насетне да носиш с достойнство титлата рицар, както и да опазиш ненакърнена честта на своето родословие, защото получили един кралски син рицарското звание, той трябва да изпъква с качествата си над всички останали рицари, както слънчевият лъч затъмнява блясъка на звездите.

Новопосветеният рицар му отвърнал, че с Божията воля ще пази непокътната честта на рицарския сан и няма да проявява мекушавост независимо от тежестта на изпитанията, които ще му се наложи да преодолява.

Тогава Галаад поръчал да му донесат доспехите и когато това било изпълнено, Мелиан отново се обърнал към него:

— Сеньор, с Божията и твоята благословия ти ме произведе в рицарски сан и с това ме направи неизразимо щастлив. Знаеш, че според съществуващия обичай онзи, който е посветил друго в рицарско звание, не бива да отхвърля първото желание на новопосветения, стига то да е достатъчно разумно.

— Истина е — отвърнал Галаад. — Но защо казваш всичко това?

— Защото искам да те помоля за една услуга. Моля те да не ми отказваш, понеже това е нещо, което няма да ти причини нищо лошо.

— Добре, обещавам, дори да понеса някакви неудобства.

— Безкрайно ти благодаря! — възкликнал Мелиан. — Това, за което ще те помоля, е да ми позволиш да те придружа в това Търсене, додето обстоятелствата не ни разделят, а ако след това случаят ни събере отново, да не ме лишаваш от своята компания, за да я предложиш някому другиму.

След което наредил да му доведат кон, защото искал да потегли на път заедно с Галаад. Така и било сторено и двамата напуснали абатството.

Препускали те през целия ден, а сетне — и през цялата седмица. Сутринта на следващия вторник стигнали до един кръст и открили, че върху дървото му е издълбан надпис, който гласял:

„Слушай, рицарю, който търсиш прекеждия! Виж двата пътя, които тръгват оттук: единият — наляво, другият — надясно. По този ляво ти забранявам да тръгваш, защото реши ли някой реши да поеме по него, трябва да е изключително умен, ако иска да стигне до добър край. Ако пък поемеш по този вдясно, можеш тутакси да загинеш.“

Като прочел тези думи, Мелиан рекъл на Галаад:

— Благородни рицарю, за Бога, нека аз потегля по левия път, защото по него ще мога да изпитам моята сила и да разбера дали притежавам сърцатост и неустрашимост, необходими за спечелването на рицарска слава.

— Ако нямаш нищо против — отвърнал му Галаад, — по-добре аз да хвана левия път, защото съм убеден, че ще се справя по-успешно от теб.

Момъкът обаче му възразил, че по него ще тръгне или той, или никой. Така двамата се разделили и всеки поел по своя път.

Ала тук повествованието спира за малко да разказва за Галаад, а се насочва изцяло върху Мелиан и случилото се с него.

И тъй, разказът гласи, че след като се разделил с Галаад, Мелиан препускал известно време, докато навлязъл в стара гора, която не можела да се прекоси за по-малко от два дена и в която на следващия ден в първия час на деня излязъл на една поляна. По средата на пътя забелязал разкошно кресло, на което имало изключително красива

корона, а пред креслото направо на земята били разположени множество трапези, отрупани с вкусни ястия. Мелиан впил смаян очи в това чудо, ала не бил привлечен от храните, а единствено от короната, която била толкова изящна, че под щастлива звезда би трябвало да е роден човекът, който имал правото да я носи пред своя народ. Тогава той я грабнал и си казал, че ще я отнесе със себе си. Надянал я на дясната си ръка и поел отново през гората.

Не бил изминал обаче много път, когато видял рицар, възседнал огромен кон, да препуска към него.

— Благородни рицарю — обърнал се новодошлият към Мелиан, — остави тази корона, защото не ти принадлежи! Знай освен това, че си я взел за собствена погибел.

Като чул това, Мелиан завърнал коня назад, защото му станало ясно, че няма как да избегне двубоя. Изправил се гордо той и възкликнал:

— Мили сеньор Господи, помогни на новия си рицар!

Тогава другият рицар препуснал насреща му и го ударил толкова жестоко, че копие то му пронизало и щит, и ризница, и заседнало в хълбока му, след което го блъснал грубо и го хвърлил на земята. Мелиан паднал тежко по гръб, а острието заедно с част от дръжката останали да стърчат, забити в тялото му. Съперникът се приближил към младия рицар, снел короната от ръката му и му казал:

— Сеньор рицарю, пусни тази корона, защото нямаш право над нея.

Сетне потеглил натам, откъдето бил дошъл, а Мелиан, който нямал сили да се надигне, останал да лежи с мисълта, че е смъртно ранен, упреквайки се наум, че не е повярвал на Галаад и сам е станал причина да бъде сполетян от подобно нещастие. Докато бил измъчван от болки и угризения, край него се появил Галаад, който, следвайки своя път, се озовал на това място. Забелязал той проснатия на земята Мелиан и почувствал в душата си голямо съжаление, защото помислил, че е смъртно ранен, приближил се към него и го попитал:

— Мелиане, кой те подреди така? Мислиш ли, че ще оздравееш?

Като го разпознал, раненият възкликнал:

— Ха! Сеньор, за Бога, не ме оставяй да умра в тази гора! Отведи ме до някое абатство, където да получа последно причастие и да умра като добър християнин.

— Как така, Мелиане — стъписал се Галаад, — нима си ранен толкова тежко, че мислиш вече за своята смърт?

— Да! — отвърнал му той.

Галаад се почувствал съкрушен и го заразпитвал къде са хората, които са му сторили това. Тогава изпод дървесата изскочил рицарят, ранил така тежко Мелиан, и се обърнал към новодошлия:

— Сеньор рицарю, пази се от мен, защото ще ти причиня цялата злина, на която съм способен.

— Ха, сеньор! — обадил се от земята Мелиан. — Това е онзи, който ме уби. За бога, сеньор, пази се от него!

Галаад не му отвърнал и дума, ала се насочил към рицаря, който вече се носел в пълен галоп насреща му, и именно поради големия си устрем не съумял да уцели противника си. Галаад обаче го ударил с такава мощ, че копие то му го пронизало в рамото, и рицарят се строполил на земята заедно с коня си, копие то се строшило, а Галаад го ранил смъртоносно. Обръщайки се, той забелязал, че към него препуска друг рицар, който му извикал:

— Сеньор рицарю, остави коня за мен!

След което се втурнал срещу него, насочил копие то си и го строшил о щита му, ала изобщо не могъл да го помръдне от седлото. Галаад обаче успял да отсече с меча си лявата му китка. Почувствал се тежко ранен, нападателят го ударил на бягство от страх да не бъде убит, а Галаад не се впуснал да го преследва, тъй като нямал намерение да му причинява повече зло, отколкото онзи вече бил претърпял, ала се върнал при Мелиан, без изобщо да поглежда към сразения рицар, и го попитал с какво желае да му помогне, защото е готов да направи за него всичко, което е по силите му.

— Сеньор, ако можех да понеса ездата, бих искал да ме сложиш пред себе си и да ме отведеш до най-близкото абатство, защото съм убеден, че добера ли се дотам, монасите ще положат всички усилия да ме изцерят.

Галаад отвърнал, че ще стори това на драго сърце.

— А няма ли да е по-добре — попитал го той — да изтръгна най-напред това желязо от тялото ти?

— Не, сеньор! — възкликнал раненият. — Няма да се реша на подобно нещо, преди да съм се изповядал, защото ми се струва, че

щом изтеглят това острие от хълбока ми, аз тутакси ще умра. По-добре просто ме отведи там.

Тогава Галаад го повдигнал по най-грижовния начин, наместил го на коня пред себе си и го прегърнал, за да не падне, защото виждал, че е останал съвсем без сили. Пътували така известно време, додето не стигнали пред едно абатство. С озоваването си пред портите му те се заели да чукат и викат, и ето че местните братя, които били свети хора, побързали да им отворят, приели ги с голямо внимание и отнесли Мелиан в тиха стая. Той снел шлема си, след което ги помолил да му дадат причастие и то му било донесено. Веднага щом се изповядал, той като добър християнин отправил призив да му бъдат простени всички прегрешения, и след приемането на Тялото Христово, се обърнал към Галаад:

— Сега, когато съм се изповядал, можеш да се опиташ да извадиш това желязо от моето тяло.

Галаад хванал острието и го изтръгнал заедно с остатъка от дръжката. От непоносимата болка Мелиан изгубил сваят, а рицарят попитал монасите дали сред тях няма човек, който би могъл да се погрижи за раните.

— Да, сеньор, има такъв — отвърнали му те.

Сетне довели един възрастен монах, който навремето бил рицар, и му показали раната на Мелиан. Той я погледнал и рекъл, че само за един месец ще го изцери напълно.

При тази новина Галаад много се зарадвал, снел доспехите си и казал, че ще остане през този и следващия ден в абатството, за да се убеди, че Мелиан ще може да бъде излекуван.

Всъщност останал при монасите в продължение на три дни и попитал приятеля си как се чувства, а той му отвърнал, че е започнал да се поправя.

— Значи, утре ще мога да потегля оттук — заключил той.

Мелиан обаче с голяма болка в гласа му рекъл:

— Ха, монсеньор Галаад, нима ще ме оставиш тук? Та аз съм човекът, който най-много от всички на света копнея да пребивавам, стига това да е възможно, в твоята компания!

— Сеньор — отвърнал му Галаад — полза от мен тук няма да имаш никаква, а аз имам нужда не да си почивам, а да продължа търсенето на Светия Граал, което бе започнато благодарение на мен.

— Какво? — възкликнал един от братята. — Нима Търсенето вече е започнало?

— Да — потвърдил Галаад — и ние двамата сме част от дружината, която се е заела с това.

— За Бога — рекъл монахът, — тогава трябва да ти кажа, сеньор ранени рицарю, че тази беда те е сполетяла заради твое прегрешение, и ако ми разкажеш за всичко, което си сторил от самото начало на Търсенето, аз бих могъл да те осветля за това, кой твой грях е причинил сегашното ти страдание.

— Сеньор — отвърнал му Мелиан, — ще ти разкажа всичко.

Тогава Мелиан заразказвал как Галаад го бил произвел в рицарско звание, как двамата открили на един кръст писмена, които забранявали да тръгне по пътя, отклоняващ се вляво, как той поел по него, а също и как след това го било застигнало настоящото нещастие. От своя страна монахът, който бил много свят и умен човек, му рекъл:

— Няма съмнение, сеньор рицарю, че това е произлязло под въздействието на Светия Граал, защото нищо от онова, което ти току-що ми разказа, не е лишено от върховен смисъл и аз ще ти кажа какъв е той. Когато си решил да станеш рицар, ти си отишъл да се изповядаш, за да влезеш в рицарския орден безупречен и пречистен от всички мерзости и грехове, с които си се чувствал омърсен, и по този начин си се включил в Търсенето на Светия Граал именно такъв, какъвто би трябвало да бъдеш. Ала когато е видял това, Дяволът се е почувствал дълбоко засегнат и си е наумил още при първа възможност да те подхлъзне, нещо повече, успял е да го стори и аз ще ти кажа кога точно това е станало.

Когато си напуснал абатството и си бил произведен в рицарски сан, първото нещо, на което си се натъкнал, е бил знакът на истинския кръст, а той е символът, на който всеки рицар трябва да се уповава най-много. При това е имало и още нещо: върху него е бил издълбан надпис, който е сочел, че пред теб има два пътя — единият надясно, а другият наляво. По десния път си щял да чуеш гласа на Иисус, гласа на милосърдието, в който рицарите на Господ вървят ден и нощ, водени от душата през деня и от тялото — през нощта. По левия път е трябвало да чуеш гласа на грешниците, в който велики опасности заплашват людете, дръзнали да поемат по него. И понеже този път съвсем не е така безвреден, както другият, надписът е забранявал на

всеки, който не се чувства по-вещ и по-благочестив от останалите, да тръгва по него. Сиреч ако не е до такава степен обгърнат с любовта на Иисус, че няма как случайно да изпадне в грехопадение.

Когато си прочел надписа, ти си се удивил какво ли би могъл да означава, и точно в този миг Неприятелят човешки те е заковал със своята стрела. И знаеш ли с коя? С тази на горделивостта! Защото си решил, че храбростта ти е достатъчна, за да се справиш с всяко изпитание, ала именно тук твоето разбиране те е подвело, защото надписът е говорел за небесното рицарство, а ти си решил, че става дума за земното. Ето защо си бил обзет от горделивост, поради която си изпаднал в смъртен грях.

В мига на раздялата ти с Галаад Дяволът, който видял, че си слаб, проникнал в теб, ала решил, че не ще да е сторил достатъчно, ако не те накара да извършиш още едно прегрешение, и така — от грях на грях — да те отведе в ада. Тогава нагласил пред теб онази златна корона и ти, още щом си я видял, си изпитал неудържим ламтеж и още щом си я взел, си изпаднал във втори смъртен грях — към горделивостта си прибавил алчността. Като видял, че си се поддад на този втори грях и отнасяш короната, Неприятелят човешки възприел облика на рицар грешник и подбудил това свое творение да извърши голяма злина, стигаща дори до убийство, нападнал те с насочено срещу теб копие и несъмнено щял да те погуби, ако кръстът, който си очертал, не те спасил.

При все това, за да те накаже, задето си изоставил служението към Него, Господ те е довел до преддверието на смъртта, така щото следващия път да имаш по-голямо доверие в Неговата подкрепа, отколкото в собствените си сили. Затова изпратил при теб Галаад — този свети рицар, — който да се опълчи срещу двамата рицари, символизиращи двата вселили се в теб гряха. А те нямало как да му устоят, защото той не притежава в себе си смъртен грях. Ето, обясних ти вече каква е символиката на премеждията, които са те сполетели.

Двамата рицари признали, че премеждието е знаменателно, а скритият в него смисъл — изключителен.

Дълго си говорили през тази нощ мъдрият монах и двамата рицари за изпитанията на Светия Граал. Накрая Галаад се примолил

толкова горещо на Мелиан, че последният му дал своето съгласие да си тръгне, когато пожелае, на което Галаад отвърнал, че щом е получил одобрението му, непременно ще поеме на път.

На сутринта, веднага след като изслушал утринното богослужение, той се въоръжил, взел си сбогом с Мелиан и препускал много дни, без да се натъкне на никакво приключение. Ала веднъж станало така, че напуснал дома на скромен феодал, без да се е явил на утринната меса, и през цялото време чувствал голямо притеснение, че този ден не е присъствал на богослужение, та когато пристигнал на едно място, където нямало жива душа, а всичко лежало в развалини, той коленичил и отправил молитва към Господ да му даде съвет как да постъпи. Едва приключил молитвата си, и дочул глас, който му казал:

— Слушай, рицарю, който търсиш приключения, върви право към Девиция замък и изкорени всички непристойни нрави, които царят в него.

Като чул това, Галаад отправил голяма благодарност към Господ за посланието, което му бил изпратил, тутакси скочил на коня и препускал в указаната посока. Не след дълго забелязал далеч напред в насрещната долина един замък — и добре укрепен, и умело разположен, — край който течала голяма бурна река, наречена Саверна, свърнал натам и с приближаването си срещнал един бедно облечен много възрастен мъж, който го поздравил любезно, а Галаад му отвърнал по същия начин и го попитал как се нарича този замък.

— Сеньор — отвърнал му старецът, — нарича се Девиция замък. Това е едно прокълнато място и всички, които пребивават в него, са прокълнати, защото всякакво милосърдие е прогонено оттам и е заменено с жестокост.

— Но защо? — зачудил се Галаад.

— Защото — бил отговорът — там унижават всички онези, които минават край него. Затова и те съветвам да поемеш по обратния път, защото ако продължиш, както си тръгнал, не те чака нищо освен срам и позор.

— Нека Господ да те закриля, мъдри сеньор — казал тогава Галаад. — Ще се върна, макар и с голямо нежелание.

Сетне огледал въоръжението си, за да се убеди, че всичко е в ред. Когато се уверил, че нищо не му липсва, се устремил в галоп към

замъка и по пътя си срещнал седем млади момичета, яздещи коне и разкошно облечени, които му казали:

— Сеньор рицарю, преминал си през границите на имението.

Той обаче им отвърнал, че никакви граници не ще го откажат да се добере до замъка. Сетне продължил напред, додето не срещнал един прислужник, който му съобщил, че господарите на замъка му забраняват да се приближава повече, преди да са узнали какви са желанията му.

— Желанието ми е едно-единствено — отговорил Галаад. — Да бъда посрещнат според обичаите на замъка.

— Със сигурност — рекъл тогава прислужникът — това е нещо, което не е много добре човек да си пожелае и ти ще видиш, че никой рицар не е в състояние да сложи край на тези обичаи. Но почакай ме тук и ще получиш онова, което търсиш.

— Върви тогава по най-бързия начин — подканил го Галаад, — защото имам друга работа, която не може да чака.

Прислужникът влязъл в замъка, откъдето не след дълго Галаад видял да излизат седмина рицари, които били братя и които се провикнали към него:

— Сеньор рицарю, защитавай се, защото не ти обещаваме нищо освен смърт.

— Как така? — удивил се той. — Нима искате да се биете седмина срещу един?

— Да — дружно му отговорили те. — Защото такъв е тукашният обичай.

Като чул това, Галаад пришпорил коня си с насочено напред копие и така блъснал първия, че го пратил на земята, та той насмалко да си счупи врата, а останалите го ударили заедно по щита, но изобщо не успели да го помръднат от седлото. При все това от силата на удара конят му от пълен галоп застинал намясто и малко останало да рухне на земята.

При сблъсъка всички копия на нападателите се изпочупили, Галаад повалил трима със своето, след което грабнал меча и се нахвърлил срещу останалите, както и те от своя страна — срещу него. Започнала люта и много опасна схватка, по време на която изпадалите на земята се изправяли, за да яхнат конете си и да подновят битката с още по-голямо настървение от преди, ала най-

добрият от всички рицари извършил такива подвизи, че ги накарал да побегнат, и ги подредил така с острия си меч, че доспехите им не били в състояние да попречат на кръвта да потече от изранените им тела.

Всички виждали, че той притежава изключителна сила и такава сръчност, че били убедени: не можело противникът им да е от този свят, понеже нямало на земята човек, който да понесе и половината от онова, на което го били подложили. Като виждали, че не могат да го помръднат от мястото му, а силите му са пак толкова, колкото са били в началото на битката, братята много се изплашили. И наистина, както свидетелства цялата история на Светия Граал, нямало случай, в който някой да бил видял Галаад изтощен и отпаднал от ратни подвизи.

Все в този дух битката продължила чак до следобед и седмината братя проявили голяма храброст, ала когато се стигнало до този час, те се почувствали толкова изтощени и пребити, че вече нямали сили да се защитават. Ала рицарят, който никога не сецал умора, продължавал да ги хвърля от конете. Като видели, че няма дълго да издържат така, те обърнали конете и потърсили спасение в бягството.

При тази гледка Галаад не тръгнал да ги преследва, а се упътил към подвижния мост, през който се влизало в замъка, и тогава насреща му излязъл възрастен мъж с бели коси, облечен в монашески одежди, който му донесъл ключовете на замъка и му ги предал с думите:

— Сеньор, вземи тези ключове и от днес нататък можеш да правиш с него и с всички негови обитатели каквото ти душа иска, защото ти извърши такива подвизи, че замъкът вече ти принадлежи.

Галаад взел ключовете и отворил портите. Още с влизането си вътре видял по улиците толкова много млади момичета, че изобщо не можел да установи броя им. Всички те в един глас се обърнали към него:

— Сеньор, добре си дошъл! Отдавна чакаме нашето избавление и благословен да е Господ, задето те е обикнал, защото инак никога нямаше да се отървем от този замък на мъките и страданията.

— Нека Господ ви благослови! — отвърнал им Галаад.

Тогава те повели коня му за юздата, съпроводили го до централната част на замъка и свалили почти насила доспехите му, макар той да повтарял, че все още не било време за пренощуване.

Една от госпожиците обаче възкликнала:

— Ха, сеньор, какво говориш? Та нали ако напуснеш прибързано това място, онези люде, които храбростта ти обърна в бягство, още тази нощ ще се върнат обратно и ще подновят ужасния обичай, който наложиха в този замък от толкова време. Така всичките ти усилия ще отидат на вятъра.

— Какво искате в такъв случай? — попитал ги той. — Кажете ми, за да знам. Готов съм да постъпя според вашите желания, стига да съм убеден, че ще доведат до нещо добро.

— Искаме — отвърнала му госпожицата — да събереш всички рицари и феодали от околността, защото те са получили във владение своите земи именно от този замък, и да ги накараш както тях, така и хората от цялата местност да се закълнат, че никога повече няма да съблюдават този обичай.

Той обещал, че така ще постъпи, и когато го отвели до централната сграда, той слязъл от коня, снел шлема си и се качил в голямата зала. Още с появата му от една стая в съседство излязла млада госпожица, която му поднесла рог от слонова кост с разкошна златна украса и го посрещнала с думите:

— Сеньор, колчем пожелаеш при теб да дойдат онези, които оттук насетне ще зависят от теб, надуй този рог, чийто звук може да бъде чут дори на десет левги околоръст.

Галаад отвърнал, че точно така и би трябвало да постъпи, а после го подал на един рицар, който стоял пред него. Той го огледал и го надул с такава сила, че звукът му можел да се чуе в цялата околност. Тогава Галаад и всички присъстващи седнали, а Добрият рицар се обърнал към стареца, който му бил предал ключовете, с въпроса дали е свещеник, и той му отговорил утвърдително.

— Кажи ми тогава — продължил Галаад — що за обичай е това и откъде са дошли всички тези пленени девойки.

— На драго сърце — отвърнал свещеникът. — Истината е, че изминаха седем години, откакто седмината рицари, които ти победи, дойдоха по волята на случая в този замък и бяха подслонени от херцог Линор — господаря на тази страна, който бе и най-достойният мъж от всички известни нам люде. След като се навечеряха, между седмината братя и херцога избухна свада заради една от дъщерите му, която братята искаха да обладаят насила. Разправията свърши с това, че

херцогът, както и един от синовете му бяха убити, а девойката, заради която се разрази крамолата, бе задържана като затворничка. Извършили веднъж това злодеяние, братята сложиха ръка на цялото съкровище на замъка, наеха си рицари и войници и започнаха да воюват срещу хората от областта. След поредица от битки успяха да се наложат и получиха клетва за вярност от населението на страната.

Когато дъщерята на херцога видя всичко това, тя изпадна в пристъп на голям гняв и досущ като пророчица изрече следните думи:

„Сеньори, за нас няма особено значение това, че сте присвоили владението на замъка, защото както сте се сдобили с него заради една жена, така и ще го изгубите заради една девойка, и ще бъдете до един покорени от мощта на един-единствен рицар.“

Предсказанието силно разгневи седмината и те обявиха, че щом е така, до пристигането на въпросния рицар, от когото щели да бъдат победени, те ще задържат в плен всяка минаваща пред замъка девойка. Така и постъпваха чак до днес и поради това на крепостта ѝ излезе името Девиция замък.

— А тази госпожица — попитал Галаад, — която била в основата на разпрата, тя още ли е тук?

— Не, сеньор — отвърнал старецът. — Тя си отиде, но една помлада от нея госпожица все още е тук.

— И как се отнасяха с тези девойки? — продължил да разпитва Галаад.

— Наложиха се да преживеят много злочестини, сеньор.

— Сега обаче са избавени от всичко това благодарение на Бог, Който пожела да стане така.

В деветия час^[29] замъкът започнал да се изпълва с хора, научили новината за новия му владетел. Устроили на Галаад голямо празненство като на свой сеньор, ала той веднага обявил, че предава на по-малката дъщеря на херцога владението върху замъка и всички зависими от него земи. Сетне направил необходимото всички рицари от страната да станат васали на госпожицата, и накарал цялото присъствие да се закълне, че никога повече няма да бъде възстановен предишният обичай. Накрая всички пленени девойки се разотишли по домовете си из своите краища.

Галаад прекарал остатъка от деня в замъка, където бил удостоен с възможно най-големите жестове на почит, а на сутринта пристигнала

новината, че седмината братя били убити.

— И кой ги е убил? — поинтересувал се Галаад.

— Сеньор — отвърнал един млад момък, — станало е вчера, след битката с теб. Ето на онова хълмче се натъкнали на монсеньор Говен и брат му Гахериет^[30], както и на сеньор Ивен. И едните, и другите се втурнали в люта битка помежду си. Всичко завършило с пълен разгром на седмината братя.

Галаад бил много изненадан от подобно развитие на нещата, поискал да му донесат доспехите, след което се въоръжил и напуснал замъка. Местните хора го изпроводици далеч извън него, додето той не им наредил да се връщат, а после се впуснал по своя път и препуснал по него сам-самичък.

Ала сега разказът замълчава на неговите приключения и се обръща към тези на монсеньор Говен.

^[28] Срв. Робер дьо Борон, *Роман за Граала* (гл. „Йосиф“, с. 48), Изток-Запад, 2012: „А Иисус бил отведен при Пилат; и когато се изправил пред него, били казани много думи. Евреите Му отправили всевъзможни обвинения, но властта им над Него не била голяма, тъй като не съумели да открият никакво основание за осъждането Му на смърт. Ала слабостта на правосъдието и това, че Той нямал власт над евреите, го принудили да понесе наказанието. И тогава онзи, който бил нещо като техен управник, попитал:

— И на кого ще мога да се позова, ако моят господар ми поиска сметка? Защото не виждам защо този човек трябва да бъде осъден на смърт.

Тогава всички се провикнали в хор:

— Върху нас и нашите деца нека се стовари вината за Неговата кръв!“ ↑

^[29] Вж. бел. 19. ↑

^[30] Гахериет — четвъртият син на краля на Оркни Лот и дъщерята на Игерна Моргауза, брат на Говен и Гахерис, племенник на крал Артур и един от Рицарите на Кръглата маса. ↑

МОНСЕНЬОР ГОВЕН

И тъй, преданието разказва, че след като се разделил със своите другари, монсеньор Говен препускал в продължение на няколко дни, без да се натъкне на никакво достойно за споменаване премеждие, додето не пристигнал в абатството, откъдето Галаад взел белия щит с пурпурния кръст и където му разказали за подвизите, които той бил извършил. Като изслушал цялата история, Говен попитал монасите в каква посока е отпътувал Галаад, и те му я показали. Тръгнал той по следите му и препускал, докато случаят не го отвел в абатството, където Мелиан лежал ранен.

Щом разпознал монсеньор Говен, последният му разказал за приключенията, преживени заедно с Галаад, който бил заминал същата сутрин.

— Бога ми! — възкликнал монсеньор Говен. — Може ли пък толкова да не ми върви! Сигурно съм най-нещастният рицар на света, след като вървя съвсем близо зад Галаад, а не мога да го достигна. Ако обаче Господ ми позволи да го намеря, ще направя така, че никога повече да не се разделя с него, стига той да цени моето присъствие толкова, колкото аз — неговото.

Един от местните братя чул това изказване на монсеньор Говен и се обърнал към него със следните думи:

— Наистина, сеньор, не е особено подходящо вие двамата да се подвизавате заедно. Защото ти си лош и вероломен служител на Господ, докато той е образцов рицар.

— Сеньор — отвърнал монсеньор Говен, — според това, което ми казваш, ми се струва, че ме познаваш добре.

— Познавам те много по-добре, отколкото ме познаваш ти и отколкото изобщо можеш да си представиш — потвърдил монахът.

— Драги сеньор — рекъл тогава монсеньор Говен — бъди така любезен да ми кажеш в какво се състои моята лошотия, заради която ми подхвърляш такива обвинения.

— Няма да ти кажа — отвърнал му другият, — но като му дойде времето, ще откриеш човека, който ще те осведоми.

Докато си говорили по този начин, в абатството влязъл един рицар в пълно бойно въоръжение, който слязъл от коня в двора, а братята притичали към него, за да вземат доспехите му и да го отведат тутакси в стаята, където се намирал монсеньор Говен. Като го видял, той разпознал в него своя брат Гахериет и се спуснал към него, изразявайки необикновената си радост, след което го попитал дали е здрав и читав, а брат му отвърнал:

— Да, слава Богу!

Говен и Гахериет прекарвали тази нощ в абатството, обкръжени от грижите на местните братя, а на сутринта още на развиделяване отишли в пълно бойно снаряжение с изключение на шлемовете да изслушат богослужението в църквата. Сетне, напълно готови, яхнали конете и отпътували, препускайки до първия час на деня, когато забелязали пред себе си сенъор Ивен на своя кон, разпознали го по доспехите му и му викнали да спре. Чувайки своето име, Ивен останал на място, защото по гласовете им разбрал кои са. Братята изразили голямата си радост и го попитали какво му се е случило, откакто се били разделили, на което Ивен отвърнал, че не е извършил нищо, защото не се е натъкнал на нито едно приключение, което да му достави удоволствие.

— Хайде тогава да се движим всички заедно — предложил Гахериет, — додето Бог ни изпрати подобаващо приключение.

Останалите се съгласили. Така тримата поели по пътя си и препускали, докато пристигнали в околностите на Девичия замък, и то именно в деня, в който той бил завладян от Галаад. Когато седмината братя видели тримата рицари, те се провикнали:

— Братя, напред срещу тези! Да ги убием на място! Те са от онези, заради които се лишихме от всичките си богатства, странстващи рицари, търсещи приключения.

Сетне се устремили към тримата съратници, викайки им да се защитават, защото са дошли да намерят смъртта си. Като чули това, тримата обърнали конете и препуснали насреща им. Още при първия сблъсък трима от седмината братя паднали мъртви: всеки от рицарите

Говен, Ивен и Гахериет убил по един от тях. Сетне извадили мечовете си и се впуснали срещу останалите четирима, които се защитавали, както можели, ала нямали голям успех, защото били капнали от умора. Наистина през този ден Галаад им бил устроил голяма битка, а и новите им противници, все храбри и отлични рицари, се нахвърлили така срещу тях, че ги избили за съвсем кратко време.

Като свършили това, те ги оставили който където бил паднал, и потеглили, накъдето ги водел късметът. Затова не се насочили към Девичия замък, а свърнали надясно и по този начин се разминали с Галаад. Привечер тримата се разделили и всеки поел по своя път.

Монсеньор Говен препускал, додето стигнал до усамотен малък дом. Стопанинът му в този миг се намирал в параклиса, където отслужвал вечерна литургия в чест на Богородица. Говен слязъл от коня, изслушал богослужението, а после в името на Дева Мария помолил за подслон, който на драго сърце му бил даден.

Вечерта божият човек попитал монсеньор Говен откъде е, и последният му казал кое как е и в какво Търсене бил тръгнал да участва. Като чул, че пред него се намира монсеньор Говен, отшелникът рекъл:

— Сеньор, ако нямаш нищо против, бих искал да науча имаш ли някакви затруднения.

Сетне заговорил за изповедта и му дал няколко прекрасни примера от евангелията, насърчавайки го да се изповяда пред него с утешението, че ще му даде, доколкото е възможно, правилните съвети.

— Сеньор — отвърнал му монсеньор Говен, — ако пожелаеш да чуеш какво ми бе казано онзи ден, ще ти разкажа за всичко, което се отнася до мен, защото ми изглеждаш наистина божи човек. Наясно съм, че си свещеник.

Светият човек му обещал, че ще му помогне във всичко, в каквото може. Тогава монсеньор Говен огледал внимателно мъжа, който му се сторил на достопочтена възраст и толкова благонравен, че му се приискало да му се изповяда. Така той му разказал онова, за което се чувствал най-виновен пред Господ Бог, и не забравил да му предаде думите, изречени от монаха в абатството.

А отшелникът пресметнал, че Говен не се бил изповяждал в продължение на цели четири години, и му казал:

— Сеньор, човекът с право те е нарекъл лош и вероломен служител на Господ, защото не си бил посветен в рицарско звание, за да бъдеш ратай на Дявола, а за да служиш на своя Спасител, да защитаваш Светата Църква и да възвръщаш на Бог съкровището, което Той ти е поверил за съхранение, сиреч твоята душа. Именно затова са те произвели в рицарски сан, а ти си използвал твърде зле новото си положение, защото във всичко си се проявил като прислужник на Дявола, изоставил си своя Създател и си се впуснал в порочен и недостоеен живот, какъвто никой рицар не води.

От всичко това можеш да се убедиш, че човекът, който те е нарекъл лош и вероломен служител на Господ, наистина те е познавал добре. И ако не беше такъв грешник, какъвто си сега, седмината братя нямаше да бъдат убити било от теб, било с твоята помощ, а щяха да се разкайват за лошите нрави, които бяха въвели и поддържали толкова дълго в Девиция замък, и навярно да са се помирили с Бог.

За разлика от теб Добрият рицар Галаад, когото ти търсиш навсякъде, не действаше така, защото ги победи, без да ги убива, а и самият факт, че седмината братя бяха въвели в замъка този обичай и задържаха в него всички девойки, които преминаваха през страната, независимо с право или не, съвсем не е без смисъл или символика в него.

— Ха! Сеньор — възкликнал тогава монсеньор Говен, — кажи ми какъв е скритият в това смисъл, за да знам как да го обясня, когато се върна в кралския двор.

— На драго сърце — отвърнал му отшелникът. — Под Девиция замък трябва да подразбираш ада, а под младите девойки — добрите души, погрешно затворени в него преди Страстите Христови. Седмината рицари символизируют седемте най-тежки греха, които по онова време така били завладели света, че за справедливостта не останало никакво място. Защото веднага щом излизала от тялото, душата, независимо дали била на праведник или грешник, тутакси отивала в ада и — подобно на девойките в замъка — бивала затваряна там.

Ала когато видял, че сътвореният от Него свят вървял на зле, небесният Отец изпратил на земята Своя Син, за да освободи добрите

девойки, сиреч добрите души. И както изпратил Своя Син, Който бил при Него още отпреди сътворението на света, по същия начин проводил и Своя верен служител Галаад, за да изтръгне от замъка добрите девойки — чисти и непоковарени, каквито са цветчетата на лилиите, непознаващи горещината на сезоните.

Като чул тези думи, Говен не знаел какво да каже. Затова пък отшелникът отново се обадил:

— Говен, Говен, ако решиш да изоставиш порочния живот, който отдавна водиш, все още можеш да се помириш с Господ Бог! Знай: Светото Писание казва, че никой не е до такава степен грешен, щото да не е в състояние да получи Божията милост, стига да се помоли за нея с най-чисти помисли в сърцето. Ето защо най-правилния съвет, който мога да ти дам, е да се покаеш за всички извършени от теб грехове.

Говен обаче казал, че не ще може да понесе тежестта на покаянието. Тогава отшелникът млъкнал и понеже виждал, че наставленията му са напразно усилие, не отронил и думичка повече.

На сутринта монсеньор Говен си отишъл и бродил, додето не срещнал случайно Агловал и Жирфлет, син на До. Тримата препускали заедно в продължение на четири дни, без да се натъкнат на приключение, достойно за споменаване. На петия ден станало така, че се наложило да се разделят и оттам насетне всеки от тях продължил по пътя си сам. Тук разказът изоставя за малко тези герои и отново се връща към Галаад.

Сега разказът ни продължава с това, че след като напуснал Девиция замък, Галаад всекидневно изминавал много дълги преходи, за да стигне до Опустялата гора^[31]. И ето че по волята на случая един ден той се натъкнал на Ланселот и Персевал, които пътували заедно. Двамата обаче не го разпознали, понеже не били свикнали с отличителните знаци на доспехите му.

Пръв го нападнал Ланселот, който строшил копието си о нагръдника на противника си, а Галаад го връхлетял с такава мощ, че само с едно движение го хвърлил от коня на земята, без да му навреди особено, и понеже копието му било на парчета, изтеглил меча си и нанесъл страховит удар на Персевал, който разцепил шлема, разкъсал плетения железен капюшон под него и ако оръжието не се било

извъртяло в ръката му, щял без никакво съмнение да го погуби. От удара обаче Персевал не бил повече в състояние да се удържи на седлото, полетял на земята и останал да лежи толкова замаян, че изгубил представа ден ли е, или е нощ.

Битката се състояла току пред една малка къщичка, в която живеела самотна отшелничка. Като видяла, че Галаад понечва да се отдалечи, тя му казала:

— Върви с Бога и нека Той да те напътства! А тези двамата, ако те бяха разпознали така добре като мен, никога не биха дръзнали да се залавят с теб.

Като чул тези думи, Галаад почувствал такъв страх да не бъде разпознат, че пришпорил коня си и препуснал в най-бесния галоп, на каквото животното било способно. Давайки си сметка, че той се отдалечава, двамата рицари се метнали на конете си, ала не след дълго разбрали, че няма да могат да го настигнат, и затова се върнали обратно, до такава степен натъжени и покрусени, че им се искало тутакси да умрат, а животът им изглеждал омразен и достоен за презрение. Обладани от такива чувства, те навлезли в гората.

Така Ланселот се озовал в Опустялата гора, натъжен и разгневен заради рицаря, когото бил изтървал.

— И сега какво ще правим? — попитал тогава той Персевал.

Последният му отговорил, че при тези обстоятелства няма представа какъв съвет би могъл да му даде, защото рицарят се носел с такава бързина, че нямало как да го настигнат.

— Освен това виждаш — продължил той, — че нощта ни изненада на място, от което не ще можем никога да излезем освен ако не ни избави някакво чудо. Мисля си, че е най-добре да се върнем обратно, защото ако се изгубим из тези дебри, ще ни трябва твърде много време, за да излезем на правия път. Ти постъпи както ти е угодно, но за мен по-уместно ще бъде да поемем назад, отколкото да продължаваме напред.

Ланселот обаче казал, че няма на драга воля да се откаже и да остане тук, а ще продължи да преследва рицаря с белия щит, защото никога няма да се примири, преди узнае кой е той.

— Можеш поне да изчакаш до разсъмване — предложил му Персевал. — Тогава и двамата ще можем да се впуснем в преследване на рицаря.

Ала Ланселот заявил, че в никакъв случай не е съгласен.

— Нека тогава Господ да ти е на помощ — рекъл му Персевал, — защото днес аз повече не ще мръдна оттук, а по-скоро ще се върна при отшелничката, която май каза, че го познава добре.

[31] Опустялата гора (*Forêt Gaste*) — изолирана гора, в която според *Персевал*, или *Разказ за Граала* на Кретиен дьо Троа Персевал прекарал своето детство заедно с майка си — вдовица, която искала да го предпази от оръжията и битките. ↑

ЛАНСЕЛОТ

Така двамата спътника се разделили и Персевал се върнал при отшелничката, а Ланселот препуснал подир рицаря през гората, без да гледа нито пътища, нито пътеки, носейки се накъдето случаят го отведе, и ядосвайки се, че не вижда ни надалеч, ни наблизо, нито пък може да намери някакъв път в тъмната нощ. Въпреки всичко напреднал толкова, че по някое време забелязал каменен кръст, изправен в безлюдната местност на разклона между два пътя. Когато се приближил до него, той го огледал внимателно и върху мраморния му пиедестал като че ли забелязал някакви букви, ала било толкова тъмно, че не можел да прочете какво е написано.

Загледал се той по посока на кръста и видял зад него много стар параклис. Насочил се веднага натам, защото се надявал да намери някого в него, ала когато усетил, че се е озовал съвсем наблизо, слязъл и завързал коня за един дъб, снел ремъка на щита от врата си и го окачил на дървото, след което пристъпил до прага на параклиса, оказал се запуснат и порутен. Влязъл вътре, ала досами вратата се натъкнал на желязна решетка, чиито пръти били толкова нагъсто и така здраво свързани, че не било възможно да мине през тях. Започнал да разглежда преграденото от решетката пространство и видял олтар, украсен с разкошно копринено покривало и други предмети, пред който разпръсквал силна светлина голям сребърен свещник с шест горящи свещи на него. Като видял това, Ланселот бил обзет от голямо желание да проникне вътре, за да узнае кой обитава тъдява. Не можел да си представи, че в едно толкова затънтено място може да има такива прекрасни неща като тези, които стояли пред очите му.

Започнал тогава да оглежда решетката и като се убедил, че няма да може да влезе вътре, се почувствал толкова нещастен, че излязъл от параклиса и се упътил към мястото, където бил оставил коня си, повел го за юздата и го оставил да пасе на воля. Сетне откопчал каишката на шлема и го оставил пред себе си, снел и меча и си легнал върху щита

пред кръста. Скоро умората надделяла и макар да не спирал и за миг да мисли за Добрия рицар с белия щит, потънал в дълбок сън.

Минало немало време и той се събудил, за да види, че към него се движи носилка, закрепена върху два коня, а върху нея лежи болен рицар, стенещ с жалостив глас. Като се приближил до Ланселот, той се спрял, без да промълви и дума, защото мислел, че спи. Ланселот също не му казал нищо, тъй като бил в такова състояние, че не можел да говори и нито спял, нито бил буден, а се намирал в нещо като полусън. Сетне рицарят на носилката се спрял пред кръста и започнал гръмко да се жалва:

— О, Господи! Ще спре ли някога тези болка? О, Господи! Кога ще се появи свещеният съсъд, благодарение на който силата на тази болка най-после ще утихне? О, Господи! Имало ли е някога човек, който да е страдал така, както аз страдам, и то за едно толкова дребно прегрешение?

Дълго време се окайвал и оплаквал по този начин рицарят заради своите болки и страдания, а Ланселот дори не се помръднал, дори и една дума не проронил, защото бил като омагьосан, но въпреки това го виждал добре и чувал ясно воплите му. Дълго останал рицарят в това състояние. Изведнъж Ланселот забелязал, че откъм параклиса се носи сребърният свещник с дебелите восъчни свещи, който преди това бил видял пред олтара. Гледал Ланселот как скъпоценният предмет се приближава към кръста, но по никакъв начин не можел да види кой го носи.

Обзет от голямо удивление, той не след дълго съгледал по същия начин из въздуха да плава свещеният съсъд, който някога бил видял у богатия Крал Рибар и който назовавали Свещения Граал. Щом го съзрял да се приближава, болният рицар паднал от носилката на земята, разпрострял молитвено ръце и се провикнал:

— Боже Господи, Ти, Който с помощта на този свещен съсъд, чудодейно появил се пред мен, си вършил толкова велики чудеса в тази страна, а и в много други, Отче, хвърли към мен милостивия Си поглед и направи така, че болките, които ме разяждат, да бъдат бързо уталожени, та да мога и аз да се включа в Търсенето, което другите благочестиви рицари предприеха.

После, влачейки се само с помощта на ръцете си, той се добрал до пиедестала, върху който стояла масата, а върху нея — свещеният

съсѣд, заловил се за него с двете си ръце и се повдигнал, колкото му стигнали силите, за да целуне сребърната маса и да я обгърне с поглед. Щом сторил това, той почувствал как всичките болки напускат тялото му, надал страхотен вик и казал:

— О, Господи! Та аз съм изцелен!

И не след дълго заспал. Съсѣдът постоял на това място още известно време, сетне свещникът потеглил обратно към параклиса, последван и от самия съсѣд, без Ланселот да съумее — нито на идване, нито на връщане — да разбере кой всъщност го носи. Станало така, че било поради преумората от положените през деня усилия, било поради тежестта на греховете, с които бил обременен, било поради голямата изненада при появата на Светия Граал той изобщо не се помръднал, нито дал знак, че е впечатлен от случващото се. Тази му постъпка станала причина мнозина да го посрамят при различни обстоятелства по време на Търсенето и да претърпи не една или две несполуки.

Когато Светият Граал се отдалечил от кръста и влязъл в параклиса, рицарят се надигнал от носилката здрав и читав и целунал кръста. Веднага след това се появил оръженосец, който му донесъл много красиви и скъпи доспехи, и обръщайки се към него, го попитал как се чувства.

— Бога ми — отвърнал той, — отлично, и то изцяло благодарение на Господ, защото бях излекуван на мига, в който Светият Граал дойде да ме посети. Но аз не мога да се начудя как този рицар, който спи ей там, така и не се събуди при явлението на светия съсѣд.

— За Бога — добавил оръженосецът, — той несъмнено е извършил голям грях, за който не е пожелал да се изповяда и за който носи такава вина пред Господ, че Той не е пожелал спящият да види това великолепно чудо.

— Сигурно е така — заключил рицарят. — Но както и да стоят нещата, този човек е голям нещастник, макар да си мисля, че е един от рицарите на Кръглата маса, които предприеха Търсенето на Светия Граал.

— Сеньор — обадил се отново оръженосецът, — донесох ти доспехите. Вземи ги, когато решиш.

Рицарят му отвърнал, че няма нужда от нищо друго, и тръгнал да се въоръжава, надявайки ризницата и железните си набедреници.

Оръженосецът се приближил до Ланселот и му взел не само меч, но също и шлема, после се отправил към коня му, оседлал го и го обуздал. Щом го подготвил за езда, той се обърнал към господаря си:

— Сеньор, качвай се! Струва ми се, че успяхме да намерим отличен кон. Със сигурност не съм ти дал нищо, което не ще бъде употребено с по-голяма полза, ако е в твоите ръце, отколкото у този калпав рицар, който се търкаля тук.

Междувременно изгряла месечината — великолепна и ясна, — защото полунощ вече била отминала, и рицарят попитал оръженосеца си как е разбрал, че мечът е толкова забележителен, а той му отвърнал, че го оценил по красотата му и за да го разгледа, го бил извадил от ножницата. Намерил го толкова хубав, че направо закопнял да го вземе.

След като приключил с приготовленията и яхнал коня на Ланселот, рицарят протегнал ръка към параклиса и се закле, че ако Божията помощ не го изостави, той никога няма да спре скитанията си, додето не узнае как става така, че Светият Граал се появява на толкова много места в кралство Логрия, от кого и с каква цел е бил донесен в Англия, стига, разбира се, някой друг да не научи тези истини преди него.

— Бога ми — рекъл тогава оръженосецът, — ти изрече хубави думи. Дано Бог ти позволи да излезеш с чест и с душевно спасение от това Търсене, защото няма съмнение, че не можеш да го водиш прекалено дълго, без да се изложиш на смъртна опасност.

— Ако умра — отвърнал му рицарят, — това ще ми донесе по-скоро чест и слава, отколкото позор, защото от това Търсене не бива да страни никой доблестен мъж, независимо какво го очаква — живот или смърт.

Сетне, придружен от своя оръженосец, се отдалечил от кръста, отнасяйки със себе си оръжията на Ланселот, и препуснал накъдето го водел късметът му. Като се отдалечил на около половин левга и дори повече, Ланселот най-сетне, събуден от своята полудрямка, се надигнал, питайки се видяното сън ли е било, или истина, защото нямал представа дали е видял Светия Граал наяве, или просто го е сънувал. Изправил се тогава и забелязал свещника пред олтара, но не видял онова, което би искал да види, сиреч Светия Граал: за него копнеел той да научи по някакъв начин пълната истина.

Дълго гледал Ланселот през решетките с надеждата да зърне поне част от предмета, който жадувал да види най-много, додето не се разнесе глас, който му казал:

— Ланселоте, човеко по-твърд от камък, по-неотстъпчив от дърво, по-гол и обран от смоковница! Откъде намери дързост да нахлуеш там, където пребиваваше Светият Граал? Върви си оттук, защото това място вече е осквернено от твоето присъствие!

Като чул тези думи, Ланселот се почувствал толкова потиснат, че не знаел какво да стори. Напуснал тутакси с натъжено сърце и сълзи в очите това място, проклинайки часа, в който се бил родил. Разбирал, че е стигнал до мига, в който щял да изгуби честта си завинаги, понеже бил пропуснал да узнае истината за Светия Граал. Ала не можел да забрави трите думи, с които бил наречен, и нямало да ги забрави до края на живота си. Невъзможно било и да намери покоя си, преди да узнае защо бил назован по този начин.

Когато стигнал до кръста, той не намерил там нито шлема, нито меча, нито коня си. В същия миг осъзнал, че видяното е било истина, а не сън, и тогава се почувствал на дъното на нещастieto и през гръмки вопли и стенания рекъл:

— О, Господи! Сега изпъкват със страшна сила моите грехове и жалкият ми живот, сега виждам с пределна яснота, че повече от всичко друго ме е провалила моята слабост, защото точно когато ми бе предоставена възможността да се поправа, аз бях погубен от Дявола. Той до такава степен ме бе ослепил, че не съумях да провидя нищо, което да иде и да принадлежи на Бог. Да, нищо чудно, че очите ми бяха замъглени, защото откакто съм произведен в рицарски сан, не е имало и час, в който да не съм бил покрит от мрака и смъртните грехове, и да не съм пребивавал в разкоша и низостта на този свят повече, отколкото всеки друг грешник.

Така Ланселот си тръгнал, обсипвайки се с укори и пребивайки в голяма мъка и тъга. Настъпил ясен и хубав ден, птичките започнали да пеят сред дървесата, а слънчевите лъчи — да проблясват между клоните и листата. Като видял хубавото време и чул трелите, на които толкова често се бил наслаждавал, Ланселот се почувствал напълно ограбен, лишен и от оръжията, и от коня си, и разбрал, че Господ

силно му се е разгневил. Затова си помислил, че никога повече не ще открие нещо, което да му върне радостта. Провалил се бил точно там, където мислел, че ще намери щастieto и всички земни почести, сиреч в приключенията, свързани със Светия Граал.

Това силно го измъчвало и след като дълго се жалвал, терзал и окаявал мизерната си участ, той се отдалечил от кръста и тръгнал през гората без шлем, без меч и без щит. Ала не се върнал при параклиса, където чул трите чудодейни думи, а поел по една пътека и към първия час на деня стигнал до някакъв хълм, на който се намирала самотна къщичка, обитавана от отшелник, който тъкмо се канел да започне утринната служба, облечен в одеждите на Светата Църква. Ланселот го последвал в параклиса, унил и умислен, отчаян като никой друг на света.

Коленичил той пред клироса и започнал да се бие в гърдите, молейки Господ Бог да му прости за лошите дела, които бил извършил на този свят. После изслушал месата, която отслужили отшелникът и неговият помощник. Когато църквата пуснала, а божият служител снел църковните одежди, Ланселот го повикал, дръпнал го настрана и в името на Господ му се примолил да му даде съвет какво да прави. Човекът го попитал откъде идва, и той му отвърнал, че е от двора на крал Артур и е един от рицарите на Кръглата маса. Тогава светият мъж отново го попитал:

— За какво искаш да ти дам съвет? За изповед ли?

— Да, сеньор! — отговорил Ланселот.

— Изповедта е в името на Господ Бог — осведомил го свещеникът.

Сетне го отвел пред олтара, двамата седнали и тогава го попитал как се казва, а той му отвърнал, че името му е Ланселот от Лак и че е син на крал Бан от Беноик^[32]. Когато чул, че пред него се намира Ланселот от Лак — човекът, за когото се говорели най-добри неща в целия свят, — божият човек бил крайно удивен от това, че го намира в такава скръб и терзания, и му казал:

— Сеньор, дължиш на Господ голяма отплата, задето те е създал толкова красив и доблестен, че не познаваме на света друг рицар, който да ти е съперник по хубост и мъжество. Той те е дарил и с ум, и с памет, и затова е редно да ги използваш така добре, че обичта Му да остане непокътната в теб, а Дяволът да не се възползва от щедрите

дарове, с които си надарен. Служи Му с цялата ревност и сила, на които си способен, изпълнявай заръките Му, не използвай дарованията си, за да прислужваш на Неговия смъртен неприятел Дявола, защото ако е бил по-щедър към теб, отколкото към другия, и сега трябва да те загуби, Той няма кого да упрекне за това освен теб. Недей да приличаш на онзи негоден служител, за когото Той говори в евангелието и за когото един от евангелистите споменава. Става дума за един богаташ, който раздал голяма част от златото си на трима свои служители: на единия дал един безант^[33], на другия — два, а на третия — пет.

Онзи, на когото дал петте безанта, ги увеличил по такъв начин, че когато се явил пред своя господар, за да му даде отчет за своите печалби, казал: „Сеньор, ти ми даде пет безанта, ето ги тук, а с тях — и другите пет, които успях да спечеля.“ Като чул тези думи, господарят му рекъл: „Излез напред, добри ми и верни служителю, приемам те сред членовете на моя дом.“

Сетне на свой ред дошъл другият, който върнал на своя господар дадените му два безанта с думите, че е спечелил още два, а той му отвърнал по същия начин, както и на първия си служител. Накрая се изяснило, че онзи, който бил получил само един безант, го бил закопал в земята. Затова се държал настрана от господаря си и не смеел да се приближи^[34]. Той бил лошият служител, вероломен симонианец^[35], лицемерник по душа. В нея синът на Светия Дух никога не бил прониквал и поради това никога не била стопляна от любовта на Господ Бог, Който поема в Своите прегръдки всеки, комуто е известил Светото Слово. Защото, както се казва в Светото писание: „Не запалва другите онзи, който сам не гори“, сиреч ако огънят на Светия Дух не възпламенява онзи, който възвестява словото на Евангелията, никога слушащият го няма да се възпламени, нито ще се стопли душевно. Казах ти тези думи заради щедрите дарове, с които Господ те е отрупал, защото виждам, че те е създал по-красив от всеки друг, а и по-добър — поне така ми се струва, съдейки по някои външни белези.

Но ако използваш дарованията, които ти е дал, за да се превърнеш в Негов неприятел, знай, че само за един миг Той ще те унищожи, ако междувременно не Го помолиш за прошка чрез искрена изповед, сърдечно покаяние и обръщане към праведен живот. Казвам ти убедено, че ако Го помолиш по този начин за прошка, Той е толкова добросърдечен и толкова обича истинското покаяние на грешника пред

осъждането и наказанието му, че ще те въздигне по-силен и по-жизнен, отколкото си бил досега.

— Сеньор — отвърнал Ланселот, — притчата за тримата служители, получили сребърниците, която ти току-що ми разказа, ме обезсърчава повече от всичко друго, защото знам, че Иисус ме е дарил още от детство с цялата благодат, която човек може да получи. Понеже ми е въздал с такава щедрост, а аз съм Му се отблагодарил с такава пошлост за всичко, съзнавам, че ще бъда съден като негодния служител, закопал монетата в земята, защото през целия си живот съм бил в служба на Дявола и поради своята греховност съм воювал с Бог. Затова и съм се изгубил по пътя, който хората отначало намират за широк и меденосладък, сиреч по пътя на греха. Дяволът ми е показал мекотата и сладостта, ала не ми е показал несекващите мъки за оногова, който поеме по този път.

Като чул тези думи, божият човек се разплакал и рекъл на Ланселот:

— Сеньор, знам, че никой не пребивава в този път, за който споменаваш, без да го постигне вечна смърт. Ала както виждаш понякога, че човек понякога свръща от пътя, когато заспи, а се връща на него, щом се събуди, по същия начин става и с грешника, който заспива в смъртния грях и кривва от правия път, но се завръща при своя Създател и се стреми да достигне Господ във висините, Който не спира да му вика: „Аз съм вярата и истината, и пътят, и животът!“

Тогава той се огледал и забелязал един кръст, на който бил отпечатан образът на истинния Кръст, показал го на Ланселот и му казал:

— Сеньор, виждаш ли този кръст?

— Да — отвърнал му той.

— Тогава чуй истината — рекъл божият човек. — Този образ е разпрострял ръце, като да прегърне всекиго. По същия начин и Господ Бог е разтворил прегръдките Си, за да приеме в тях всеки грешник — и теб, и всички останали, които се обръщат към него. И непрекъснато вика към тях: „Елате! Елате!“ Понеже е толкова добросърдечен, че винаги е готов да прислони при Себе Си всички мъже и жени, завърнали се при Него, Той не ще те отблъсне, ако Му се представиш по начина, за който ти споменах: с истинна изповед на уста, с покаяние в сърцето, с надежда да започнеш праведен живот. Открий Му още

сега, тук, на висок глас пред мен, какви са твоите намерения и аз ще се постарая, доколкото е в моята власт, да ти помогна и да ти дам най-добрите съвети, на които съм способен.

Ланселот се замислил за миг. Никога дотогава и през ум не му било минавало да разкрие любовната си връзка с кралицата, а бил убеден, че докато е жив, стига да не бъде принуден от някакво съдбоносно обстоятелство, никога и дума няма да каже за нея. След като пуснал въздишка, идеща от дълбините на сърцето му, той изпаднал в такова вцепенение, че не можел да произнесе и звук. Макар че бил изпълнен с желание да говори, той така и не се осмелявал да промълви и думичка, държейки се по-скоро като страхливец, отколкото като храбрец. Ала въпреки всичко божият човек го насърчил да си признае своя грях и да се отърве от него, защото инак, ако не изпълнел наставленията му, щял да се покрие с позор. Обещал му вечен живот, ако изповяда прегрешението си, и вечен ад, ако го скрие. Залял го с такъв поток красиви думи и светли примери, че Ланселот в края на краищата проговорил.

— Сеньор — рекъл той, — истината е, че съм мъртъв от сторените грехове заради една дама, която съм обичал през целия си живот, и тя е кралица Гениевра, съпругата на крал Артур. Именно тя ми даде в изобилие и злато, и сребро, и всевъзможни богати дарове, които аз неведнъж съм раздавал на бедните рицари. Тя беше онази, която ме въведе във великолепието на разкоша и ме издигна на това високо място, където се намирам сега, от любов към нея извърших великите подвизи, за които говори целият свят, не друг, а именно тя ме извади от бедността и ме обсипа с богатства, извлече ме от нещастieto и ме отрупа с всички земни блаженства. Ала аз знам, че заради греха, който е свързан с нея, Господ Бог силно се е разгневил срещу мен: снощи Той много ясно ми го показва.

Сетне му разказал как бил видял Светия Граал и как не бил в състояние да стори и най-малкото движение към него, за да изрази било почитта си към него, било любовта си към Господ Бог. А след като разказал на божия човек всичко за живота си и за положението, в което бил изпаднал, той му се примолвил ради Бога да му помогне със съвет.

— Убеден съм, сеньор — рекъл отшелникът, — че никакъв съвет не ще ти бъде от полза, ако не докажеш на Бог, че никога не ще

изпаднеш повторно в подобен грях. Но ако пожелаеш да се изтръгнеш изцяло от това грехопадение, ако поискаш на висок глас милост и се покаеш от дън-душа, аз все още мисля, че Господ Бог ще те приеме сред своето воинство и ще ти помогне да отвориш небесните порти, отвъд които на влизащите е отреден вечен живот. В положението обаче, в което се намираш сега, едва ли бих могъл да те посъветвам за каквото и да било. Защото това ще рече, че съм постъпил като онзи, който издига мощна висока кула върху негодни основи и, изгубил много време в зидане и градеж, неминуемо стига дотам да види как всичко съградено за един миг рухва долу. По същия начин ще бъде изгубено и всяко усилие на Господ Бог спрямо теб, ако не откликнеш насреща му с цялото си сърце и не заживееш по Неговите повели — то ще бъде като семето, хвърлено върху скала, което птиците изкълват и разпиляват, и което не ражда никакъв плод.

— Сеньор — възкликнал Ланселот, — ще изпълня всичко, каквото ми казваш, стига Бог да ми даде още живот!

— В такъв случай искам от теб — започнал божият човек — да ми обещаеш, че никога повече не ще пренебрегнеш волята на нашия Създател, изпадайки в смъртен грях с кралицата или друга дама. Или пък в нещо друго, което би предизвикало Неговия гняв.

Ланселот му обещал с думите на предан рицар.

— А сега — продължил отшелникът — ми разкажи още нещо за Светия Граал. Искам да знам кое как се е случило.

Ланселот се заел да разказва, съобщил му за трите обвинения, които гласят в параклиса изрекъл срещу него, наричайки го „камък“, „дърво“ и „смоковница“.

— За Бога — рекъл тогава той, — кажи ми каква е символиката на тези три неща, защото никога не съм чувал нещо, което толкова да не разбирам и което толкова искам да ми бъде разтълкувано. Моля те да ми го обясниш, защото съм убеден, че си наясно с истинския му смисъл.

При тези думи отшелникът задълго потънал в размисъл. Когато отново решил да заговори, той рекъл:

— Виж, Ланселоте, изобщо не съм изненадан, че си бил наречен точно с тези три думи. Защото ти винаги си бил най-удивителният мъж на света и поради това няма нищо чудно, ако биваш наричан с по-необикновени названия в сравнение с останалите хора. Щом гориш от

желание да чуеш истината, на драго сърце ще ти я кажа, та затова слушай. Спомена, че са ти казали следното: „Ланселоте, човеко потвърд от камък, по-неотстъпчив от дърво, по-гол и обран от смоковница, върви си оттук!“

Това, че си бил наречен по-твърд от камък, може да изглежда донякъде необичайно, защото всеки камък е по природа такъв, а някои с якостта си превъзхождат всички останали. В камъка, отличаващ се със своята твърдост, можем да съзрем грешника, който е затънал в своя грях до безпаметство и чието сърце е закоравяло до такава степен, че не може да бъде смекчено нито с огън, нито с вода.

С огън не може да бъде смекчен, защото огънят на Светия Дух нито е в състояние да проникне в него, нито да намери някакво празно местенце в този създ^[36], който е бил толкова омърсен, а с течение на времето старите прегрешения така са се трупали и вкаменявали едно върху друго, че не могат да бъдат размекнати.

Така словото на Светия Дух, което е меката вода, не може да зазвучи в сърцето му, защото Господ Бог никога не ще потърси подслон там, където пребивава неговият неприятел Дяволът, а точно обратното, желае обиталището, в което ще слезе, да бъде чисто от всякакви пороци и скверни. Именно затова — поради голямата твърдост, която Той намира в него при изпълнението на тези Си намерения — грешникът бива наричан „камък“. Ала сега ни предстои да разгледаме по-подробно как и защо си по-твърд от камъка, сиреч как и защо си по-голям грешник от останалите грешници.

Тук отшелникът потънал за малко в размисъл, след което дал следния отговор:

— Ще ти кажа защо си по-голям грешник от останалите грешници. Преди малко стана дума за тримата служители, на които богаташът поверил своите безанти, за да ги умножат, и навярно си спомняш, че двамата, които съумели да получат приход от тях, били наречени добри, верни и предвидливи служители. Онзи обаче, който не получил никакъв приход, бил наречен лош и вероломен служител. Затова гледай дали ще можеш да бъдеш един от онези служители, на които Господ Бог връчва своите безанти, за да ги съхраняват и умножават, и тогава, струва ми се, Той ще ти повери много повече от Своите богатства. Защото който и да потърси днес сред земните рицари, така и не ще намери човек, когото Господ да е отрупал със

Своята благодат така, както теб: дал ти е и хубост в излишък, и ум, и способност да различаваш доброто от злото, наспорил те е и с храброст, и със сила. Наред с това те е надарил и с неизчерпаем късмет, така че винаги да стигаш до успех в което и да е свое начинание.

Всичко това Господ Бог ти е отредил, за да бъдеш един от Неговите рицари и служители. И го е сторил не за да бъдат даровете Му смачкани и съсипани, а увеличени и подобрени. Ти обаче си бил толкова лош и вероломен служител, че си Го изоставил, за да прислужваш на Неговия неприятел Дявола, и си влязъл в ежедневна битка с Него. Бил си калпавият прислужник, който напуска своя господар веднага щом си получи платата, и тича да се цани при зложелателя му. Такова е било и твоето поведение спрямо Господ Бог, защото след като ти е платил богато и пребогато, ти си Го изоставил и си хукнал да обслужваш оногова, който е във всекидневна война с Него. Като се замисля, никой човек, получил толкова дарове и благодат, колкото теб, не би постъпил по този начин. Ето защо можеш ясно да си представиш защо си по-твърд от камък и по-грешен от другите грешници.

Ала стига да искаме, можем да разтълкуваме думата „камък“ и по друг начин. Защото мнозина са видели да извира мекота дори от камък в пустинята отвъд Червено море, където народът на Израил прекарал толкова дълго време. Там се видяло съвсем ясно, че когато народът бил налегнат от непоносима жажда и всички започнали да се оплакват един другиму, Мойсей отишъл при една стара и много твърда скала, и се провикнал така, сякаш подобно нещо никога не би могло да се случи:

„Не можем ли да извлечем вода от тази скала?“

Тутакси вода избликнала от скалата, и то в толкова изобилие, че целият народ имал достатъчно за пиене^[37]. Така ропотът им бил усмирен, а жаждата им — утолена. Затова и може да кажем, че е имало случай, в който от камък е била породена мекота. Ала от теб мекота не е произлязла нито веднъж и това трябва да ти казва ясно защо си по-твърд и от камък.

— Сеньор — промълвил Ланселот, — кажи ми сега защо ми бе казано, че съм по-неотстъпчив от дърво.

— Ще ти кажа — отвърнал му отшелникът. — Ти само ме слушай. Вече, струва ми се, ти показах, че душата ти е само една закоравяла вкаменелост. А там, където се е загнездила подобна жестокост, не може да съществува каквато и да било мекота или милост. Затова и не бива да мислим, че в нея пребивава нещо друго освен горест. Горестта у теб е толкова голяма, колкото би трябвало да бъде мекотата. Затова и си подобен на мъртво прогнило дърво, в което няма и капка милосърдие, а само безчувствие.

И тъй, обясних ти защо си по-твърд от камък и по-неотстъпчив от дърво. Остана да разтълкуваме и третата част — защо си по-гол и обран от смоковница. Смоковницата, за която става дума тук, е спомената в евангелието^[38] на онова място, където се говори за Цветница — деня, в който Господ Бог влязъл, яздейки магарица, в Йерусалим, а децата на евреите го посрещнали със сладкогласните песни, които Светата Църква възпоменава всяка година на този пролетен ден.

Именно на Цветница нашият Върховен Бог, Върховният ни Господар и Върховен Пророк проповядвал в Йерусалим пред люде, в които се била загнездила цялата жестокост, и след като се трудил така през целия ден и привечер най-сетне привършил своите слова, в града не се намерил дори един човек, който да Го прислони в своя дом. Затова и напуснал града. А като излязъл, натъкнал се на една смоковница, която била хубава, с бухнали клони и листа. Плод обаче на тях нямало. Приближил се тогава Господ до дървото. Като го видял такова, заговорил, изпълнен с гняв, и го прокълел, задето било безплодно.

Ето какво се случило на смоковницата, която растяла извън Йерусалим. Помисли сега дали самият ти не би могъл да бъдеш оприличен на нея и дали не си също толкова гол и безплоден, колкото е била тя. Когато се приближил до дървото, Господ Бог видял, че по него има достатъчно листа, от които можел да си накъса, стига да поиска. Ала когато Светият Граал се появил в параклиса, където си го намерил, ти си изглеждал тъй гол и обран, че той не открил в теб нито добра помисъл, нито добра воля — пред него стоял един негоден, недостоен и омърсен от разкоша човек, напълно лишен от листа и цветове, сиреч от каквито и да било добри желания и дела. Ето защо впоследствие са ти били казани думите, които ти повтори пред мен:

„Ланселоте, човеко по-твърд от камък, по-неотстъпчив от дърво, по-гол и обран от смоковница, върви си веднага оттук!“

— Няма съмнение, сеньор — промълвил Ланселот, — че ти ми разказа и обясни с пределна яснота защо с право съм бил наречен камък, дърво и смоковница. Наистина всички неща, които спомена, пребивават вътре в мен. Ала понеже според твоите думи все още не съм отишъл толкова далеч, че да не мога да се върна обратно, ако реша да се предпазя от ново грехопадение, то обещавам първо на Господ Бог, а сетне и на теб, че никога повече няма да се върна към живота, който тъй дълго съм водил до днес, а ще го поддържам непорочен и ще пазя тялото си колкото се може по-чисто. Що се отнася до званието ми на рицар и занаята ми на воин, все още не бих могъл да се откажа от тях — поне докато съм здрав и читав, какъвто съм сега.

Като чул тези думи, божият човек безкрайно се зарадвал и рекъл на Ланселот:

— Ако решиш да се откажеш от грехопадението с кралицата, уверявам те, че Господ Бог ще те обикне отново, ще ти изпрати помощ, ще те обсипе с милостта Си и ще ти даде сили да доведеш до успешен край много свои начинания, които сега не можеш да изпълниш поради затъването си в греха.

— Сеньор — възкликнал Ланселот, — отказвам се напълно и никога повече няма да изпадна в грях нито с кралицата, нито с друга жена.

Като чул тези думи, отшелникът му наложил такова наказание, каквото смятал, че ще може да понесе, след което опростил греховете му, благословил го и го помолил да остане през този ден при него, а Ланселот му отвърнал, че непременно ще изпълни волята му, защото на всичко отгоре няма кон, на който да отпътува, нито щит, нито копие, нито меч.

— Ще ти набавя необходимото — успокоил го отшелникът — още преди да е изтекъл утрешният ден. Недалеч оттук живее мой брат рицар, който веднага щом го помоля, ще ми изпрати и кон, и доспехи, и всичко, от което имаш нужда.

Тогава Ланселот рекъл, че на драго сърце ще остане дотогава, а думите му много зарадвали божия човек.

Така Ланселот останал при отшелника, който го насърчавал да спазва добро поведение и му дал толкова добри съвети, че в края на краищата Ланселот горчиво се покаял за целия си предишен живот, защото виждал, че ако бил умрял през някоя от тези години, то неминуемо щял да изгуби душата си, а ако по случайност бил ранен, тялото му щяло да бъде изложено на голяма опасност. Покаял се, защото си дал сметка за лудата си любов към кралицата, а и за това, че покрай нея си бил изгубил много ценно време. Затова порицал и посрамил сам себе си, след което си обещал от все сърце, че никога повече няма да изпада в подобна страст.

Ала тук разказът спира да говори за него и се връща към Персевал.

[32] Крал Бан от Беноик е персонаж от Артуровския цикъл. Съпруг на кралица Илейн (Елена), баща на Ланселот и Хектор от Мар, дядо на Галаад и брат на крал Боорт. Крал на Армориканска Британия (п-в Бретан) със столица Треб. Замъкът му бил разположен сред блато, смятано за непристъпно, но крал Клодас от Пустата земя (предп. областта около устието на Лоара) успял да го превземе и опожари. Бан от Беноик, съсипан от поражението, умрял, оставяйки съпругата и сина си Ланселот на брега на езерото. Над тях се смилила феята Вивиан, която потопила детето в езерото, за да го отгледа на сигурно място в своя митичен кристален дворец. Войната между Бан и Клодас символизира борбата на бретонците срещу франките. ↑

[33] Безант (визант) — основната монетна платежна единица във Византия, наследена от Римската империя, когато била наричана „солид“. Гръцкото название на византийския солид било номизма (νόμισμα), а в Европа най-често се използвал терминът *безант* или *бизантин*. ↑

[34] Библия, Мат. 25:14-30. ↑

[35] Последовател на учението на Симон Магьосника, а по-късно нарицателно за човек, който купува църковни длъжности, смятайки, че Божието благоволение също може да се купува. ↑

[36] Има се предвид душата. ↑

[37] Изх. 17:1-6. ↑

[38] Мат. 21:18, 21:19; Мар. 11:12, 11:13; Лук. 13:6, 13:7, 19:4. ↑

ПЕРСЕВАЛ

И тъй, разказът гласи, че след като се разделил с Ланселот, Персевал се върнал при отшелничката, защото се надявал да научи от нея нещо повече за рицаря, който бил успял да се изплъзне от него и Ланселот. Потегляйки обаче назад, той така и не съумял да открие никаква пътека, която да го отведе до мястото, където тя живеела. Въпреки всичко продължил да препуска, смятайки, че е избрал възможно най-вярната посока, и когато стигнал до параклиса, почукал на малкото прозорче на отшелничката, която, понеже не си била легнала да спи, веднага го отворила, надникнала през него, доколкото ѝ позволявала рамката, и го попитала кой е. Той ѝ отвърнал, че е от двора на крал Артур и че името му е Персевал Уелсеца.

Като чула името му, тя много се зарадвала, защото като свой племенник го обичала с цялата си душа. Веднага повикала прислугата си и наредила да отворят портата пред рицаря, който бил отвън, да го нахранят, ако е гладен, и да го обслужат по възможно най-добрия начин, защото той е човекът, когото тя обича най-много от всички на света. Прислугата, разбира се, изпълнила нареждането, излязла до портата и я отворила, въвела рицаря и му помогнала да свали доспехите си, след което му поднесла храна, а той попитал дали би могъл да поговори с отшелничката още сега.

— Не, сеньор — бил отговорът. — Но утре сутринта след първата служба сигурно ще можеш да поговориш с нея.

Персевал бил принуден да потърпи дотогава, легнал си на застланото за него легло и спал непробудно цялата нощ, защото бил доста отруден и изморен. На другия ден, още на развиделяване той станал и отишъл на утринната литургия, отслужена от местния свещеник. След като надянал доспехите и се въоръжил, отишъл при отшелничката и ѝ рекъл:

— Госпожо, за Бога, копнея да разбера кой е рицарят, който вчера мина оттук. Ти обяви, че го познаваш отлично, така че кажи ми нещо за него.

Като чула тези думи, жената го попитала защо го търси.

— Защото — отвърнал ѝ той, — няма да се успокоя, преди да узная кой е той, а също и преди да го открия и вляза в двубой с него. Той ми нанесе такъв удар, че не бих могъл да го оставя на мира, без да си навлека срам и позор.

— Ха, Персевале! — възкликнала тя. — Какво говориш? Да се биеш с него ли искаш? Да не би да си закопнял да умреш като братята си, дето изпогинаха заради прекомерната си самонадеяност? Ако умреш по този начин, ще бъде много жалко, защото родословната ти линия ще спре дотук. А знаеш ли каква ще бъде моята загуба, ако влезеш в двубой с този рицар? Ще ти кажа каква ще е. Знайно е, че голямото Търсене на Светия Граал е започнало, а доколкото ми е известно, и ти участваш в него. Скоро с Божията помощ то ще бъде доведено до успешен край. Така че ти ще получиш много по-голяма слава, отколкото си мислиш, стига да се въздържиш от схватки с този рицар. Защото — както е известно на хората в тази страна, пък и къде ли не другаде — трима велики рицари ще получат в края на краищата лъвския пай от славата и наградата в това Търсене. Двама от тях ще бъдат девствени, а третият — непорочен. От двамата девствени единият ще е рицарят, когото търсиш, а другият — самият ти. Третият пък ще бъде Боорт от Гон. Именно вие тримата ще доведете Търсенето до успешен край. След като Господ е предвидил за теб такава велика чест, би било много жалко, ако междувременно тръгнеш да търсиш смъртта си. А ще я намериш със сигурност, ако влезеш в двубой с човека, когото преследваш, защото той несъмнено е много по-добър рицар от теб, а и от всички известни нам хора.

— Сеньора — промълвил Персевал, — от това, което говориш за моите братя, ми се струва, че си наясно кой съм аз.

— Разбира се, че съм наясно — отвърнала тя. — Нещо повече, няма как да не го знам, след като съм твоята леля, а ти — моят племенник. И нека не те спохождат съмнения, като ме гледаш в това затънтено място, а чуй истината: аз съм онази, която навремето наричаха Кралицата на Опустялата земя^[39]. Естествено ти си ме виждал в съвсем друго положение — съвсем не като сегашното. Защото по онова време бях една от най-богатите дами на света. Но въпреки всичко тогавашното богатство нито ми е харесвало, нито ме е красяло така, както сегашната ми бедност.

Думите на отшелничката трогнали Персевал и той заплакал, спомнил си толкова неща от миналото, че в самотната жена разпознал своята леля, седнал насреща ѝ и я заразително питал дали знае нещо за семейството и майка му.

— Как, мили ми племеннико? — възкликнала дамата. — Нима не знаеш нищо за майка си?

— Така е, сеньора, — отвърнал той. — Не знам дори дали е жива, или мъртва. Ала неведнъж в съня ми е идвала да ми каже, че е редно по-скоро да се оплаче от мен, отколкото да ме похвали, защото съм бил станал причината за нейното нещастие.

При тези думи отшелничката му отвърнала с тъжно и замислено изражение на лицето:

— При всяко положение си изгубил възможността да виждаш майка си другояче освен насън. Защото тя почина скоро след като ти замина за двора на крал Артур.

— Но какво се случи, сеньора?

— Бог ми е свидетел — казала тя, — майка ти бе толкова опечалена от твоето заминаване, че още същия ден, веднага след изповедта предаде Богу дух.

— Дано Бог се смили над душата ѝ! — промълвил Персевал. — Това е много мъчително за мен. Но след като се е случило по този начин, ще трябва някак си да го понеса, още повече, че всички ние вървим към същата участ. Сега ми става ясно защо не съм имал ни вест, ни кост от нея. Ала нека се върнем към рицаря, когото търся в името на Бог. Знаеш ли кой е той? Откъде е? Дали не е онзи, който пристигна в кралския двор, облечен в яркочервени доспехи?

— Същият, кълна се в главата си — кимнала жената. — Той се появи там с пълно право и аз ще ти разтълкувам каква е символиката на това събитие. Както знаеш, от пришествието на Иисус до днес на света е имало три най-значими трапези: първата е била трапезата на самия Иисус, на която неведнъж утолявали глада си апостолите. Тя била трапезата, която поддържала телата и душите с небесна храна. На нея сядали братята, споени ведно тялом и духом. По този повод пророк Давид е казал в своята книга наистина удивителни думи: „Прекрасно е, когато братята живеят заедно, обединени от обща воля и общо действие.“ Благодарение на братята, седящи на нея, царели мир, съгласие и търпение, те били олицетворение на всички добродетели. А

учредена била тази трапеза от неопетнения и пречист Агнец, принесъл се в жертва за нашето изкупление.

След тази се появила друга трапеза, създадена по образ и подобие и в памет на предишната. Това била трапезата на Светия Граал. Благодарение на нея по времето на Йосиф Ариматейски, сиреч през първите години на християнството по онези земи, възникнали толкова големи чудеса, че всички добри хора и дори всички неверници запазили от тях спомен за цял живот. Точно тогава Йосиф Ариматейски пристигнал в тази страна, предвождайки много голяма маса народ, наброяваща навярно четири хиляди души, все бедняци и голтаци. С пристигането си те много се разочаровали и дори били обзети от страх, че хлябът и месото може да не им достигат, защото били прекалено много. Един ден заскитали из някаква гора, ала така и не намерили какво да ядат. А също и жива душа. Тогава изпаднали в голяма уплаха. Защото не били привикнали на подобно нещо и така изкарали този ден, а на другия се разпръснали във всички посоки да търсят храна и не щеш ли, попаднали на една старица. Тя носела дванадесет хляба, извадени от пещта, които те тутакси купили. Ала когато решили да си ги разделят, между тях избухнала яростна свада, тъй като никой не се съгласявал с исканията на другия.

Известили за произшествието на Йосиф, който с получаването на новината силно се разгневил и веднага наредил да му донесат хлябовете. Щом били поставени пред него, а заедно с тях били въведени и хората, които ги били закупили, той узнал от техните уста, че е невъзможно да се постигне взаимно съгласие по възникналия спор. Тогава заповядал на целия народ да насяда, сякаш се намира на Светата вечеря, след което начупил хлябовете и разположил залците по цялата маса, а на най-видното място поставил Светия Граал и ето ти чудо: дванадесетте хляба се умножили по такъв начин, че цялото население, наброяващо повече от четири хиляди души, се оказало нахранено и заситено. Като видели това чудо, хората изказали благодарността и признателността си към Господ Бог, задето така открито им се бил притекъл на помощ.

На тази трапеза имало едно място, на което трябвало да сядат Йосафат, синът на Йосиф Ариматейски. То било установено с цел на него да сядат единствено народният господар и пастир. Това не било позволено на никой друг, защото, както гласи легендата, мястото било

осветено и благословено от ръката на самия Господ Бог. Йосафат бил получил в наследство опеката над християните, принадлежала преди на Йосиф, поради което лично Господ Бог го поставил на това място. Ето защо нямало човек, толкова безочлив, че да дръзне да седне на него. А креслото му било изработено по подобие на креслото, на което седял Господ Бог по време на Тайната вечеря със Своите апостоли. По същия начин Йосафат трябвало да ръководи онези, които сядали на трапезата на Светия Граал: като техен старейшина и господар.

Но станало така, че когато пристигнали в тукашните земи, след като дълго странствали из чужди страни, двамата братя, роднини на Йосафат, се изпълнили със завист към него, задето бил въздигнат като най-достойния от цялата общност. Затова се наговорили и обявили, че няма да търпят повече да им бъде господар. Те били от също толкова благородно потекло, колкото и той, и затова не смятали да се държат повече като негови ученици, нито да го наричат свой учител. На другия ден, когато народът се качил на голямо възвишение, трапезите били наредени и хората пожелали Йосафат да заеме най-видното място, двамата братя се противопоставили на това им желание. Сетне, показвайки пренебрежението си към всички, единият от тях седнал в креслото. Тукaкси настанало невероятно чудо: земята погълнала този невъздържан човек. Вестта за това чудо мигновено се разнесла из цялата страна, поради което въпросното седалище било наречено „Опасното кресло“. Впоследствие никой не проявил безумието да седне на него, освен ако не броим избраника на Господ Бог.

След тази трапеза пък се появила Кръглата маса, учредена по съвет на Мерлин, и в нея също имало важна символика. Защото под названието Кръгла маса се подразбирала кръглата форма на света, разположението на планетите и елементите на небосвода, а в кръговрата на небосвода се виждали звездите и редица други неща. И е съвсем справедливо да се каже, че Кръглата маса символизира света, защото всеки може да види, че рицарите се събират край нея от всички земи, където съществува рицарство, независимо дали са християнски, или езически. И когато по Божията милост стават сътрапезници на Кръглата маса, те вече се чувстват по-преуспели, отколкото ако се бяха обявени за завоеватели на целия свят, готови са да изоставят баща, майка, съпруга и деца, само и само да бъдат там. Ти сам си изпитал всичко това на свой собствен гръб, защото след като напусна майка си

и се присъедини към рицарите от Кръглата маса, у теб не възникна никакво желание да се върнеш по родните си места, а точно обратното, бе тутакси съблазнен от благоразположението и братството, което царува между хората, принадлежащи към тази компания.

Когато учредил тази трапеза, Мерлин казал, че благодарение на участниците в компанията хората ще научат истината за Светия Граал, за който в онези времена не се знаело нищо. Попитали го как ще бъдат разпознати най-достойните за това дело, а той отвърнал: „Трима от тях ще доведат Търсенето до успешен край — двама девствени, а третият — непорочен. Един от тримата ще превъзхожда баща си, както лъвът превъзхожда леопарда по мощ и храброст. Той ще трябва да стане началник и предводител на всички останали. Впрочем рицарите от Кръглата маса ще блуждаят дълго в Търсенето на Светия Граал, додето Господ Бог не им го изпрати по такъв ненадеен начин, че всички ще останат смаяни от това чудо.“

Като чули тези думи, всички възкликнали:

„Добре, Мерлине, но щом, както казваш, този рицар ще бъде изпълнен с много и забележителни достойнства, ти би трябвало да създадеш за него особено място, където никой друг не ще може да сяде, и би трябвало това място да надвишава всички останали, та всеки да може да го разпознава.“

„Така и ще сторя“ — отвърнал им Мерлин.

И сътворил кресло, по-голямо и по-величествено от другите. Като свършил тази работа, той се заел да го целува и казал, че го е направил от любов към Добрия рицар, който ще седне на него. Тутакси присъстващите го попитали:

„Мерлине, какво ще стане с това кресло?“

„Наистина с него ще се случат много чудеса, защото никой няма да седне на него, без да бъде ранен или да намери смъртта си, до деня, в който то ще бъде заето от Истинския рицар.“

„За Бога!“ — възкликнали те. — „Значи всеки, който седне на него, ще се окаже в смъртна опасност!“

„Да, ще се окаже в такова положение — отвърнал Мерлин — и поради опасността, скрита в него, това кресло ще бъде наречено «Опасното кресло».“

Скъпи племеннико — продължила отшелничката — разказах ти защо са били създадени Кръглата маса и Опасното кресло, на което

множество рицари, недостойни да седят на него, са намерили своята смърт. Сега пък ще ти обясня защо онзи рицар пристигна в двора на Артур, облечен в яркочервени доспехи.

Ти сигурно знаеш, че Иисус Христос бил учителят и пастирът на трапезата с апостолите, а впоследствие бил възплъщаван от Йосиф на трапезата със Светия Граал и от този рицар — на Кръглата маса. Преди седмицата на Страстите Господ Бог обещал на Своите апостоли, че ще се върне да ги навести, и те очаквали, натъжени и уплашени, сбъдването на това обещание, додето в деня на Петдесетница, когато всички се били събрали в една къща, чиито врати били залостени, Светият Дух слязъл при тях, преобразен като огън, утешил ги и затвърдил в душите им вярата, прогонвайки от тях всякакво съмнение. Сетне им наредил да се разделят и ги разпратил сред народите да проповядват на хората и да ги учат на Светото Евангелие.

Така в деня на Петдесетница Господ Бог слязъл при апостолите, за да вдъхне кураж в душите им. Ето защо си мисля, че по същия начин и рицарят, когото трябва да смятате за свой учител и пастир, дойде да вдъхне кураж у вас. Защото както Господ Бог се е явил в облика на огън, по същия начин и рицарят е бил в яркочервени доспехи, сиреч в цвета на огъня. И както били залостени портите на къщата, в която се били събрали апостолите, също така бяха заключени и вратите на двореца при явлението на Граала, който се появи пред вас така внезапно, че дори и най-мъдрите сред вас нямаха представа откъде е дошъл. Неслучайно още същия ден бе предприето Търсенето на Светия Граал, което ще продължи, докато истината за него и за копие то не излезе наяве и не се разбере защо са причинили толкова премеждия в тази страна.

Така аз ти казах истината за този рицар, за да не посмеееш никога повече да се съизмерваш с него. Добре е да знаеш, че не трябва да постъпваш така, защото, принадлежейки към рицарите на Кръглата маса, вие сте нещо като братя, и защото ти не би могъл в никакъв случай да му устоиш, след като той е далеч по-добър рицар от теб.

— Сеньора — промълвил най-сетне Персевал, — ти ме просветли за толкова много неща, че у мен никога повече няма да възникне и най-малкото желание да се бия с него. Но, за Бога, научи ме как бих могъл да го открия! Ако ми е дадено да го съпровождам, аз

няма да се разделя с него за нищо на света, стига да бъда в състояние да го следвам.

— За това ще ти дам най-добрите съвети, на които съм способна, защото не бих могла да ти кажа с пределна точност къде се намира той в момента. Но ще ти разкрия следите, които ще те улеснят да го намериш. А когато това се сбъдне, остани заедно с него колкото се може по-дълго.

Сега, значи, ще тръгнеш право към замъка, който се нарича Го и в който живее една негова първа братовчедка, от любов към която, струва ми се, той е пристигнал там снощи и навярно ще поостане малко. Ако тя реши да ти каже накъде е поел, препускай подир него, колкото ти държат силите. Ако обаче си замълчи, тръгвай по посока на замъка Корбеник, в който живее Раненият крал^[40]. Уверена съм, че дори да не срещнеш рицаря там, най-малкото ще се сдобиеш с точни сведения за него.

Така си говорили за рицаря Персевал и отшелничката, додето не настанало пладне. Тогава тя рекла на Персевал:

— Мили племеннико, ако останеш тази нощ при мен, ще бъда още по-доволна, защото откакто не съм те виждала, изтече толкова време, че заминаването ти ще бъде наистина мъчително за мен.

— Сеньора — отвърнал ѝ Персевал — очакват ме много дела, така че едва ли бих могъл да остана през целия ден. Затова, в името на Господ Бог, моля те да ме пуснеш още сега.

— Няма да си тръгнеш с моята благословия днес — казала тя. — Ала утре, след като изслушаш утринната литургия, на драго сърце ще си взема сбогом с теб.

Нямало как, Персевал приел да остане. Тутакси прислугата му помогнала да свали доспехите си и го настанила на трапезата. Хапнали от ястията, които отшелничката била наредила да приготвят. Така Персевал прекарал деня със своята леля. Двамата отворили приказка за много неща, а по някое време тя му казала:

— Мили племеннико, доколкото разбирам, досега си бил достатъчно разумен да опазиш девствеността си непокътната и неопетнена, и никога не си познал какво означава да влезеш в плътски сношения. Това ще ти бъде от голяма полза. Ако плътта ти бе омърсена

от покварата на греха, ти нямаше да намериш място сред главните участници в Търсенето, както се случи с Ланселот от Лак, който поради разгорещеността на своята плът и жалкото си сладострастие отдавна изгуби възможност да доведе докрай онова, с което всички останали са се заели така ревностно. Затова те моля да опазиш тялото си толкова чисто, колкото то е било в деня, когато Господ Бог те е посветил в рицарско звание, за да можеш да се появиш чист и девствен, без следа от похот, пред Светия Граал. Бъди сигурен, че това ще бъде един от най-великите подвизи, извършвани от който и да било рицар досега, защото от всички сътрапезници на Кръглата маса нито един не е съхранил девствеността си освен теб и Галаад — Добрия рицар, за когото ти говорих досега.

Персевал отвърнал, че ако е угодно на Бог, той ще се съхрани такъв, какъвто трябва да бъде.

През целия ден Персевал останал при леля си, която му дала напътствия за много неща и го насърчила да върши добри дела. Ала преди всичко го умолявала да опази тялото си така чисто, както повелявал дългът му, а той ѝ обещал, че ще я послуша. След като надълго и нашироко разговаряли за Добрия рицар и за двора на крал Артур, Персевал я попитал защо е напуснала своето имение и се е поселила в едно толкова диво място.

— Кълна се в Бог — отвърнала тя — намерих убежище тук, защото се боях от смъртта. Ти знаеш много добре, че когато отиде в двора, нашият владетел водеше война с крал Либран. Стана така, че веднага след смъртта на моя съпруг, понеже бях жена и се боях, че неприятелят може да ме убие, ако ме залови, взех голяма част от имущество си и избягах на това диво място, за да не могат да ме намерят. Построих тук този отшелнически дом, както го виждаш пред себе си, и настаних в него моя капелан и моята прислуга. Заживях тук по такъв начин, че ако е рекъл Господ, докато съм жива, няма да изляза от него. По-скоро ще прекарам остатъка от живота си и ще умра в служба на Господ Бог.

— Бога ми! — възкликнал Персевал. — Наистина необикновена съдба! Но кажи ми, моля ти се, какво стана с твоя син Диабио, защото много искам да науча нещо за него.

— Ами добре — отвърнала тя. — Той отиде да служи на твоя роднина крал Пелес, за да спечели правото да носи оръжие, и ако се вярва на мълвата, кралят го бил произвел в рицарски сан. Ала изминаха вече две години, откак не съм го виждала, защото ходи от турнир на турнир из цяла Великобритания. Струва ми се, че ако отидеш в Корбеник, ще го намериш там.

— Непременно ще отида — казал Персевал, — дори само за да го видя, защото много ми се иска да се срещнем.

— За Бога — възкликнала леля му — и аз много бих искала да се срещнете, защото ще бъда много щастлива да бъдете двамата заедно.

И тъй, този ден Персевал останал при леля си, а на другия ден, след като присъствал на утринната литургия, надянал доспехите си и отпътувал. Препускал целия ден из гората, която се оказала удивително голяма, така че не срещнал в нея нито мъж, нито жена. Чак някъде след часа на вечернята дочул откъм дясната си страна камбанен звън и се насочил в тази посока, разчитайки, че идва било от манастир, било от отшелническа обител. Не след дълго пред него се очертал манастир, защитен от стени и дълбок ров. Приближил се към него и се провикнал пред портата, за да го чуят и му отворят.

Като го видели въоръжен, монасите тутакси решили, че е странстващ рицар, приели го, помогнали му да свали доспехите си и го приели много радушно. Отвели коня му в обора, където му дали сено и овес в изобилие. Самият него един от братята настанил в отделна килия, за да си отпочине от пътя. След като тази нощ получил най-добрите грижи, на които братята били способни, Персевал така и не се събудил, преди да настъпи първият час на деня. Тогава отишъл в самото абатство да изслуша утринната литургия.

На влизане в църквата той видял отдясно решетка, зад която стоял един от братята, облечен в одеждите на Господ Бог, и се готвел да започне литургията. Персевал се насочил към него, тъй като искал да чуе службата, стигнал до решетката с намерение да проникне отвъд нея, ала разбрал, че е невъзможно. Осъзнавайки това, той се смирил, коленичил и се загледал през нея. Във вътрешността забелязал разкошно ложе, застлано с копринено покривало и други неща, всички в безупречно бяло.

Персевал спрял погледа си върху ложето и след известно виждане забелязал, че върху него лежи човек, дали мъж или жена, не можело да се разбере, защото лицето му било покрито с тънък бял саван, който не позволявал да бъде разгледано по-ясно. Давайки си сметка, че усилията му ще бъдат напразни, рицарят престанал да се вижда и се заслушал в литургията, която вече била започнала. Ала когато стигнала до мига, в който свещеникът понечил да поеме Тялото Господне, лежащият се надигнал, седнал и открил лицето си. Оказал се мъж на преклонна възраст, с побелели коси, на главата си носел златна корона, а раменете и целият му торс били открити, така че голотата му стигала чак до пъпа.

Разглеждайки го, Персевал открил, че цялото му тяло, ръцете, дланите и лицето му са покрити с рани. Когато свещеникът посочил тялото на Иисус, мъжът протегнал ръце към него и извикал: „Милостиви Отче, не забравяй Своего обещание към мен!“ Сетне не пожелал да си легне отново, а тутакси се отдал на молитви с вдигнати към Създателя ръце и със златната корона на главата си.

Дълго гледал Персевал човека на ложето и си мислел, че навярно раните му причиняват големи страдания. Намирал го за толкова възрастен, че би могъл да му даде дори триста години, ако не и повече. Наблюдавал го дълго, защото наистина бил смаян от гледката. После, след края на литургията, свещеникът взел в ръце купата с просфората и я поднесъл на лежащия. Щом последният поел светото причастие, той му махнал короната от главата, сложил я на олтара, а старецът отново си легнал и бил покрит със савана както преди, така че отново нищо от него не се виждало. Тогава отслужилият литургията свещеник снел богослужебните си одежди.

Персевал излязъл от църквата и се върнал в килията, в която си бил починал, повикал един от местните братя и му казал:

— Сеньор, за Бога, моля те да не отминаваш въпроса, който ще ти задам, защото съм сигурен, че знаеш отговора.

— Сеньор — отзовал се монахът, — кажи ми за какво става дума и аз на драго сърце ще ти отговоря, стига да съм в състояние и да ми е позволено да го сторя.

— Бога ми — рекъл Персевал, — ето за какво става дума. Днес влязох в тази църква, присъствах на литургията и видях зад решетката вдясно един много възрастен човек със златна корона на главата,

изтегнат върху ложе пред олтара. Когато се надигна и седна, видях, че от главата до петите е покрит с рани, а след края на богослужението свещеникът му донесе просфората. Веднага след това той махна короната от главата си и отново си легна. Мисля си, че във всичко това е скрита много важна символика, която бих искал да узная, стига да е възможно. Така че моля те да ми я обясниш.

— Разбира се — отзовал се братът, — на драго сърце ще ти я обясня. Историята е истинна и ти навярно неведнъж си чувал различни хора да разказват, че Йосиф Ариматейски, мъдрецът, истинният рицар, бил изпратен от Господ Бог, за да разпространи с помощта на своя Създател светото християнство и по нашата земя. След идването си той станал жертва на голямата враждебност и множеството преследвания от страна на противниците на Закона, защото по онова време тези земи били населени изцяло с езичници сарацини. Над тях властвал крал на име Крудел^[41] — най-вероломният и жестокият на света, човек без милост и без смирение.

Когато до него достигнал слухът, че християните били навлезли в пределите на страната му и носели със себе си скъпоценен и чудодееен съсъд, от плодовете на чиято благодат се прехранвали почти изцяло, отначало решил, че това са измислици. Ала хората около него непрестанно твърдели едно и също и го убеждавали, че е истина. Тогава той казал, че веднага ще узнае така ли е, или не, и наредил да заловят Йосафат, син на Йосиф, двама от неговите племенници и стотина от последователите му, избрани за водачи на цялото християнство. Макар и хвърлени в тъмницата, те съхранявали при себе си Светия съсъд, поради което не изпитвали какъвто и да било страх, присъщ на телесната плът. Кралят ги държал в тъмницата в продължение на четиридесет дни, без да им дава храна, като предварително обявил никой да не проявява такава дързост, че да общува с тях преди изтичането на този срок.

Ето че из всички земи, през които Йосафат бил преминал, се разпространила новината, че крал Крудел го държи затворен, а заедно с него се томят и голям брой християни. Стигнала тя и до крал Мордрен, който живеел в град Сараз, недалеч от Йерусалим. Повлиян от словата и молитвите на Йосафат, той вече се бил съгласил да приеме кръщението. Мордрен изпитал силна покруса от чутото, защото благодарение на Йосафат си бил възвърнал земите, които Толомер му

оспорвал и несъмнено щял да му отнеме, ако не били помощта на неговия шурей на име Сераф и съветите на Йосафат, които му позволили да ги съхрани.

Като узнал, че Йосафат е в тъмницата, крал Мордрен заявил, че ще направи всичко, което е по силите му, за да го избави оттам. С тази цел той събрал по най-бързия начин колкото можел повече войска, извел в морето своите кораби, натоварени с пехота и конница, за да доплава с тях до кралството на Крудел. Щом слязъл на брега със своите войски, проводил при Крудел пратеник, който да му извести, че ако не му предаде Йосафат, ще му отнеме всички земи и ще го остави без владения. Ала последният не се впечатлил особено и излязъл насреща му начело на своето войнство. Двете войски влезли в битка. По волята на Господ Бог станало така, че християните спечелили победата, а крал Крудел и неговите хора паднали убити.

Крал Мордрен, който преди покръстването се наричал Евалаш, се сражавал толкова доблестно, че предизвикал удивлението на всичките си приближени. Когато му снели доспехите, те открили, че тялото му е покрито с рани, от които всеки друг човек би умрял. Попитали го как се чувства, а той им отвърнал, че не усеща нито болка, нито раните. Така Мордрен извадил Йосафат от затвора и като го видял, безкрайно се зарадвал, защото го обичал много. Йосафат от своя страна го попитал какво го води по тези места, а той му отвърнал, че е дошъл да го спаси.

На другия ден християните се събрали край трапезата на Светия Граал и отправили към Господ Бог молитвите си. Когато Йосафат, който бил техният водач, се облякъл в тържествени одежди, за да се яви пред Светия Граал, и започнал да отслужва литургията, крал Мордрен, който отдавна копнеел да види Светия Граал, стига да го споходи такава възможност, се приближил към него повече, отколкото подобавало. Тогава от висините се разнесъл глас:

„Кралю, не пристъпвай повече, защото не бива да правиш това.“

Ала той вече се бил приближил повече, отколкото словото на смъртен човек би могло да изрази, или човешки разум — да съобрази. Желанието му да види Светия съсъд било толкова голямо, че пристъпвал още и още, докато ненадейно над него се спуснала мъгла, която му отнела способността да вижда и го лишила от телесната сила, така че той изгубил зрението си и изпаднал в такова вцепенение, че

почти не можел да помръдне. Осъзнавайки, че Господ Бог му е наложил сурово наказание, задето е пренебрегнал Неговата заповед, Мордрен обявил пред целия народ: „Господи Иисусе Христе, за миг само Ти ми показва що за лудост е да нарушавам Твоите повели! Както е истина, че наказанието, с което ме порази, е заслужено и аз ще го изтърпя на драго сърце, нека бъде истина и сбъдването на тази моя молба: позволи ми, без да накърнявам Твоето блаженство, но в отплата за вярната ми служба към Теб, да не умра до часа, в който Добрият рицар, деветият потомък в моето родословие, призван да доведе до добър край чудесата на Светия Граал, дойде да ме посети, а аз имам щастието да го прегърна и целуна.“

Едва отправил кралят тази своя молитва към Господ, и гласът отново се разнесъл:

„Не се бой, Господ Бог чу твоята молитва, ще я бъде твоята воля. До часа, в който споменатият от теб рицар не дойде да те навести, ти няма да виждаш нищо, ала когато той се яви пред теб, ще прогледнеш отново и ще го видиш съвсем ясно. В същия миг ще заздравеят и раните, които преди това не са могли по никакъв начин да зараснат.“ Това продумал гласът, известявайки на краля, че ще е жив, когато така желаният от него рицар дойде да го посети. Ние сме убедени, че всичко това е вярно, защото са изтекли четиристотин години, откакто промеждиято го е сполетяло. Оттогава той е напълно сляп, раните му не се затварят и никой не може да намери лек за тях. Ала напоследък се говори, че по нашите земи вече бил пристигнал Добрият рицар, призван да тури край на това изпитание. Пък и знаците, на които ти стана свидетел, ни карат да мислим, че старецът ще прогледне отново и ще възстанови силата на членовете си. След това обаче няма да живее дълго.

И тъй, крал Мордрен бил сполетян от участта, за която току-що ти разказах. Добре е да знаеш, че всъщност човекът, когото ти видя днес, беше именно той. В продължение на четиристотин години Мордрен живее до такава степен свято и набожно, че дори не е вкусвал земна храна, а се е хранил само с онова, което свещеникът ни дава при тайнството на литургията: тялото Христово. Сигурно си успял да забележиш, че веднага щом приключи с литургията, свещеникът поднесе просфората на краля и му даде причастие. Ето така Мордрен е преживял толкова лета до този час в очакване пристигането на рицаря,

когато така много копнее да види. Затова е заприличал като две капки вода на престарелия Симеон, дето очаквал пришествието на Господ Бог чак до Неговото представяне в храма и когато това станало, Го посрещнал и Го поел в прегръдките си, изпитвайки неизразимото щастие, че Божието обещание се е сбъднало^[42]: та нали Светият Дух му бил известил, че няма да умре, преди да види Иисус Христос. И като Го видял, запял от радост, както споменава за това и пророкът Давид. Както Симеон жадувал да види Сина Божи, Светия Пророк и Пастир на народите, по същия начин крал Мордрен очаква пристигането на Галаад — Славния и Съвършен Рицар. Сега, след като отговорих напълно откровено на твоите въпроси и ти разказах за всичко, което се е случило, те моля да ми кажеш кой всъщност си ти.

— Аз съм един от придворните на крал Артур и от рицарите на Кръглата маса. Наричат ме Персевал Уелсеца.

Като чул името му, монахът изпитал голяма радост, защото много пъти бил чувал да се говори за този рицар. Примолил му се да остане до края на деня в манастира, уверявайки го, че братята ще го посрещнат на драго сърце. Персевал обаче му отвърнал, че го чака много работа и в никакъв случай не може да остане, а трябва незабавно да потегли на път. Затова поискал да му донесат доспехите, което и било сторено. Щом се стегнал и въоръжил, той скочил на коня, взел си сбогом с монасите и напуснал манастира, препускайки през гората чак до пладне.

Към обяд странстванията му го отвели в една долина. Там той срещнал двадесетина въоръжени мъже, които носели в рицарски ковчег тялото на наскоро убит мъж. Те го попитали кой е, а той им отвърнал, че е от двора на крал Артур. Тогава всички в един глас се провикнали: „Напред! Срещу него!“ Като видял какво става, Персевал се приготвил да се защитава с всички сили и се насочил към най-близкия от тях, ударил го така тежко, че го хвърлил на земята и повалил коня върху него. Не успял обаче да доведе действието си докрай, защото седмина от нападателите нанесли удари по щита му, а други пронизали коня му. Персевал паднал на земята и като храбър и доблестен воин, се помъчил да се изправи на крака, извлякъл меча си и се приготвил да се защитава, ала злодеите го връхлетели с такава

ярост, че всяка съпротива изглеждала невъзможна. Нацелили го по щита, по шлема, зашеметили го до такава степен с градушка от удари, че нямало как да остане на крака и паднал на колене. Нахвърлили се върху него, обсипали го с удари и всеки миг щели да го убият, тъй като вече му били изтръгнали шлема и успели да го ранят, ако не бил Рицарят с червените доспехи, когото случайността довела на това място.

Като видял самотния рицар, паднал на колене и съпротивляващ се с последни сили срещу цяла орда неприятели, които налитат да го убият, той се втурнал срещу тях в пълен галоп, крещейки: „Долу ръцете от този рицар!“ След миг се врязал в тълпата с насочено напред копие, което стоварил върху първия срещнат с такава сила, че го хвърлил на земята. После, понеже копието му се строшило, извадил меч си. Развъртял се наляво и надясно, заудрял ги така мощно, че всички, до които достигнал, се озовали на земята. Страховитите му мълниеносни удари произвели такъв уплах, че у никого от нападателите не се намерил достатъчно кураж, за да му се опълчи. Точно обратното, всички се разбягали кой накъдето свари сред гъстата гора, така че пред очите му останали само трима: единият, който лежал на земята, ранен от Персевал, и други двама, които той собственоръчно бил обезвредил.

Щом се уверил, че всички са избягали и че Персевал не се намира повече в опасност, той препуснал и се изгубил в най-гъстата гора, сякаш не желаел в никакъв случай някой да го следва по петите. Като го видял да си отива, Персевал се провикнал подир него, колкото му глас държал:

— Хей! Сеньор рицарю, за Бога, спри за малко да си кажем две думи!

Добрият рицар изобщо не показал, че е чул Персевал, а изчезнал в пълен галоп, давайки да се разбере, че няма никакво желание да се връща назад. Персевал пък, който нямал под ръка кон, тъй като нападателите били убили неговия, се завтекъл с все сила подире му. Не след дълго се натъкнал на младеж, който яздел силен, строен и бързоног кон, а с дясната си ръка държал за поводите мощен черен жребец.

Персевал се поколебал как да постъпи, защото много му се искало да яхне коня и да последва рицаря, ала въпреки голямата

неволя разчитал да изпълни желанието си със съгласието на младия оръженосец. Съвестта не му позволявала да го отнеме насила освен ако не бъде принуден да постъпи така от крайна нужда. И за да не бъде смятан за недодялан селяк, още с приближаването си той поздравил младежа, който му отвърнал:

— Бог да те благослови!

— Скъпи приятелю — рекъл Персевал — моля те като услуга и благодеяние, за които ще бъда на твое разположение винаги и навсякъде, където ме призовеш, да ми дадеш за малко този кон само докато настигна рицаря, който препусна в ето тази посока.

— Сеньор — отвърнал му младият оръженосец, — в никакъв случай не мога да сторя това, защото той принадлежи на един човек, който ще ме пребие, ако не му го върна.

— Любезни приятелю — не се примирявал Персевал, — изпълни молбата ми! Да знаеш, че никога не ще усетя по-голяма мъка от сегашната, ако изгубя този рицар само поради липса на кон.

— Бога ми, няма да стане! Докато зависи от мен, няма да го получиш. Разбира се, можеш да ми го отнемеш насила.

От тези думи Персевал посърнал до изнемога и усетил как още малко, и ще изгуби съзнание. Не искал в никакъв случай да стори зло на младия оръженосец, но осъзнавал, че ако заради това изгуби следите на рицаря, не ще изпита повече никаква радост в живота си. Тези две чувства изпълнили сърцето му с такава ярост, че не смогнал да се удържи на крака и паднал под едно дърво почти бездиханен, пребледнял и налегнат от непреодолима слабост, сякаш бил изгубил цялата си телесна сила, обзет от такова страдание, че би предпочел да умре начаса. Тогава снел шлема, извадил меча си и се обърнал към младежа:

— Приятелю, понеже не искаш да облекчиш непосилната ми болка, от която единствено смъртта може да ме отърве, моля те да вземеш този меч и да ме убиеш, та да сложиш най-сетне край на страданието ми. Тогава ако до Добрия рицар, когото търся немилнедраг, достигне мълвата, че съм умрял от болка по него, той едва ли ще бъде толкова безчувствен, та ще откаже да отправи молитва към Господ да се смили над душата ми.

— А, не, за Бога! — възкликнал младият оръженосец. — Стига да е угодно на Бог, няма да те убия, защото не си заслужил такава

участ.

И се отдалечил в пълен галоп. Персевал пък останал намясто, унил и угнетен, с мисълта, че всеки миг ще умре от болка. Когато пред очите му нямало нито оръженосец, нито друга жива душа, той се разридал, нарекъл се страхливец и окаяник, и занареждаше:

— Горко ми! Персевале, нещастнико клет, изпусна ти оногова, когото търсеше, избяга ти Добрият рицар! Никога повече няма да намериш такава сгода да го срещнеш, каквато ти се откри днес.

Както се вайкал, Персевал наострил уши, защото чул тропот от конски копита, който се приближавал към него. Отворил очи и видял как по главния път през гората препуска рицар в пълно бойно въоръжение, яздец на коня, който младежът само допреди малко водел за юздата. Персевал разпознал жребеца, но и през ум не му минало, че може да е бил отнет насила. Затова щом ги изгубил от поглед, възобновил своите жалби и вопли. Ала не се минало много време, и съгледал как към него се приближава на своя мощен кон все същият младеж, който обаче сега също имал много нещастен вид. Като забелязал Персевал, той се провикнал:

— Ха! Сеньор! Дали не си видял оттук да минава един рицар в доспехи, яздец жребеца, за който ти ме молеше току-що?

— Да, така е — отвърнал му Персевал. — Но защо ме питаш за това?

— Защото — проплакал младежът — този рицар ми го отне насила и с това ме обрича на смърт! Като научи за това, моят господар ще ме убие, където и да се скрия.

— И какво искаш да направя? — попитал го на свой ред Персевал. — Не съм в състояние да ти го върна, защото ходя пеша. Ако имах кон, убеден съм, че щях да ти го върна навреме.

— Сеньор — предложил тогава младежът, — вземи моя! И ако успееш да ми върнеш жребеца, нека да е твой.

— Добре, да предположим, че ти доведе обратно жребеца. Как тогава ще я караш без кон?

— Ако стане така, сеньор — отвърнал младежът, — ще те следвам пеша. А ако съумееш да победиш и моя господар, аз ще си върна моя кон, а онзи жребец ще бъде твой.

На което Персевал отвърнал, че не би желал нищо повече.

Сетне си надянал шлема, скочил на коня, грабнал щита и се понесъл в пълен галоп след рицаря. Препускал известно време, додето не се озовал на една малка поляна, каквито имало много из гората, и видял пред себе си рицаря, който също бил пришпорил здраво своя жребец. Още щом го зърнал, Персевал се провикнал с пълно гърло:

— Сеньор рицарю, обръщай назад и връщай веднага на младежа жребеца, който злодейски си му отнел!

Усещайки, че някой вика подир него, мъжът се извърнал, препуснал обратно с насочено напред копие, а Персевал извадил меча си, защото разбрал, че се е стигнало до схватка. Ала рицарят, в желанието си да приключи двубоя незабавно, се понесъл с цялата бързина, на която жребецът му бил способен, и ударил коня на Персевал в гърдите с такава сила, че го пронизал от гърдите до опашката. Животното, ранено смъртоносно, тутакси се сгромолясало на земята, а Персевал не съумял да се удържи и изхвъркнал над главата му.

Като видял последствията от своя удар, рицарят препуснал отново към отсрещния край на ливадата, за да се изгуби в най-гъстата част на гората. Персевал от своя страна се почувствал толкова нещастен, че не знаел какво да стори или какво да каже. Успял само да викне подир отдалечаващия се мъж:

— Нещастнико слаботелесен със сърце на кошута, върни се и се сражай с мен! Аз ще се бия пеша, а ти на кон!

Ала конникът не отвърнал нищо, защото изобщо не го било грижа за това, а се скрил в гъсталака. Щом го изгубил от поглед, Персевал бил обзет от такава ярост, че захвърлил щита и меча си на земята, снел си шлема и подновил своите жалби още по-силно отпреди. Плачел той и се окайвал на висок глас, нареждал, че е най-нещастният и най-злополучният рицар на света, казвал си, че в този миг всичките му желания и надежди са претърпели крушение.

Целия ден Персевал пребивавал в плен на скръбта и гнева, ала край него не се появила нито една жива душа, за да му даде поне малко утеха. На свечеряване той се почувствал толкова уморен и безсилен, че всички членове на тялото му отказали да му се подчиняват. Обзело го

непреодолимо желание да спи, затова потънал в сън, от който се събудил към полунощ. Огледал се тогава около себе си и видял непозната жена, която го попитала със смразяващ кръвта глас:

— Ей, какво правиш тук?

Той отвърнал, че не върши нито нещо лошо, нито нещо добро, и че ако има кон, веднага ще си тръгне оттук.

— Ако ми обещаеш — рекла тогава жената, — че когато поискам нещо от теб, ще изпълниш волята ми, ще ти дам на мига прекрасен жребец, който ще те отнесе, където си пожелаеш.

При тези думи Персевал изпитал такава неудържима радост, че изобщо не си дал сметка що за жена се е изправила пред него. Повярвал наивно, че тя наистина е жена, ала не било така: това бил Дяволът, който копнеел да го измами и да го въвлече в беда, за да бъде душата му погубена завинаги. И тъй, като чул, че му обещава най-желаното нещо на света, рицарят отвърнал, че е склонен да изпълни волята ѝ и че ако му даде отличния кон, за който е споменала, той е готов да стори всичко, каквото тя пожелае, стига да е по силите му.

— Обещаваш ли ми? — попитала го жената. — Даваш ли ми рицарската си дума?

— Да — отвърнал ѝ той.

— Изчакай ме тогава тук, ще се върна след малко.

Жената навлязла в гората и съвсем скоро се върнала, водейки едър породист кон, толкова черен, че будел истинско изумление. Като го видял, Персевал бил обзет от уплаха. Въпреки това се показал достатъчно храбър и непредпазлив към козните на Дявола, за да скочи на седлото, а след това и да грабне щита и копието си. Тогава жената пред него му казала:

— Персевале, можеш да потеглиш, ала не забравяй, че ми дължиш отплата за стореното от мен.

Персевал ѝ отвърнал, че ще удържи на думата си. Сетне се понесъл в пълен галоп и потънал в горските дебри. На небето светела ясна луна, а конят се носел така вихрено, че за съвсем кратко време го извел от гората и го отдалечил от нея на разстояние колкото цели три дневни прехода. Препускал той, додето не съзрял пред себе си долина, прорязвана от голяма и буйна река, към която конят му се насочил с очевидното желание да се хвърли във водите ѝ. Отчитайки колко е широка, Персевал се побоял да я прекоси, още повече, че било посред

нощ, а наоколо не се виждал нито мост, нито сал. Тогава вдигнал ръка и изобразил кръстния знак на челото си.

Усещайки мощта и тежестта на кръста, оказал се непосилен за него, Дяволът се възправил и се откопчил от Персевал, след което се хвърлил във водата, виейки и крещейки, издавайки най-зловещите звуци на света. Веднага щом потънал в реката, на много места сред вълните избликнали огньове и ярки пламъци, така че на рицаря му се сторило, че самата вода гори. Като видял това чудо, Персевал тутакси разбрал, че си е имал работа с Дявола, който го е отвел на това място, за да го подмами и погуби тялом и духом. Тогава отново се прекръстил, посветил себе си на Бог и отправил към Него молитва да не му позволява да изпада в изкушение, защото така нямало да може да стане съратник на небесните рицари.

Прострял той ръце към небето и отправил от цялото си сърце благодарност към Господ, задето му помогнал в това страшно преमेждие. И наистина, откакто Дяволът се хвърлил във водите на реката, нямало съмнение, че той имал намерение да повлече и него със себе си, за да го удави и погуби и духом, и тялом. Тогава Персевал от страх да не стане жертва на нов на скок на Дявола, се отдръпнал от реката, коленичил, обърнат на изток, и произнесъл всички молитви, които знаел. Преизпълнен бил с нетърпение да се съмне, за да научи в коя страна се намира, защото бил убеден, че Дяволът го е отнесъл много далеч от абатството, в което предишната вечер бил видял крал Мордрен.

Така, в молитви и молебствия, Персевал прекарал остатъка на нощта, дочаквайки слънцето да завърши своята обиколка на небесната твърд и да се появи на света, за да разпръсне поне малко нощната роса. Тогава се огледал около себе си и видял, че се намира на огромна и необикновена планина, съвсем дива, заобиколена отвсякъде от морска шир, толкова далеч от всякаква суша, че такава не се виждала отникъде. В този миг той разбрал, че се е озовал на някакъв остров, но така и нямал представа кой е той. Желанието му да разбере къде се намира, било голямо, ала не знаел какво да направи. Защото наоколо не се виждал нито замък, нито крепост, нито приют, нито къща, в която да обитават хора.

Виждало се обаче, че не е чак толкова самотен, защото наоколо щъкали диви зверове: мечки, лъвовете, леопарди и летящи змейове. Персевал не изпитвал особена радост от това, че се намира на подобно място, а точно обратното — боял се от дивите зверове, които непременно щели да му вземат живота, ако не съумее да се предпази от тях. И все пак ако Онзи, Който спасил Йона^[43] от корема на голямата риба и Който отървал Даниил от рова с лъвовете^[44], пожелаел да бъде негов щит и убежище, нямало защо да се бои от каквото и да било. Персевал се доверявал повече на Неговата подкрепа и закрила, отколкото на собствения си меч, защото виждал, че ако Господ Бог не му оказва Своята подкрепа, само храбростта на земен рицар не ще е достатъчна, за да се спаси. Огледал се тогава и видял насред острова една много висока и чудновата скала, и си помислил, че ако се изкачи на нея, едва ли ще му се наложи да трепери от дивите зверове.

С подобни мисли в главата той се отправил нататък. Озъртайки се, забелязал как един змей носи малко лъвче, държейки го за врата със зъби, а после се настанява с него на върха на планината. Подир змея тичал едър лъв, който ревял и ръмжал някак много болезнено, и затова на Персевал му се сторило, че лъвът страда заради своето малко, което змеят бил отвлякъл. Персевал мигновено се затичал, колкото му нозете държали, към върха на планината. Ала лъвът, който бил по-пъргав, вече го бил задминал и, добрал се веднъж до змея, се бил хвърлил в битка с него.

Персевал обаче не останал безучастен, а с пристигането си решил да се притече на помощ на лъва, защото е животно, по-близо до природата и по-благородно от змея. Затова изтеглил меч, прикрил си лицето с щита, за да не пострада от пламъците, и се устремил да нападне змея, успявайки да му нанесе силен удар между ушите. Змеят в отговор блъхнал кълбо от огън и жупел, което прогорило целия му щит и предницата на доспехите му. Щял да пострада и повече, ако не проявил пъргавина и ловкост да се отдръпне встрани, така че огнените езици не го ударили с цялата си мощ и по този начин му причинили по-малко щети.

Персевал обаче се почувствал много уплашен, защото се боял, че огънят може да е примесен с отрова. Въпреки това отново се нахвърлил върху змея и му нанесъл силни удари навсякъде, където успял да го достигне. В края на краищата го пронизал на същото

място, където го бил ранил отначало. Мечът му проникнал с лекота в главата на змея, защото кожата вече била разкъсана, а костите не били много яки, и той паднал убит намясто.

Почувствал се отърван от змея благодарение на рицаря, лъвът не проявил каквато и да било враждебност към него, а точно обратното, приближил се спокойно до него, свел глава, изобразявайки по всякакъв възможен начин преизпълващата го радост, а Персевал, който си дал сметка, че животното няма намерение да му причинява никакво зло, прибрал меч в ножницата и хвърлил на земята обгорения си щит, сетне снел шлема, за да изложи лицето си на свежия полъх, защото дъхът на змея здраво го бил нагрял.

Лъвът пък, в желанието си да му покаже своята радост, махал с опашка и го следвал навсякъде, където отидел. Забелязвайки това, Персевал започнал да го гали по главата и гривата, след което си казал, че Господ Бог му е изпратил този звяр, за да му бъде компания, и че това е едно прекрасно изпитание. Лъвът от своя страна продължавал да изразява своята благодарност, както едно лишено от дар слово същество може да засвидетелства пред човек, и през целия ден чак до деветия час останал до него. Ала веднага щом настанало това време, звярът слязъл в подножието на скалата и понесъл малкото лъвче към своята бърлога, държейки го със зъби за врата.

Едва ли би трябвало да се питаме дали, когато се озовал сам-самичък върху необитаемата и висока скала, Персевал се почувствал тревожен и нещастен, още повече, че пред погледа му се откривала само безбрежна шир. Със сигурност щял да се чувства и много по-зле, ако не било безпределното му доверие в Създателя. И наистина, той бил един от хората, изпитващи най-голяма вяра в Господ Бог в сравнение с всички останали на света.

При все това подобно поведение било против обичаите, царуващи на земята. В онези времена в цялото кралство Уелс хората били толкова бездушни и безнравствени, че ако синът намирал баща си да лежи, съборен от болест, в леглото, той го извличал за главата, за раменете или за краката навън и тутакси го убивал. Защото ако баща му бъдел оставен да умре в собственото си легло, щял да бъде споходен от всеобщото презрение. И точно обратното — ако се

случело син да убие баща си или баща — сина си, а и цели семейства да умрат от насилствена смърт, навсякъде за тях се заговорвало, че са от благороден произход.

Персевал останал през целия ден върху скалата, взирайки се в далечината с надеждата да види минаващ кораб. Ала напразно обръщал поглед в една или друга посока — никакво платно не се появявало на хоризонта. Тогава се обърнал към сърцето в собствените си гърди и потърсил утеха в Господ Бог, към Когото отправил молитва да го пази и закриля, та да не се поддаде на изкушенията на Дявола, скрити в хитрости или в лоши помисли, ала по същия начин, по който бащата трябва да бди над сина си, и Той да го покровителства и охранява. По някое време прострял ръце към небето и се провикнал:

— Мили Боже, Който си ми позволил да се издигна до това високо място, каквото е рицарският орден, Който си ме избрал да ти принадлежа, макар и да не заслужавам тази чест, Господи, смили се над мен, не позволявай да изоставя службата си към Теб, нека да бъда Твой верен съратник, призван да защитава неотстъпно правотата на своя господар срещу всеки, който несправедливо го е нападнал! Господи милостиви, позволи ми да съхраня моята душа, която е Твое притежание и Твое наследство, срещу оногова, който иска да я обсеби, без да има право на това! Милосърдни Отче, нали не друг, а Ти Самият си казал в евангелието:

„Аз съм Добрият Пастир, а Добрият Пастир дава живота Си за Своите овце, докато лошият пастир оставя своите овце без водач и без закрила, поради което още с появата си вълкът ги удушава и разкъсва.“^[45]

Господи, бъди мой пастир, мой закрилник и мой водач, и нека аз да бъда една от Твоите овце! И ако стане така, Господи, че се окажа стотната овца, шугавата, пощръклялата, отделилата се от останалите деветдесет и девет и избягалата в пустинята, смили се над мен, Господи, и не ме оставяй там, а ме върни при Себе Си, сиреч в лоното на Светата Църква и Светата Вярa, където пребивават добрите овце, където се намират справедливите хора и праведните християни. За да не може Дяволът, който не иска нищо друго от мен освен същината, сиреч душата ми, да ме намери беззащитен и без пастир, който да ме води.

След като произнесъл тези думи, Персевал забелязал, че към него се връща лъвът, заради чието лъвче се бил сражавал, ала с нищо не показвал, че иска да му стори зло, а напротив, че е радостен да го види. Персевал го повикал при себе си и той се приближил до него, сякаш бил най-питомното от всички животни на света. Персевал полегнал до него, сложил главата си на мощната му гърбина и останал така, докато над острова паднала нощта, мрачна и черна. С настъпването ѝ рицарят тутакси заспал, без дори да е изпитал глад, защото мислите му били съвсем другаде.

Едва потънал в сън, и му се случило чудно приключение. Явили му се две дами: едната била възрастна, а другата — млада и красива. Те обаче не вървели пеша, а яздели два различни звяра: едната била възседнала лъв, а другата — змей. Персевал ги наблюдавал с голямо удивление, чудейки се как са успели да покорят две толкова страшни същества. Като наближили, младата дама се изстъпила напред и казала на Персевал:

— Персевале, моят господар ти изпраща поздрави и ти нарежда да се приготвиш колкото можеш по-добре, защото утре ще трябва да влезеш в битка срещу най-великия и страшен воин на земята. Ако бъдеш победен, няма да се разминеш само със загубата на един от членовете си. Ще претърпиш такива унижения, че ще бъдеш опозорен за цял живот.

На тези думи Персевал отвърнал:

— Сеньора, кой е твоят господар?

— Със сигурност най-могъщият човек на света. Гледай да се покажеш много храбър и уверен в себе си, ако искаш да излезеш с чест от тази битка.

След което изчезнала така внезапно, че Персевал изобщо не разбрал какво е станало с нея. Тогава към него се приближила дамата, която яздела змея, и казала на рицаря:

— Персевале, има много неща, заради които си заслужил моите упреци, защото си причинил немалко злини както на мен, така и на моите близки.

На което рицарят смаяно отвърнал:

— Сеньора, не мисля, че съм причинил зло нито на теб, нито на която и да било друга дама на света. Затова те моля да ми кажеш в

какво точно се състои моето злодеяние, и ако съм в състояние да поправа стореното, ще изкупя на драго сърце вината си, подчинявайки се на твоето желание.

— Ще ти кажа, разбира се, каква е вината ти спрямо мен. В един от моите замъци известно време отглеждах едно животно, което всички наричаха „змея“ и чиято служба ми беше толкова полезна, колкото не можеш дори да си представиш. По случайност този змей отлетя вчера към тази планина и намери тук едно лъвче, което довлече до ей тази скала. Тогава се довтече ти, втурна се да го нападаш с меча си и го уби, без той да ти е сторил нищо. Кажи ми, ако обичаш, защо го уби. Причинила ли съм ти аз някаква злина, та да си отмъщаваш по този начин? Лъвчето твоя собственост ли беше, че да се сражаваш заради него? Животните до такава степен ли са лишени от правото на живот, че да ги убиваш ей така, без никаква причина?

След като изслушал онова, което дамата имала да му каже, Персевал ѝ отвърнал:

— Сеньора, доколкото знам, ти не си ми причинила никаква злина и лъвчето не беше мое. Животните, летящи из въздуха, също не ми принадлежат. Ала след като лъвът е по природа по-благороден и по-високопоставен от змея и след като видях, че лъвът не е така пакостлив, както змеят, аз си позволих да го нападам и убия. Ето защо ми се струва, че не съм постъпил толкова погрешно, колкото ти представяш нещата.

На тези му думи дамата отговорила следното:

— Персевале, няма ли все пак да направиш нещо повече за мен?

— Сеньора, какво искаш да направя за теб? — попитал я той.

— Искам като удовлетворение за гибелта на моя змей да станеш мой васал.

Персевал отвърнал, че няма да го стори.

— Така ли? — възкликнала дамата. — Та ти вече си бил мой васал! Преди да се закълнеш във вярност на Своя Господар, ти принадлежеше на мен. И понеже вече си бил мой, преди да се подчиниш на друг, аз ти заявявам, че не си свободен от задълженията си към мен, нещо повече, уверявам те, че все ще те спипам беззащитен на някое място и ще те завладея отново.

Щом разговорът приключил, дамата изчезнала, а Персевал продължил да спи, крайно измъчен от това съновидение. Спал непробудно през цялата нощ, а на сутринта, когато се развиделило и слънцето изгряло, жилейки с жежките си лъчи лицето му, Персевал отворил очи и видял, че нощта е отминала. Надигнал се той от земята, седнал и вдигнал ръка да се прекръсти, отправил към Господ молитва да му даде съвет и просветление за спасение на душата. За тялото малко го било грижа, защото изобщо не вярвал, че ще успее някога да напусне скалата и острова, на който се намирал. Сетне се огледал около себе си, ала не забелязал нищо — нито лъва, който му правел компания предишната вечер, нито змея, който бил убил. Дълго време изкарал така в почуда какво ли е станало с тези животни.

Както бил потънал в невесели размисли, Персевал се загледал в далечината и видял кораб, който с издути от вятъра платна се приближавал право към мястото, където се намирал самият той и където очаквал да разбере дали Господ ще му отреди щастлива съдба. Корабът летял по морската шир, тъй като ветровете духали откъм кърмата му, озовал се много бързо в подножието на скалата и хвърлил там котва за голяма радост на Персевал, който от високото мислел, че вътре е пълно с моряци. Ето защо се изправил, грабнал оръжията си, стегнал се и заслизал от скалата с желанието да узнае що за хора се намират в кораба.

Като се приближил, си дал сметка, че целият платноход е обвит и отвътре, и отвън с бяла коприна, поради което изглеждало, че всичко в него е бяло. Озовал се веднъж на борда, той намерил в него само един мъж, облечен в бял стихар по подобие на свещеник. На главата си мъжът имал корона от бяла коприна, широка два пръста, върху която имало надпис, обясняващ в какво се състои светостта и славата на височайшето име Господне. Персевал застинал в изумление пред тази гледка, след което се приближил към мъжа, поздравил го и му казал:

— Сеньор, добре си дошъл.

— Господ да те закриля, драги ми приятелю — отвърнал му божият човек. — Кажи ми сега кой си ти.

— Аз съм от двора на крал Артур — отвърнал му Персевал.

— И какво изпитание те е довело дотук? — продължил да пита свещеникът.

— Сеньор, изобщо не знам как се озовах тук.

— И какво е твоето желание?

— Сеньор, стига да е по волята на Господ Бог, бих искал да напусна това място и да се присъединя към моите побратими от Кръглата маса в търсенето на Светия Граал, защото излязох от кралския двор единствено заради това.

— Ще си тръгнеш от този остров, когато това стане угодно на Бог — обяснил му мъжът. — Той ще те измъкне оттук, когато реши дали да те смята за свой слуга и дали ще е по-добре да си тук, или някъде другаде. Всичко ще стане много бързо. Ала засега те е поставил на изпитание, за да разбере дали си Негов верен служител и предан рицар според изискванията на рицарското звание. След като си се издигнал до толкова високо положение, сърцето ти не бива да се принизява нито от страх, нито пред каквато и да било земна опасност, защото рицарското сърце трябва да бъде толкова твърдо и затворено за Неприателя на Господ, че нищо да не е в състояние да го сломи. Ала ако е споходено от страха, то вече не е сърцето на истински рицар или воин, защото те по-скоро биха се оставили да бъдат убити на бойното поле, отколкото да предадат делото на своя господар.

Тогава Персевал го попитал откъде иде, от коя земя е отплавал, а човекът му отвърнал, че е чужденец.

— И какво приключение — продължил да го разпитва Персевал — те води по тези места, които поне на мен ми изглеждат доста негостоприемни и диви?

— Вярата ми — отвърнал му божият човек. — Идвам тук, за да те видя и утеша, както и да разбера с какво се занимаваш, защото независимо от какъв съвет се нуждаеш, аз ще мога да ти дам възможно най-добрия, стига да споделиш с мен в какво точно се състои твоето затруднение.

— За истински чудеса ми говориш! — възкликнал Персевал. — Как така си дошъл тук, за да ми даваш съвети? Умът ми не го побира как е могло да се случи нещо подобно! Та никой освен Бог и самия мен не би могъл да знае, че се намирам на тази скала. Пък дори и да си научил отнякъде, няма начин да знаеш моето име, защото, доколкото ми е известно, никога преди не си ме виждал. Затова и съм толкова удивен от това, което ми говориш.

— Ха, Персевале! — възкликнал на свой ред човекът от кораба. — Познавам те далеч по-добре, отколкото можеш да си представиш.

От доста време съм наясно, така да се каже, по-добре и от теб, с всичко, каквото правиш.

Като чул, че свещеникът го нарича по име, Персевал съвсем се вцепенил и веднага се разкалял за всичко, което бил изрекъл. Затова и го помолил за прошка с думите:

— Ха, сеньор! За Бога! Извини ме за всичко, което ти наговорих. Наистина бях убеден, че няма как да ме познаваш. Ала сега си давам сметка, че знаеш за мен далеч по-повече, отколкото аз за теб, което значи, че се проявих като глупак, а ти — като мъдрец.

Тогава Персевал се облегнал върху борда на кораба до мъдреца в свещенически дрехи и двамата наченали разговор за много неща. Персевал намерил своя събеседник за много мъдър във всяко едно отношение и изпаднал в голяма почуда кой ли в действителност е той. Общуването с него му било толкова приятно, че ако можело някак си да остане завинаги с него, сигурно щял да забрави да яде и да пие: до такава степен думите му били благи и приятни. След като дълго разговаряли, Персевал казал на мъжа:

— Сеньор, разтълкувай ми, моля те, едно видение, което ми се присъни тази нощ и което ми се струва толкова странно, че едва ли ще намеря покой, преди да узная скрития му смисъл.

— Разкажи ми го — отвърнал мъдрият човек — и аз ще ти го разтълкувам толкова добре, че ще разбереш съвсем ясно точното му значение.

— Разбира се, че ще ти го разкажа — рекъл с готовност Персевал. — Тази нощ, както спях, сънувах, че при мен дойдоха две дами: едната яздеше лъв, а другата — змей. Дамата на лъва беше млада, а другата — възрастна. Първа ме заговори младата.

Така Персевал се заел да разкаже на божия човек всичко, което бил видял насън, предавайки думите и събитията по възможно най-точния начин, защото все още нищо не бил забравил. Щом свършил, отново го помолил в името на Бог да му разтълкува съновидението, а той го успокоил, че на драго сърце ще изпълни желанието му. След което започнал с думите:

— Персевале, тези две видения, явили се пред очите ти в облика на две дами, яздещи твърде различни животни — едната лъв, а другата змей, — носят в себе си забележителен скрит смисъл, който сега ще ти изясня. Дамата, която яздела лъва, символизира Новата Вярa, носеща

се върху лъва, сиреч върху Иисус Христос, Който ѝ дава основание и устои. Тази Нова Вярa е създадена и качена нависоко пред погледа на всяко творение и на цялото християнство. Тъй като представлява огледало и истинска светлина за всички онези, които ѝ отдават сърцето и помислите си, тя е седнала на гърба на лъва, сиреч на Иисус. Следователно тази дама е Вярата, Надеждата, Упованието и Кръщението. Тя е твърдият и здрав камък, върху който Иисус Христос е казал, че ще построи Светата Църква, когато е заявил: „Върху този камък ще съградя Моята Църква.“^[46]

В лицето на дамата, възседнала лъва, трябва да виждаме Новата Вярa, която Господ Бог налага в нейната сила и власт също така, както бащата налага силата си над своето дете. Това, че тя ти се е сторила по-млада от другата, не е изненадващо, защото те не са сравними нито по възраст, нито по външност. Едната е родена от Страстите и Възкресението Христово, докато другата още от паметивека е царувала над земята. Младата дама те е отвела настрана, за да ти говори насаме, защото всички добри християни са нейни деца. Тя е постъпила спрямо теб като истинска майка, защото се е бояла за теб толкова много, че е дошла да ти извести какво ще ти се случи, преди още да се е случило.

Явила се е да ти съобщи, че трябва да се сражаваш в името на своя Господ, сиреч на Иисус Христос. Заради доверието, което ти дължа, трябва да ти кажа, че ако не те обичаше, тя никога нямаше да дойде с това известие, защото изобщо нямаше да я вълнува дали си победител, или победен. Щом е дошла с това предупреждение, то е, за да бъдеш подготвен колкото се може по-добре за предстоящата битка. Битка срещу кого, ще попиташ. Срещу най-страшния съперник на света — онзи, срещу когото такива забележителни воители като Енох^[47] и Илия^[48] били отвлечени от земята и отнесени на Небето. И които няма да се върнат преди деня на Страшния съд, за да се сражават срещу оногова, от когото всички толкова се боят. Този боец и съперник е Дяволът, който така неуморно се мори и труди, за да принуди човека да извърши някой смъртен грях и да го отведе след това в пъкъла.

Това е боецът, когото трябва да победиш. Ако пък бъдеш победен, както те е предупредила дамата, няма да се отървеш само със загубата на някой член, а ще бъдеш прокълнат завинаги. Можеш и сам да прецениш дали това е вярно. Истината е, че ако те надвие, Дяволът ще те погуби тялом и духом, а после ще те завлече в ада — царството

на мрака, където ще търпиш мъки, срам и болка дотогава, докато трае царството на Иисус Христос. С това приключих обяснението какво символизира дамата, яздеща на лъв, която си видял насън, а посредством това мое тълкование ти трябва да отгатнеш сам коя би могла да бъде другата.

— Сеньор — отвърнал му Персевал, — ти наистина ми разказа достатъчно за първата дама, за да разбере какво представлява тя. Ала кажи ми нещо и за другата, която яздеше змея. Едва ли бих могъл да проникна в символиката на образа ѝ, ако не ми го изясниш.

— Добре, ще ти кажа — съгласил се божият човек. — Слушай ме внимателно. Дамата, която си видял да язди змей, това е Синагогата, или Старата Вярa, а змеят, който я носи, е зле разбраното и зле разтълкуваното Писание. Той е вероломството, лъжеучението, несправедливостта и смъртният грях. Той е самият Дявол — змеят, изгонен от Рая заради своята самомнителност. Същият този змей, който пошушнал на Адам и неговата жена: „Ако вкусите от този плод, ще бъдете равни на Бог“, и по този начин вселил в душите им алчността. Защото те веднага заламтели да се възкачат на по-високо място от това, на което се намирали. Повярвали в съвета на Неприятеля човешки и съгрешили, поради което се видели изгонени от Рая и пратени в изгнание. Всички техни потомци получили в наследство част от тази им простъпка, която трябвало да изкупват непрестанно и която им тежи и до ден-днешен.

Когато се изправила пред теб, дамата се оплакала, че си убил нейния змей. И знаеш ли кой змей си убил? Тя всъщност не жали по убития змей, а по този, който е възседнала, сиреч по Неприятеля човешки. И знаеш ли кога си ѝ причинил тази мъка? В мига, когато Дяволът те носел, стигнали сте до тази скала, а ти си се прекръстил. Защото именно този знак не е могъл да понесе Неприятелят, а е изпаднал в такъв ужас, че се е помислил едва ли не за мъртъв. След което е побягнал, колкото му сили държат, защото не е могъл да остане повече в твое присъствие: така ти си го съсипал, разгромил си го, отнел си му и властта, и могъществото както на империята, така и на козните му. А той тъкмо си мислел, че те е обсебил! Оттам всъщност идва и голямото ѝ негодувание.

Когато пък си отговорил по най-добрия начин на нейните упреци, тя поискала от теб да станеш неин васал, за да изкупиш злото,

което си й причинил. На твърдия ти отказ да го сториш тя отвърнала, че вече си бил под нейна власт, преди да се закълнеш във вярност към своя Господар. Сетне ти много си разсъждавал за случилото се и би трябвало добре да разбираш смисъла му, защото преди да бъдеш посветен в християнската вяра посредством кръщението, ти несъмнено си живял в подчинение на Неприятеля човешки. Ала веднага щом си получил печата на Иисус Христос, сиреч Светото миро и Светото помазване, ти си се оказал извън неговия обсег и си престанал да бъдеш под неговата власт, защото си признал върховенството на своя Създател.

И тъй, разказах ти какво представляват едната и другата дама. Сега ще си тръгна, защото имам много работа за вършене, а ти ще останеш тук. Мисли постоянно за битката, която ти предстои да проведеш, и не забравяй, че ако бъдеш победен, не ще можеш да избегнеш предсказаната ти участ.

— Скъпи сеньор — промълвил Персевал, — защо си тръгваш така бързо? Твоите думи и присъствието ти са ми толкова приятни, че бих искал никога да не се разделям с теб. Ако ти е възможно, остани още малко, за Бога! Сигурен съм, че благодарение на всичко, което ми каза, аз ще бъда по-добър човек през останалия си живот.

— Трябва да тръгвам, защото много хора ме очакват — рекъл божият човек. — А ти остани тук и вземи всички мерки да не бъдеш заварен беззащитен срещу оногова, с когото предстои да влезеш в битка. Завари ли те неподготвен, няма да усетиш как много бързо ще бъдеш сполетян от голяма злочестина.

Щом изрекъл тези думи, той се отдалечил. Вятърът надул платната, които отнесли кораба толкова бързо, че човешкият поглед едва смогвал да го проследи. Само за няколко мига съдът изчезнал в далечината и Персевал вече не можел да го различи. Когато го изгубил напълно от очи, той се върнал на високата скала, както бил в пълно бойно въоръжение. С изкачването си на върха заварил лъва, с който бил прекарал предишния ден. Тъй като животното го посрещнало с неописуема радост, Персевал се заел да го гали по козината. Изминала така сутринта и като настъпило пладнe, се загледал в морската далечина и видял към него да се носи кораб, който така порел вълните,

сякаш всички ветрове на земята били издули платната му. Пред него се движел грамаден водовъртеж, който разбунвал морето и предизвиквал от всички страни огромни вълни. Персевал се запитал що за нещо е това, защото водовъртежът му пречел да види как изглежда корабът.

Въпреки всичко той се приближил достатъчно, за да може рицарят да се убеди, че става дума наистина за голям платноход, целия покрит с черно копнинено платно. Или може би ленено, не знам. С пристигането му Персевал решил да слезе насреща му, защото бил любопитен да узнае що за посещение е това, още повече, че много искал в него да е мъдрецът, с когото бил разговарял същия ден. Неизвестно обаче защо — дали по Божия воля, дали поради нещо друго — в цялата планина не се намерил нито един звяр, достатъчно храбър, за да дръзне да го нападне, или дори да се приближи към него. Слизайки по склона на възвишението възможно най-бързо, той се добрал най-сетне до кораба и стигнал веднъж до трапа, видял, че в него седи млада дама с ослепителна красота, облечена в най-скъпи одежди. Щом съгледала приближаващия се Персевал, тя се изправила и без да го поздрави, произнесла:

— Персевале, какво правиш тук? Кой те доведе на тази усамотена планина, където, ако не стане някакво чудо, помощ няма откъде да намериш? Да не говорим, че няма какво да ядеш и ще умреш от глад и мъки освен ако не намериш кой да се погрижи за теб.

— Госпожице — отвърнал ѝ Персевал, — ако умра от глад, то ще е заради това, че не съм се оказал верен служител. Защото никой не служи на по-могъщ човек от мен. Стига да го прави предано и с цялото си сърце, човек винаги получава онова, което поиска. А Самият Той казва, че портата Му е отворена за всеки, който идва при Него: който почука, влиза; който поиска, дава му се. Ако някой Го търси, Той не се крие, а точно обратното, позволява лесно да бъде намерен.

Като чула, че Персевал говори с думите на Евангелието, младата дама не му отвърнала, а решила да промени посоката на разговора, като го попитала:

— Персевале, знаеш ли откъде идвам?

— Но, госпожице — възкликнал той, — откъде си научила моето име?

— Знам го отлично — отвърнала му тя, — а още по-добре познавам всичките ти помисли.

— И откъде идваш в такъв случай?

— За Бога, идвам от Опустялата гора^[49], където присъствах на най-смайващото приключение на света — това на Добрия рицар.

— Ха! Госпожице — възкликнал той, — в името на любовта към онова, което ти е най-скъпо на света, разкажи ми каквото знаеш за Добрия рицар!

— Няма да ти кажа нищо — отговорила му тя, — ако не ми се закълнеш в рицарската си чест, че ще изпълниш начаса моята воля независимо кога и как ще ти я известя.

Персевал ѝ отвърнал, че ще го стори това, стига да му е по силите.

— Добре, думата ти е достатъчна за мен. Сега ще ти разкажа всичко, което знам. Истината е, че съвсем наскоро се озовах наскред Опустялата гора, в онази ѝ част, където тече голямата река, наречена Маркоаз. Видях Добрия рицар да се носи към нея, преследвайки двама други рицари, които очевидно искаше да убие. Изплашени за живота си, те се хвърлиха във водата и така устремно плуваха, че успяха да преминат на другия бряг, ала при Добрия рицар нещата не се подредиха по същия начин, защото конят му се удави и самият той насмалко да го последва, ако не бе съумял да се извърне и да излезе бързо от водата. Ето това са новините за Добрия рицар, които пожела да узнаеш. Сега искам да ми кажеш какво си правил, откакто си се озовал на този негостоприемен остров, където ако някой не те избави, си изложен на погибел. Виждаш, че тук не идва никой, на чиято помощ можеш да се надяваш. Затова нямаш друг избор, освен да напуснеш острова, или да загинеш. Ако не искаш да умреш, трябва да сключиш договор с онзи, с чиято помощ би могъл се спасиш, а можеш да се спасиш единствено с моя помощ. Ето защо, ако си разумен, ще направиш за мен всичко, което е по силите ти само и само да те отведе от това място. Защото не познавам по-голямо злодеяние от това да можеш да получиш помощ, и да не го сториш.

— Госпожице — рекъл Персевал, след като чул разказа ѝ, — ако бях убеден, че е по волята на Господ Бог да си отида оттук, щях да направя всичко възможно да напусна тези места. Ала ако нещата не стоят така, не бих искал да си заминавам, защото няма на света деяние, което бих пожелал да извърша със съзнанието, че то може да не Му е в

угода. Ако се противопоставя на волята Му, това ще означава, че съм злоупотребил с рицарското звание и съм го получил за моя погибел.

— Остави всичко това — нетърпеливо произнесла дамата, — а ми кажи ял ли си днес.

— Днес не съм ял никаква земна храна. Но само преди малко един мъдър мъж дойде тук, за да ме утеши и ободри. Той ми каза толкова приятни думи, че ме засити напълно, и сега нямам никакво желание нито да ям, нито да пия, стига да си мисля за него.

— А знаеш ли кой е този мъж? — попитала красивата дама. — Той е магьосник, словоблудец, който от една дума прави сто и никога няма да каже истината, дори и да е в състояние да го стори. Ако му повярваш, изгубен си! Защото никога няма да напуснеш тази скала, а ще загинеш най-вероятно от глад, за да станеш самият ти храна за дивите зверове. Впрочем по този въпрос ти вече може би имаш известна представа. Стоиш тук вече два дена и две нощи, наченал си трети ден, а онзи, за когото говориш, така и не ти е дал да хапнеш. Точно обратното, изоставил те е и няма да се върне, помощ от Него няма да видиш. Загинеш ли обаче, това ще бъде голяма загуба и голямо нещастие. Какъвто си млад мъж и славен рицар, ти ще бъдеш от голяма полза за мен, а и за други хора, ако решиш да се махнеш оттук. И аз ти казвам, че стига да пожелаеш, ще те измъкна оттук.

След като изслушал предложението на дамата, Персевал я попитал:

— Госпожице, коя си ти, дето така щедро ми предлагаш да ме избавиш оттук, стига да пожелае това?

— Сеньор — отвърнала му тя, — аз съм лишена от наследство млада дама, която щеше да стане най-могъщата жена на света, ако не бях прогонена и ограбена.

— Госпожице, кажи ми кой ти отне наследството, защото сега чувствам към теб много по-голямо съчувствие, отколкото допреди малко.

— Ще ти кажа, сеньор. Ето каква е истината: преди време един могъщ човек ме прие в дома си, за да му прислужвам, а той беше най-богатият крал, за който хората са чували. Аз пък бях толкова красива и лъчезарна, че околните бяха в захлас пред хубостта ми — та аз надминавах всички по прелест и красота. Безупречната ми хубост ме накара да се възгордея малко повече, отколкото трябваше, и от устата

ми излязоха думи, които още с изричането си предизвикаха неговото недоволство. Нещо повече, той така се разгневи срещу мен, че не можеше повече да търпи присъствието ми и ме изгони от двореца си без никакви средства, бедна и окаяна, а след това никога повече не пожела да се смили нито над мен, нито над онези, които взеха моята страна: така прогони и мен, и моите хора, а сетне ме заточи в пустинята. Може би си мислеше, че се е отървал от мен, и сигурно щеше да постигне целта си, ако не беше голямата ми схватливост, която ме подтикна веднага да предприема война срещу него.

Впоследствие нещата ми потръгнаха и постигнах значителни успехи, дори успях да му отнема част от хората. Те го напуснаха, за да се присъединят към мен, виждайки, че при мен биха имали далеч по-голяма полза, защото няма нещо, което да са ми поискали, и аз да не съм им го дала, че и повече от това. Затова се намирам в състояние на война денем и нощем срещу човека, лишил ме от всичко, което ми се полагаше. С тази цел събрах рицари, войници и хора от всякакъв произход. Уверявам те, не познавам нито един рицар на света, нито един издигнат човек, на когото да не съм готова да предложа моите богатства, за да стане част от моето воинство. Понеже те познавам като славен рицар и разумен мъж, съм дошла тук, за да ми помогнеш: трябва да го направиш, защото си един от рицарите на Кръглата маса. Наистина никой от участниците в нея не бива да отказва своята подкрепа на една озлочестена госпожица, когато тя го моли за помощ. Ти знаеш отлично, че това е вярно, защото когато крал Артур те поканил да седнеш на неговата трапеза, първата клетва, която си положил, била, че никога няма да откажеш покровителството си на дама, която те е призовала да ѝ се притечеш на помощ.

Персевал ѝ отвърнал, че наистина е положил такава клетва и че на драго сърце ще ѝ се притече на помощ, щом го призовава за това, за което тя горещо му благодарила. Двамата потънали в дълъг разговор, продължил чак до обяд. Наближавал вече деветият час, когато слънцето е жежко и палещо. Тогава госпожицата рекла на Персевал:

— Персевале, на моя кораб е натоварена най-разкошната коприна шатра, която някога си виждал. Ако нямаш нищо против, ще наредя да я извадят и разпънат тук, за да не се измъчваш от слънчевия пек.

На което той отвърнал, че не би имал нищо против. Дамата се върнала на кораба и заповядала на двама свои слуги да разпънат

шатрата на брега. Щом свършили по най-прилежния начин работата си, тя отново се обърнала към Персевал:

— Ела да поседнеш и да си починеш, докато чакаш да падне нощта, пък и да се поскриеш от слънцето, защото ми се струва, че то здравата те е напекло.

Персевал се съгласил да влезе в шатрата, където тутакси заспал. Ала преди това дамата се погрижила да му снесе шлема и ризницата, както и да вземе меча му. Освободен от оръжията, той се отпуснал и дълго време спал непробудно. Щом се събудил, поискал да се нахрани и госпожицата наредила трапезата да бъде сложена. Нарездането ѝ тутакси било изпълнено и Персевал с изумление открил, че са го почели с изобилие от ястия, каквото съществува само в приказките, след което двамата с дамата се отдали на пиршество. Искал ли да пие, чашата му веднага била пълнена с най-доброто и силно вино, което някога бил опитвал. Крайно изненадан, той се запитал откъде би могло да идва, защото по онова време във Велика Британия изобщо не се пиело вино. Освен, разбира се, в домовете на най-богатите люде. Инак простолудието се задоволявало с пиво и други напитки, които се произвеждали там.

Персевал изпил толкова много вино, че се разгорещил повече, отколкото подобавало. Загледал се в госпожицата и си казал, че едва ли бил виждал друга такава красота като нейната. Тя толкова му се харесала, великолепият ѝ тоалет и любезните думи, които отправяла към него, му доставили такова удоволствие, че кръвта му кипнала върх допустимото. И докато му говорела за най-различни неща, той изведнъж ѝ се обяснил в любов и я заклел да бъде негова, както той ще бъде неин. Дамата отклонявала, доколкото можела, тези му домогвания, защото искала да умножи страстта и пламенността му. Той обаче не преставал да я умолява. Като видяла, че вече се е възбудил достатъчно, тя му казала:

— Персевале, знай, че ще ти дам това, което искаш от мен, само при едно условие: трябва да ми обещаеш, че занапред ще ми принадлежиш изцяло, ще ми се притичваш на помощ срещу всеки мой противник и ще вършиш само онова, което поискам от теб.

Персевал отвърнал, че на драго сърце приема условието ѝ.

— Обещаваш ли ми — запитала го тя — като истински предан рицар?

— Да — съгласил се отново той.

— Добре, това ми е достатъчно — рекла госпожицата. — Ще направя всичко, което поискаш от мен. Добре е обаче да знаеш, че ти никога не си бил изпълнен с толкова голям копнеж да ме притежаваш, колкото аз — теб. Ти си един от рицарите, които съм пожелавала най-силно.

Сетне наредила на своите прислужници да застелят в шатрата ложе — най-прекрасното и разкошно на света. Те от своя страна отвърнали, че веднага ще изпълнят заповедите ѝ. Скоро ложето било готово, слугите помогнали на госпожицата да си събуе обувките и да си легне. Същото сторили и с Персевал.

Когато вече се бил разположил до младата дама и понечил да се покрие, погледът му случайно паднал върху меча, който прислугата му била помогнала да снесе и сега се търкалял на земята. В желанието си да го сложи до ложето, Персевал протегнал ръка да го вземе и видял, че върху дръжката му е инкрустиран яркочервен кръст. Това го накарало да дойде на себе си и да изобрази на челото си кръстния знак. Като по чудо шатрата се сгромолясала, обвита от облак дим — толкова плътен, че Персевал не можел да вижда нищо около себе си. Усещал обаче, че отвсякъде пъпли ужасна смрад, поради която си помислил, че се е озовал в преизподнята. Тогава се провикнал, колкото му глас държи:

— Милосърдни Отче Иисусе Христе, не ме оставай да загина тук! Нека Твоята благодетелност ме избави, инак съм погубен!

Едва произнесъл тези думи, той отворил очи, но не видял повече шатрата, в която само допреди малко се бил излегнал на ложето. После погледнал към брега и съзрял кораба, който не се бил променил, а на него стояла младата дама, която се провикнала по посока на рицаря:

— Персевале, ти ме предаде!

Веднага след това корабът забраздил морските вълни. Персевал забелязал, че движението му било съпроводено от мощна буря, събрала в себе си едва ли не всички мълнии на света. Той се носел сред такъв грохот, сякаш воят на всички съществували някога ветрове се бил събрал на едно място.

При гледката на това чудо Персевал се почувствал безкрайно нещастен и дори си помислил, че ще умре. Додето корабът не изчезнал на хоризонта, той се взирал втренчено в него и го обсипвал с проклетия, а когато го изгубил от поглед, възкликнал:

— Горко ми! Свършено е с мен!

Страданието му било толкова голямо, че сякаш наистина било до смърт. По някое време Персевал извлякъл от ножницата своя меч и се ударил с такава сила, че острието се забило в лявото му бедро и от него във всички посоки бликнала кръв. Като видял стореното, той промълвил:

— Господи Боже, ето моето наказание, заедно съгреших спрямо Теб.

Като се огледал, Персевал видял, че е съвсем гол с изключение на обутите си в панталони крака и че дрехите му са разхвърлени на една страна, а оръжията му — на друга.

— Горко ми! — заокайвал се той. — Какъв страхливец съм аз, какъв долен никаквец, щом се оставих да ме доведат дотам, че насмалко да изгубя онова, което никой не може да възстанови — девствеността, която, бъде ли ти отнета, оставаш без нея за цял живот.

После издърпал меча от крака си и го прибрал в ножницата. Изпитвал остра болка, но тя идела по-скоро от мисълта, че Бог е разгневен срещу него, отколкото от това, че е ранен. Облякъл ризата и кожения си елек, стегнал се колкото могъл по-добре. Сетне се излегнал върху скалата и отправил към Господ Бог молитва да му изпрати просветление, за да знае как да се сдобие с Неговата милост, подкрепа и прошка. Чувствал се безкрайно грешен към Него и му се струвало, че никога няма да намери умиротворение без безкрайното Му милосърдие.

Така прекарал Персевал целия ден край брега на морето, без да може да помръдне ни напред, ни назад заради раната в крака си. Тогава се примолил на Господ да му помогне и да му даде съвети, спасителни за душата, защото не се надявал на нищо повече.

— Никога, Господи Боже мой — мълвял той, — не ще пожелаея да напусна това място дори и пред смъртна заплаха, ако Ти не искаш това!

Стойки върху скалата през остатъка от деня, Персевал изгубил много кръв, изтекла от отворената рана. Когато започнало да се

свечерява и мракът слязъл над света, той се довякъл до ризницата си, положил глава върху нея, очертал кръстния знак върху челото си и отправил към Господ молитва да го закриля с благого Си милосърдие, така щото човешкият неприятел Дяволът да не може да го въвлече в изкушение. Когато завършил молитвата си, той се изправил на крака, срязал краищата на ризата и превързал раната си, за да не кърви много. Сетне подновил молитвите, каквито знаел немалко, в очакване да настъпи денят.

Когато Господ Бог преценил, че е време светлината на Неговия ден да се разпръсне над земята, и слънцето отправило първите си лъчи към мястото, където бил легнал Персевал, той се надигнал и се огледал около себе си. Видял, от една страна, морето, а от друга, скалата и щом си спомнил за Неприятеля човешки, който предния ден го бил хванал в своите мрежи под образа на млада жена — защото бил напълно убеден, че си е имал работа именно с Дявола, — наченал да се жалва, напълно обезсърчен, и да нарежда, че ако благодатта на Светия Дух не му донесе утешение, той по нищо не ще се различава от мъртвите.

Докато стоял и оплаквал съдбата си, Персевал се загледал в морската далечина, към изгрева на слънцето, и видял към него да се носи покритият с бяла коприна кораб, идвал вчерашния ден, в който пътувал мъжът, облечен като свещеник. Като го разпознал, рицарят се почувствал успокоен при спомена за благите думи, които този мъж му казал, и за голямата мъдрост, която се излъчвала от него. С пристигането Персевал забелязал мъдреца на борда му, помъчил се да седне по възможно най-удобния начин и му пожелал „добре дошъл“. Мъжът слязъл от кораба, приближил се и приседнал до него на скалата. Сетне го попитал:

— Какво ти се случи, Персевале, след нашата среща?

— Сеньор, постъпих като слаб и малодушен човек, защото една млада дама насмалко не ме доведе до изкушението да извърша смъртен грях.

И му разказал какво му се било случило, а мъжът продължил да го разпитва:

— А ти познаваше ли я?

— Не, сеньор — отвърнал Персевал. — Ала съм убеден, че Неприятелят човешки ми я бе изпратил, за да ме унижи и измами. И щях да бъда погубен, ако не бях очертал знака на Светия кръст, който я принуди да ме остави и аз успях да си възвърна и разума, и паметта. Веднага след това Дяволът, който бе възприел лика на госпожицата, изчезна и повече не го видях. Ето защо те моля, в името на Господ Бог, да ми дадеш съвет за моето поведение, защото никога не съм чувствал по-голяма нужда от напътствие.

— Ах, Персевале — възкликнал божият човек. — Май никога няма да се излекуваш от простодушието си! Мигар не разпозна коя е тази, дето те тласкаше да извършиш смъртен грях, преди знакът на кръста да те отърве от тази опасност?

— Ами да, със сигурност не я разпознах. Ето защо те питам, в името на Господ Бог, да ми кажеш коя е тя, от коя страна иде и кой е този могъщ владетел, който я е лишил от всичко и срещу когото тя търсеше моята помощ.

— Ще ти кажа, разбира се — отвърнал му мъдрият мъж — и то по такъв начин, че всичко да ти стане ясно. Затова слушай. Госпожицата, с която си разговарял, е Неприятелят човешки, господарят на преизподнята, онзи, който притежава властта над всички останали. Истина е, че доскоро тя се намирала на Небето в компанията на другите ангели и че била толкова красива и лъчезарна, че се възгордяла заради непомерната си хубост и пожелала да се изравни със Светата Троица, дори казала:

„Ще се издигна нависоко и ще бъда равна на Нашия мил Господ.“

Ала едва произнесла тези думи, и Господ Бог, Който не иска домът Му да бъде пропит с отровата на горделивостта и високомерието, я запратил от високия престол, на който я бил поставил, а после наредил да я проводят в онзи дом на мрака, който се нарича преизподня. Когато Неприятелят се видял низвергнат от небесния си престол и свален от високия сан, който бил свикнал да заема, а се озовал сред вечните сенки, той решил да влезе във война срещу Оногова, Който го бил прокудил, и за целта събрал всичките си налични сили. Ала веднага разбрал, че тази работа никак не е лесна.

В края на краищата се съюзил с жената на Адам — първата от човешкия род, — и я дебнал, за да я измами, толкова усърдно, че успял

да я зарази със същия смъртен грях, заради който самият той бил изгонен и прокуден далеч от великата слава на Небесата: греха на похотливостта. С коварните си умения я подтикнал да откъсне смъртния плод на дървото, до чиито плодове ѝ било забранено да се докосва от устата на Самия неин Създател. Щом го откъснала, тя го изяла, като не пропуснала да го сподели и с Адам.

Оттогава всички техни потомци изпитват смъртоносните последици от това деяние. Неприятелят, дал ѝ този съвет, е змеят, на който завчера си видял да язди възрастната дама. Но Неприятелят е и младата дама, дошла вчера привечер да те навести. И когато ти е казала, че води война денем и нощем, тя ти е казала истината, която впрочем ти и сам много добре знаеш. Защото тя непрестанно дебне рицарите на Иисус, благочестивите хора и служителите, в които Иисус Христос се е вселил. След като те покорила със своите измамни думи, тя наредила да разпънат шатрата, за да ти даде подслон в нея, и ти казала:

„Персевале, ела да си починеш, докато падне нощта, не стой под слънцето, защото ми се струва, че здравата те е напекло.“

В тези думи е скрита дълбока символика, защото тя е вложила в тях съвършено друг смисъл в сравнение с този, който ти си подразбирал: шатрата, която била кръгла по подобие на всемира, несъмнено символизира тази част от него, в която грехът винаги ще е налице. А щом грехът присъства там неизменно, тя в никакъв случай не е искала да останеш извън нея. Затова и наредила да ти я приготвят, а сетне те повикала с думите:

„Персевале, ела да поседнеш и да си починеш, докато чакаш да падне нощта.“

Приканвайки те да поседнеш и да си починеш, тя всъщност е искала да станеш мързелив и отпуснат, ненаситно да тъпчеш тялото си със земни лакомства, а не те е посъветвала да полагаш усилия в този свят и да сееш зърната, чийто плод благочестивите люде ще приберат в деня на Страшния съд. Подканила те е да си починеш, докато падне нощта, сиреч докато в своите обятия не те грабне смъртта, която с право е наричана „нощ“ винаги, когато сварва хората да извършват смъртен грях. Предложила ти е подслон, защото се е бояла да не би слънцето да те напече наистина здраво, и в тази нейна боязън няма нищо чудно, защото когато слънцето, в чието лице подразбираме

Истинската Светлина, сиреч Иисус Христос, стопли грешника с огъня на Светия Дух, студът и ледът на Неприятеля човешки не могат вече нищо да му направят, понеже сърцето му е сгряно от лъчите на Истинското Слънце.

Ето че достатъчно ти разказах за истинския облик на тази дама, за да разбереш коя е, пък и да ти стане ясно, че с идването си при теб тя ти е готвила по-скоро зло, отколкото добро.

— Сеньор — промълвил Персевал, — ти ми разказа достатъчно, за да разбера, че тя е истинският неприятел, с когото е трябвало да се сражавам.

— Бога ми — отвърнал му божият човек, — напълно си прав. Дай си сметка дали си се сражавал добре.

— Много зле, както ми се струва, сеньор, защото само милосърдието на Светия Дух не позволи да бъде погубен. Дано да мога някак да Му се отблагодаря!

— Каквото и да се е случило — рекъл тогава човекът от кораба, — занапред внимавай и се пази. Ако пропаднеш още веднъж, едва ли ще намериш кой да те вдигне на крака толкова бързо, колкото днес.

Мъдрецът дълго говорил на Персевал, окуражавайки го да постъпва правилно, а накрая му казал, че Господ не само няма да го забрави, но и съвсем скоро ще му изпрати помощ. Сетне го попитал как е раната му.

— Бога ми! — възкликнал Персевал. — Откакто си дошъл при мен, изобщо не съм почувствал нито неразположение, нито болка, все едно никога не съм имал рана. Усещам, че докато си тук и ми говориш, няма да изпитам нищо. Напротив, от твоите думи и погледа ти струи такава благост, такова успокоение за моето тяло, че си мисля: това не може да бъде човек от плът и кръв, а някакво същество на духа. Защото знам, че ако останеш завинаги с мен, аз никога не ще изпитам нито глад, нито жажда. Ако ми е позволено, бих казал, че си Хлябът, слязъл от Небето, храната за достойните, и че който не е ял от тази храна, той не е получил благото на вечния живот.

Едва изрекъл тези думи Персевал, и божият човек изчезнал по такъв начин, че рицарят изобщо не разбрал какво е станало с него, а наоколо се разнесъл непознат глас:

— Персевале, ти победи и си спасен! Качвай се на този кораб и поемай натам, накъдето щастието ти те поведе. Не се учудвай на нито

едно от нещата, които ще видиш. Накъдето и да тръгнеш, Господ ще те води. Очакват те все прекрасни неща, още повече, че съвсем скоро ще видиш своите съратници Боорт и Галаад. Нали те са хората, с които най-много искаш да бъдеш заедно.

При тези думи Персевал се преизпълнил с най-голямата радост, която човек би могъл да изпита. Разпрострял ръце към Небето и отправил молитви на благодарност към Господ Бог за неизмеримата благодат, с която го е дарил. Сетне грабнал оръжията си и след като се стегнал, качил се на кораба и поел в открито море. Задухал силен попътен вятър и той бързо се отдалечил от скалата.

Ала тук разказът спира за малко да говори за Персевал и се връща към Ланселот. Той бил останал при отшелника, обяснил му така добре символиката на трите думи, с които гласът от параклиса го бил нарекъл.

[39] Вж. бел. 24 и 31. ↑

[40] Раненият крал, сиреч Кралят Рибар. Вж. бел. 24. ↑

[41] Крудел — Жестокия. ↑

[42] Лук. 2:22-35. ↑

[43] Йона, 1–2. ↑

[44] Даниил, 6:1-28. ↑

[45] Срв. Йоан, 10:1-42. ↑

[46] Срв. Матей, 16:18. ↑

[47] Евреи, 11:5. ↑

[48] Вж. Малахия, 4:5; Матей, 17:10-12. ↑

[49] Вж. бел. 14. ↑

ЛАНСЕЛОТ-2

Преданието казва, че отшелникът задържал Ланселот в продължение на три дни край себе си, като през цялото време, докато били заедно, го възпитавал и насърчавал да върши добри дела, говорейки му горе-долу следното:

— Ланселоте, участието ти в това Търсене може да се окаже напразно, ако не си закопнял пламенно, от цялата си душа, да се въздържаши от всякакъв смъртен грях и да освободиш сърцето си както от земните мисли, така и от насладите на този свят. Редно е да знаеш, че в това Търсене твоята рицарска добродетел не може да ти бъде от полза, ако Светият Дух не ти проправя пътя във всички изпитания, на които ще се натъкнеш. Защото, както добре знаеш, това Търсене е предприето, за да се стигне до разбиране на някои от чудесата на Светия Граал: това Господ Бог е обещал на Добрия рицар, който със своята доблест и храброст ще надмине всички свои предшественици и всички бъдещи рицари. Ти видя този рицар в деня на Петдесетница, седнал на Опасното кресло край Кръглата маса — кресло, на което никой досега не бе сядал, без да го постигне смъртна участ, на каквато и друг път си имал възможността да бъдеш свидетел. Този рицар е великият мъж, който ще прояви още приживе всички най-добри качества на земното рицарство, а когато извърши достатъчно, че се превърне само в дух, той ще напусне своята земна телесност и ще влезе в небесното рицарство.

Така рече Мерлин за този рицар, когото ти вече си виждал, а Мерлин знаеше много за бъдещето. Ала въпреки че въпросният рицар притежава в себе си повече доблест и мощ от всеки други, е добре да се има предвид, че ако, не дай си Боже, и той допусне смъртен грях (от което милосърдието на Господ Бог засега го предпазва), той не би могъл да извърши в това Търсене нищо повече от който и да било друг рицар. Защото мисията, участник в която си и ти, не обслужва земните, а небесните страсти. Затова можеш да си дадеш сметка, че който иска да постигне съвършеното завоевание, трябва най-напред да се

пречисти и измие от всички скверни на този свят, така че Неприятелят човешки да не може да разчита на него за нищо. А когато той отхвърли напълно Неприятеля, измие се и се пречисти от всякакъв смъртен грях, ще може веднага да влезе с увереност в това Търсене и в тази благородна служба. Ала ако само веднъж прояви крехкостта и слабостта на своята вяра да помисли, че с рицарската си доблест ще постигне повече, отколкото с благодатта на Господ Бог, няма съмнение, че не ще излезе от това начинание неопозорен, а опетнен и посрамен.

Така говорел отшелникът на Ланселот и в такива беседи го задържал при себе си в продължение на три дни. Ланселот пък си мислел, че е голям щастливец, щом Бог го е довел в тези краища и го е срещнал с този свят мъж, който само за няколко дни го е научил на толкова много неща, че несъмнено ще преживее останалата част от живота си като човек много по-добър и с много по-голяма стойност.

На четвъртия ден божият човек се обърнал към брат си с молба да му изпрати доспехи и кон за един отседнал при него рицар, която той изпълнил. На петия ден, след като изслушал литургията, Ланселот се въоръжил, качил се на коня и, облян в сълзи, се разделил със своя благочестив събеседник, молейки го настоятелно, в името на Бог, да се моли за него, така че Господ Бог да не го забравя и да не му позволява да се върне към предишните си прегрешения. Отшелникът му обещал, че ще изпълни молбата му. Така Ланселот напуснал това място.

След раздялата с отшелника Ланселот препускал до първия час на деня сред гората. Тогава срещнал един младеж, който го попитал:

— Сеньор рицарю, откъде си?

— От свитата на крал Артур — бил отговорът на Ланселот.

— А би ли ми казал името си?

Той му отвърнал, че името му е Ланселот.

— За Бога, Ланселот — рекъл тогава човекът, — нямах никакво желание да те срещна. Защото всъщност ти си един от най-жалките рицари на света.

— Любезни приятелю — търпеливо рекъл Ланселот, — откъде знаеш това?

— Знам го. Не си ли ти онзи, който видя как Светият Граал се появи пред него и извърши истинско чудо? И който по време на това

явление изобщо не помръдна, сякаш бе някакъв неверник?

— Така е — отвърнал Ланселот, — видях го и не помръднах. Съжалявам, а не се хваля с това.

— Не е за чудене, че съжаляваш за станалото. Защото ти показва, че всъщност не си нито доблестен мъж, нито истински рицар, а точно обратното — вероломен човек и нечестивец. Щом не си пожелал да отдадеш почитта си на Светия Граал, няма защо да се учудваш, че можеш да бъдеш сполетян от позор по време на Търсенето, в което си се впуснал заедно с другите благородници. Калпав и лицемерен, ти можеш много да се жалваш, защото си навикнал да бъдеш възхваляван като най-добрия рицар на света, ала сега вече си смятан за най-лошия и най-вероломния.

На тези думи Ланселот не знаел какво да отвърне, защото се чувствал виновен за всичко, в което младият мъж го обвинявал. Въпреки това казал:

— Драги приятелю, сега можеш да ми кажеш каквото си пожелаеш, и аз ще те изслушам, защото никой рицар не бива да се ядосва на нещо, което един младеж му казва. Стига, разбира се, да не го ругае открито.

— Дошъл си, за да чуеш всичко това — продължил да настъпва младият мъж. — Защото оттук насетне нямаш никакъв полезен ход, макар да бе свикнал с мисълта, че си цветът на земното рицарство. Нещастник! Позволил си да бъдеш омагьосан от онази, която не те обича, а още по-малко — цени. Така те е променила, че си изгубил радостта от благодатта на Небесата, от сонма на ангелите, от земните почести, докарала те е дотам, че не те спохожда нищо друго освен срам и позор.

Ланселот не посмял да му отвърне, защото се почувствал толкова уязвен, че в този миг предпочитал да е мъртъв. Младежът обаче продължил да го обсипва с хули и обиди, обвинявайки го във всички възможни низости. Рицарят го слушал, обзет от такова смущение, че дори не смеел да вдигне очи към него. Когато се уморил да му говори в този дух, и видял, че отговор няма да получи, младежът се отдалечил, а Ланселот, без изобщо да хвърли поглед подире му, поел в обратната посока, ридаейки и молейки се на Господ да го отведе на път, спасителен за душата му, защото бил убеден, че се е проявил толкова зле и се е отклонил толкова от своя Създател, че освен ако

милосърдието на Бог не е безпределно, той никога няма да получи Неговата прошка. Стигнал бил дотам, че пътят, по който бил вървял досега, му бил опротивял дори повече, отколкото този, по който бил поел сега.

След като яздил до пладне, видял пред себе си, на разклона на горската пътека, малка къщичка. Насочил се към нея, защото разбрал, че е отшелнически дом. С приближаването си забелязал неголям параклис в скромна сграда. Пред входа седял възрастен мъж, облечен в бяла роба по подобие на свещенослужителите. Потънал бил в голяма скръб и нареждал:

— Господи Боже, как можа да позволиш това? Та той Ти бе служил толкова дълго и с такава ревност, с такава всеотдайност!

Като го видял как горко риде и се оплаква, Ланселот бил обзет от дълбоко състрадание. Затова поздравил стареца с думите:

— Господ да те пази, сеньор!

— Господ да ми е на помощ, сеньор рицарю — отвърнал му старецът. — Защото ако не ме пази отблизо, изобщо не се съмнявам, че Неприятелят човешки може лесно да ме изненада. Дано Бог да те пази от греха, в който си затънал, защото със сигурност си най-нещастният рицар от всички, които познавам.

Щом чул тези думи, Ланселот слязъл от коня, решен да не напуска това място същия ден, а да помоли за съвет непознатия човек, който — доколкото можело да се съди по изреченото — го познавал отлично. Привързал коня си за едно дърво и тръгнал към него. Тогава видял, че пред входа на параклиса лежи, очевидно мъртъв, някакъв мъж с бели коси, облечен в хубава бяла роба, а до него била метната груба и бодлива власеница от конски косми. Ланселот изпаднал в голяма почуда от смъртта на стареца и си помислил, че едва ли ще си тръгне оттук до края на деня. Затова седнал и попитал как починалият е бил застигнат от смъртта, а монахът му отвърнал:

— Не знам, сеньор рицарю, но мога да кажа, че не е умрял в съгласие с Бог или по Негова воля, защото човек като него не може да умре, облечен в дрехите, в които е сега, без да е извършил светотатство. Сигурен съм, че Дяволът се е опитал да го обсеби и това е предизвикало смъртта му. А това според мен е велико нещастие, защото този човек прекара повече от тридесет години в служба на Господ Бог.

— За Бога! — възкликнал Ланселот. — Наистина е голямо нещастие да си прослужил напразно толкова години и на такава възраст да бъдеш изненадан от Неприятеля човешки!

Тогава отшелникът влязъл в параклиса, откъдето взел книга и епитрахил, след което излязъл и започнал да реди заклинания срещу Дявола. След като дълго низал проклятие след проклятие, той вдигнал очи и видял пред себе си самия Дявол — една толкова уродлива гледка, че нямало на този свят човешко сърце, което при вида му да не изтръпне от ужас.

— Знаеш ли, че ме притесняваш? — изръмжал гневно Дяволът. — Сега, като ме накара да дойда, какво искаш от мен?

— Искам да ми кажеш как е умрял мойт приятел. И дали душата му е изгубена, или спасена.

— Не е изгубен, а спасен — отвърнал Дяволът с гъгнивия си глас.

— Е как би могло да стане това? — удивил се отшелникът. — Струва ми се, че ме лъжеш, защото нашият орден не позволява подобни неща, а точно обратното, строго забранява носенето на ленени ризи. Който облече такава роба, нарушава устава. А който, преминавайки в отвъдното, нарушава устава, няма как, мисля си аз, да бъде спасен.

— Ще ти кажа какво се случи с него — продължил да гъгне Дяволът. — Знаеш много добре, че той беше благородник от високо потекло и че имаше много племенници и племеннички в цялата страна. Стана така, че онзи ден граф Дю Вал обяви война на един от племенниците си на име Агаран. С началото на бойните действия Агаран се оказа в голямо затруднение и се уплаши, че ще претърпи поражение. Затова дойде да поиска съвет от своя чичо, когото виждаш да лежи тук. Примоли му се така трогателно да излезе от своето отшелничество, че той замина с него, за да вземе участие във войната срещу графа, с други думи — върна се към предишното си поприще: да бъде воин.

След като се присъедини към своите роднини, той извърши такива чудеса на рицарската храброст, че на третия ден графът бе пленен. Сключен бе мир между Агаран и графа, който даде тържествено обещание, че никога повече няма да поднови войната. С края на бойните действия този доблестен човек се завърна в мястото на

своето усамотение и възобнови службата, която бе съблюдавал от години.

Ала графът, който съзнаваше, че е победен не от друго, а именно от този мъж, се обърна с молба към двама от племенниците си да му отмъстят. Те от своя страна обещаха, че ще изпълнят молбата му. С такива намерения и се озоваха тук. Слизайки от конете си, двамата видяха, че старецът отслужва свещена литургия и не посмяха да го нападнат веднага. Решиха да го изчакат, докато свърши, и дори разпънаха своя палатка пред входа. Когато след края на службата излезе от параклиса, те го хванаха, казаха му, че е дошъл смъртният му час и изтеглиха мечовете си. Ала наспроти очакванията им, че още с първия удар ще му отсекаат главата, Онзи, Комуто той винаги бе служил, извърши невероятно чудо: двамата не можеха да му нанесат нито един удар, който да го нарани. Макар да бе облечен само в свещеническата си роба, мечовете им отскачаха и от тях хвърчаха парчета, сякаш се блъскаха о наковалня. Двамата продължаваха да удрят, докато от мечовете им не остана нищо, а те капнаха от умора след голямото усилие, което бяха положили. Въпреки това не бяха сполучили дори да го наранят и поне малко разкърват.

Като видяха какво е станало, те побесняха и в гнева и безсилието си казаха, че ще донесат цепеници и подпалки, ще накладат огън пред параклиса и ще изгорят стареца, защото на огъня няма да устои. Разсъблякоха го и му свалиха дори власеницата, която виждаш захвърлена там. Останал съвсем гол, той почувства голям срам и ги помоли да му дадат някаква дреха, за да не се гледа в такъв неприличен вид. Двамата обаче, в неумолимата си жестокост, му отвърнаха, че няма да му дадат никаква дреха — нито ленена, нито вълнена — и че той ще си умре така, както си е. При тези думи старецът се усмихна и рече:

„Какво? Нима вярвате, че ще загина в огъня, който сте наклали за мен?“

„Няма начин да избегнеш смъртта“ — настояха те.

„Добре е да знаете, сеньори, че ако Господ Бог желае да умра, и аз желая същото не по-малко от Него. Така че ако умра, това ще бъде само поради волята на Иисус и ни най-малко от въздействието на огъня. Защото той няма да има мощта да изгори дори и косъм от

главата ми. Затова ако вляза в огъня, облечен в която и да е роба, ако ще и най-тънката на света, тя изобщо няма да пострада от него.“

Двамата решиха, че това са празни приказки. Единият обаче каза, че иска да види дали подобно нещо е възможно. Затова свали робата си, която навлякоха върху тялото на стареца, а после тутакси го хвърлиха на кладата, която беше толкова голяма, че пламъците бушуваха от вчера сутринта чак до късно снощи. Когато жаравата най-после загасна, намериха стареца мъртъв, това е истина, но тялото и дори кожата му си е съвсем непокътната, както можеш сам да се увериш. Същото се отнася и за робата му. Пред тази гледка двамата бяха обзети от неудържим страх. Извадиха трупа му от пепелището и го отнесоха до мястото, където го виждаш сега. Сложиха власеницата до тялото му и побързаха да се махнат оттук.

Благодарение на това чудо, извършено от Оногова, Комуто той бе служил, можеш да се убедиш, че душата му не е погубена, а спасена. А сега аз ще си тръгвам, защото ти дадох достатъчно обяснения, за да разсея съмненията ти.

Още недоизрекъл последните си думи, Дяволът се понесъл през гората, събаряйки по пътя си дървесата и предизвиквайки най-голямата буря на света — толкова голяма, че човек би могъл да си помисли: всички дяволи от ада са се втурнали да бягат през гората.

Като изслушал разказа на Дявола, монахът възвърнал своята радост. Взел книгата и епитрахила, приближил се до безжизненото тяло, започнал да го целува и рекъл на Ланселот:

— Бога ми! Господ Бог е извършил забележително чудо с този мъж, за когото мислех, че е умрял в смъртен грях. Но, слава на Господа, няма нищо такова. Точно обратното, той е спасен, както и ти току-що можа да се убедиш.

— Сеньор — рекъл тогава Ланселот, — кой беше този, с когото ти разговаря толкова дълго? Така и не можах да видя тялото му, но много добре чувах неговия глас. Стори ми се достатъчно противен, за да изплаши всяко човешко същество, което го чуе.

— Сеньор — отвърнал му монахът, — всеки смъртен човек трябва наистина да се бои от него, защото няма на света същество, от

което би трябвало да се страхуваме повече. Именно той дава на хората такива съвети, че да намерят и духовната, и телесната си погибел.

Ланселот вече бил убеден, че е разбрал за кого става дума. От своя страна монахът го помолил да остане при него, за да извършат всенощно бдение над тези свети мощи и заедно да погребат тялото на следващия ден. Ланселот му отвърнал, че на драго сърце ще изпълни молбата му и че е много щастлив, задето Бог го бил довел до това място, където можел да изпълни дълга си към тялото на един толкова добродетелен мъж. Затова съблякъл доспехите си, оставил ги в параклиса и не пропуснал да свали седлото и юздите на коня си. Сетне се върнал при божия човек, за да му бъде дружина. Щом се събрали, монахът започнал да го разпитва:

— Сеньор рицарю, не си ли ти Ланселот от Лак?

Последният отговорил утвърдително.

— А какво си се заел да търсиш, въоръжен от главата до петите?

— Сеньор, впуснал съм се заедно с моите съратници в промеждията по Търсенето на Светия Граал.

— Можеш да го търсиш, колкото ти душа иска, но да го намериш, нямаш никаква надежда. Мисля си, че дори Граалът да се появи пред теб, ти ще го видиш толкова, колкото един слепец ще види острието на меч, насочено към очите му. И все пак! Мнозина хора са потъвали задълго в мрака и сенките на греха, ала после Господ Бог ги е възвръщал към истинската светлина, щом е усетел, че сърцата им са готови за това. Той не закъснява да се притече на помощ на всеки грешник в мига, в който го види, че се е обърнал към Него и в сърцето, и в помислите, и в добрите си дела. Стане ли така, Той веднага идва да го посети. И ако последният е пречистил и подготвил своя дом така, както всеки грешник би трябвало да го стори, Той слиза и пребивава в него. Тогава грешникът няма защо да се бои, че Господ ще си отиде, стига самият той да не Го прогони оттам. Ала ако покани друг, враждебен Нему гостенин, Той си тръгва, тъй като не може да пребивава в дом, където е добре дошъл намиращият се във вечна война с Него.

Ланселоте, посочих ти този пример заради живота в грях, който водиш от доста дълго време, което ще рече — откакто получи рицарско звание. Преди това — точно обратното — по някакъв природен дар ти така бе побрал в себе си всички добродетели, че аз не можех да посоча

друг младеж, който би могъл да се мери с теб. На първо място, ти бе скътал в себе си девствеността по някакъв свършено естествен начин и поради това нито за миг не я бе изложил на опасност — нито в помислите, нито в постъпките си. Не я бе накърнил дори наум, защото неведнъж, когато мисълта ти се насочваше към погубващите девствеността плътски наслади, ти плюеше от отвращение и казваше, че никога няма да паднеш дотам, а твърдеше, че няма по-важна рицарска добродетел от тази да бъдеш девствен, да избягваш сладострастието и да предпазваш тялото си от омърсяване. В добавка към това върховно достойнство ти притежаваше смирение, вървеше по своя път кротко и мирно, със сведена глава. И смирението ти не бе това на някой фарисей, който обича да се моли по следния начин в храма:

„Мили Господи Боже, благодаря Ти за това, че не съм толкова лош и вероломен, колкото е моят съсед!“

Ти не беше такъв, ти приличаше по-скоро на бирника, който не смеел да погледне Божия образ от страх, че Той може да се разгневи срещу него, защото е бил прекалено голям грешник, а стоял далеч от олтара и се разкайвал за вината си с думите:

„Господи Боже мой, бъди милостив към мене, грешника!“^[50]

Именно по този начин трябва да се държи онзи, който иска да дава пример за смиреност, именно така и постъпваше ти в младежките си години, защото най-много от всичко обичаше и се страхуваше от своя Създател, казваше, че човек не бива да се бои от нищо на грешната земя, но в замяна на това е редно да изпитва ужас от онзи, който е в състояние да го погуби тялом и духом и да го тласне към ада.

Освен двете добродетели, които току-що описах, ти притежаваше и дарбата на търпението. Търпението прилича на вечно зелен изумруд и не може да се сблъска с изкушение, достатъчно силно, за да го победи. Напротив, то зеленее винаги и с една и съща яркост. Никой никога не ще влезе в битка с него, без то да отнесе полагащата му се победа и лаврите от нея. Защото никой не може да побеждава Неприятеля човешки така добре, както търпението. Какъвто и грях да си извършил, ти усещаш някъде дълбоко в душата си, че някога си притежавал тази добродетел, че тя е била част от природата ти.

Впрочем още една добродетел бе намерила такова очевидно място в душата ти, сякаш ти е била дадена свише: това бе твоята справедливост. Справедливостта е добродетел толкова мощна и

толкова всеобхватна, че благодарение на нея всички неща застават на собствените си места. Тя никога не се променя и отдава всекому според заслугите и според собствената му честност. Справедливостта не дава никому нищо по любов, нито отнема поради омраза, не щади нито приятел, нито роднина. Тя следва винаги своята линия по такъв начин, че каквото и да ѝ се случи, никога не напуска верния път.

Освен тази добродетел ти притежаваше и щедростта, достигнала у теб до такива висоти, че се бе превърнала в истинско чудо. Защото ако в ръцете ти се бяха озовали всички богатства на света, ти нямаше да се поколебаеш да ги раздадеш от любов към Създателя. По онова време огънят на Светия Дух гореше в теб, ти имаше в сърцето и душата си волята и желанието да съхраниш плодовете на тези добродетели.

Надарен с всички тези качества и земни достойнства, ти встъпи в благородния орден на рицарите. Ала когато Неприятелят човешки, който въведе в грях първия човек и причини изгонването му от рая, те видя ощастливен с всички добродетели, той бе обзет от страх, че не ще успее по никакъв начин да те съблазни, макар да съзнаваше, че би могъл да те употреби много добре в своя изгода, стига да успее да съкруши у теб поне една от добродетелите. Разбрал бе, че предопределението ти е да бъдеш воин на Господ Бог и че ти е поверена една изключително възвишена служба, поради което никога и за нищо на света не би трябвало да се принизяваш дотам, че да обслужваш него, Неприятеля човешки.

Ето защо той дълго се колеба дали изобщо да се залавя с теб. Боеше се, че усилията му ще отидат напразно. Тогава изпадна в продължителен размисъл как да те съблазни, и в края на краищата му хрумна, че най-добрият начин, по който би могъл да те принуди да извършиш смъртен грях, е с помощта на жена. Каза си, че жена е въвела в изкушение родоначалника на човешкия род, а също и Соломон — най-мъдрият сред хората, Самсон — най-силният сред тях, и Авесалом, сина на Давид, най-красивият мъж на земята.

„Щом всички тези прочути мъже са били съблазнени и погубени от жени — казваше си той, — не мисля, че този младеж ще успее да устои на подобна примамка.“

Тогава Неприятелят човешки проникна в сърцето на кралица Гениевра, която не се бе изповядала както трябва още от встъпването

си в брак, и я накара да те погледне с благосклонност още в мига, в който ти влезе в нейния дом, а това бе в деня, когато бе удостоен с рицарски сан. Като видя, че тя те гледа така прелъстително, ти започна да мислиш за нея и, останал неприкрит, бе застигнат от Неприятеля, който тутакси те порази с една от своите стрели, и то толкова тежко, че те накара да залитнеш. Принуди те да стъпиш накриво, отвърна те от правия път и те вкара в онзи, който бе свършено непознат за теб: пътя на сладострастието, който съсипва тялото и развъртава духа толкова дълбоко, че никой не може да си даде истинска сметка за пораженията, ако вече не ги е изпитал.

Оттогава насетне ти бе лишен от всякаква проникателност и веднага щом очите ти заблестяха с пламенността на сладострастието, ти прогони от себе си смирението, за да го замениш с високомерие, реши да вървиш с високо вдигната глава, горд като лъв. Каза си тайно, че не бива да обръщаш внимание на нищо, дори и на литургиите, стига само да подчиниш на своята воля онази, която те омагьосваше с красотата си.

Когато Дяволът, който чува всички думи още при произнасянето им, узна, че извършваш грях в мисълта и волята си, той тутакси те облада и прогони от теб Оногова, Когото ти бе приел отдавна в себе си. Така ти бе изгубен за Господ Бог — за Онзи, Който те бе отгледал, възпитал и надарил с всички добродетели, нещо повече, издигнал те бе толкова нависоко, че те бе приел да Му служиш. И точно когато бе решил, че вече си достоен да бъдеш Негов поборник и ще Му се отплатиш за добрините, които ти е сторил, ти Го изостави. Така вместо да бъдеш служител на Иисус, ти стана слуга на Дявола и замени ценностите на Господ Бог със същото количество поквари на Неприятеля човешки. На мястото на девствеността и непорочността ти даде подслон на сладострастието, което ги съсипва и двете. На мястото на смирението прие горделивостта и престана да се отнасяш с уважение към никого освен към себе си. Сетне прогони и останалите добродетели, които изброих преди малко, а възприе техните противоположности.

И все пак Господ Бог бе вложил толкова добрини в теб, че бе невъзможно при цялото това изобилие да не остане нищо стойностно у теб. Благодарение на този остатък ти извърши по чуждите земи забележителни подвизи, за които целият свят говори. Сега помисли за

това, което можеше да направиш, ако бе съхранил предишните си добродетели: нямаше да се провалиш, а щеше да преодолееш всички премеждия в Търсенето на Светия Граал — нещо, което други днес се мъчат да осъществят. Няма съмнение, че ти щеше да го доведеш докрай по-добре от всеки друг с едно-единствено изключение — Истинския рицар. И очите ти нямаше да са останали слепи пред лика на твоя Господ, а точно обратното — щеше да си Го видял в целия Му блясък.

Казвам ти всичко това, защото страдам, като те виждам толкова съсипан и унижен. Мисля си, че никога повече, където и да отидеш, не ще познаеш почести и уважение, а напротив — всеки, който научи истината за сполетелите те по време на Търсенето беди, ще те обсипе с ругатни.

И все пак ти не си се отклонил чак толкова от правия път, че да е невъзможно да получиш прошка, стига да я поискаш с цялото си сърце от Оногова, Който те бе надарил с върховни достойнства и те бе определил да Му бъдеш служител. Така че ако не се покаеш с цялата искреност, на която си способен, не бих те съветвал да продължиш с участието си в Търсенето. Добре е да знаеш, че никой от рицарите, решили да се впуснат в него, без да са се изповядали от дън-душа, не ще излезе от това премеждие неопозорен. Защото Търсенето не е на земни, а на небесни същности. Който иска да се качи на Небето омърсен и опетнен, ще бъде отхвърлен оттам с такава сила, че ще съжалява за това през целия си останал живот.

Същото се отнася и за онези, които са се включили в това Търсене, омърсени от земни пороци, защото не ще могат да следват нито пътища, нито пътеки, а ще бродят изгубени из чуждите земи. Така ще се сбъдне притчата от Евангелието, в която се казва:

„Имало едно време един владетел, който се подготвил да отпразнува своята сватба и поканил на нея своите приятели, роднини и съседи. Когато трапезите били сложени, проводил пратеници до поканените със заръката да дойдат, защото всичко вече е готово. Те обаче започнали да се бавят и да отлагат, което и предизвикало височайшия му гняв. Като видял, че няма да се отзоват, наредил на слугите си:

«Разпръснете се навсякъде, надуйте рогове по улици и площади, известете на бедни и богати, на чужденци и тъдявашни да дойдат на

угощението, защото трапезите са сложени и всичко е готово.»

Слугите изпълнили заповедта на господаря си и довели толкова много народ, че дворецът му загъмжал от хора. След като насядали край трапезите, владетелят ги огледал и видял сред тях един мъж, който не носел дрехи като за сватба. Приближил се той до него и го попитал:

«Драги приятелю, за какво си дошъл тук?»

«Сеньор, дойдох тук като всички останали» — отвърнал човекът.

«За Бога — възкликнал владетелят — не си постъпил като всички останали, защото те са дошли преизпълнени с радост, с празнично настроение, пременени, както подобава да се ходи на сватба. Ала ти не си се подготвил за този празник и затова изобщо не е бивало да влизаш тук.»

И тутакси наредил да го изхвърлят от двореца, след което оповестил така, че да го чуят всички седящи на трапезите, че бил поканил десет пъти повече хора, отколкото се били явили на сватбата му. Ето защо можело да се каже, че мнозина са били поканени, ала малцина — избрани.^[51]

Тази притча, разказана в Евангелието, можем да я видим претворена във вашето Търсене. Защото под сватбеното тържество на владетеля се подразбира трапезата на Светия Граал, на която ще се угощават праведниците, истинските рицари, онези, които Господ Бог намери за облечени в сватбени одежди, сиреч в благодатта и добродетелите, с които Бог дарява Своите служители. На онези пък, които в Неговите очи са неподготвени, неизповядали се истински и несътворили добри дела, Той ще им откаже всякакъв прием, нещо повече, ще ги изхвърли извън сонма на ангелите, така че ще бъдат покрити с толкова голям позор, колкото голяма е славата за поканените на трапезата Му.

Отшелникът млъкнал и погледнал към Ланселот, който плачел толкова силно, сякаш виждал как човечеството загива пред очите му, и бил изпаднал в такава покруса, че не знаел какво ще има тепърва да става. След като го наблюдавал доста дълго, монахът го попитал дали се е изповядал, откакто е встъпил в Търсенето. Ланселот едва намерил сили да му отвърне, но все пак успял да промълви, че го е сторил, след

което му разказал за всичките си злочестини, за трите думи, с които бил наречен, и за скритата в тях символика. Като чул това, божият човек му рекъл:

— Ланселоте, моля те в името на християнството, към което принадлежиш, и на рицарския сан, който си получил от доста време, да ми кажеш кой живот ти харесва повече — този, който си водил преди, или този, на който си се посветил неотдавна!

— Сеньор, кълна се в името на моя Създател! Уверявам те, че новото съществуване, което водя напоследък, ми харесва сто пъти повече от онова, което бе някога. И че никога, докато съм жив, не бих желал да го променям, каквото и да ми се случи.

— Тогава не се притеснявай от нищо — заключил отшелникът — защото ако вижда, че от все сърце Го молиш за прошка, Господ Бог ще те дари с необятната си Милост, така че ти ще се превърнеш в Негов храм и Негов дом, за да пребъде Той в теб.

Двамата прекарали целия ден в подобни разговори, а с настъпването на нощта хапнали хляб и уталожили жаждата си с пиво, което намерили в дома на отшелника. Сетне отишли да си легнат край тялото на покойника. Спали обаче малко, защото душите им били изпълнени по-скоро с небесни, отколкото със земни помисли.

На сутринта, след като погребал мощите на покойника пред олтара, отшелникът влязъл в своя дом и казал, че додето е жив, никога повече не ще го напусне и ще служи в него на своя Небесен господар. Виждайки пък, че Ланселот иска да надене доспехите си, рекъл:

— Ланселоте, в името на Светото покаяние настоявам да носиш оттук насетне власеницата на покойния свят мъж, и ти известявам, че от това ще произлязат големи добрини за теб: стига да е на раменете ти, ти никога не ще извършиш какъвто и да е смъртен грях, а това би трябвало да ти вдъхва голяма увереност и сила. Нареждам ти също така, докато трае това Търсене, да не ядеш месо и да не пиеш вино, а всеки ден да ходиш на църква, за да слушаш Божията литургия, стига да си на място, където това да е възможно.

Ланселот приел тези наставления в знак на покаяние, съблякъл се пред отшелника и доброволно приел наложеното му наказание. Сетне взел власеницата, която била много груба и твърда, сложил я на гърба си, а върху нея облякъл обичайните си дрехи. Щом се стегнал и надянал доспехите си, той скочил на коня и поискал да си вземе

сбогом с монаха. Последният му дал своята благословия, но не пропуснал да му напомни, че трябва да върши само добри дела и в никакъв случай да не пропуска дори седмица да се изповяда: така Неприятелят човешки нямало да бъде в състояние да му навреди. Ланселот обещал, че ще следва съветите му, след което се отдалечил от дома на отшелника и препускал през целия ден чак до късния следобед из гората, без да му се случи нищо, достойно за отбелязване.

След вечерня обаче срещнал една госпожица, която яздела голям бял кон и се носела в пълен галоп. Щом съгледала Ланселот, тя го поздравила и му казала:

— Сеньор рицарю, къде отиваш?

— Да си призная, госпожице, и сам не зная. Вървя натам, накъдето случаят ме отведе, защото изобщо не съм наясно в коя посока трябва да поема, за да намеря онова, което съм се заел да търся.

— Знам много добре какво търсиш — казала тогава младата дама. — Преди известно време беше несравнимо по-близо до това нещо, отколкото си сега, и все пак сега си по-близо от всякога до него, стига да останеш на пътя, по който вече си поел.

— Госпожице — учудил се Ланселот, — нещата, които казваш, ми изглеждат противоречиви.

— Не се притеснявай — отвърнала му тя. — Скоро ще разбереш за какво става дума много по-добре, отколкото сега. Още повече, че не съм ти казала нищо, което не си в състояние да разбереш.

Щом изрекла тези думи, тя понечила да си тръгне. Ланселот обаче я попитал къде би могъл да пренощува тази вечер.

— Тази нощ няма да намериш никакъв подслон — рекла му тя. — Но утре ще намериш онова, от което имаш нужда, и ще получиш помощта, за която толкова се тревожиш.

Ланселот си взел сбогом с младата госпожица, както и тя — с него, след което двамата се разделили. Рицарят поел по горската пътека и яздил, додето нощта не го сварила пред разклона на два пътя, чието начало било отбелязано с дървен кръст. Ланселот почувствал голяма радост, че е попаднал на този кръст, казал си, че за тази нощ той ще му бъде подслонът. Затова скочил от коня, снел своя шлем, освободил животното от юздите и седлото, пускайки го да пасе на

воля, свалил ремъка на щита от врата си, а сетне коленичил пред кръста и се отдал на молитви. Те били отправени към Оногова, Който навремето бил прикован на кръста и в Чиято чест и памет той бил издигнат там, и Го призовавали да закриля Ланселот и да го предпазва от смъртен грях, защото онова, от което се страхувал най-много на този свят, било да не изпадне отново в грехопадение.

След като прекарал много време в молитви към Господ Бог, рицарят се облегнал на един камък, който лежал пред кръста. Уморен от бдението и постите, той имал голямо желание да си почине. Затова и сънят го покорил веднага щом се отпуснал върху него. Едва се бил унесъл, и му се сторило, че вижда как към него се приближава някакъв мъж, заобиколен отвсякъде от звезди. Съпровождали го седем крале и двама рицари, а на главата си носел златна корона.

Като се озовало пред Ланселот, шествието се спряло, а участниците в него се поклонили пред кръста, изrekli думи на покаяние и след продължителни молитви насядали до един, разпрострели ръце към небето и започнали да зоват на висок глас:

— Небесни Отче, ела да ни посетиш и отдай всекиму от нас дължимото според заслугите! Приеми ни в Своя приют, в Своя дом, в който толкова искаме да влезем!

След като изrekli тези думи, всички млъкнали. Тогава Ланселот погледнал към небето и видял как облаците се разтворили и от тях излязъл един мъж, съпроводен от сонм ангели, който се спуснал над тях, осенявайки всеки от присъстващите със Своята благословия, нарекъл ги Свои добри и верни служители, а накрая им казал:

— Моето жилище е приготвено за всички вас: влезте в радостта, която не ще секне никога.

После се приближил към по-възрастния от двамата рицари и му казал:

— Ти не Ми бе приятел, а неприятел. Върви си оттук. Изгубих всичко, което бях зложил в теб. Казвам ти: ще те погубя, ако не Ми върнеш съкровището!

При тези думи рицарят се приготвил да се отдаде на бягство. Понещастен от когото и да било, той крещял с пълно гърло, молейки за милост. Тогава мъжът му казал:

— Ако искаш, ще те обикна. Ако искаш, ще те намразя.

Рицарят побързал да напусне дружината. А слезлият от небесата се приближил до по-младия рицар, дарил му криле и му рекъл:

— Мили синко, сега вече можеш да господстваш със своя полет над цялото рицарство.

Тогава младежът започнал да лети и крилете му станали толкова големи, че покрили целия свят. Той се отдалечил, издигайки се към облаците, и небесата веднага се отворили, за да го приемат в себе си. Той влязъл в тях, без да се поколебае и за миг.

Та това било съновидението, споходило Ланселот. Още на зазоряване той вдигнал ръка и очертал на челото си кръстния знак, поверявайки съдбата си на Господ Бог с думите:

— Отче Иисусе Христе, Ти, Който си истинският Спасител и истинската утеха за всички, които от дън-душа надават вик към Теб, Господи, днес аз отправям към теб своята благодарност и преклонение, задето ме защити и спаси от велики мъки и безчестие, които неминуемо щяха да ме сполетят, ако Ти не бе толкова благосклонен към мен. Господи, аз съм Твоето творение, към което Ти прояви безпределна обич и макар душата ми да бе готова да се запъти към ада, Твоето милосърдие ме изтръгна от вечното проклятие и ми напомни да Те разпознавам и да се изпълня с богобоязън. Господи, в името на Твоето милосърдие, не оставяй душата ми да се отдалечава от правия път, а стой близо до мен и ме закриляй, за да не може Неприятелят човешки, чиято най-пламенна страст е да ме погуби, да ме изтръгне от Твоите ръце.

Като казал това, той се изправил и отишъл при коня си. Обуздал го и го оседлал, след което надянал шлема си, взел щита и копието си, скочил на коня и поел по пътя, както бил сторил предишния ден. През цялото време мислел за съновидението си, защото не знаел как да го разтълкува, а желанието му да узнае каква е скритата в него символика, било много голямо. След като яздил до пладне, му станало много горещо. Тогава в една долина срещнал рицаря, който завчера му бил отнел меча, шлема и коня. Като го видял да се приближава, рицарят не посрещнал Ланселот с поздрав, а с предупреждението:

— Пази се от мен, Ланселоте, защото си мъртъв, ако не можеш да се защитиш в двубой с мен.

Сетне се насочил към него, размахвайки копието си, нанесъл му много силен удар, който пробил щита и ризницата, тялото му обаче не могъл да засегне. От своя страна Ланселот вложил в ответния удар цялата си мощ и хвърлил на земята не само своя противник, но и коня му. Той паднал толкова тежко, че насмалко не си скършил врата. От набраната скорост Ланселот отначало го подминал, после се върнал обратно и виждайки, че конят на съперника му вече се изправя на крака, го хванал за юздата и го отвел до едно дърво, където го завързал, за да го намери там рицарят, когато дойде на себе си и се надигне от земята.

След като сторил това, той отново поел на път и препускал чак до свечеряване. Тогава, понеже не бил слагал и хапка в устата си вече втори ден, почувствал слабост и умора. Бил яздил в продължение на цели два дена, което го изтощило и омаломощило. Най-сетне успял да достигне до манастир, построен на върха на едно възвишение. Поглеждайки към него, той видял пред портата да седи монах на преклонна възраст. Силно зарадван, Ланселот го поздравил, а старецът му върнал поздрава с голяма любезност.

— Сеньор — попитал го Ланселот, — можеш ли да приютиш за тази нощ един странстващ рицар?

— Драги сеньор — отвърнал божият човек, — стига да пожелаеш, ще ти окажа днес най-добрия прием, на който съм способен, и ще те нахраня с каквото Господ даде.

Зарадван, рицарят му казал, че не иска нищо повече. Тогава монахът хванал коня му за поводите и го отвел под един навес пред своя дом, снел юздите и седлото му и му дал да яде от сеното, което се намирало в изобилие там. Сетне взел меча и щита на Ланселот и ги отнесъл в къщата. След като Ланселот свалил всичките си доспехи, го попитал дали е присъствал на вечерната литургия. Рицарят му отвърнал, че не е срещал ни мъж, ни жена, ни дом, ни приют, с една дума, никого освен един рицар, с когото се бил сблъскал някъде около пладне. Тогава монахът влязъл в параклиса, повикал своя клисар и

започнал най-напред вечернята, а после литургията в чест на Богородица.

След края на богослужението той излязъл от параклиса и попитал Ланселот кой е и откъде идва, а рицарят споделил, без да крие нищо, всичките патила, които бил преживял, откакто се бил впуснал в Търсенето на Светия Граал. Като чул разказа му, божият човек изпитал голямо съчувствие към него, още повече, че видял как по бузите на Ланселот потичат сълзи, колчем започне да говори за Светия Граал и неговото Търсене.

Затова го призовал, в името на Богородица и на Светата Вяра, да се изповяда пред него с цялостна и искрена изповед, което Ланселот приел на драго сърце, защото такова било и неговото желание. Тогава отшелникът го отвел в параклиса, където рицарят му разказал целия си живот, както го бил сторил и при предишния монах, а накрая го помолил, в името на Господ Бог, да му даде съвет как да спаси душата си. Като изслушал изповедта и разказа на рицаря, божият човек го успокоил и му наговорил много добри думи, от което Ланселот се почувствал много по-добре отпреди. Затова рекъл:

— Сеньор, ако можеш, дай ми съвет за това, което ще те попитам.

— Говори — отвърнал му монахът — и аз ще те посъветвам за всичко, което е по силите ми.

— Сеньор, предишната нощ ми се присъни, че пред мен се яви мъж, обкръжен от звезди и съпроводен от седем кrale и двама рицари.

Сетне изложил от игла до конец цялото си съновидение. След края на разказа монахът рекъл:

— Ха! Ланселоте, чрез това съновидение ти е било показано голямото благородство на родословието, от което произлизаш. Добре е да знаеш, че в това има далеч по-голяма символика, отколкото мнозина си представят. Затова изслушай ме, ако обичаш, и аз ще ти разкрия всичко за произхода на твоя род. Ала ще започна много отдалеч, защото така е редно да постъпя.

И тъй, четиридесет и две години след Страстите Христови Йосиф Ариматейски, човек праведен и Истински рицар, излязъл по наставление на Господ Бог от Йерусалим, за да проповядва и разгласява откровението на Новата Вяра и предписанията на Евангелието. Когато пристигнал в град Сараз, се срещнал там с

езическия крал Евалаш, който по онова време бил във война със своя богат и могъщ съсед. Като се запознал с краля, Йосиф му дал толкова добри съвети, че той победил на бойното поле своя неприятел благодарение на помощта, която Бог му изпратил. Веднага щом се завърнал в своя град, Евалаш получил кръщението от ръката на Йосафат, син на Йосиф. Той имал един шурей, който, докато бил езичник, носел името Сераф, ала след като отхвърлил старата си вяра, приел името Насциен.

Когато станал християнин и се отрекъл от предишната си религия, рицарят повярвал толкова силно в Бог и възлюбил до такава степен своя Създател, че се превърнал, така да се каже, в стълб и основание на вярата. Станало очевидно, че той е разумен и предан, когато Господ Бог позволил пред погледа му да се открият големите тайни и великите загадки на Светия Граал, които никой друг рицар освен Йосиф не бил познал през онези времена. Оттогава насетне нямало рицар, който да ги види освен в някое свое съновидение.

В онези години крал Евалаш сънувал, че от корема на един от племенниците му, син на Насциен, излизало голямо езеро. От езерото пък изтичали девет реки, осем от които били с еднаква ширина и дълбочина. Ала последната била по-широка и по-дълбока от всички останали, а течението ѝ било толкова бурно и бързо, че нищо не можело да ѝ устои. При извора водите ѝ били мътни и гъсти като каша, в средното ѝ течение — чисти и ясни, а в близост до устието си — сто пъти по-бистри, отколкото в началото. В края те били толкова приятни за пиене, че никой не можел да им се насити. Ето такава била последната от деветте реки, за които ти разказвам. Сетне крал Евалаш видял как от небето слиза един мъж, изглеждащ досущ като Господ Бог. Като стигнал до езерото, Той измил в него ръцете и нозете Си, а после повторил същото нещо във всяка от осемте реки. В деветата обаче не се задоволил само с ръцете и нозете, а измил цялото Си тяло.

Та това било видението на крал Мордрен. А сега ще ти разтълкувам смисъла, който трябва да видим в него. Този племенник на крал Мордрен, от чиято утроба изтичало езерото, е Хелидоний^[52], синът на Насциен, когото Господ Бог изпратил по нашите земи, за да всее смут и да се пребори с неверниците. Хелидоний бил верен служител на Господ Бог, истински рицар на Иисус. Познавал движението на звездите, природата на небесната твърд и на планетите

колкото философите, ако не и по-добре. И понеже притежавал и вещина, и разум, той се явил пред теб, обкръжен от звезди. Той бил първият християнски крал на Шотландия, но и истинско езеро на мъдростта, от което всеки можел да черпи знание за всички въпроси на вярата и цялата мощ на божественото. От това езеро изтичали девет реки: това са деветимата негови потомци. Не че всички те били негови синове — по-скоро били произлезли един от друг по пряка линия.

От тези деветима души седмина били крале, а двама — рицари. Първият крал, наследник на Хелидоний, се наричал Нарпус. Той бил достоен мъж, който много обичал Светата Църква. Следващият носел името Насциен в памет на своя дядо. Господ Бог намерил такъв естествен пристан в душата му, че по онова време нямало друг помъдър човек от него. Третият крал се казвал Елиан Дебелия. Той предпочитал по-скоро да умре, отколкото да извърши нещо против волята на своя Създател. Четвъртият бил наречен Исая и бил мъж предан и доблестен. Той изпитвал богобоязън повече от всичко друго и за нищо на света не би посмял съзнателно да разгневи своя небесен господар. Петият, на име Йонаан, бил Добър рицар, надминаващ всички с предаността и храбростта си, който никога не дръзнал да извърши каквато и да било постъпка, способна да разгневи Господ Бог. Той напуснал страната си и отишъл в Галия, където се установил да живее и взел за жена дъщерята на Маронекс, чието кралство впоследствие наследил. Негов син бил твоят дядо Ланселот, който напуснал Галия и се заселил по тези места, а после се оженил за дъщерята на ирландския крал. Дядо ти също бил достолепен мъж, както ти навярно си разбрал, когато намери край извора неговото тяло. Негов наследник бе крал Бан, твоят баща, който бе стойностен човек с далеч по-свят и непорочен живот, отколкото мнозина си представяха. Те си мислеха, че загубата на владенията му го е убила от мъка, ала нещата изобщо не стояха така — точно обратното, през всеки от дните на живота си той се обръщаше с молитва към Господ Бог да му позволи да напусне този свят веднага щом реши да Го помоли за това. И Господ Бог показва, че е чул молитвите му: веднага щом пожела смъртта на тленното си тяло, той получи вечен живот на душата си.

Тези седмина, които ти назовах, са началото на твоето родословие. Те са седемте крале, явили ти се насън и представили се пред теб; пак те са седемте изтичащи от езерото реки, появили се в

съновидението на крал Мордрен. И обърни внимание — във всички тези реки Господ Бог си е измил ръцете и нозете.

Сега обаче е редно да ти кажа кои са двамата рицари, които съпровождали тези крале. По-възрастният, който ги следвал, сиреч произлизал от тях, това си ти, защото си син на крал Бан — последния от седмината владетели. Когато всички се събрали пред теб, те изrekli следната молитва:

„Небесни Отче, ела да ни посетиш! Въздай всекиму от нас според заслугите и ни приеми в Своя дом!“

Казвайки: „Небесни Отче, ела да ни посетиш“, седмината те възприемали като един от тях и молили Господ Бог да ви се яви — на тях и на теб, — защото били твои родоначалници и предци. А думите: „Въздай всекиму от нас според заслугите“, трябва да ти говорят, че ако имало нещо, което да им е било присъщо, то това била справедливостта. Колкото и голяма да е била обичта им към теб, те не пожелали да отправят никакви други молитви към Господ Бог освен дължимите Нему, сиреч да въздава всекиму според заслугите.

След като прозвучала тази тяхна молитва, ти си видял насън как от Небесата се появява мъж, заобиколен от голям сонм ангели, Който слиза при тях и ги благославя. Онова, което се е случило в твоя сън, всъщност е станало и наяве: защото няма човек, който да не е под закрилата на ангелите.

Обръщайки се към по-възрастния от двамата рицари, мъжът произнесъл паметни за теб слова, които трябва да отнесеш към себе си. Те били изречени за теб и заради теб, тъй като ти символизираш онзи рицар, комуто са били казани. Сетне мъжът се насочил към по-младия, който е твой потомък, заченат от теб и дъщерята на краля Рибар, придал му облика на лъв, сиреч поставил го над участта на земните хора, така че никой да не може да се сравнява с него нито по доблест, нито по власт. Освен това му дал и криле, така че да няма друг човек, толкова бърз и лек, колкото него, годен да му съперничи било с храбростта си, било с нещо друго. Сетне рекъл:

„Мили синко, сега вече можеш да летиш над целия свят и да господстваш над цялото рицарство на земята.“

Той тутакси литнал над земята, а крилете му се разраснали до такава степен, че покрили целия свят. Всичко, което си сънувал, вече се е сбъднало в лицето на Галаад — той е и рицар, но е и твой син.

Галаад води толкова добродетелен живот, че можем само да му се възхищаваме. Никой човек — нито ти, нито друг някой — не може да се мери с него по рицарски качества. И понеже се е издигнал толкова нависоко, че никой не би могъл да го стигне, трябва да заключим, че Господ Бог му е дал криле, за да господства със своя полет над всички останали, и че трябва да го оприличаваме на деветата река, видяна от крал Мордрен в съня му — тази река, която била по-широка и по-дълбока от всички останали.

И тъй, казах ти кои са седемте крале, видени от теб насън, кой е рицарят, лишен от тяхната компания, и кой е последният рицар, комуто Господ Бог е отредил цялата Си благодат, позволявайки му да лети над всички останали.

— Сеньор — промълвил Ланселот, — думите ти, че Добрият рицар е мой син, будят у мен огромно изумление.

— Няма защо да се чудиш, Ланселоте, защото си наясно, че си познал телесно дъщерята на крал Пелес и че тогава въпросната госпожица е заченала Галаад, това ти е било казвано многократно. Същият Галаад, който тази дама е заченала и родила от теб, е рицарят, който на Петдесетница седна в Опасното кресло. Той е и рицарят, когото ти така упорито търсиш. Съобщих ти за всичко това, защото не искам да влезеш в двубой с него и да го принудиш да извърши истински смъртен грях в случай, че успее да те рани. Впрочем добре е да знаеш, че ако се сблъскаш с него, с теб е свършено, защото няма земна доблест, която да е съизмерима с неговата.

— Сеньор — рекъл тогава Ланселот, — твоите думи ми доставят голямо удовлетворение. Мисля си, че след като Господ Бог е приел да допринесе за зачеването на такъв плод, то онзи, който е изпълнен с толкова много достойнства, не би трябвало да допусне неговият баща, какъвто и да е той, да погине. Напротив, би трябвало денем и нощем да се моли на Господ Бог, в името на благодатното Му милосърдие, да се смили над мен и с Негова помощ да се изтръгна от лошия живот, в който толкова отдавна съм затънал.

— Ще ти кажа как стоят нещата в действителност — отвърнал монахът. — Що се отнася до смъртните грехове, всеки си носи последствията: бащата — своя дял от тях, синът — своя. Нито синът

споделя неблагоприятията на бащата, нито бащата — тези на сина, ала всеки получава своята плата според онова, което е заслужил. Ето защо не е редно да се уповаваш на своя син, а единствено на Бог, защото ако поискаш помощта Му, Той ще ти се притече всеки път, когато е необходимо, и навсякъде, където и да си.

— Понеже е очевидно — рекъл Ланселот, — че никой освен Иисус не може да ми бъде полезен и да ме подкрепи, то аз Го моля да ми се притече на помощ и да не ме оставя да падна в ръцете на Неприятеля човешки, за да успея и аз от своя страна да Му върна съкровището, на което Той толкова държи, сиреч моята душа, и то в онзи страховит Ден, в който Той ще викне на злите и лошите: „Махай се оттук, прокълнатото племе, за да потънеш във вечния огън!“

А на добрите ще каже обичливите думи: „Елате при Мен, наследници и благословени синове на Моя Отец! Влезте в радостта, която никога не ще спре!“

Дълго си приказвали монахът и Ланселот, а когато настанало време за вечеря, двамата излезли от параклиса, седнали в дома му и се нахранили с хляб и пиво. Сетне отшелникът, който не бил приготвил друга постеля, поканил Ланселот да си легне върху сеното, а той, понеже бил много уморен и изтощен, тутакси заспал и изобщо не се сетил да потърси удобствата, на които бил свикнал, защото ако ги бил поискал, изобщо нямало да заспи, като се има предвид колко твърда била земята и колко груба — власеницата, която дращела кожата му. Ала той вече бил обикнал тези неудобства и несгоди повече, отколкото всички други удоволствия, които бил изпитал през живота си дотогава. Затова, каквото и да му се случело, нищо не можело да го подразни или да му натези.

Така през тази нощ той се наспал и си починал в дома на отшелника. Когато денят сменил нощта, той станал и отишъл да присъства на утренията в параклиса. След отслужването ѝ пък надянал доспехите си, скочил на коня и си взел сбогом със своя домакин, а монахът от все сърце го насърчил да продължи делото, с което се бил захванал. Ланселот обещал, че така и ще стори, стига Бог да му праща здраве и сила, след което препуснал през гората, без да следва ни път, нито пътека, защото мислите му се въртели все около досегашния му живот, а душата му била изпълнена със съжаление за големите грешки, които бил извършил и които довели дотам да изгуби явилата му се

насън благородна компания. Мъката му била толкова голяма, че започнал да се притеснява да не изпадне в пълно отчаяние. Ала понеже бил вложил цялата си вяра в Иисус, той се надявал, че все някой ден ще се добере до онова място, от което бил прогонен, и да се върне в обществото на своите предци.

След като яздил до пладне, Ланселот стигнал до една голяма поляна в гората и съгледал пред себе си мощен, добре разположен замък, обкръжен от всички страни със стени и ровове. Пред него се разстилала ливада, на която били разпънати най-малко стотина копринени палатки в най-различни разцветки, а пред тях имало не по-малко от петстотин рицари, яздещи породисти жребци. Те вече били започнали голям турнир, отличаващ се с пищност и великолепиe, като участниците били разделени на две: едните били с бели доспехи, а другите — с черни. Инак във въоръженията им друга разлика нямало. Тези в белите доспехи били застанали откъм гората, а другите — пред замъка.

Те вече били започнали този изключителен турнир, а броят на повалените на земята бил направо смайващ. Ланселот дълго наблюдавал развитието на нещата, додето не решил, че рицарите от отбора на замъка са притиснати и всеки миг ще претърпят поражение, въпреки че са далеч по-многобройни от противниците си. Тогава се спуснал към тях, изпълнен с желание да им помогне с каквото може, насочил върха на копието си напред и се устремил в пълен галоп. Нанесъл на първия изпречил му се съперник такъв мощен удар, че го изпратил на земята заедно с коня му. Продължил движението си напред, халосал следващия и счупил копието си, ала все пак успял да го хвърли оземи.

Тогава изтеглил меча си и като рицар с несравнима храброст започнал да раздава удари наляво и надясно в навалищата. За кратко време извършил такива подвизи, че всички, които го наблюдавали, си помислили, че именно нему трябва да бъде връчена наградата и отличието на турнира, ала той не можел да се справи с всички, които един подир друг му се опълчвали насреща. Нещо повече, те били толкова издръжливи на болка и страдание, че предизвикали пълното му объркване. Ланселот продължавал да удря отново и отново, сякаш

блъскал по парчета дърво, ала те изобщо не давали вид, че усещат нанесените им удари. Нито за миг не отстъпили назад, а точно обратното — изтласквали го все по-назад и по-назад. За кратко го изтощили до такава степен, че едва държал меча си. Усетил се напълно изнурен и на края на силите си, рицарят си помислил, че едва ли някога ще може отново да носи оръжие. В крайна сметка противниците му го пленили и го отвели в гората. Що се отнася до съратниците му, от мига, в който Ланселот престанал да им помага, всички те тутакси били избити. Победителите пък му казали:

— Ланселоте, направихме достатъчно, за да се озовеш при нас и в наша власт. Ако искаш да те освободим, трябва да изпълняваш нашата воля.

Ланселот им обещал, че така и ще стори, след което си тръгнал, поемайки не по пътеката, по която бил дошъл, а по друга. Щом се отдалечил на прилично разстояние от победителите, той се размислил, че през този ден бил доведен до състояние, каквото преди не е изпитвал: и наистина, никога дотогава не бил участвал в който и да било турнир, без да излезе победител от него, а и никога през живота си не бил позволил да го заловят в плен по време на битка.

Припомняйки си за всичко това, той изпаднал в голямо униние и си казал, че сега вижда ясно колко голям грешник е — по-голям от когото и да било. Защото греховете и недостойният му живот са го лишили от зрение и телесна мощ. Че е изгубил зрението си, било видно от това, че така и не съумял да забележи явлението на Светия Граал. Че е похабил телесната си мощ пък било напълно доказано, защото никога при такова количество противници, колкото имало на този турнир, той не бивал така съсипан и изтощен, а точно обратното, винаги ги принуждавал да потърсят спасение в бягството, независимо дали го искали, или не.

Така тъжен и умърлушен той препускал, додето нощта не го изненадала в една широка и дълбока долина. Като видял, че не ще може да се изкачи на възвишението, той слязъл от коня под една голяма тополя, освободил го от седлото и юздите, снел шлема и щита си, а накрая си свалил и плетения железен капюшон. Сетне легнал на тревата и мигом заспал, по-уморен и отпаднал от когато и да било.

В съня си видял как от небето към него се спуска един мъж, приличащ много на свят човек. Като го наближил, се видяло, че е

силно разгневен. Той му казал:

— А! Човече с негодна вяра и нищожно упование, защо волята ти се насочи така лесно към твоя смъртен Неприятел? Ако не се пазиш, той ще те принуди да пропаднеш в най-дълбокия кладенец на света, от който никой не излиза.

Щом изрекъл това, той изчезнал по такъв начин, че Ланселот не разбрал какво е станало с него. Въпреки че бил безкрайно разтревожен от тези думи, той така и не се събудил, а точно обратното, продължил да спи непробудно чак до сутринта, когато вече започнало да се развиделява. Тогава Ланселот станал, очертал кръстния знак на челото си, помолил се на Господ Бог, след което се огледал около себе си, но не видял коня си. Впуснал се тогава да го търси, додето най-сетне не го намерил.

Оседлал го, сложил му юздите и скочил на гърба му. Тъкмо когато се канел да отпътува, забелязал вдясно от пътеката, колкото един хвърлей на стрела, параклис, в който живеела отшелничка, смятана за една от най-светите жени в страната. Тогава си казал, че несъмнено е много лош човек и че греховете му неизменно го отклоняват от всички блага, защото се е озовал на това място чак по тъмно, а е могло да пристигне още привечер, така че да отиде при монахинята и да поиска съвет как да продължи обърканото си житие-битие.

Затова свърнал към параклиса и спрял на входа му, привързал коня си на една дърво, след което си свалил шлема, откачил щита и сабята си и ги поставил пред вратата. Още с влизането си вътре забелязал, че върху олтара били положени църковни одежди, подготвени за обличане, а един капелан бил коленичил пред него, унесен в своите молитви. Не след дълго той се изправил, облякъл се в одеянията, угодни на Господ Бог, и се заел да отслужи литургията в чест на преславната Богородица. След края ѝ се преоблякъл, а монахинята, която наблюдавала олтара и свещеника през малко прозорче, повикала при себе си Ланселот, защото ѝ заприличал на странстващ рицар, нуждаещ се от добър съвет.

Като се приближил, попитала го кой е, от коя страна идва и какво търси, а той ѝ отвърнал дума по дума на всеки въпрос. Сетне ѝ разказал за премеждието с турнира, в което се бил забъркал предишния ден, за това, как рицарите с белите доспехи го били пленили, за

произнесените думи, а накрая — и за съновидението, което го било спходило през нощта. Като свършил, я помолил, стига това да е по силите ѝ, да му даде някакъв съвет. А тя тутакси му отвърнала:

— Ланселоте, Ланселоте! Докато се числеше към земните рицари, ти бе най-необикновеният и най-храбрият човек на света. Понеже обаче си се намесил в делата на небесното рицарство, няма защо да се учудваш, че те връхлитат невероятни прекеждия. Въпреки това ще ти разтълкувам символиката на турнира, в който си взел участие, защото — без никакво съмнение — онова, което си видял, не е било нищо друго освен алегии на Иисус. Безспорно, без лъжа или измама, това е бил турнир на земни рицари, ала в него се е съдържала и далеч по-висша символика, която самите те не са могли да доловят.

Най-напред ще ти кажа защо бе предприет този турнир и кои бяха участниците в него. Предприет бе, за да се изясни кой притежава повече рицари — дали Елиезер, синът на крал Пелес, или Аргуст, синът на крал Херлен. За да могат да се различават едни други, Елиезер бе покрил своите с бели наметала. След като влязоха в схватката, черните бяха победени въпреки твоята помощ и въпреки поголемия си брой. А сега ще ти кажа и каква е символиката на това събитие.

Онзи ден, на Петдесетница, земните и небесните рицари излязоха на съвместен турнир, сиреч започнаха заедно Търсенето. Земните рицари са онези, които се намират в състояние на смъртен грях. Небесните пък — понеже са истинските рицари, тоест разумни и свети хора, които никога не са се омърсавали със смъртни грехове — се заеха с Търсенето на Светия Граал: турнирът символизираше именно това. Земните рицари, които имаха земя в очите и сърцата си, се наметнаха с черни плащове като хора, които са се покрили с черни грехове. Небесните пък се покриха с бели наметала, сиреч с оръжията на девствеността и непорочността, върху които няма ни сянка, ни петно.

Когато турнирът започна, тоест когато бе предприето Търсенето, ти наблюдаваше битката между грешниците и непорочните, и забеляза, че грешниците всеки миг щяха да бъдат надвити. И понеже бе един от тях, тоест понеже бе в състояние на смъртен грях, ти се присъедини към редиците им и се впусна да се сражаваш срещу непорочните. Впрочем ти вече се бе опълчвал срещу тях — това стана в деня, в

който напираше да влезеш в двубой със своя син Галаад и в който той погуби коня ти, а също и този на Персевал. След като дълго време се сражава в кипежа на схватката и се почувства толкова уморен, че не можеше вече нищо да сториш, ти в края на краищата бе заловен от безгрешните и отведен от тях в гората.

Няколко дни пък преди това, вече участник в Търсенето, пред теб се появи Светият Граал. Тогава ти се показва толкова низък и омърсен от греховете, че през главата ти минаха безумни мисли — реши, че едва ли ще можеш някой ден отново да носиш оръжие. Какъв е скритият смисъл във всичко това? Усещайки се такъв осквернен и принизен, ти предположи, че Господ Бог никога няма да те приеме за Свой рицар и Свой служител. Ала веднага отшелници, мъдри хора и свещеници се заеха с теб и те върнаха на Божия друм, който е изпълнен с живот и зеленина, досущ каквато е гората.

Те ти посочиха кое е благотворно за твоята душа. Когато се раздели с тях, ти не пое по предишния си път, тоест не продължи да вършиш смъртни грехове, както постъпваше дотогава. При все това веднага щом си спомни за суетната слава на този свят и за голямата горделивост, която имаше навика да проявяваш, ти започна да се оплакваш, че невинаги си излизал победител. А това силно ядоса Господ Бог, Който ти даде ясен знак в твоето съновидение, когато дойде да ти каже, че си човек с негодна вяра и нищожно упование. Той те предупреди, че Неприятелят човешки ще те хвърли в дълбок кладенец, сиреч в ада, ако не вземеш предпазни мерки.

Ето, обясних ти символиката на турнира и тази на твоето съновидение, за да не свръщаш встрани от пътя на истината от суетна слава или по друга причина. Защото си допуснал толкова много грехове към своя Създател, че ако не се държиш за Него, както подобава, Той ще те остави да се луташ от прегрешение към прегрешение, додето накрая не пропаднеш в преизподнята, осъден на вечни мъки.

След като изрекла това, монахинята млъкнала. Ланселот на свой ред ѝ отговори:

— Сеньора, ти ми каза толкова важни неща, и ти, и мъдрите отшелници, с които говорих, докато бродех в безпътица, че ако

изпадна отново в смъртен грях, ще бъде достоен за далеч по-голямо порицание, отколкото всеки друг грешник.

— Дано Господ със Своята всемилостивост — рекла тя — ти позволи никога да не изпаднеш отново в него!

След известно мълчание монахинята казала и следното:

— Ланселоте, тази гора е толкова голяма, че човек може да се изгуби в нея. Ако един рицар тръгне да я прекосява, той може по цели дни да броди из нея, без да открие ни дом, нито подслон. Затова искам да ми кажеш сложил ли в устата си днес поне един залък. Ако не си, ще ти предложи всичко, което Божията благотворителност ми е изпратила.

Ланселот ѝ отговорил, че не е слагал и троха в устата си нито днес, нито вчера, и тогава тя наредила да донесат хляб и вода. Рицарят се върнал в дома на капелана и приел благотворителния дар, изпратен му от Бог. След като се нахранил, той решил да отпътува, взел си сбогом с монахинята и поел през гората, препускайки чак до вечерта. Нощта пък прекарал, излегнат върху невероятно висока скала, без никаква друга дружина освен тази на Бог. Всъщност по-голямата част от нощта прекарал в молитви, но после успял добре да поспи. На развиделяване станал, прекръстил се, проснал се на земята, обърнат към изток, и произнесъл същата молитва, както предишния ден. Сетне отишъл при коня си, оседлал го и го обуздал, скочил на гърба му и тръгнал отново на път.

Яздел, додето не се озовал пред дълбока и много красива долина, намираща се между две удивително високи бърда. С навлизането си в долината обаче Ланселот се оказал в голямо затруднение. Пред него се носели водите на река Маркоаз, чието течение обкръжавало гората от всички страни. Ланселот се почудил какво да направи, защото му било ясно, че ще трябва да прекоси дълбоката и опасна река, а това всявало в душата му голям страх. Тогава възложил всичките си надежди и цялото си упование в Господ Бог и това прогонило малодушието му, казал си, че с Божията помощ всичко ще мине добре.

Докато бил потънал в тези мисли, случило му се невероятно преमेждие, защото видял как от водата изскача рицар, облечен в доспехи, по-черни от плод на черница, и яздец огромен черен кон. Без да продума и дума, рицарят метнал копието си по посока на Ланселот и пронизал коня му, който се строполил мъртъв, без обаче да нарани

самия Ланселот. Сетне се понесъл в такъв бесен галоп, че само след няколко мига изчезнал безследно.

Като установил, че конят му е мъртъв, Ланселот се изправил, но не изпитал голяма мъка, защото съзнавал, че волята на Господ Бог е да не обръща голямо внимание на случилото се. Затова продължил да върви с цялото си бойно въоръжение, но пеша. Пристигайки при реката, потърсил брод, но не виждал как би могъл да я премине. Спрял се, снел си шлема и откачил щита от врата си, сложил меча и копието си на земята и си казал, че ще чака, докато Господ Бог му изпрати помощ.

Така Ланселот се оказал отрязан от три страни. Откъм едната не му давали да мръдне водите на реката, от друга — възвишенията, а от трета — гората. Въпреки че се оглеждал във всички посоки, земно спасение отникъде не се виждало. Защото ако се изкачел на някое от бърдата и гладът започнел да го мъчи, нямало да намери нищо, с което да го уталожим, ако, разбира се, не се намесел Господ Бог. Ако влезел в гората — най-непроходимата от всички, които бил виждал, — като нищо щял да се изгуби и да стои дълго време, без да намери човек, който да му помогне. Влезел ли пък в реката, не виждал как щял да излезе от нея, без да се изложи на смъртна опасност, защото била черна и дълбока и нямало как да стъпи на дъното ѝ.

Тези три причини го накарали да остане на брега и да се моли на Господ Бог, така щото в Своето милосърдие да дойде с утеха и съвет, за да не се поддаде отново на постоянните изкушения на Неприятеля човешки, на хитрините на Дявола, а напротив — да бъде защитен от отчаянието и безнадеждността.

Ала тук разказът спира да говори за Ланселот и се връща към монсеньор Говен.

[50] Вж. Лука, 18:10-14. ↑

[51] Вж. Матей, 22:1-14; Лука, 14:16-24. ↑

[52] Наричан още Селидоний или Селидоан. ↑

МОНСЕНЬОР ГОВЕН-2

Оттук насетне повествованието разказва как след като се разделил със своите другари, монсеньор Говен препускал в продължение на няколко дни, без да влезе в премеждие, достойно да бъде споменавано в нашия разказ. В същото положение били и останалите му съратници, които не намирали и една десета от обичайните за тях приключения. Поради тази причина Търсенето им се сторило крайно досадно.

Монсеньор Говен препускал от Петдесетница до Огнена Мария^[53], без да се натъкне на що-годе забележително приключение. Това предизвикало учудването му, защото си мислел, че при Търсенето на Светия Граал необикновените и разтърсващи приключения ще възникнат далеч по-скоро, отколкото при обикновени обстоятелства. Един ден той срещнал Хектор от Мар, който също яздел без дружина. Още щом се видели, двамата веднага се разпознали и се здрависали с голяма радост. Монсеньор Говен попитал Хектор как е и що е, а той му отвърнал, че е в добро здраве, но че не е преживял дори едно-единствено приключение по местата, през които е минал.

— Бога ми — рекъл тогава монсеньор Говен, — и аз мислех да ти се оплача от същото. Господ ми е свидетел, че откакто съм напуснал Камелот, не съм попаднал и на най-дребното приключение и изобщо не мога да разбера как е възможно това, защото бродих из множество чуждестранни земи, из далечни страни, препусках през какви ли не места и денем, и нощем. И те уверявам с искреността, която ти дължа като мой съратник, че само в бродене, без да правя каквото и да било друго, успях да уморя повече от десет коня, като дори и най-калпавият беше от много добра порода. При все това не можах да участвам в нито едно приключение, което да ми достави поне малко удоволствие.

От удивление Хектор започнал да се кръсти.

— Кажи ми, Хекторе — попитал на свой ред монсеньор Говен, — ти срещал ли си, откакто потеглихме от Камелот, някой от нашата дружина?

— Да — отвърнал Хектор — за последните петнадесетина дни срещнах повече от двадесет от тях, всеки поел по свой път, и нямаше дори един, който да не ми се оплаче, че приключения няма и няма.

— Бога ми! — възкликнал монсеньор Говен, — това, което чувам от теб, е невероятно! А да си чувал напоследък новини от монсеньор Ланселот?

— Честно да си призная, никакви — бил отговорът на Хектор. — Така и не съм открил човек, който да ми съобщи нещо ново. Пропаднал е сякаш вдън земя. Затова и съм много разтревожен за него, нещо повече, боя се да не е попаднал в някой затвор.

— А за Галаад, Персевал или Боорт чувал ли си нещо?

— И за тях нищо не съм чувал. Тези четиримата така са се изгубили, че от тях няма ни вест, ни кост.

— Господ да им е на помощ — промълвил монсеньор Говен — където и да са, защото ако точно те се провалят в промеждията по Търсенето на Светия Граал, останалите нищо няма да постигнат. Все пак си мисля, че ще постигнат успех, защото са най-доблестните рицари в цялото Търсене.

След като надълго и нашироко си поговорили, Хектор рекъл:

— Сеньор Говен, ти дълго време си бродил съвсем сам. Същото се отнася и за мен. И двамата обаче не можахме нищо да намерим. Хайде отгук насетне да продължим заедно, за да разберем дали така ще имаме по-голям късмет да попаднем на някое приключение, отколкото оставайки разделени.

— Бога ми! — отвърнал монсеньор Говен, — право говориш. Приемам предложението ти. Да потегляме заедно и нека Господ ни води по места, където ще можем да намерим, каквото сме тръгнали да търсим.

— Сеньор — обадил се отново Хектор, — ако тръгнем натам, откъдето идвам, няма да намерим нищо. Нито пък там, откъдето дойде ти.

Говен казал, че по всяка вероятност е така.

— Затова ти предлагам — продължил Хектор — да изберем посока, каквато досега не сме следвали.

Спътникът му се съгласил, че идеята на приятеля му е разумна. Тогава изоставили главния път и поели по една пътека, прокарана в равнината, в която се били срещнали. Препускали по нея в

продължение на осем часа, без да се натъкнат на никакво премеждие, и това много ги обезсърчавало. Цял един ден да яздят посред необятната и негостоприемна гора, и да не срещнат никого — ни мъж, ни жена.

Привечер открили върху възвишение между два хребета някакъв стар параклис, който на пръв поглед бил в пълна разруха и отдавна не бил посещаван от жива душа. С пристигането си пред него, двамата слезли от конете, снели от вратовете си ремъците на щитовете и заедно с копията ги опрели до стената пред параклиса. Сетне освободили конете от седлата и юздите и ги пуснали да пасат в планината. Не пропуснали да оставят и мечовете си до другите си оръжия, след което, както подобава на добри християни, влезли да се помолят на Господ пред олтара.

Щом приключили с молитвите, двамата седнали на една скамейка в клироса и започнали да обсъждат много неща, ала не и за ядене, защото знаели, че подобен разговор именно в този момент едва ли ще им помогне с нещо. Мястото, на което се намирали, било много мрачно, защото нямало нито лампи, нито запалени свещи. След като бодърствали известно време, в крайна сметка двамата рицари заспали: единият — обърнат на една страна, другият — на другата.

Едва се унесли, и на двамата им се присънили наистина незабравими съновидения. Струва си наистина да ги припомним в нашия разказ, защото скритата в тях символика била твърде многозначителна.

Ето какво видял в съня си монсеньор Говен: привидяло му се, че се намира на голяма ливада, покрита със зелена трева и изобилие от цветя. На ливадата имало ясла, на която преживяли сто и петдесет снажни и горди бика, повечето от които били петнисти на цвят, а само три се отличавали от останалите. Един от тях не бил нито петнист, нито съвсем без петна, а двата други били толкова бели и прекрасни, че едва ли можело да бъде повече. И трите бика били зажеглени в един и същ груб и твърд ярем. Всички бикове рекли в един глас:

„Хайде да отидем да потърсим по-добра паша от тази тук.“

И наистина тръгнали от яслата, ала поели през пустош, а не през тучни пасбища. Задълго от тях нямало ни вест, ни кост. По някое време се появили отново, ала мнозина от тях ги нямало, пък и прибралите се били толкова кльощави и изнурени, че едва се държали на крака. От трите без петна си дошъл само единият, а другите два не се завърнали.

Още щом се добрали до яслата, между всички избухнала голяма свада, защото храна в нея липсвала и те се видели принудени да се разотидат в различни посоки.

Такъв бил сънят на монсеньор Говен. Що се отнася до Хектор, на него му се присънило съвсем различно видение. Сторило му се, че той и Ланселот слезли от висок престол и яхнали два огромни коня. Двамата в един глас рекли:

„Да вървим да търсим онова, което не ще намерим никога!“

Скоро се разделили и дни наред препускали по пътищата, додето Ланселот не паднал от коня си, съборен от някакъв човек, който на всичко отгоре се заел и да го ограбва. След като му смъкнал доспехите, той му надянал дреха, изтъкана цялата от бодливи тръни, и го качил на едно магаре. Озовал се върху животното, Ланселот дълго време се носел на гърба му, додето не пристигнал пред един извор — най-красивия, който бил виждал през живота си. Ала колчем се навеждал да отпие от водите му, изворот изчезвал и от него не оставало и помен. Като разбрал, че няма да може да си зачерпи вода, Ланселот се върнал там, откъдето бил дошъл.

Що се отнася до Хектор, който не обичал много да странства, той скитал дълго, додето не стигнал най-сетне до имението на някакъв богаташ, който празнувал пищна сватба и бил устроил голямо празненство. Рицарят започнал да хлопа по портата и да вика:

„Отворете! Отворете!“

Излязъл господарят на имението и като го видял, му рекъл:

„Сеньор рицарю, търси си друго убежище, защото тук не влиза никой, качен толкова нависоко, колкото си ти.“

Хектор нямало какво друго да стори, а с вид на най-нещастния човек на земята се върнал при престола, от който бил тръгнал. Видението толкова го смутило, че от притеснение се събудил. Започнал да се мята ту насам, ту натам, без да може да заспи отново. А когато и монсеньор Говен се изтръгнал от своето съновидение, той дочул как Хектор се върти неспокойно и разбирайки, че не спи, го попитал:

— Сеньор, спиш ли?

— Не, сеньор, събудих се току-що от смайващо видение, което видях, докато бях потънал в съня.

— Бог ми е свидетел — възкликнал монсеньор Говен, — и с мен се случи същото! Присъни ми се много странно видение, което ме накара да се събудя, и се кълна, че няма да намеря покой, преди да узная истинския му смисъл.

— Същото мога да кажа и аз! — отвърнал на свой ред Хектор. — И аз няма да се примиря, докато не разбера истината за моя брат, сеньор Ланселот.

Докато си приказвали така, двамата рицари съгледали как една ръка, видима до лакътя и покрита с яркочервен копринен ръкав, прониква през вратата на параклиса. Въпросната ръка, от която висяла доста груба юзда, държала дебела свещ, чийто пламък излъчвал силна светлина. Видението минало пред тях, навлязло в клироса и пред погледа им изчезнало, така че и двамата изпаднали в почуда какво ли ще да е станало с него. В същия миг се разнесъл глас, който им казал:

— Рицари с негодна вяра и нищожно упование, знайте, че не притежавате нито едно от трите неща, които ви се явиха насън! Затова и не ще ви споходи нито едно от премеждията в започналото Търсене на Граала.

Като чули тези думи, двамата се спогледали смаяно. След дълго мълчание пръв заговорил монсеньор Говен, който рекъл на Хектор:

— Ти чу ли тези думи?

— И още как, сеньор! — отвърнал му той.

— Господ ми е свидетел, през тази нощ и насън, и наяве видяхме толкова много неща, че ако мен питаш, най-добре е да се размърдаме и да намерим някой отшелник, сиреч някой свят мъж, който да ни обясни символиката и на съновиденията, и на току-що чулото от нас. А след това да постъпим така, както той ни посъветва, защото ми се струва, че в противен случай ще продължим да се скитаме напразно, както сме го правили досега.

Хектор му отвърнал, че не вижда нищо освен добро в предложението му. Така двамата спътници прекарали остатъка от нощта в параклиса. Но събудени веднъж, те така и не мигнали повече, а у всекиго мисълта трескаво кръжала около видяното насън.

С настъпването на деня рицарите се заели да търсят конете си, додето най-накрая не ги намерили. Оседлали ги, турили им юздите,

надянали доспехите си, скочили в седлата и побързали да напуснат възвишението. Почти веднага, щом се озовали в долината, срещнали младеж, който яздел дръглив кон и се придвижвал съвсем сам. Те го поздравили, а той им отвърнал със същото.

— Драги приятелю — обърнал се към него монсеньор Говен — дали би могъл да ни упътиш към някой манастир или отшелнически дом, който да се намира наблизо?

— Да, сеньор — отвърнал младежът и им посочил почти незабележимата пътека, губеща се сред дърветата вдясно от тях, след което добавил: — Тази пътека ще ви отведе право до един прочут отшелнически дом, който се намира на неголяма височина, ала е толкова стръмна, че никой кон не би могъл да мине по нея. Затова ще ви се наложи да слезете от конете и да продължите пеша. Като пристигнете там, ще намерите един отшелник, по-мъдър и вещ от когото няма да срещнете из цялата страна.

— Сполайти, драги приятелю, и нека Господ да е с теб — поблагодарил му монсеньор Говен. — Твоите думи отговарят напълно на нашите желания.

Разделили се, като младежът се отправил на една страна, а двамата рицари — на точно обратната. Не изминали обаче кой знае колко път, и ето че в долината се натъкнали на един въоръжен от глава до пети рицар, който, още щом ги съгледал, им закрещял:

— На оръжие! Защищавайте се!

— За Бога! — възкликнал монсеньор Говен. — Откакто съм напуснал Камелот, все още не съм срещнал човек, който да е пожелал да се бие с мен! Щом си проси двубоя, ще си получи удовлетворението!

— Сеньор — рекъл тогава Хектор, — остави ме, моля те, аз да му се опълча.

— Няма да стане — отвърнал му Говен. — Но ако ме срази, няма да имам нищо против да продължиш започнатото от мен.

Сетне Говен подпрял копието си о седлото, прокарал ръката си през ремъка на щита и пришпорил коня си към предизвикалия го, а той от своя страна се понесъл насреща му в най-бесния галоп, на който конят му бил способен. Дватама се сблъскали с такава сила, че щитовете им се оказали пробити, ризниците — пронизани, и двамата — сериозно ранени, но единият пострадал далеч повече от другия.

Монсеньор Говен бил засегнат в левия хълбок, но раната му не била тежка. В замяна на това другият рицар бил смъртно ранен, тъй като копие то го пронизало през цялото тяло. И единият, и другият изхвъркнали от стремената, ала при падането копие то на Говен се счупило и се забило в тялото на противника така, че железният му връх останал в него. Останал без сили дори да се надигне, той почувствал колко близо до него е смъртта.

Като го видял да лежи на земята, монсеньор Говен пъргаво скочил, изтеглил меч, вдигнал щита пред лицето си и с целия си вид показал най-голямата храброст, каквато някога бил показвал, а трябва да кажем, че у него тя била в изобилие. Ала като забелязал, че противникът му е безпомощен и не се надига от земята, осъзнал, че е смъртно ранен. Затова се приближил и му казал:

— Сеньор рицарю, трябва да се защитаваш, или ще те убия.

— Ха, сеньор рицарю, вече си го сторил, добре е да разбереш това. Ето защо те моля да направиш нещо за мен.

Монсеньор Говен му обещал, че ще изпълни всяка негова молба, стига да е по силите му.

— Сеньор — рекъл тогава падналият рицар, — моля те да ме отнесеш в абатството, което се намира недалеч оттук, и да уредиш, така щото да бъда удостоен с всички свещенодействия и молитви, подобаващи на един умиращ рицар.

— Сеньор — отвърнал му монсеньор Говен, — не знам наблизко да има манастири.

— Ха, сеньор — възкликнал рицарят, — качи ме на твоя кон и аз ще те отведа в абатството, което познавам и което не е далеч оттук.

Монсеньор Говен подал щита си на Хектор, настанил непознатия рицар на коня пред себе си и го прегърнал през кръста, за да не падне, а той повел коня право към абатството, което наистина се намирало в една съседна долина.

Озовали се веднъж пред портите му, те се развикали, додето монасите най-сетне ги чули, завтекли се да им отворят и ги посрещнали много радушно. Сетне свалили облечения в доспехи рицар и по възможно най-грижливия начин го положили върху един одър. Почувствал под себе си смъртното ложе, той веднага помолил да му дадат причастие и това било сторено. Виждайки да носят просфората към себе си, той се облял в сълзи и протегнал ръце към

нея. Изповядал се пред целокупното монашество на абатството за всичките си грехове, в които чувствал вина към своя Създател, а след това продължил да ридае и да моли за Божията милост.

Щом се покаял за всички прегрешения, които могъл да си припомни, свещеникът му дал причастието и той го приел с голямо благоговение. Поел веднъж Тялото Господне, раненият рицар помолил монсеньор Говен да изтръгне копието от гърдите му, ала последният най-напред го попитал кой е и от коя страна е дошъл.

— Сеньор — отвърнал му той, — аз съм от двора на крал Артур и съм един от рицарите на Кръглата маса, син съм на крал Уриен, а името ми е Ивен Копелето. Участник съм в Търсенето на Светия Граал заедно с моите съратници, ала ето че сега, по волята на Господ Бог или заради моята греховност, ти ми нанесе смъртоносна рана. Но аз ти прощавам от цялото си сърце и дано Господ също да ти прости.

Като чул тези думи, монсеньор Говен се почувствал много нещастен и само успял да възкликне:

— Ха! Господи! Каква невероятна злочестина! Ха! Ивен! Колко ми е мъчно за теб!

— Сеньор, а ти кой си?

— Аз съм Говен, племенникът на крал Артур.

— Е, в такъв случай няма защо да съжалявам, че съм паднал от ръката на един толкова доблестен мъж като теб. Ала за Бога, като се върнеш в двора на Артур, предай от мен поздрав на всички наши сътрапезници, които ще намериш там, защото съм наясно, че мнозина ще оставят костите си в това Търсене. Кажи им също така, в името на братството, което винаги ни е свързвало, да си спомнят за мен в своите молитви и да се молят на Господ Бог да се смили над душата ми.

При тези думи монсеньор Говен и Хектор заридали. Сетне Говен хванал острието на копието, пронизало гърдта на Ивен и го изтръгнал. Ивен се изпънал от голямата болка, която почувствал, и тутакси душата напуснала тялото му, останало бездиханно в ръцете на Хектор. Монсеньор Говен се почувствал безкрайно опечален от станалото, същото се отнасяло и за Хектор. Двамата се погрижили да му бъде устроено разкошно погребение, като тялото му било увито в копринен саван, който монасите донесли в негова чест, когато узнали, че е кралски син. Отслужили и подобаваща за един покойник литургия, след което го погребали пред главния олтар в църквата. Върху гроба

му положили красива плоча, на която било изписано името му, както и това на рицаря, от чиято ръка бил намерил смъртта си.

След тези събития монсеньор Говен и Хектор напуснали манастира, покъртени от ужасното премеждие, което им се било случило: и двамата си давали сметка, че това е истинско проклятие. Препускали чак до подножието на прочутия отшелнически дом. С пристигането си завързали конете за два дъба и поели по тясна пътечка, издигаща се към върха на хълма. Намерили я толкова стръмна и трудна за изкачване, че се почувствали напълно изтощени още преди да са достигнали до билото. Озовали се веднъж на върха, те видели отшелническия дом, в който живеел божият човек на име Насциен. Той се състоял от малка къщичка и също толкова малък параклис. Рицарите се запътили към него и видели в градината непосредствено до параклиса мъж на преклонна възраст, който берял коприва за своето ядене: оказало се, че отдавна не е вкусвал друга храна.

От своя страна Насциен, още щом съгледал въоръжените мъже, разбрал, че са странстващи рицари, предприели Търсенето на Светия Граал, за което от доста време бил чувал да се говори. Затова изоставил работата си, приближил се към тях и ги поздравил, а те смирено му се поклонили и отговорили на поздрава му.

— Драги сеньори — рекъл старецът, — какво приключение ви е довело дотук?

— Сеньор — отвърнал му монсеньор Говен, — при теб ни води всепоглъщащото желание да си поговорим, за да получим съвет за нещо, което ни тормози, и за да знаем със сигурност защо сме затънали в грешки и заблуждения.

Като чул думите на монсеньор Говен, отшелникът си помислил, че този човек е много осведомен за земните работи, и му казал:

— Сеньор, всичките ми знания и умения ще бъдат на ваше разположение.

Сетне ги отвел в параклиса и ги попитал кои са и откъде идват. Те се представили и разказали за себе си толкова подробно, че той разбрал много добре кой какво представлява. Сетне ги помолил да споделят какво ги смущава, за да им помогне според силите и уменията си. Монсеньор Говен веднага му отвърнал:

— Сеньор, вчера на мен и моя спътник се случи така, че цял ден препускахме през една гора, без да срещнем нито мъж, нито жена,

додето не се натъкнахме на параклис, построен върху едно възвишение. Слязохме от конете си, защото предпочитахме да си починем вътре, а не на открито. Щом свалихме доспехите си, влязохме в него и заспахме, както бяхме седнали — той на една скамейка, аз на друга. Едва бях заспал, и ми се присъни невероятно видение.

И така, дума по дума, му разказал какво бил сънувал, а след него и Хектор на свой ред споделил своето съновидение. Сетне и двамата описали ръката, която им се била явила, след като вече били будни, и си припомнили думите, които непознатият глас бил произнесъл. Приключвайки с разказа си, те помолили отшелника да им разтълкува смисъла на всички тези неща, защото било очевидно, че всички тези събития и насън, и наяве нямало да им се случат, ако в тях не било скрито важно послание.

След като изслушал онова, заради което били дошли, божият човек се обърнал най-напред към монсеньор Говен и му рекъл:

— Драги сеньор, на ливадата, която си видял насън, казваш, че имало ясла. В нея трябва да виждаме Кръглата маса, защото както яслата има пръти, разделящи пространството, така и около Кръглата маса има неголеми колонии, които разделят столовете един от друг. В образа на ливадата трябва да подразбираме смирението и търпението, които са винаги живи и изпълнени с жизненост. И понеже нито смирението, нито търпението могат да бъдат победени, те се превърнаха в темелите, върху които бе стъпила Кръглата маса, чието рицарство, именно благодарение на царуващите между членовете му братство и добронамереност, стана непобедимо. Наистина неслучайно се казва, че е основано върху смирението и търпението.

На яслата засищали глада си сто и петдесет бика. Те се хранели там, а не пасели на ливадата, защото ако бяха го сторили, сърцето им щеше да остане смирено и търпеливо. Бикове били горделиви и на петна, с изключение на три от тях. В тези бикове трябва да виждаш своите другари от Кръглата маса, които, затънали в сладострастие и горделивост, са изпаднали в толкова тежък смъртен грях, че не могат да скрият своята греховност у себе си, а трябва да я проявят пред всички, което ще рече, че и те са опетнени, белязани, омърсени и лоши, каквито са били и бикове.

Сред сънуваните от теб животни имало три, които не били петнисти, сиреч били негреховни. Две били бели и красиви, а третото

имало следи от петна. Белите бикове символизируют Галаад и Персевал, които са по-чисти и безгрешни в сравнение с когото и да било друго. Те наистина са красиви, доколкото са съвършенството във всяка една добродетел, а са бели, неомърсени и неопетнени за разлика от останалите, сред които днес е почти невъзможно да се намери напълно непорочен човек. Третият, онзи със следите от петна, е Боорт, който съвсем неотдавна изгуби девствеността си. Ала оттогава така успя да съхрани целомъдрието си, че това негово прегрешение вече изцяло му е простено. Трите бика били вързани за врата, което ще рече, че това са тримата рицари, в които целомъдрието е толкова дълбоко вкоренено, че не са имали дори възможност да повдигнат глава. Или, другояче казано, правели са всичко горделивостта да не проникне в тях. Бикове от твоя сън решили:

„Хайде да отидем да потърсим по-добра паша от тази тук.“

В деня на Петдесетница рицарите от Кръглата маса рекоха:

„Хайде да предприемем Търсене на Светия Граал. Така не само ще бъдем отрупани със земни почести, но и ще бъдем заситени с небесната храна, която Светият Дух изпраща на онези, които седят на трапезата на Светия Граал. Добрата паша не е тук, а там. Да оставим тази, да вървим към другата.“

Напуснаха те кралския двор, за да странстват сред пустош и мъртвило, а не сред тучни ливади. На заминаване изобщо не се сетиха да се изповядат, както е редно да го сторят онези, които се отдават в служба на Господ Бог. Не се отправиха на път със символизираните от ливадата смирение и търпение в сърцата, а заскитаха сред целини и пустини, по пътища, не минаващи ни край цветни, ни край плодни градини. А това означава през ада, сиреч по пътя, по който поема, за да бъде погубено, всичко негодно и недостойно.

Когато бикове от съновидението ти се завърнали, мнозина от тях липсвали, което ще рече, че някъде по този път са намерили смъртта си. А завърналите се били толкова кльощави и изнурени, че едва се държали на крака. Това означава, че рицарите, които ще се приберат в двора, ще бъдат съсипани от греховете си, защото едни от тях ще са убили други. Неспособността им пък да се държат на крака е знамение, че душите им ще са опустошени и в тях не ще има и следа от добродетелите, позволяващи на човек да се държи изправен, за да

не пропадне в ада; доказателство, че ще са се превърнали в носители на всички низости и смъртни грехове.

От трите бика без петна по тялото си щял да се върне само един, а двата други — не. Това ни казва, че измежду тримата Добри рицари в двора ще се завърне само един, и то не заради храната в яслата, а за да извести на останалите каква великолепно паша са изгубили позволилите си да изпаднат в смъртен грях. Другите двама пък ще останат далеч от двора, защото ще открият несравнимата наслада от храната на Светия Граал, която за нищо на света не ще пожелаят да изгубят, след като веднъж са я опитали.

Последната картина от твоя сън не ще ти я разтълкувам, защото от това няма да имаш никаква полза, та дори може да стане така, че заради нея да поемеш по някой лош път.

— Добре, сеньор — промълвил монсеньор Говен, — ще се лиша от това тълкование, щом такава е твоята воля, пък и съм длъжен да го сторя, защото ти толкова добре разпръсна съмненията ми и ги замени с твърда увереност, че вече съм в състояние да видя ясно символиката в моето съновидение.

Тогава божият човек се обърнал към Хектор и му казал следното:

— Хекторе, присънило ти се е, че ти и Ланселот сте слезли от висок престол. Той символизира властта и господството. А самият престол, от който сте станали, е голямата любов и уважение, които са ви били засвидетелствани на Кръглата маса — нещо, което вие изоставихте, когато напуснахте двора на крал Артур, качени и двамата на огромните си породисти коне, сиреч яздейки горделивостта и надменността — двата коня на Неприятеля човешки. А вие казвахте:

„Да вървим да търсим онова, което не ще намерим никога!“

Да, Светият Граал, което ще рече тайните на Господ Бог, не ще ви бъдат разкрити никога, защото не сте достойни да ги видите. Когато се разделихте, Ланселот препускаше, докато падна от коня си, тоест раздели се с горделивостта си и прегърна смирението. Знаеш ли кой го накара да отхвърли от себе си горделивостта? Онзи, Който изхвърли високомерието от Небесата — Иисус Христос! Именно Той принизи Ланселот и го доведе до пълно лишение. Лиши го до такава степен от греховете му, че Ланселот се видя гол, без нито една от добродетелите,

които всеки християнин трябва да притежава. И Го замоли за прошка. Веднага Господ Бог го покри с нова дреха. Знаеш ли с каква? На търпението и смирението! Такава е робата, която Той му даде и която е изтъкана от бодливи тръни. Сетне го качи на магаре — животното на смирението.

А че то е такова, се видя особено ясно, когато Господ влезе на него в Йерусалим, макар да бе Цар на царете и да притежаваше цялото богатство на света. Не пожела Той да влезе в града на породист жребец или боен кон, а го стори на най-грозното и окаяно животно — на едно магаре, — за да даде пример и на бедни, и на богати. Именно на такова животно си видял да язди и Ланселот в твоя сън. Сетне, след като пояздил малко, той пристигнал до един извор — най-красивия, който бил виждал през живота си, и слязъл на земята, за да утоли жаждата си. Ала колчем се навеждал да отпие от водите му, изворът изчезвал. Като разбрал, че няма да може да си зачерпи вода, Ланселот се върнал на престола, откъдето бил тръгнал.

Този извор, който не може никога да пресъхне, независимо колко се черпи от него, е Светият Граал — благодатта на Светия Дух, нежният дъжд, словото на Светото Евангелие, в което всеки, изпълнил сърцето си с истинско покаяние, намира велика сладост. И колкото повече вкухва от нея, толкова повече я възжелава. Това е благодатта на Светия Граал, защото колкото по-щедро и обилно се излива върху човеците, толкова по-неизчерпаема става. Ето защо с пълно право е заслужила да бъде наричана извор.

Казваш, че когато Ланселот пристигнал при извора, той стъпил на земята: смисълът на това е, че когато се озове пред Светия Граал, ще слезе на земята, защото ще се почувства недостоеен, задето се е поддал на греховността. И когато се принизи, сиреч коленичи, за да отпие от водата и утоли жаждата си с нейната велика благодат, тогава изворът, сиреч Светият Граал, ще изчезне. Защото самият Ланселот ще е изгубил зрението си пред Светия Граал, задето е осквернявал очите си с гледките на земната нечистотия, и ще се лиши от телесната си сила, задето я е поставял толкова дълго в услуга на Неприятеля човешки.

Това наказание ще продължи двадесет и четири дни, през които той нито ще яде, нито ще пие, нито ще говори, нито ще помръдва с пръст или която и да е част на тялото си, ала ще вярва, че през цялото

време пребивава в блаженството, в което се е намирал в мига, когато е изгубил зрението си. Сетне ще разкаже част от онова, което е видял, и ще напусне страната, за да се върне в Камелот.

Що се отнася до вас, които ще продължите да яздите огромните си коне, сиреч ще продължите да тънете в смъртен грях, в горделивост, похотливост и други пороци, вие неведнъж ще се отклонявате от правия път, додето не пристигнете в двореца на богатия крал Рибар, където Истинските рицари ще празнуват в чест на великото откритие, което са направили. Ала когато понечите да влезете, кралят ще ви каже, че си няма работа с толкова високопоставени люде като вас, сиреч с хора, живеещи в смъртен грях и горделивост. Чуete ли тези думи, вие ще се завърнете в Камелот, без да сте спечелили каквото и да било по време на това Търсене.

И тъй, дотук ви обясних част от онова, което ще ви се случи занапред. Сега пък трябва да разберете символиката на ръката, която сте видели да преминава край вас. Тя носела дебела свещ и юзда. После някакъв глас ви казал, че ви липсват трите неща, които ви се били явили насън. Под видяната от вас ръка е редно да подразбирате благотворителността, а под яркочервената коприна на ръкава ѝ — благодатта на Светия Дух, чието щедро милосърдие гори винаги с ярък пламък. Затова и всеки човек, притежаващ в сърцето си милосърдие, е топъл и горящ от любов към небесния Господ Бог, сиреч към Иисус Христос.

В юздата пък трябва да виждате въздържанието. Защото както човек управлява и води своя кон натам, накъдето пожелае, така действа и въздържанието: то е заключено в сърцето на християнина и той не може да изпадне в смъртен грях, нито да използва своята воля за нещо друго освен за добри дела. Ако пък говорим за свещта, която тя носела, нея е редно да разглеждате като истината на Евангелието, или с други думи, на Иисус Христос, който пръска светлина и позволява на всички онези, които се отказват от греха и поемат по Неговия път, да прогледнат.

И когато благотворителността, въздържанието и истината се появили пред вас в параклиса, това всъщност бил мигът, когато Господ Бог влязъл в Своя дом, в Своя храм, който Той бил съградил не с мисълта да бъде приют за омърсените и осквернени грешници, а за да бъде място, където бива известявана истината. И като ви видял, Той си

отишъл, защото сте били осквернили с вашето присъствие това свето място. На тръгване обаче ви казал:

„Рицари с негодна вяра и нищожно упование, знайте, че ви липсват три неща: милосърдието, въздържанието и истината. Ето защо няма да доведете до добър край премеждията в Търсенето на Светия Граал.“

Ето, че ви обясних символиката на вашите съновидения и на ръката, която минала пред вас.

— Несъмнено — проговорил монсеньор Говен — ти така нагледно ни обясни смисъла на всички тези неща, че за мен всичко се изясни. Сега обаче те моля да ни кажеш защо ни спохождат несравнимо по-малко приключения, отколкото е обичайно.

— Ще ви кажа как стоят нещата — отвърнал отшелникът. — Премеждията, които възникват напоследък, са знамения и проявления на Светия Граал. Те никога няма да се случат на греховни люде, нито на хора, задушени от грехове. Именно защото и двамата сте виновни и греховни, те няма да ви споходят никога. И недейте да мислите, че възникващите сега премеждия се състоят в това да убивате хора или рицари: възникващите сега премеждия са премеждия духовни, далеч по-важни и с несравнимо по-висока стойност от предишните.

— Сеньор — рекъл тогава монсеньор Говен, — от това, което казваш, излиза, че тъй като сме изпаднали в греховност, няма никакъв смисъл да упорстваме с участието си в това Търсене, защото няма да постигнем нищо.

— Правилно! — бил отговорът на божия човек. — Не сте само вие, мнозина са онези като вас, които не ще постигнат нищо друго, освен да си намерят срама.

— Сеньор — обадил се и Хектор, — ако решим да ти се доверим, значи ли това, че трябва да се върнем в Камелот?

— Съветвам ви да го сторите — рекъл отшелникът. — И ви казвам също, че докато пребивавате в тежка греховност, не ще успеете да извършите нищо, което да ви донесе почит и уважение.

Почти веднага с произнасянето на тези думи двамата рицари си тръгнаха. Като се поотдалечили малко, отшелникът повикал монсеньор Говен.

— Говен, много време изтече, откакто бе произведен в рицарски сан, а оттогава не си бил в служба на своя Създател дори за дребни неща. Ти си едно старо дърво, което не ражда нито листа, нито плодове. Направи поне така, че Господ Бог да получи част от мъзгата и кората, след като Неприятелят човешки е получил досега всичките му цветове и плодове.

— Сеньор — отвърнал му монсеньор Говен, — ако имах време да поговоря с теб, бих го сторил на драго сърце. Ала виждаш, че моят спътник вече се спуска по хълма, което означава, че трябва да го последвам. Знай обаче, че получа ли възможност да се върна тук, непременно ще го направя, защото съм преизпълнен с желание да побеседвам с теб насаме.

С размяната на тези думи отшелникът и монсеньор Говен се разделили. Двата рицари се спуснали в долината, възседнали конете си и яздили чак до вечерта. Пренощували у един горски пазач, който ги приел радушно и ги настанил удобно.

На другия ден двамата се разделили с него и продължили пътя си. Препускали дълго, без да се натъкнат на приключение, достойно да бъде споменавано.

Ала сега разказът спира да говори за тях и се връща към монсеньор Боорт от Гон.

[53] Огнена Мария — празникът на Мария-Магдалена, празнуван от Католическата църква на 22 юли, а от Православната — между 17 и 22 юли. ↑

БООРТ

И тъй, сега повествованието разказва, че когато Боорт се разделил с Ланселот — за това вече стана дума по-горе, — Боорт препускал чак до късно след пладне. Тогава той се натъкнал на престарял мъж, облечен в свещенически одежди и яздещ магаре. Няма да си обаче никого със себе си — ни телохранител, ни прислужник, ни спътник някакъв. При срещата Боорт го поздравил с думите:

— Сеньор, Бог да те пази!

Старецът го погледнал, разпознал в негово лице странстващ рицар и му отвърнал:

— Бог да е с теб!

След което Боорт го попитал откъде идва така самотен, без дружина.

— Идвам от посещение на един мой служител, който е болен и който досега се занимаваше с делата ми. А ти кой си и откъде идеш?

— Аз съм странстващ рицар и участник в едно Търсене, за което много бих желал Бог да ми дойде на помощ, защото това е най-благородното Търсене, предприето някога. Става дума за Търсенето на Светия Граал. Онзи, който го доведе до благополучен край, ще се сдобие с най-големите почести, каквито смъртен човек може да си представи.

— Няма съмнение, че казваш истината — рекъл странникът. — Той наистина ще получи велики почести и в това няма нищо чудно, защото ще бъде най-истинският рицар и най-преданият Божи служител от всички участници в него. Той няма да навлезе в това Търсене опетнен и омърсен по подобие на онези грешници без капка вяра, които са се втурнали да участват в него, без да са се поправили и пречистили. Защото става дума за служба не на кого да е, а на самия Господ Бог. Погледни ги колко са глупави! Знаят много добре, чували са Го неведнъж да казва, че никой не може да достигне до своя Творец, ако не е преминал през портите на чистотата, сиреч през изповедта и

покаянието, защото никой не може да бъде пречистен, без да се е отдал на искрена изповед: та нали чрез изповедта се изтръгва от душата му Неприятелят човешки!

Когато рицар или който и да било човек извършва смъртен грях, той поема Неприятеля човешки в себе си. Поглъща го и го приема. Оттук насетне не е по силите му да се отърве от него, не може да му попречи да пребивава в собственото му същество. Ала дори да го е носил в себе си десет, двадесет, че и повече години, отиде ли да се изповяда, той го повръща, изхвърля го от тялото си, а на негово място подслонява друг гостенин, Който му носи несравнимо повече почести и благодат, сиреч Иисус Христос. Дълго време Той даваше на земното рицарство храна за тялото.

Ала ето че Неговата щедрост и великодушие стават още по-видими отпреди, защото се е заел да приготви за рицарите храната на Светия Граал, която засища душата и поддържа тялото. Тази блага храна е същата, с която толкова дълго е крепял народа на Израил в пустинята, утолявайки и глада, и жаждата му. С този жест Той дава доказателство за една от най-великите си прояви на щедрост към тях, защото им обещава злато там, където досега обикновено намираха олово.

Ала точно както земната храна се е превърнала в небесна, по същия начин е редно онези, които до този момент са били хора от този свят, сиреч грешници, да се превърнат в небесни създания, да изоставят греховността си, да пречистят омърсеността си, да се изповядат и покаят, та така да станат рицари на Иисуса, да понесат Неговия щит, сиреч търпението и смирението — единствения щит, който Той носел за защита срещу Неприятеля човешки, когато го победил на Кръста, изтърпявайки Страстите и смъртта, за да изтръгне Своите рицари от смъртта в ада и от робството, представляващо дотогавашната им съдба. Именно през тази порта, наречена „изповед“, без чието преминаване никой не може да се доближи до Иисус, трябва да се встъпва в това Търсене, да се извършва преобразованието на собственото същество, да се усъвършенства то по същия начин, по който получаваната от него храна е променила своята природа.

Онези пък, които пожелаят да влязат през други врати, тоест нагърбят се да положат големи усилия, без обаче да са се изповядали преди това, не ще намерят никога онова, което търсят, а ще се върнат,

без да са вкусили от обещаната им храна. Нещо повече, ще им се случат и други неприятности, защото в желанието си да заемат мястото на небесните рицари, без в действителност да са такива, и да се държат като участници в Търсенето, без да са призвани за това, те ще бъдат омърсени и озлочествени повече, отколкото бих могъл да си представя. Едни от тях ще изпаднат в прелюбодеяния, други — в блудства, трети — в убийства, поради своите грехове и козните на Дявола ще бъдат изложени на такива подигравки и оскърбления, че ще се върнат в двора, без да са намерили нищо освен онова, което Неприятелят човешки дава на готовите да му служат: срам и позор, какъвто ще се стовари върху тях в изобилие, преди да са се прибрали, откъдето са тръгнали.

Сеньор рицарю, казах ти всичко това, знаейки, че си се включил в Търсенето на Светия Граал, защото в никакъв случай не бих те посъветвал да упорстваш в това начинание, ако не си такъв, какъвто би трябвало да бъдеш.

— Сеньор — отвърнал му Боорт — от това, което ми казваш, като че ли трябва да заключа, че всички мои съратници могат да бъдат такива, стига да положат малко усилия, защото съм твърдо убеден, че никой не бива да пристъпва към една толкова благородна мисия, каквото е да служиш на Иисус Христос, ако преди това не се е изповядал. И на онзи, който се нагърби с нея, без да е изпълнил това условие, едва ли ще му провърви да открие такива свещени тайни като тази.

— Истина казваш — съгласил се божият човек.

Тогава Боорт го попитал дали е свещеник.

— Да — отвърнал му той.

— Искам тогава да те помоля, в името на Светата Троица — рекъл Боорт, — да ме посъветваш, както баща съветва сина си, или по-скоро както свещеник наставлява дошъл да се изповяда грешник, защото той е олицетворение на Иисус, а Иисус е отецът на всички вярващи в Него. Посъветвай ме, моля ти се, за благото на моята душа и за честта на рицарския ми сан.

— Бог ми е свидетел — бил отговорът на отшелника, — ти искаш от мен нещо твърде голямо, защото ако ти откажа и

впоследствие изпаднеш в смъртен грях или друго прегрешение, можеш да ме упрекнеш за това в деня на Страшния съд пред лицето на Иисус. Ето защо ще направя всичко възможно за да ти помогна.

Тогава монахът го попитал как се казва, и рицарят отвърнал, че името му е Боорт от Гон, както и че е син на крал Боорт и братовчед на монсеньор Ланселот от Лак. Като чул това, божият човек отвърнал:

— Боорте, ако словото на Евангелието се съхранява непокътнато в твоето сърце, ти би трябвало да си истински Добър рицар. Защото ако Господ Бог е казал: „Доброто дърво дава добри плодове“, то и ти би следвало да си сред най-ценните хора, защото си плод на много добро дърво. Твоят баща, крал Боорт, бе един от най-доблестните мъже, които съм виждал през живота си — владетел благочестив и смирен. А майка ти, кралица Евен, беше една от най-добродетелните дами на своето време.

Те двамата всъщност бяха едно дърво и една плът, защото бяха встъпили в съюза на бракосъчетанието, и понеже ти си плодът на това добро дърво, няма как и ти да не си добър.

— Сеньор — рекъл Боорт, — дори когато един плод произхожда от необлагородено дърво, сиреч е син на лош баща и лоша майка, той от горчив става меденосладък тутакси щом получи Светия елей, Светото миропомазване. Ето защо ми се струва, че добротата или лошотията не произлизат от бащата или майката, а от сърцето на човека. Човешкото сърце е кормилото на кораба, който вятърът носи, накъдето си пожелае — към гостоприемно пристанище или към смъртна опасност.

— Кормилото — отбелязал отшелникът — си има кормчия, който го държи, управлява го и насочва кораба според собствената си воля — към пристанище или към гибел. Същото е и с човешкото сърце, защото всички добрини, на които то е способно, произлизат от благодатта и съветите на Светия Дух, а към злини го настървява Неприятелят човешки.

Двамата мъже продължили да разговарят за всичко това, додето не видели пред себе си един отшелнически дом. Старецът се отправил към него, давайки знак на Боорт да го последва. Предложил му да го подслони за тази нощ, а на сутринта да му даде насаме съветите, които му е поискал. Боорт приел на драго сърце.

С пристигането си двамата слезли на земята. Посрещнати били от един църковен прислужник, който свалил от коня на Боорт седлото и юздите, погрижил се да нахрани и напои животното, след което помогнал на рицаря да снее доспехите си. Щом го видял без оръжие, отшелникът му предложил да присъстват на вечернята, на което Боорт отвърнал:

— На драго сърце.

Двамата влезли в параклиса и монахът пристъпил към вечерното богослужение. След неговия край той наредил да сложат трапезата, предлагайки на Боорт хляб и вода с думите:

— Сеньор, това е храната, с която небесните рицари е редно да поддържат своето тяло, а не с онези изобилни ястия, които подтикват човек към сластолюбие и смъртна греховност. И нека Бог ми е свидетел: ако бях сигурен, че си склонен да направиш едно нещо за мен, щях да те помоля да го сториш.

Боорт веднага го попитал за какво става дума.

— Това е нещо, което ще бъде от полза за твоята душа и ще поддържа отлично твоето тяло.

Рицарят го уверил, че ще изпълни молбата му.

— Много благодаря — отвърнал отшелникът. — А имаш ли представа какво ми обеща току-що? Че няма да подхранваш тялото си с друга храна, докато не застанеш пред трапезата на Светия Граал.

— Но откъде знаеш, че ще се озова пред нея?

— Знам, че там ще бъдат трима от рицарите на Кръглата маса, един от които ще си ти.

— В такъв случай ти давам думата си на добросъвестен и предан рицар, че няма да вкуся друго освен хляб и вода до часа, в който ще седна на трапезата, за която говориш.

Отшелникът му благодарил за този обет на въздържание, който рицарят щял да следва от обич към Истинския Разпнат.

През тази нощ Боорт си починал върху свежата трева, която църковният прислужник му накосил и разстелил край параклиса. С настъпването на деня, още на разсъмване, Боорт вече бил буден. Тогава отшелникът дошъл при него и му рекъл:

— Сеньор, вземи тази бяла роба и я носи вместо ризата си. Тя ще бъде знак за покаяние и наказание на твоята плът.

Боорт снел дрехата и ризата си, на тяхно място, изпълнявайки заръката на отшелника, надянал дадената му роба, а върху нея — туника от яркочервена коприна, прекръстил се и влязъл в параклиса, за да изповяда на свещеника всички грехове, за които чувствал вина пред своя Творец. Свещеникът останал изненадан от това, че рицарят бил водил приличен и благочестив живот, узнавайки, че последният никога не бил паднал до низостта на плътските изкушения освен в онзи час, в който от него бил заченат Елиан Белия, и че за това дължал голяма благодарност на Господ Бог.

След като свещеникът го освободил от греховете и му наложил подходящо според него наказание, Боорт го помолил да му даде и причастие, защото така щял да се чувства много по-сигурен, независимо къде можел да се озове. Още повече, че не знаел дали по време на Търсенето ще оцелее, или ще се прости с живота си. Монахът му заръчал да почака до края на литургията, а рицарят, разбира се, се съгласил. Тогава божият човек започнал да отслужва утренията, а след края ѝ облякъл свещеническите одежди и наченал евхаристията. След като произнесъл благослова, той взел Тялото Господне и дал знак на Боорт да се приближи. Последният се подчинил и коленичил пред него. Тогава божият човек го попитал:

— Боорте, виждаш ли това, което държа в ръцете си?

— Да, сеньор, виждам, че под привидността на хляб държиш моя Спасител и моето Изкупление. Едва ли щях да ги виждам по този начин, ако очите ми, които са дотолкова приковани към земята, че не могат да виждат духовните неща, нито ми позволяват да гледам на света другояче, не ми отнемат истинския им образ. Ала не се съмнявам, че този хляб е истинска плът, истинско тяло и съвършено божество.

След което от очите му рухнали сълзи. Отшелникът обаче му казал:

— Ти ще бъдеш истински безумец, ако след като си приел нещо, както сам казваш, толкова възвишено, не Му бъдеш верен спътник през всички останали дни от живота си.

— Сеньор — отвърнал му Боорт, — докато съм жив, не ще бъда нищо друго освен Негов верен служител и не ще престана да се подчинявам на Неговите заповеди.

В този миг свещеникът му дал причастието, а рицарят го приел с голямо благоговение, щастлив от мисълта, че каквото и да му се случи, не ще изпита никога повече мъки или угризения.

След като се причастил и останал на колене, колкото преценил за необходимо, той отишъл при отшелника и му казал, че иска да отпътува, защото бил прекарал при него достатъчно време. Той му отвърнал, че може да си тръгне, когато пожелае, защото е въоръжен, както подобава на един небесен рицар, и че е защитен срещу Неприятеля човешки по възможно най-добрия начин.

Тогава Боорт пристъпил към доспехите си, взел ги и след като се въоръжил, си взел сбогом със свещеника и се накарал да поеме по своя път. На изпроводяк божият човек го призовал, озове ли се пред Светия Граал, да не забрави да се помоли за него. Боорт пък от своя страна го прикарал да го споменава в молитвите си пред Господ Бог, за да не го оставя Той да изпадне в смъртен грях, изкушен от Неприятеля човешки, и свещеникът му обещал, че ще има тази грижа и доколкото му стигат силите, ще изпълни молбата му.

Сетне Боорт се отдалечил. Препускал той през целия ден чак до ранния следобед. По някое време погледнал към небето и видял голяма птица да лети над старо изсъхнало дърво без листа и плодове. След като дълго кръжала във въздуха, птицата кацнала на дървото, което цялото било отрупано с нейни пиленца, до едно мъртви. Като ги намерила бездиханни, тя започнала да се кълве с човката си по гърдите, от които бликнала кръв. Щом почувствали горещата кръв, птиченцата започнали да се възвръщат към живота, но обезкървена, тя издъхнала сред тях. Така птиченцата дължали началото на своя живот на покойната птица.

Докато наблюдавал това знамение, Боорт смаяно се питал какво ли ще е скритото в него послание. Самият той нямал представа какво означава тази поличба, ала бил убеден, че символиката ѝ е важна и необикновена. Дълго гледал към дървото, за да види дали голямата птица няма да се съживи, ала това не можело да стане, защото тя вече била мъртва. Когато си дал сметка за това, рицарят продължил пътя си и препускал чак до свечеряване.

Вечерта по волята на случая попаднал на замък с мощни стени и кула, в който помолил да получи подслон, и хората в него го приели на драго сърце. След като му помогнали да свали доспехите си и да ги остави в една малка стая, те го отвели в просторна висока зала, където се срещнал с господарката на замъка — красива и млада, но бедно облечена жена. Още с влизането му тя се завтекла насреща, приветствала го с „добре дошъл“, изразила радостта си от учтивия му поздрав и му устроила изключително любезен прием.

Когато дошло време за вечеря, тя го настанила на трапезата до себе си, а прислугата донесла множество подноси с изобилие от месни ястия. Наблюдавайки суетнята, Боорт си помислил, че каквото и да става, няма да се докосне до тях. Сетне повикал един от прислужниците и го помолил да му донесе вода, която тутакси му била поднесена в голяма сребърна чаша. Боорт я турил пред себе си и натопил в нея три филии хляб. Като видяла това, дамата го попитала:

— Сеньор, да не би ястията, които са ти поднесени, да не ти харесват?

— В никакъв случай, сеньора — отвърнал той. — Но днес не искам и не ще се докосна до никаква друга храна освен до тази, която виждаш пред мен.

Дамата не подновила повече този разговор, тъй като не искала да го засяга или обижда. Когато всички се нахранили и покривките били вдигнати, те станали, отишли до прозорците на голямата зала и Боорт седнал до господарката на замъка. Докато разговаряли, в залата влязъл един прислужник с важно известие:

— Господарке, имам да ти съобщя лоши новини! Твоята сестра превзе два от замъците ти заедно с хората в тях. Тя ти праща известие, че няма да ти остави и педя земя, ако до утре не намериш някой рицар, който да защити честта ти в двубой с нейния господар Приадан Черния.

При тези думи дамата изпаднала в голямо отчаяние и казала:

— Господи! Защо ми отреди да притежавам тези земи, след като сега ще бъда принудена да се разделя така безпричинно с тях?

Като чул жалбите ѝ, Боорт я попитал какво всъщност се случва.

— Сеньор — отвърнала тя, — изправена съм пред най-невероятната несправедливост на света.

— Кажи ми, моля ти се, за какво става дума.

— На драго сърце, сеньор. Истината е, че крал Амант, който навремето притежаваше тази земя, а и много други владения освен нея, се влюби в една много по-възрастна от мен жена, моята сестра, и ѝ предаде цялата власт както върху своите земи, така и върху своите хора. Докато беше с него, тя се сдоби с лоши и нетърпими навици, от които не познаваха що е справедливост и които в порочността си доведоха дотам, че тя погуби голяма част от своите хора.

Като видя беззаконията ѝ, кралят я прогони от земите си и повери на мен управлението на своите владения. Ала веднага след смъртта му тя поведе война срещу мен и успя да ми отнеме голяма част от земите, както и да привлече на своя страна повечето от моите васали. Въпреки че завладя почти всичките ми притежания, тя не се задоволи с това, а каза, че ще ми отнеме всичко, и се посвети с такова упорство на тази своя цел, че не ми остави нищо с изключение на този замък, от който, както се вижда, също ще се лиша, ако не намеря до утре рицар, способен да защити честта ми в двубой с Приадан Черния, който е готов да излезе на бойното поле, за да доведе докрай домогванията ѝ.

— Кажи ми, сеньора — попитал Боорт, — кой е този Приадан.

— Той е най-могъщият рицар в тази страна, човек с несравнима храброст.

— А двубоят с него утре ли трябва да се състои?

— Да, утре.

— В такъв случай можеш да уведомиш сестра си и този Приадан, че си намерила рицар, който да се сражава за теб, че всички земи ти принадлежат, понеже крал Амант ги е дал на теб, и че тя няма никакви права върху тях, защото нейният господар я е прогонил от тях.

Като чула тези думи, дамата изпаднала в неописуема радост и във възторга си рекла:

— Сеньор, колко е хубаво, че се появи тук днес! Твоето обещание ми носи истинско щастие. Нека Господ ти дава занапред сила и мощ, за да ме защитиш в този спор, защото справедливостта е на моя страна, пък и аз не искам нищо друго, освен тя да възтържествува.

Боорт я успокоил, че няма от какво да се притеснява и че докато е жив и здрав, тя няма да изгуби онова, което ѝ се полага. Тогава тя наредила да известят противниците, че нейният рицар ще бъде готов

да влезе още утре в двубой според правилата, определени от местните рицари. След кратки преговори се споразумели да насрочат двубоя за следващия ден.

Тази нощ Боорт прекарал в голяма радост и истинско ликуване. От своя страна дамата наредила да му застелят пищно ложе. Настанало време да си ляга и прислужниците му помогнали да свали дрехите си, след което го отвели в просторна и разкошно обзаведена спалня. Като видял приготвеното легло, Боорт ги отпратил да си вървят и те изпълнили волята му. Тогава той угасил свещта и легнал на твърдия под, сложил си едно ковчеже за възглавница и отправил към Бог молитва да му се притече в Своего велико милосърдие на помощ срещу рицаря, с когото трябвало да влезе в двубой, защото нямал никаква друга цел, освен да помогне правдата и законността да възтържествуват, а насилията — да спрат. С края на молитвата си потънал в сън.

Едва заспал, и тутакси му се присънили две птици: едната — голяма и бяла, досущ като лебед, другата — катраненочерна и по-дребна на ръст от бялата. Като я поразгледал, тя му заприличала на врана, ала наситеночерният ѝ цвят я правел да изглежда по-красива. Бялата птица долетяла при Боорт и му проговорила с човешки глас:

— Ако пожелаеш да ми служиш, ще те отрупам с всички богатства на света, а освен това ще те направя толкова бял и красив, колкото съм аз.

Рицарят я попитал коя е.

— Нима не виждаш коя съм? Аз съм красива и бяла, а властта, която притежавам, е много по-голяма, отколкото можеш да си представиш.

Боорт не ѝ отговорил нищо и птицата отлетяла. Почти в същия миг долетяла черната птица, която също го заговорила:

— Редно е утре да служиш на мен и да не ме гледаш с презрение, защото съм черна. Знай, че моята чернота струва несравнимо повече от белотата на другата птица.

Сетне побързала да отлитне, така че той не виждал повече нито едната, нито другата.

Съновидението обаче не било последното, защото съвсем скоро Боорт бил споходен от ново, също толкова необикновено съновидение. Видял се той да пристига в голям и красив дом, приличащ много на параклис. С влизането си в него заварил мъж, седящ на престол. От лявата му страна стърчал прогнил и червив дънер, който едва се държал да не рухне; отдясно пък се виждали два лилиеви цвята. Единият от цветовете се приближил до другия и понечил да му отнеме белотата, но мъжът ги разделил така, че да не се докосват, и ето че не след дълго и от двата цвята поникнали дървета, които бързо се оказали отрупани с плодове.

След това чудо мъжът на престола рекъл на Боорт:

— Боорте, няма ли да е малоумен онзи, който остави тези цветя да загинат, само и само да осуети рухването на гнилото дърво?

— Да, сеньор — отвърнал Боорт — наистина би бил такъв, защото, както ми се струва, това дърво не би могло да послужи за нищо, докато цветята са дори по-прекрасни, отколкото ми се струваше отначало.

— Внимавай тогава! — предупредил го мъжът. — Ако видиш да се случва нещо подобно, не оставяй да загинат прекрасни цветя, за да спасиш една проядена от червеи греда. Защото ако бъдат облъхнати от твърде голяма жегла, те могат бързо да увехнат.

Боорт го уверил, че ще си спомни за това, ако бъде изправен пред подобно раздвоение.

Такива били двете съновидения на Боорт през нощта, предизвикали голяма почуда у него, защото не съумявал да схване какво е скритото в тях знамение. Те толкова измъчвали съня му, че в края на краищата той се събудил, очертал кръстния знак на челото си и след като изразил покорството си пред Господ Бог, зачакал да се съмне. На развиделяване скочил на леглото и се повъртял в него, за да не може никой да се досети къде е прекарал нощта.

Скоро дошла господарката на замъка и му пожелала добро утро.

— Господ радост да ти носи — отвърнал ѝ той.

Тя го отвела в местния параклис, където изслушали утрения и дневната литургия. Малко преди да настъпи първият час, той излязъл от параклиса и отишъл в голямата зала, където се било събрало голямо

множество рицари и служители на дамата, свикани от нея, за да присъстват на двубоя. С влизането му господарката на замъка му предложила да хапне, преди да надене доспехите си, защото така щял да има повече сили, ала той отвърнал, че няма да сложи и троха в устата си, преди да е довел схватката до желания край.

— В такъв случай не ти остава нищо друго, освен да се приготвиш — рекли му местните хора. — Защото, както ни се струва, Приадан е вече в пълно бойно въоръжение на полето, където е предвидено да се състои битката.

Тогава Боорт поискал доспехите си и те начаса му били донесени. Щом се стегнал добре и се уверил, че всичко е наред, той скочил на коня си и казал на дамата и на нейните хора да сторят същото и да го поведат към мястото на предстоящия двубой. Тя, последвана от своите подчинени, бързо се качила на коня си и всички препуснали към една ливада, ширнала се в недалечна долина. Приближавайки се, съгледали в дъното ѝ голяма тълпа хора, очакващи Боорт и дамата, за която той трябвало да се бие.

Идващите от замъка се спуснали по надолнището на хълма и скоро пристигнали на избраното място. Щом се видели, двете дами се приближили една към друга и по-младата — тази, за която Боорт щял да се сражава — рекла:

— Госпожо, чувствам се засегната от теб, и то с пълно право. Ти ми отне дадените ми от крал Амант имоти и владения, върху които ти не можеш да предявяваш никакви права днес, след като преди смъртта си той те прогони и лиши от наследство.

Съперницата ѝ отвърнала, че никога не е била лишавана от наследство и че е готова да докаже това, стига по-младата ѝ сестра да има дързостта да твърди обратното. Когато видяла, че няма как да избегне словесния сблъсък, последната се обърнала към Боорт:

— Сеньор, какво мислиш за доводите на тази дама?

— Струва ми се, че води с теб несправедлива и нечестна война и че всички, които я подпомагат, също проявяват недобросъвестност. Чух достатъчно за случая както от самата теб, така и от устата на други хора, и съм сигурен, че тя греша, а правото е на твоя страна. И ако някой рицар заяви, че това не е така, а е точно обратното, аз съм готов още тук и сега да го принудя да се откаже от своето твърдение.

Тогава рицарят от страната на голямата сестра се изстъпил напред и се провикнал, че не дава и пукнат петак за заплахите му, а напротив, готов е да защити своята дама.

— И аз съм готов — заявил Боорт — да се бия с теб за дамата, която ме доведе тук, за да може тя да запази земите си, понеже кралят ги е завещал на нея и понеже е справедливо другата дама да ги изгуби.

Тогава всички напуснали бойното поле, изтегляйки се в противоположни посоки, а двамата рицари се обърнали кръгом и се отдалечили към двата края на поляната. Сетне пришпорили конете си един срещу друг и както препускали в пълен галоп, се ударили с такава сила, че щитовете им били пробити, а ризниците им — разкъсани, и ако копията им не се били разлетели на трески, и двамата непременно щели да се погубят взаимно. От бясното движение телата и щитовете им се сблъскали много тежко, което предизвикало и двамата да изхвъркнат от седлата и да се тръшнат с цялата си тежест на земята.

Ала като рицари с неукротима храброст, те скочили пъргаво, изпружили щитовете пред лицата си, изтеглили мечовете си и се захванали да си нанасят силни удари по най-уязвимите и болезнени места. Не след дълго от щитовете им не останало почти нищо, тъй като парчета от тях се сипели като градушка на земята, от плетените им ризници, особено по ръкавите и около кръста, се разлетели разкъсани халкички, а от ударите на святкащите остриета по телата им се отворили дълбоки рани, от които бликнали струйки кръв.

Боорт си дал сметка, че противникът му се защитава далеч по-добре, отколкото очаквал, ала въпреки това непоклатимата убеденост, че застъпничеството му за по-младата сестра е справедливо и законно, му придавала голяма увереност, благодарение на която оставял съперника си да му нанася чести и бързи удари, ала се отбранявал умело и го изчаквал да се измори. Най-сетне, след като дълго време се защитавал, Боорт забелязал, че противникът му диша тежко, и се втурнал в нападение, чувствайки се толкова бодър и свеж, сякаш до този миг изобщо не бил въртял меч. Нанесъл му много тежки удари и на бърза ръка го притиснал толкова здраво, че той поради многото получени рани и голямата загуба на кръв вече не бил в състояние да се защитава.

Щом го видял така изтощен, Боорт се нахвърлил още по-ожесточено върху него, а противникът му в желанието си да избегне ударите, се олюлял силно и се проснал назад с цялата си дължина. Боорт хванал шлема му и го дръпнал с такава сила, че го изтръгнал и го захвърлил на пътеката, след което така го ударил по главата с дръжката на меча си, че от нея бликнала кръв и халкичките от плетения му капюшон се забили в раната му. Накрая му казал, че ще го убие, ако не се признае за победен, и изкривил лицето си в свирепа гримаса, сякаш всеки миг щял да му отсече главата. Приадан видял святкащата стомана, издигната над главата му, и изплашен от надвисналата смърт, се примолил за пощада:

— Ха, благородни рицарю! В името на Господа, смили се над мен и не ме убивай. Обещавам ти, че докато съм жив, няма да потегля на война срещу младата дама, а ще стоя винаги настрана!

Боорт го пуснал великодушно.

Като видяла, че рицарят ѝ е победен, голямата сестра побягнала презглава, посрамена и опозорена. Боорт пък се приближил към всички васали, получили от нея земите си, и им заявил, че ще ги погуби, ако не изоставят тази жена. Мнозинството от тях признали върховенството на младата дама, а онези, които не пожелали да го сторят, били убити или лишени от имуществото си и прогонени от страната.

В края на краищата станало така, че благодарение доблестта на Боорт младата дама възвърнала високото положение, което кралят ѝ бил отредил, макар че в неукротимата си злоба сестра ѝ, колчем ѝ се удавал случай, водела войни срещу нея до самия край на живота си.

Когато станало ясно, че страната е умиротворена и че неприятелите на младата дама не ще посмеят да надигнат глава, Боорт се отправил на път и препускал през горските дебри, мислейки си за неотдавнашното съновидение. Много му се искало да стигне до някое място, където би могъл да му разтълкуват скритото в него послание.

Първата вечер останал да пренощува у една вдовица, която го приела много радушно, оказала му сърдечно гостоприемство и много

се зарадвала, когато узнала кой е. На другия ден още призори той потеглил, хващайки минаващия през гората широк път. След като яздил докъм пладне, се натъкнал на необикновено прежеждие: на едно кръстовище срещнал двама рицаря, които карали върху впрегатен кон неговия брат Лионел — съвършено гол, ако не се смятат панталоните, с ръце, вързани на гърдите му, — и със стиска бодливи клонки в ръка го шибали толкова жестоко, че кръвта бликала от над сто рани и стичайки се по гърба, го била омазала и отпред, и отзад. Той обаче, като човек с голямо мъжество, не проронвал и дума, сякаш не чувствал никаква болка.

Боорт тъкмо понечил да му се притече на помощ, когато, поглеждайки на друга страна, видял как някакъв въоръжен от глава до пети рицар мъкнел насила красива госпожица, стремейки се да я завлече в най-гъстите горски дебри, за да я скрие колкото се може по-добре от хората, които сигурно били тръгнали да я търсят и всеки миг можели да се появят там. Тя пък, чувствайки се в голяма опасност, крещяла колкото й глас държи:

— Света Марийо, спаси Своята млада девица!

Като съгледала Боорт да язди сам-самичък, тя помислила, че е странстващ рицар, участник в Търсенето на Светия Граал. Затова се обърнала към него и завикала с всичка сила:

— Рицарю! Помощ! Заклевам те в името на вярата, която дължиш на Оногова, Чийто васал си и Комуто си се поставил в служба, помогни ми, не ме оставяй да бъда обезчестена от този рицар, който ме отвлеча насила!

Като чул, че девойката го умолява в името на Оногова, Чийто васал бил, Боорт се почувствал толкова нещастен, че не знаел какво да прави. Ако оставел двамата да отведат пленения му брат, можело никога повече да не го види жив; ако ли не се притечел на помощ на младото момиче, то със сигурност щяло да бъде насилено и обезчестено, тоест опозорено по негова вина. Тогава вдигнал очи към небето и през сълзи рекъл:

— Мили Отче Иисусе Христе, Чийто васал съм аз, моля Те, закрилай брат ми да не бъде убит от злосторниците, които го отвеждат оттук! А аз, в името на Твоето милосърдие и състрадание, ще попреча това момиче да бъде обезчестено, защото ми се струва, че този рицар иска да му отнеме девствеността.

Сетне се насочил към мястото, където рицарят бил отвялякъл госпожицата, и пришпорил коня си толкова силно, че от хълбоците му рухнала кръв. Щом се приближил, той му извикал:

— Сеньор рицарю, остави госпожицата, или си мъртъв!

Като чул вика му, рицарят оставил момичето на земята. Той бил в пълно бойно въоръжение с изключение на копието. Затова хванал щита като за бой, изтеглил меча си и се устремил срещу Боорт. Последният обаче го ударил с такава сила, че пронизал и щита, и ризницата му, забивайки копието си в тялото му. От болка рицарят начаса изгубил сваяст. Тогава Боорт се приближил до момичето и му казал:

— Госпожице, струва ми се, че вече си свободна. Какво би желала да направя още за теб?

— Сеньор, понеже ме предпази от злочестината да изгубя честта си и да бъда опозорена, моля те да ме отведеш там, откъдето този рицар ме отвлече.

Той казал, че на драго сърце ще изпълни молбата ѝ. Сетне хванал за юздите коня на ранения рицар, помогнал на девойката да се качи на него и я отвел до мястото, където тя пожелала да отиде. След като повървели малко, тя му казала:

— Сеньор рицарю, делото, което ти извърши, като ми се притече на помощ, е далеч по-добро, отколкото можеш да си представиш, защото ако онзи рицар ми бе отнел девствеността, можеха да умрат цели петстотин души. А сега те ще бъдат спасени.

Боорт я попитал знае ли кой е похитителят ѝ.

— Разбира се, той е мой братовчед. Не мога да си представя с помощта на каква хитрост Дяволът го е накарал да се възбуди до такава степен, че да ме отвлече тайно от дома на моя баща и да ме помъкне към тази гора, за да ме изнасили. Ако го беше сторил, щеше да извърши смъртен грях и да бъде прокълнат заради телесната си похот, а аз — обезчестена завинаги.

Докато разговаряли така, видели насреща им да идва цяла дузина въоръжени рицари, изпратени да търсят госпожицата в гората. Като я видели жива и здрава, радостта им била безмерна. Тя пък ги помолила да оказат най-сърдечно гостоприемство на рицаря и да го задържат при себе си, защото ако Господ и този мъж не се били оказали на нужното място, тя несъмнено щяла да бъде обезчестена. Тогава те казали на Боорт, държейки коня му за юздата:

— Сеньор, ще дойдеш с нас, длъжен си да го сториш! Ти ни направи такава услуга, че едва ли някога бихме могли да ти се отплатим.

— Драги сеньори, в никакъв случай не ще ви последвам — бил отговорът на Боорт, — защото имам да свърша толкова важни неща другаде, че няма как да остана при вас. Моля ви да не се чувствате засегнати, защото — бъдете сигурни — бих ви последвал на драго сърце, ала на едно друго място има съдбоносна нужда от моята намеса и загубата, ако остана с вас, би била толкова болезнена, че никой освен Бог не би могъл да я поправи.

Като разбрали в каква необикновена нужда се намира, те не посмели да настояват повече и му пожелали Бог да е с него. Младата госпожица пък много мило го помолила да я навести веднага щом му се удаде такава възможност, и му обяснила къде да я намери. Боорт ѝ обещал, че ако странстванията му го доведат до тези места, непременно ще си спомни за поканата ѝ. С тези думи той се разделил с останалите, а рицарите тръгнали да отведат госпожицата у дома ѝ.

Боорт препуснал към мястото, където бил видял брат си Лионел. Щом пристигнал там, огледал цялата местност, докдето погледът му прониквал през горските дебри. Сетне се заел да се ослушва дали няма да дочуе нещо. Понеже не долавял никакъв звук, който да му даде надежда, че може да намери брат си, той поел по пътя, по който видял, че го водят. След като пропътувал немалко разстояние, настигнал някакъв мъж, облечен в свещенически дрехи, който яздел кон по-черен от черница. Като чул, че Боорт го настига, той се обърнал и го попитал:

— Рицарю, какво търсиш тук?

— Сеньор, търся моя брат — отвърнал му Боорт. — С очите си видях как днес двама рицари го отвеждаха вързан и го биеха.

— Ха! Боорт! — възкликнал мъжът. — Ако не се боях, че можеш да изгубиш всичкия си кураж и да затънеш в пълно униние, бих могъл да ти кажа какво знам по този случай и дори да ти го покажа, за да го видиш със собствените си очи.

Като чул тези думи, Боорт веднага си помислил, че двамата рицари са убили брат му. По лицето му се изписала голяма скръб, а след като отново бил в състояние да говори, промълвил:

— Ах, сеньор, ако е мъртъв, покажи ми, моля ти се, тялото му. Ще се погрижа да го погребат и ще му окажа почести, достойни за крал, защото той наистина беше син на доблестен мъж и добродетелна жена.

— Погледни натам и ще го видиш — рекъл мъжът.

Боорт погледнал, накъдето му сочел човекът, и видял проснато на земята тяло, цялото окървавено и бездиханно, както личало, отскоро. Като се вгледал по-внимателно, той разпознал в него своя брат. Тогава изпитал толкова голяма мъка, че не успял да се задържи на крака, а му примаяло паднал на земята и останал задълго да лежи безчувствен. Когато се посвестил, рекъл:

— Ах, скъпи сеньор, кой посмя да ти стори това? Горко ми! Никога повече не ще изпитам радост през живота си освен ако Онзи, Който навестява грешниците в мигове на терзания и страдания, не дойде да ме утеши. И понеже, мили ми братко, стана така, че вече с теб сме разделени навеки, дано Онзи, Когото избрах за мой спътник и учител, да бъде занапред мой водач и спасител във всички опасности. Защото след като ти напусна този свят, аз нямам за какво да мисля освен за душата си.

Сетне грабнал трупа и го вдигнал на седлото, сякаш — както му се сторило — нямал никаква тежест, и се обърнал към човека, който продължавал да стои наблизо:

— Сеньор, в името на Господ Бог, кажи ми има ли някъде наблизо църква или параклис, където бих могъл да го погребам.

— Да — казал той, — наблизо има един параклис в подножието на висок замък. Ще можеш да го погребеш там.

— Сеньор, в името на Господ Бог, води ме натам.

Боорт скочил на задницата на коня, придържайки пред себе си онова, което мислел, че е трупът на неговия брат. Не били изминали много път, и пред тях се показала голяма и висока, изключително силно укрепена кула. Пред нея имало стара порутена къща, наподобяваща параклис. Пред вратата ѝ Боорт и спътникът му скочили от конете и влезли вътре. Положили мъртвото тяло върху голяма мраморна гробница, намираща се по средата на помещението.

Боорт се зае да търси, но никъде не могъл да намери нито светена вода, нито кръст, нито какъвто и да било знак от присъствието на Иисус.

— Да го оставим тук — рекъл спътникът на Боорт — и да отидем да пренощуваме в тази кула. На сутринта ще дойда, за да отслужи опелото на брат ти.

— Как така, сеньор, да не би да си свещеник?

— Да, свещеник съм — отвърнал мъжът.

— В такъв случай ще те помоля да ми изясниш смисъла на съновидението, което ме споходи тази нощ, а и на други някои неща, които ме тревожат.

— Каж ми какво е то.

Тогава Боорт му разказал за птицата, която бил видял в гората, а после — за сънищата с бялата и черната птица, с прогнилото дърво и белите лилии.

— Сега ще ти обясня една част от нещата, а утре останалата — рекъл той. — Птицата, появила се в облика на лебед, отдавна е влюбена в теб и ще продължи да те обича с голяма любов. Скоро ще те посети и ще ти се примости да й станеш приятел и любовник. Това обаче, че си отказал да й дадеш нещо, означава, че ще я отблъснеш. Тогава тя ще си отиде и ако не се смилиш над нея, ще умре от мъка.

Черната птица олицетворява тежкия грях, който ще те подтикне да я отблъснеш, защото няма да сториш това поради страх от Бога или вътрешна доброта, а за да се представиш за непорочен и по този начин да си спечелиш похвали и суетна светска слава. От това ще произлезе и друго голямо зло, тъй като твоят братовчед Ланселот ще загине, убит от родителите на госпожицата, която пък ще умре от страданието, че любовта ѝ е била отхвърлена.

Ето защо би могло да се каже, че ти ще си убиецът и на двамата, какъвто вече стана спрямо своя брат, защото ако бе пожелал, можеше да му се притечеш на помощ, ала ти го изостави и хукна да спасяваш някаква девойка, която не ти бе никаква. Помисли сега коя загуба е по-голяма — девствеността на младото момиче или животът на твой брат, който при това е един от най-добрите рицари на света. Няма съмнение, че за предпочитане би било всички тукашни девици да изгубят целомъдрието си, отколкото рицар като него да бъде убит.

Като чул, че този свещеник, комуто той приписвал святост и добродетелен живот, го кори за спасяването на младото момиче, Боорт изпаднал в недоумение какво да каже. В този миг другият го попитал:

— Разбра ли посланието, скрито в твой сън?

— Да, сеньор — отвърнал Боорт.

— Участи на твоя братовчед Ланселот зависи изцяло от теб. Ако пожелаеш, можеш да го спасиш от смъртта; ако пожелаеш, можеш да го погубиш. Всичко зависи от волята ти: каквото поискаш, това ще се сбъдне.

— Можеш да бъдеш сигурен, че съм готов на всичко друго, но не и да погубя монсеньор Ланселот.

— Скоро ще имаме възможност да се убедим в това — рекъл мъжът.

Сетне го повел към кулата. Като влязъл вътре, Боорт заварил там множество рицари, дами и госпожици, които в хор го поздравили:

— Боорте, добре си дошъл!

Тутакси се заели да го отведат в главната зала и да му свалят доспехите. След като останал без въоръжение, му донесли разкошно наметало, подплатено с хермелин, и му го метнали на раменете, а после го настанили да седне на бяло ложе. Всички се заели да го утешават и да му внушават радостни мисли, така че в края на краищата Боорт забравил за част от болката си. Докато го ободрявали и насърчавали, се появила една изключително красива и привлекателна госпожица, събрала в себе си едва ли не цялата хубост на земята, облечена с такъв разкош, сякаш е имала възможността да избира измежду най-красивите дрехи на света.

— Сеньор — обадил се един от рицарите, — това е дамата, на която всички ние принадлежим. Тя е най-красивата и могъща дама на света, а освен това те обича най-много от всички. Очаква те търпеливо от много дълго време, защото ти си единственият рицар, когото тя иска да има за приятел.

Боорт бил смаян да чуе тези думи. Като я видял да се приближава към него, той я приветствал, а тя отвърнала на поздрава му и седнала до него. Двамата се унесли в разговор за много неща, додето тя изведнъж не го помолила да ѝ бъде приятел, защото го обичала повече от всеки друг мъж на света. Обещала му, че ако ѝ отдаде своята любов, ще го направи най-могъщия представител на своя род, откакто той съществува.

Като чул тези думи, Боорт се почувствал много притеснен, защото не искал в никакъв случай да нарушава своята целомъдреност, и останал в почуда какво да ѝ отговори. Тогава тя му казала:

— Какво е това, Боорте? Нима ще отхвърлиш моята молба?

— Госпожо, няма на света толкова богата и могъща дама, която да ме принуди да изпълня волята ѝ в това отношение. Никой не бива да иска от мен подобно нещо в този момент, когато моят брат лежи там, мъртъв, убит и аз не знам как.

— Ах, Боорте! Изобщо недей да мислиш за тези неща! Трябва да постъпиш така, както аз искам от теб. Знай, че ако не те обичах повече, отколкото жена е обичала мъж от паметивека до днес, аз в никакъв случай нямаше да поискам от теб подобно нещо, защото не е обичайно, нито прието жената да ухажва мъжа, дори ако е силно влюбена в него. Ала неустоимото желание, което ме изпълва във всеки миг, ме тласка към подобни постъпки и кара сърцето ми да говори неща, каквито винаги досега съм утаявала в себе си. Ето защо те моля, скъпи приятелю, да не се съпротивляваш, а да отстъпиш пред моите молби, което означава да си легнеш с мен тази нощ.

Боорт ѝ отвърнал, че каквото и да става, няма да направи подобно нещо. При тези му думи тя дала воля на болката си и изпаднала в такива жални ридания, че оставила у Боорт впечатлението за голяма мъка и страдание. Той обаче останал непреклонен в своето решение. Като видяла, че няма да постигне своето, тя му рекла:

— Боорте, със своя отказ ти ме доведе дотам, че аз ей сега, в този час, ще умра направо пред очите ти.

Сетне го хванала за ръката, отвела го до вратата на голямата зала и му казала:

— Остани тук и ще видиш как от любов към теб ще умра.

— За Бога! — извикал Боорт. — Няма да гледам подобно нещо!

Ала тя заповядала на своите хора да го задържат там, и те, разбира се, изпълнили волята ѝ. После се качила върху зъберите на крепостната стена, водейки със себе си дванадесет госпожици от свитата си. Щом стъпили и те върху зъберите, една от тях се обърнала към Боорт:

— Ах, сеньор! Смили се, моля те, над всички нас! Изпълни волята на моята господарка! Ако я пренебрегнеш, ние още сега, в този миг, ще се хвърлим от тази кула, преди господарката ни да го е сторила. Да я гледа как умира, това никой от нас не може да понесе! Ако ни оставиш да умрем за нещо толкова незначително, това би било най-голямото безчестие, извършено от рицар за всички времена.

Боорт се вгледал в тях и си помислил, че те наистина са знатни и благородни дами. Сърцето му се изпълнило с голяма жал към тях. Ала въпреки всичко решил, че би предпочел всички те да изгубят живота си, отколкото той — своята душа. Затова им казал, че няма да направи нищо, независимо дали ще продължат да живеят, или ще умрат, и тогава те се хвърлили отвисоко на земята. Изумен от случилото се пред очите му, Боорт вдигнал ръка и се прекръстил.

И тогава изведнъж около него се разнесла такава страшна врява, такива непоносими крясъци, че се зачудил дали не се е оказал заобиколен от всички дяволи на преизподнята. Всъщност точно така и било. Докато се оглеждал, всичко било изчезнало: нямало я нито кулата, нито дамата, търсеща толкова настоятелно любовта му, нито каквото и да било от предишната обстановка с изключение на доспехите, които бил внесъл в замъка, и къщичката, в която мислел, че е оставил тялото на мъртвия си брат.

Като видял това, Боорт тутакси разбрал, че Неприятелят на Господ Бог му е подготвил този капан, защото е искал да погуби душата и тялото му, ала благодарение на Господ е успял да се спаси от коварните му замисли. Тогава вдигнал ръце към небето и се провикнал:

— Скъпи Отче Иисусе Христе, бъди благословен, задето ми даде силата и способността да преборя Неприятеля човешки, и ми отреди победа в тази битка!

Тогава той отишъл там, където мислел, че е оставил мъртвия си брат, ала не намерил нищо. Откритието му го накарало да се почувства още по-щастлив: възродила се надеждата му, че брат му не е мъртъв и че видяното не е било нищо друго освен измамен призрак. Пристъпил тогава към доспехите си, надянал ги, стегнал се и скочил на коня си, за да напусне това място, където не искал да остане и миг повече заради нечистата сила, която го обитавала.

След като препускал доста време, чул камбана да бие откъм лявата му страна, и душата му била обзета от голямо щастие. Отправил се веднага в тази посока и само след малко пред него се очертало абатство, заобиколено от яки стени и обитавало от бяло монашество. Боорт се приближил до портата и захлопал по нея, додето не му

отворили. Като го видели в пълно бойно въоръжение, монасите тутакси си помислили, че е някой от рицарите, участващи в Търсенето на Светия Граал. Те с радост му помогнали да слезе от коня и го завели в една стая, за да се освободи от доспехите си, след което му устроили любезен прием. По някое време Боорт се обърнал към един от тях, за когото си помислил, че е свещеник:

— Сеньор, в името на Господ Бог, заведи ме при онзи от братята, който според теб е най-мъдрият от всички тук, защото днес ми се случи много смайващо преमेждие, за което бих искал да бъда просветлен от Бог и от него.

— Сеньор рицарю, съветвам те да отидеш при нашия абат, защото той е най-мъдрият от нас по отношение както на духовното знание, така и на житейските правила.

— Отче, води ме при него — рекъл Боорт.

Монахът му отвърнал, че ще го стори на драго сърце. Сетне го отвел в един параклис, където пребивавал божият човек, и щом му го показал, се върнал обратно. Боорт пристъпил напред и поздравил абата, а той му кимнал, след което го попитал кой е. Боорт му казал, че е странстващ рицар, и му разказал какво му се било случило през този ден. С края на разказа му свещеникът рекъл:

— Сеньор рицарю, не знам кой си, но никога май не съм си представял, че рицар на твоята възраст може да е до такава степен обсипан с благодатта на Господ Бог, както си ти. Чух разказа ти за премеждията, в които си попаднал, ала не бих могъл да ти разкажа още днес всичко онова, което бих желал, защото вече е много късно. Затова иди сега и си почини, а утре ще ти дам най-добрите съвети, на които съм способен.

Боорт пожелал на абата Бог да е с него и си тръгнал, а божият човек останал в параклиса, дълбоко замислен върху всичко, което рицарят му бил казал. После наредил на един от братята да обслужи рицаря по възможно най-добрия начин, защото е човек с далеч по-голяма стойност, отколкото изглежда на пръв поглед.

Тази вечер Боорт бил обсипан с толкова грижи, колкото дори и не си бил пожелавал. Приготовили му ястия от месо и риба, ала той не хапнал и залък от тях: взел си само хляб и вода и ял само толкова, колкото да засити глада си. Към другите ястия дори не се докоснал, тъй

като за нищо на света не желаел да наруши наказанието, което му било наложено, нито по отношение на леглото, нито на храната си.

На сутринта, още щом изслушал утрешната и дневната литургия, към него се приближил абатът, който ни най-малко не го бил забравил, и го поздравил:

— Господ да ти дава хубав и успешен ден!

След като Боорт му върнал поздрава, той го дръпнал пред олтара, встрани от останалите братя, и поискал да чуе какво му се е случило, откакто се бил включил в Търсенето на Светия Граал. Боорт му разказал дума по дума какво е чул и видял както насън, така и наяве, и го помолил да му разтълкува значението на всички тези неща. Абатът се замислил за малко и казал, че с удоволствие ще му обясни всичко, след което започнал:

— Боорте, когато си приел в себе си Върховния Господар, сиреч когато си поел Тялото Господне, ти си тръгнал на път, за да узнаеш дали Господ Бог ще ти позволи да направиш великото откритие, отредено за рицарите на Иисус Христос и за истинските праведници, участващи в това Търсене. Преди още да си изминал дълъг път, Господ Бог ти се е явил в облика на птица и ти е дал да почувстваш цялата болка и страдание, които е претърпял за нас.

Ще ти припомня какво си видял: щом се приближила до дървото без листа и плодове, птицата започнала да се взира в птиченцата по него, и видяла, че нито едно не е живо. Веднага кацнала сред тях и започнала да се кълве с човката по гърдите, додето от тях не бликнала кръв. Скоро след това паднала мъртва. Нейната кръв обаче, както сам си видял, вдъхнала живот у пиленцата. Ето какво е и тълкованието на това знамение:

Птицата олицетворява нашия Създател, Който сътворил човека по Свой образ и подобие. И когато творението Му било прогонено от рая заради извършеното от него прегрешение, Той се спуснал на земята, където намерил Своята смърт, защото на нея тогава нямало живот. Дървото без листа и плодове означава именно този свят, в който не е имало нищо друго освен злокобни преめждия, бедност и страдания. Птиченцата символизируют човешкия род, за който в онези

времена нямало спасение и всички, независимо дали били добри или лоши, отивали в ада и били равни по заслуги пред смъртта.

Като видял всичко това, Божият Син се озовал на дървото, сиреч на кръста, и бил пронизан в десния хълбок от човката, тоест от острието на копие. От тялото Му бликнала кръв, а от тази кръв получили живот птиченцата, които вършели Неговите дела. Така Той ги извел от преизподнята, където царувала единствено смъртта и където до ден-днешен няма и помен от живот. Това Божие благодеяние към света, сиреч към мен, към теб и към останалите грешници, ти е било разкрито в облика на птица, за да не изпитваш страх да умреш за Него, така както Той е умрял за теб.

После те е отвел при дамата, на която крал Амант бил завещал своите владения. В този крал Амант ти трябва да виждаш Иисус Христос, раздал най-много любов на другите в сравнение с всички крале на света: в Него човек можел да открие повече съчувствие и милосърдие, отколкото у който и да било друг земен човек. Другата дама, която била прогонена от владенията Му, водела със сестра си безмилостна война. Ти си влязъл в битка срещу нея и си спечелил победа, и сега ще ти кажа какво означава това:

Господ Бог ти е показал, че е пролял Своята кръв за теб, а ти тутакси си скочил да се сражаваш за Него. А че си се сражавал именно за Него, ще разбереш, когато зад образа на тази дама разпознаеш Светата Църква, която държи Светото християнство в истинната религия и правата вяра, а тази вяра е царството и достойнието на Иисус Христос.

В лицето на другата дама, която била лишена от наследство и воювала срещу нея, е редно да виждаме старата религия, Неприятеля човешки, който е в постоянна война със Светата Църква и нейните миряни. Когато младата дама ти разказала за причините, поради които сестра ѝ искала да се разправи с нея, ти си застанал на правилната страна, защото си рицар на Иисус Христос, призван да защитава Светата Църква. През нощта тя дошла при теб в облика на печална и измъчена жена, лишена несправедливо от наследство. Тя не дошла да се срещне с теб в празнични одеяния, а в дрехата на скръбта — черната рокля. Видяла ти се тъжна и почернена заради страданията, които ѝ причиняват собствените ѝ синове: става дума за християните грешници, които би трябвало да са нейни чедра, ала са за нея лоши

деца. Те би трябвало да я закрилят като своя майка, ала не го правят и денем и нощем предизвикват у нея горест и мъки. Затова и се е явила пред теб в облика на тъжна и измъчена жена, за да те умилостиви още повече.

В черната птица, която се приближила към теб, трябва да виждаш Иисус. Птицата ти е казала: „Аз съм черна, но съм красива. Знай, че моята чернота струва несравнимо повече от белотата на другата птица.“ В бялата, приличаща на лебед, пък трябва да виждаш Неприятеля човешки и сега ще ти обясня как така лебедът е бял отвън, ала черен отвътре. Става дума за лицемера, който е прежълтял от притеснение и блед като платно, и ако се съди поне по външния му вид, като че ли е служител на Иисус, ала отвътре е толкова черен и ужасно омърсен от греха, че мами по най-долния начин хората.

Птицата се приближила до теб, докато си спял, след което повторила същото и когато си бил буден. И знаеш ли кога точно се случило това? Когато Неприятелят човешки приел облика на духовник, който ти казал, че си оставил брат си да загине. Но той е излъгал: брат ти е жив. Спестил ти е истината, за да те накара да извършиш налудничави неща, довеждайки те до отчаяние и оттам — до похотливост, за да те хвърли накрая в смъртен грях, който би те отстранил от Търсенето на Светия Граал.

И тъй, обясних ти коя е била бялата птица, коя — черната, коя е била дамата, за която си се сражавал, и срещу кого си влязъл в двубой. Сега трябва да ти обясня символиката на изгнилото дърво и на цветята. Дървото без жизнена сила олицетворява твой брат Лионел, който не притежава в себе си никаква Божия добродетел, която да го държи изправен; прогнилостта му идва от многобройните смъртни грехове, които е натрупал в себе си и които от ден на ден са се натрупвали. Ето защо е редно да бъде назоваван прогнило дърво, пълно с червеи.

В двата цвята отдясно пък трябва да виждаш две девствени създания: едното е рицарят, когото ти вчера си ранил, другото е младото момиче, което си спасил. Това, че единият цвят се бил наклонил към другия, е свидетелство за стремежа на рицаря да обладае насила госпожицата и да ѝ отнеме девствеността и белотата. Ала светият мъж ги разделил, което ще рече, че Господ Бог не искал белотата им да бъде погубена по този начин и затова те е отвел при

тях, за да ги разлъчиш и да спасиш чистотата и на двамата. Той ти казал:

„Боорте, няма ли да е малоумен онзи, който остави тези цветя да загинат, само и само да осуети рухването на гнилото дърво? Внимавай тогава: ако видиш да се случва нещо подобно, не оставяй да загинат прекрасни цветя, за да спасиш една проядена от червеи греда.“

Ти си изпълнил препоръката Му, за което Той ти е много благодарен. Там си видял как двама рицари отвеждат брат ти, а друг рицар — госпожицата. Тя ти се примолила толкова трогателно, че ти си бил обзет от състрадание и си загърбил естествената обич в името на обичта към Иисус Христос. Втурнал си се да спасиш младото момиче и си оставил собствения си брат в опасност. Ала Онзи, Комуто си дал обет да служиш, се намесил вместо теб. И поради любовта, която си проявил към Царя на Небесата, се случило истинско чудо: рицарите, които отвеждали твоя брат, изведнъж паднали мъртви, а той успял да се освободи, взел оръжията на единия от тях, яхнал единия от конете им и отново се впуснал да догони съратниците си, за да продължи Търсенето. Няма да мине много време, и ти ще узнаеш смисъла и на това преमेждие.

Накрая си сънувал, че от цветята израстват дървета, отрупани с плодове: това означава, че от рицаря ще произлезе голям род, изобилстващ с доблестни мъже и Добри рицари, които трябва да бъдат разглеждани като плодове; същото ще произлезе и от госпожицата. И ако бе станало така, че тя бе изгубила девствеността си заради едно толкова мерзко прегрешение, Господ Бог щеше да бъде безкрайно разгневен, така че и двамата сигурно щяха да бъдат прокълнати и постигнати от внезапна смърт, сиреч щяха да бъдат погубени тялом и духом. Ала ти си попречил на това, поради което трябва да бъдеш смятан за добър и предан служител на Иисус. И, кълна се в собственото си спасение, ако бе земен човек, ти никога не би бил въввлечен в благородното премеждие да спасяваш следовниците на Господ Бог, избавяйки телата им от земно страдание, а душите им — от страданията в преизподнята. Сега вече ти изясних смисъла на премеждията, през които си преминал в Търсенето на Светия Граал.

— Сеньор — промълвил Боорт, — истина казваш. Ти ми обясни толкова добре всичко, че аз ще бъда по-добър през целия си живот, който ми предстои.

— Сега — рекъл накрая абатът — искам да се помолиш за мен, защото вярвам, че Господ ще чуе далеч по-лесно теб, отколкото мен.

Боорт замълчал от притеснение, че абатът го смята за толкова свят човек. След като разговаряли още много време, додето най-сетне Боорт не решил да напусне манастира, пожелавайки на абата Бог да е с него.

Щом се въоръжил и се стегнал, той подновил своето странстване и препускал през целия ден, докато привечер не пристигнал при една вдовица, която му устроила радушен прием. На сутринта продължил пътя си, за да се озове пред разположен в долина замък, чието название било Тюбел. Докато се приближавал към замъка, срещнал един младеж, който се носел в пълен галоп към гората наблизо. Боорт го пресрещнал и го попитал знае ли някакви новини.

— Да — отвърнал младежът. — Утре пред този замък ще се проведе наистина необикновен турнир.

— И кой ще участва в него?

— Рицарите на граф Плен и на госпожа вдовицата, която е господарка на замъка.

При тази новина Боорт решил да остане тук, защото нямало начин да не види в това сражение и някои от своите съратници от Търсенето. Можело също някой да му даде сведения за брат му, а нищо чудно и самият той да дойдел там, стига да се намирал наблизо и в добро здраве. Затова се отправил към един отшелнически дом, разположен на края на близката гора. Като влязъл в него, заварил брат си Лионел да седи без доспехи пред входа на параклиса. Настанил се бил там, за да участва на другия ден в битката, която трябвало да се проведе в равнината.

Като го видял, Боорт изпитал такава силна радост, каквато никой човек не би могъл да опише. Скочил веднага от коня си и го попитал:

— Скъпи братко, откога си тук?

Като чул тези думи, Лионел разпознал своя брат. Ала не се надигнал от мястото си, а само рекъл ядно:

— Боорте, Боорте! Не беше ти човекът, благодарение на когото избегнах смъртта завчера, когато двама рицари ме отвеждаха вързан и ме биеха жестоко. Ти ме изостави, без изобщо да ми помогнеш, а

вместо това предпочете да се притечеш на помощ на госпожицата, която рицарят отвличаше, излагайки ме на смъртна опасност. Никога мой брат не е извършвал такова предателство! Заради тази твоя измяна ти обещавам едно-единствено нещо: смърт! Защото не заслужаваш нищо друго, освен да умреш. Пази се от мен и знай, че бъда ли въоръжен, където и да те срещна, не можеш да очакваш от мен нищо друго освен смърт.

Като чул ядните думи на брат си, Боорт се почувствал много нещастен, паднал на колене пред него, сключил молитвено ръце пред гърдите си и го помолил в името на Господ Бог да му прости за стореното. Ала Лионел му отвърнал, че това не може да стане и че с Божията помощ ще го убие, стига да може да надделее в схватката. И понеже не желаел повече да го слуша, влязъл в дома на отшелника, където бил оставил доспехите си, взел ги и бързо ги надянал. Щом се въоръжил, отишъл при своя кон, яхнал го и рекъл на Боорт:

— Пази се от мен, защото, дано Бог да ми е на помощ, ти се заклевам, че стига да мога да те надвия, ще постъпя така, както всеки трябва да постъпи с един предател, с един вероломен човек. А ти със сигурност си най-вероломният човек, роден от един толкова добродетелен мъж, какъвто бе нашият баща крал Боорт. Качвай се сега на коня си — така ще ти бъде по-удобно, — защото ако не го направиш, ще те убия, както си стъпил на земята. Позорът ще бъде за мен, но наказанието — за теб. И изобщо не ме е грижа за този позор, тъй като предпочитам да бъда охулен от множество хора, отколкото ти да не си получиш заслуженото.

Като видял, че ще бъде принуден да се сражава, Боорт не знаел как да постъпи. От една страна, в никакъв случай не можел да се реши да влезе в двубой с родния си брат. От друга страна, не бивало да се излага на смъртна опасност. Затова решил, че ще се качи на коня, но преди това ще опита още веднъж да измоли прошка от брат си. Коленичил той пред копитата на коня, възседнат от брат му, и през сълзи му рекъл:

— Скъпи братко, смили се над мен, прости ми тази лоша постъпка и не ме убивай! Спомни си за голямата любов, която трябва да ни свързва един с друг.

Молбите на Боорт изобщо не трогнали Лионел, когото Неприятелят здраво бил насъскал да убие брат си. Боорт обаче

продължавал да стои на колене пред него и със склучени в молитвена поза ръце да го моли за прошка. Като видял, че Боорт няма да отстъпи и да се изправи, Лионел пришпорил коня си и го блъснал с нагръдника му толкова силно, че го хвърлил по гръб. При това падане Боорт бил тежко ранен. Брат му обаче не се задоволил с това, а го стъпкал с коня си, натрошавайки повечето от костите му. От силната болка той изпаднал в несвяст, като последната му мисъл била, че ще умре, без да се е изповядал.

След като докарал брат си до такова състояние, че той повече не можел да се изправи, Лионел скочил на земята с намерението да му отсече главата. В мига обаче, в който понечил да му изтръгне шлема, отшелникът — мъж в дълбока старост — се появил, тичайки с все сила към тях. Той бил дочул целия разговор между двамата братя. Щом съзрял лежащия Боорт, комуто Лионел се канел да отсече главата, той паднал върху тялото му и се провикнал:

— Хей, благородни рицарю! За Бога! Имай милост към себе си и към своя брат! Ако го убиеш, ще извършиш смъртен грях и гибелта му ще доведе до голямо нещастие, защото той е сред най-добродетелните мъже и е един от най-добрите рицари.

— С Божията помощ, сеньор — отвърнал му гневно Лионел, — ако не се махнеш бързо оттук, ще те убия и той пак няма да се отърве.

— Предпочитам да убиеш мен, отколкото него, защото смъртта ми не ще бъде такава голяма загуба, както неговата кончина. Ето защо по-добре аз да умра!

В стремежа си да го предпази, отшелникът покрил цялото тяло на Боорт със своето, прегръщайки го през раменете. Като видял това, Лионел изтеглил меч от ножницата и ударил стареца с такава сила, че му счупил врата. Снагата на божия човек се изтегнала в предсмъртна тръпка, след което се вдървила.

Ала това изобщо не намалило беса на Лионел, който сграбчил брат си за шлема и се заел да го развързва, за да му отсече главата. И щял като нищо да го убие, ако по волята на Господ Бог не пристигнал Калогренан — един от придворните на крал Артур и рицар от Кръглата маса. Като видял убития отшелник, той се запитал какво става тук. Сетне се огледал по-внимателно и си дал сметка, че Лионел е смъкнал шлема на лежащия рицар и се кани да му вземе главата. Понеже разпознал в него Боорт, с когото го свързвали най-добри чувства, той

скочил на земята, сграбчил Лионел през раменете и го дръпнал с такава сила, че го накарал да отстъпи. После възкликнал смаяно:

— Какво става тук, Лионел? Да не си изгубил ума си, че искаш да убиеш брат си, който е един от най-добрите рицари на земята? За Бога, Лионел! Никой почтен човек не би допуснал това!

— Какво? — извикал Лионел. — Да не би да си решил да му се притечеш на помощ? Ако продължаваш да се бъркаш в тази работа, ще го оставя и ще се заема с теб!

Калогренан го изгледал, изумен, и го попитал:

— Опомни се, Лионел! Нима наистина искаш да го убиеш?

— Искам да го убия и ще го убия, и нито заради теб, нито заради някого другото ще го оставя на мира! Той ми причини толкова голямо зло, че наистина си е заслужил смъртта.

Тогава Лионел се нахвърлил отново на Боорт и дори понечил да го удари по главата, но Калогренан се намесил и казал, че ако Лионел през този ден си е изгубил до такава степен разсъдъка, че е вдигнал ръка срещу брат си, то първо ще трябва да влезе в двубой с него.

При тези думи Лионел грабнал щита си и попитал Калогренан кой е и откъде идва. Последният му казал. След като го разпознал, Лионел го предизвикал на бой, нападнал го с оголен меч и, влагайки цялата си сила, замахнал да му нанесе удар с желязното острие. Виждайки, че схватката започва, Калогренан изтичал да вземе своя щит и също извлякъл меча си от ножницата. Тъй като бил добър рицар и притежавал голяма телесна сила, той се защитава твърдо и непоколебимо. Двубоят се проточил толкова дълго, че Боорт успял да се надигне и приседне, но изпитвал непоносими болки и му се струвало, че ще му трябват цели месеци, за да възвърне силите си, и то ако Господ Бог му е на помощ.

Като видял, че Калогренан се бие с брат му, той се почувствал много нещастен. И наистина, ако Калогренан убие брат му, немалко никога през живота си да намери отново повод за радост. Ако ли брат му убие Калогренан, пак той, Боорт, щял да изпита целия позор върху себе си, защото знаел много добре, че рицарят е влязъл в тази битка само заради него. Злочест и отчаян, той щял на драго сърце да скочи и да ги раздели, стига да бил в състояние да го стори, но нямал никакви сили нито да се защитава, нито да напада другото.

Затова само следял с поглед събитията и забелязал, че Калогренан започва да отстъпва в битката. Наистина Лионел бил способен на големи подвизи и много храбър рицар. Той вече бил направил на парчета щита и шлема на Калогренан и до такава степен го бил обезкуражил, че съперникът му не очаквал нищо друго освен смъртта си, още повече, че вече бил изгубил огромно количество кръв и било цяло чудо, че все още можел да се държи на крака.

Отстъпвайки все повече и повече, Калогренан се уплашил от приближаващата смърт. Огледал се за помощ и видял, че Боорт не лежи, а вече е седнал. Тогава той се развикал:

— Боорте! Ела ми на помощ, измъкни ме от смъртната опасност, която ме заплашва само задето ти се притекох на помощ, когато ти беше още по-близо до смъртта, отколкото съм аз до нея сега. Ако умра, всички ще хвърлят цялата вина за това върху теб.

— Молбите ти са напразни — извикал Лионел, — ти ще умреш в този двубой! Никой не може да ми попречи да ви убия и двамата с този меч!

Боорт почувствал още по-голяма тревога, защото знаел, че ако Калогренан бъде убит, това щяло да бъде голяма загуба. Затова отправил молитва към Господ Бог да се смили над него, изтъквайки, че никога един толкова добродетелен рицар не е бил убиван за една толкова нищожна кауза. Калогренан обаче отново се развикал:

— Хей, Боорте, нима ще ме оставиш да умра? Ако ти харесва да умра тук, смъртта ще бъде сладка за мен, защото едва ли бих могъл да загина за по-добродетелен мъж.

В този миг Лионел му нанесъл мощен удар, от който шлемът отхвъркнал от главата на противника му. Усещайки я незащитена и предчувствайки, че спасение няма откъде да дойде, Калогренан възкликнал:

— Ха! Скъпи Отче Иисусе Христе! Ти, Който ме прие за Свой служител, какъвто не съумях да стана с такова достойнство, с каквото би трябвало, смили се над моята душа: нека болката, която моето тяло ще изпита заради благоденствието, което исках да сторя, да бъде наказанието за моите грехове и изкуплението за моята душа!

В мига, в който Калогренан произнесъл тези думи, Лионел му нанесъл последния удар, който го повалил мъртъв на земята, а тялото му се изпънало и вдървило под въздействието на предсмъртната болка.

След като убил Калогренан, Лионел изобщо нямал намерение да спре дотук, а се затичал към брат си и му нанесъл такъв удар, че го проснал по цялата му дължина. А той с присъщото си смирение му се примолил, в името на Господ Бог, да се смили и да му прости.

— Ако стане така, скъпи братко, че аз те убия, или пък ти сториш това, и двамата ще бъдем извършили смъртен грях — рекъл той.

— Нека Бог да се отвърне от мен — отвърнал му Лионел, — ако се смиля някога над теб и ти даря живота, след като във властта ми е да те убия, защото за това, че съм жив, ти нямаш и най-малката заслуга!

Тогава Боорт изтеглил своя меч и рекъл през сълзи:

— Скъпи Отче Иисусе Христе, нека не ми бъде зачетено в грях това, че защитавам живота си срещу моя брат!

Сетне вдигнал меча си и тъкмо се канел да порази Лионел, дочул глас, който му казал:

„Бягай, Боорте, не го докосвай, защото със сигурност ще го убиеш.“

В този миг между тях проблеснало острие от огън, падащо като мълния от небето. От него избухнал такъв чудодееен и изгарящ пламък, че за миг щитовете и на двамата били превърнати в пепел. От голямата си уплаха братята паднали на земята и дълго останали да лежат в несвяст. Когато дошли на себе си, впили изпитателни погледи един в друг и видели, че земята, която ги разделяла, била цялата нажежена от огъня. След като преценил, че брат му е здрав и читав, Боорт разпрострял ръце към небето и отправил от дън-душа гореща благодарност си към Господ Бог.

Тогава чул глас, който му казал:

„Боорте, стани и си тръгни оттук. Не оставай повече край брат си, а поемай към морето. И не се спирай никъде, преди да стигнеш до брега, защото Персевал те чака там.“

При тези думи Боорт коленичил, протегнал ръце към небето и възкликнал:

— Отче на Небесата, благословен да си, задето бе така великодушен, че ме призова на служба при Теб!

Сетне се приближил до Лионел, който все още бил напълно замаян, и му казал:

— Скъпи братко, ти постъпи много лошо и с този рицар, твой съратник от Кръглата маса, и с възрастния отшелник, като ги уби и

двамата. В името на Господ Бог, не си тръгвай оттук, преди телата им да бъдат погребани и да им бъдат отредени всички дължими почести.

— А ти, ти какво ще правиш? — попитал го Лионел. — Няма ли да изчакаш, докато бъдат погребани?

— Не, ще тръгна към морето, където ме чака Персевал. Това ми нареди божественият глас, който се разнесе току-що.

Сетне напуснал злокобното място и се насочил към морето. Препускал на големи преходи, додето не пристигнал в едно абатство, построено високо над морския бряг. През нощта, когато вече бил потънал в сън, дочул глас, който му казал:

„Боорте, стани и тръгни право към морето, където е Персевал. Той те чака на брега.“

Боорт скочил на крака, прекръстил се и се помолил на Господ Бог да го води по пътя. После взел доспехите, намерил коня си, турил му седлото и юздата и тъй като не искал монасите да разберат, че си тръгва в такъв ранен час, потърсил някакъв таен изход. Скоро намерил отвор в стената и преминал през него заедно с коня си. Никой в абатството така и не се усетил за неговото заминаване.

Щом се оказал навън, той препуснал, додето стигнал до морето, където недалеч от брега открил кораб, покрит целия с бяла коприна. Скочил тогава от коня и се качил на кораба, поверявайки съдбата си в ръцете на Господ Бог. Още със стъпването си на палубата Боорт усетил как корабът се отдалечава от брега, а излезлият вятър, който издул платната, го подгонил с такава шеметна бързина, че той като че ли летял над водата. По някое време рицарят си дал сметка, че е пропуснал да качи и коня си, но скоро се примирил със станалото. Опитал се да погледне в далечината, но не успял да види нищо, защото нощта била черна и непрогледна. Облегнат на борда, той отправил към Иисус молитва да го отведе на място, където душата му ще може да бъде спасена. Щом изрекъл молитвата си, той се унесъл в сън и спал чак до сутринта.

Като отворил очи, Боорт огледал кораба и видял, че някакъв рицар в доспехи, ала без шлем на главата си, стои изправен на

палубата. Взирайки се известно време в него, той разпознал Персевал Уелсеца и веднага скочил да го прегърне и да му засвидетелства голямата си радост. Персевал пък бил съвсем изумен от гледката пред себе си, защото нямал представа как този човек би могъл да се качи на кораба. Затова го попитал кой е и какъв е.

— Какво? — смаяно извикал Боорт. — Нима не ме разпознаваш?

— Да си призная, не — отвърнал му Персевал. — И се чудя как си могъл да попаднеш тук, ако, разбира се, самият Господ Бог не те е качил на този кораб.

Тогава Боорт се разсмял и свалил шлема си. Персевал тутакси го разпознал. Едва ли ще бъде много лесно да опиша неописуемата радост от срещата на двамата. Боорт се заел да разкаже как и благодарение на Чии напътствия успял да стигне до кораба. Сетне на свой ред и Персевал му изложил през какви прежеждия бил преминал, как се бил озовал на високата скала и как Неприятелят човешки, явил му се в облика на прелестна дама, насмалко да го въвлече в смъртен грях.

Така двамата рицари най-сетне се събрали, както Господ Бог бил пожелал. В очакване на прежеждията, които Той щял да им изпрати, те бродели из морската шир ту в една, ту в друга посока съобразно с прищевките на ветровете. Говорели си за най-различни неща и се подкрепяли духовно един другото. Персевал казвал, че за да бъде изпълнено даденото му обещание, му липсвал единствено Граалът.

Ала разказът спира засега на говори за тях и се връща към подвизите на Добрия рицар.

ГАЛААД-2

И тъй, легендата гласи, че щом се разделил с Персевал, когото спасил от двадесетимата нападатели, Добрият рицар тръгнал по широкия път през Опустялата гора и бродил много дни ту в една посока, ту в друга — все според волята на случая. Натъкнал се на редица премеждия, които довел до добър край и за които преданието не споменава, защото щяло да набъбне прекалено много, ако трябвало да опише едва ли не всяко от тях.

След като дълго препускал из кралство Логрия, появявайки се навсякъде, където дочувал, че има някакво премеждие или изпитание, Добрият рицар напуснал пределите му и се насочил към морето. С пристигането си на брега преминал покрай замък, пред който се провеждал необикновен турнир. Отборът на обсаждащите вече били надделели до такава степен, че отбраняващите се били отдали на бягство, защото нападателите били твърде многобройни, а наред с това и по-добри рицари.

Като видял, че защитаващите се са в много тежко положение и че пред входа на замъка кипи поголовна сеч, Галаад се насочил към тях с мисълта да им се притече на помощ. С насочено напред копие той пришпорил коня си и ударил първия изпречил му се рицар толкова силно, че го пратил на земята. Копието му се разлетяло на трески, ала той изтеглил меч си, с който умее да си служи толкова умело, и се втурнал към мястото, където битката била най-ожесточена. Започнал да поваля и рицари, и коне, извършвайки толкова необикновени подвизи, че който и да го видел, нямало как да не го оцени като велик воин. Монсеньор Говен, който заедно с Хектор бил дошъл за турнира, участвал в битката на страната на нападателите. Ала още щом съгледали белия щит с яркочервения кръст, двамата си казали един другиму:

— Виж, това е Добрият рицар! Луд ще бъде всеки, който реши да му се опълчи, защото няма броня, която да устои на меча му.

Докато си говорели така, Галаад врѣхлетял по волята на случая върху монсеньор Говен и го ударил с такава мощ, че му разцепил шлема и металния плетен капюшон. Монсеньор Говен изхвъркнал от седлото, мислейки си, че е смъртно ранен от удара, а Галаад, който нямало как да сдържи движението на меча, нацелил коня в гърба точно пред седлото и го посякъл целия на равнището на гърдите, поваляйки го мъртъв върху падналия монсеньор Говен.

Като видял, че монсеньор Говен е на земята, Хектор се оттеглил, защото си дал сметка, че би било безумие да се изправиш срещу такъв противник, а и, от друга страна, като негов чичо^[54] трябвало да го предпазва и закриля. Племенникът му обаче раздавал удари във всички посоки и за кратко нанесъл такива поражения на нападателите, че защитниците на замъка започнали да надделяват, макар допреди малко да били почти победени. Те не престанали да се сражават и да повалят противниците си, докато последните не били напълно разбити и избягали на място, което смятали за сигурно. Галаад доста време ги преследвал в бягството им.

След като си дал сметка, че няма смисъл да се връща назад, той се отдалечил толкова незабелязано, че никой не разбрал накъде бил поел. Ала и едната, и другата страна му отредили наградата на победител в битката. Пострадалият тежко от удара на Галаад монсеньор Говен в отчаянието си, че няма да се оправи от получената рана, казал на Хектор:

— Горко ми, ето че днес се сбъдна предсказанието, дадено ми в деня на последната Петдесетница по време на изпитанието с канарата и забития в нея меч, който трябваше да изтегля: казано ми бе, че преди да е изтекла и година, ще получа такъв удар, какъвто не би трябвало да си пожелаая дори на цената на цял замък. И кълна се в главата си, именно с този меч ме посече днес Добрият рицар. Несъмнено мога спокойно да кажа, че каквото ми бе предсказано, това и се сбъдна.

— Сенъор — попитал го Хектор, — убеден ли си, че раната, нанесена ти от рицаря, е чак толкова тежка?

— Да, в това няма съмнение — отвърнал монсеньор Говен. — Толкова е тежка, че едва ли ще избегна смъртта освен ако Бог не реши да се намеси.

— Какво да правим тогава? — продължил да пита Хектор. — Мисля си, че щом си толкова тежко ранен, с Търсенето май е свършено

за нас.

— Сеньор, за теб не е свършено, но за мен е, поне до деня, в който на Бог не Му бъде по волята да те последвам и аз.

Докато си приказвали така, рицарите от замъка се събрали край тях. Като разпознали монсеньор Говен и разбрали, че е тежко ранен, повечето от тях много се натъжили, защото той без съмнение бил най-обичаният от чужденците мъж. Подхванали го те и го отнесли в замъка, снели му доспехите и го настанили да лежи в тиха и спокойна стая, далеч от хорската глъчка. После повикали лекар, за да огледа раната му, и го попитали дали Говен ще оздравее.

Той ги уверил, че за по-малко от месец ще им го предаде в цъфтящо здраве, така че ще може да язди и да носи оръжие. Рицарите му обещали, че ако стори това, ще го възнаградят толкова щедро, че ще го направят богаташ до края на живота му. Лечителят им отвърнал, че могат да бъдат напълно сигурни в това, защото ще изпълни всичко, което е обещал. Така монсеньор Говен останал там, а с него и Хектор, който за нищо на света не искал да си отиде, преди съратникът му да бъде напълно излекуван.

След като напуснал бойното поле, Добрият рицар се насочвал натам, накъдето съдбата му решавала да го отведе, додето една нощ не пристигнал на две левги от Корбеник. Нощта обаче го заварила пред един отшелнически дом. Понеже мрачината вече била настъпила, той се спешил и започнал да чука по вратата, додето отшелникът не му отворил. Като видял, че пред него стои странстващ рицар, той го поздравил с добре дошъл, погрижил се за коня му и му помогнал да снее доспехите си. Сетне му предложил храната, с която Господ го бил напорил, а Галаад, понеже през целия ден не бил сложил и троха в устата си, я приел на драго сърце. Подир вечерята рицарят заспал върху намиращата се край дома купчина слама.

Всички вече си били легнали, когато пред дома пристигнала една госпожица, която захлопала по вратата и започнала да вика името на Галаад, додето отшелникът не приближил до вратата, за да попита кой в такъв късен час иска да влезе в неговия дом.

— Сеньор Улфине — извикала тя, — аз съм девойка, която иска да поговори с рицаря, който се е настанил при теб, защото имам голяма

нужда от него.

Отшелникът събудил Галаад и му казал:

— Сеньор рицарю, една госпожица, която е отвън и която, както ми се струва, има голяма нужда от теб, иска да ти каже нещо.

Галаад станал, приближил се до госпожицата и я попитал какво иска.

— Галааде, искам да си наденеш доспехите, да се качиш на коня си и да ме последваш. Уверявам те, че ще те заведе на най-благородното приключение, което рицар е виждал, откакто свят светува.

При тези думи Галаад се упътил към мястото, където били доспехите му, въоръжил се и се натъкмил. Щом и конят му бил готов, той го възседнал и пожелавайки на отшелника Бог да е с него, рекъл на госпожицата:

— Сега можеш да тръгнеш, накъдето си искаш, а аз ще те последвам, независимо къде ще се озовеш.

Тя потеглила с най-голямата бързина, на която конят ѝ бил способен, а рицарят я следвал отблизо. Препускали, докато започнало да се развиделява. Когато настанал ясен ден, навлезли в една гора, която се простирала чак до морето и носела името Целомъдрената. През целия ден продължили да се носят в пълен галоп по главния път, без да сложат в уста нито капка вода, нито троха хляб.

С наближаването на нощта, когато вече минал часът за вечернята, пристигнали пред един замък, разположен в долина и отлично защитен: отвсякъде бил обграден с вода, яки и високи крепостни стени и изключително дълбоки ровове. Като съгледали госпожицата, обитателите на замъка започнали да я поздравяват един през друг:

— Госпожо, добре си ни дошла!

Сетне ѝ отредили радостен прием, защото била тяхната господарка. А тя ги помолила да сторят същото с рицаря, защото той бил най-добродетелният мъж, носил някога оръжие. Прислужниците веднага дотичали и му помогнали да слезе от коня и да се освободи от доспехите си. Тогава Галаад попитал господарката на замъка:

— Госпожо, тук ли ще останем днес?

— Не — отвърнала тя. — Веднага щом се нахраним и поспим малко, ще продължим пътя си.

Двамата седнали да заситят глада си, а после легнали да поспят. Ала още щом свършила първия си сън, тя събудила Галаад:

— Сеньор, ставайте.

Станал Галаад, а служителите от замъка донесли свещи и факли, за да вижда добре, докато се въоръжава. Рицарят се качил на своя кон, а младата жена взела разкошна и богато украсена кутия за скъпоценности, която поставила пред себе си. Двамата напуснали замъка и продължили с бърз ход. Тази нощ успели да напреднат доста и най-после да стигнат до морето. Със стъпването си на брега съгледали кораба с Персевал и Боорт, които не спели, а стояли в очакване, облегнати на перилата му. Още като ги видели отдалеч, те завикали към Галаад:

— Сеньор, добре си дошъл! Толкова много те чакахме, че ето, слава Богу, ти вече си сред нас. Побързайте, защото не ни остава нищо друго, освен да се впуснем във върховното премеждие, което Бог ни е приготвил!

Като чул думите им, Галаад ги попитал кои са те и защо му казват, че дълго са го очаквали; попитал също така госпожицата дали ще слезе от коня.

— Да, сеньор — отвърнала тя. — Остави тук своя кон, както и аз ще оставя моя.

Галаад тутакси скочил на земята, след което се заел да снесе седлото и юздата на своя кон, както и тези от коня на госпожицата. Щом свършил тази работа, той се прекръстил, помолил се Господ да е с него и се качил на кораба, последван от нея. Двамата рицари отредили на новодошлите радушен прием и ги посрещнали с възможно най-голяма радост. Още със стъпването им на борда корабът започнал да пори вълните с голяма бързина, защото вятърът силно издувал платната му. За кратко време изминали такова голямо разстояние, че вече не виждали земя нито в близост, нито в далечината. Скоро започнало да се съмва, а с настъпването на деня тримата рицари се разпознали и заридали от радост, че отново са заедно.

Боорт снел своя шлем, Галаад — своя, както и меча си, ала не пожелал да се освободи от ризницата. Впечатлен от великолепието на платнохода, той попитал приятелите си знаят ли откъде идва този тъй прекрасен и отвън, и отвътре кораб. Боорт отвърнал, че няма представа. Що се отнася до Персевал, той разказал каквото знаел, и му

обяснил какво му се било случило на скалата и как мъжът, изглеждащ досущ като свещеник, го бил поканил да се качи на този кораб.

— Освен това той ми каза, че няма да мине много време, и ти също ще дойдеш при мен. В същото време не отрони и думичка за тази дама.

— Бога ми — рекъл Галаад, — ако не ме бе довела тя, аз никога сам по своя воля нямаше да се озова тук. Затова би могло да се каже, че далеч повече благодарение на нея, отколкото на мен, съм ви намерил отново, защото никога преди не бях минавал по този път. Що се отнася до вас, приятели мои, досега не съм си и помислял, че ще ви намеря на едно толкова необикновено място като това.

При тези думи всички дружно се разсмяли. После всеки разказал на останали през какви прекеждия е преминал, додето накрая Боорт не казал на Галаад:

— Сеньор, ако твоят баща монсеньор Ланселот беше тук, струва ми се, че нямаше да ти липсва нищо.

Галаад му отвърнал, че Ланселот няма как да бъде сред тях, понеже Господ Бог не желае това.

Така, в размяна на подобни думи времето неусетно напреднало до деветия час. Кралство Логрия ще да е било останало далеч назад, защото корабът плавал с опънати платна както през нощта, така и през целия ден. Но ето че намалил ход и преминал между две скали, за да се озове пред див остров, така добре скрит от останалия свят, че наподобявал истинско чудо: един наистина тайнствен залив наред морето.

Щом пристигнали там, те видели пред себе си друг кораб, ала той се намирал зад една скала и до него не можело да се достигне другояче освен пеша.

— Драги сеньори — рекла тогава госпожицата, — на онзи кораб там ви очаква прекеждият, заради което Господ Бог ви събра. Затова трябва да слезете от този и да се качите на другия.

Те отвърнали, че ще сторят това на драго сърце, скочили от кораба и помогнали на младата дама да слезе при тях. С пристигането си при другия кораб те го намерили далеч по-величествен от предишния. Ала били много изненадани от това, че не забелязали на

него никакво живо същество: нито мъж, нито жена. В желанието си да го разгледат по-добре, те се приближили още повече. Взирайки се в обшивката на кораба, съгледали надпис на арамейски, отправящ заплашително послание към всички, които биха искали да се качат на борда му. Ето какво гласял той:

О, ти! Човеко, който искаш да се качиш на Моя борд!
Който и да си, погрижи се да бъдеш преизпълнен с вяра, защото Аз не съм нищо друго освен вяра. Затова преди да влезеш, огледай се добре дали си свършено неопетнен, защото Аз не съм нищо друго освен вяра и упование. Изоставиш ли дори частица от своята вяра, Аз ще те напусна и ти не ще можеш повече да разчиташ нито на подкрепа, нито помощ от Мен. Ще те лиша от всичко, независимо къде бъдеш застигнат от безверие, независимо колко незначително ще е то!

След като разчели посланието, тримата спътници се спогледали, поразени. Тогава госпожицата попитала Персевал:

— Сеньор, знаеш ли коя съм аз?

— Изобщо не знам — отвърнал той. — Доколкото ми е известно, не съм те виждал никога през живота си.

— Знай тогава, че съм твоя сестра, дъщеря съм на крал Пелехен^[55]. И знаеш ли защо се разкривам пред теб? За да повярваш колкото може по-силно на това, което ще ти кажа. Най-напред те предупреждавам, понеже си човекът, когото обичам най-много на света: ако вярата ти в Иисус не е свършена, в никакъв случай не се качвай на този кораб. Бъди сигурен, че веднага ще загинеш, защото този кораб е нещо толкова свято, че никой човек, омърсен от каквото и да било порок, не може да се озове на него, без да се изложи на върховна опасност.

При тези думи Персевал се взрял продължително в лицето на госпожицата, додето не се уверил, че става дума наистина за сестра му. С преливащо от радост сърце той й казал:

— Мила сестро, ще се кача в него без никакво колебание. И знаеш ли защо? Ако вярата ми е несвършена, нека да загина като

безверник и безбожник. Ако пък съм преизпълнен с вяра, какъвто трябва да бъде всеки рицар, нека да бъде спасен.

— Качвай се тогава без страх — възкликнала тя, — и нека Господ Бог ти бъде застъпник и покровител!

Докато произнасяла тези думи, Галаад, който крачел малко по-напред от останалите, вдигнал ръка, прекръстил се и се качил на кораба, а щом се озовал вътре, започнал да се оглежда на всички страни. Подир него влязла госпожицата, ала и тя не пропуснала преди това да се прекръсти. Виждайки какво става, и останалите двама рицари не чакали повече, а сторили същото като тях. Дълго разглеждали четиримата вътрешността му, а сетне в един глас обявили, че несъмнено по всички земи и морета не би могъл да съществува друг толкова прекрасен и величествен кораб като този. След като огледали навсякъде, хвърлили поглед и в най-съкровена част на кораба и видели там пищно платно, застлано като покривка върху разкошно и внушително по размери ложе.

Галаад се приближил към него и го повдигнал, за да види под него най-красивото легло, което можело да съществува: и наистина леглото било огромно и пищно, върху възглавницата била поставена златна корона с много голяма стойност, а в долната част лежал прекрасен блестящ меч. Разположен направо на леглото, той бил изтеглен на около половин фут от ножницата.

Този меч бил с необикновена направа, защото топката, с която завършвала дръжката му, била изработена от камък, съдържащ в себе си всички цветове, които могат да се срещнат на земята. Камъкът имал и друга особеност, придаваща му още по-голяма стойност: всеки от цветовете се отличавал и със свой, несрещан другаде оттенък. Впрочем легендата разказва, че дръжката на меча била направена от костите на две различни животни.

Първото било вид змия, срещаща се в Каледония^[56] далеч повече, отколкото из други земи. Наричат тази змия „папалюст“, а силата, която притежава, е такава, че ако човек държи в ръката си едно от нейните ребра или кости, той няма защо да се страхува дори и от най-силната горещина.

Другото било риба, която не е много голяма и се намира само в река Ефрат — никъде другаде. Тази риба се нарича „ортенакс“. Нейните кости са такива, че ако човек хване в ръката си една от тях,

той тутакси престава да си спомня за всички радости и болки, които е изпитал в живота си, а е наясно единствено за причината, поради която се е докоснал до костта. Ала пусне ли я, начаса отново започва да мисли така, както е бил свикнал — като съвсем нормален човек.

Та такива били качествата на костите, от които била изработена дръжката на меча. Те били покрити с много скъпа яркочервена тъкан, върху която бил избродиран следният надпис:

Аз съм чудо и наглед, и на опознаване, защото никой никога не е успял да ме захване, независимо колко голяма е била ръката му, и никой никога няма да го стори с изключение на един-единствен човек. Той ще надмине с делата си и онези, които са били преди него, и онези, които ще дойдат след него.

Щом грамотните измежду четиримата разчели надписа, те се спогледали и рекли:

— Господи, тук наистина е пълно с чудеса!

— В името на Господ Бог — обадил се тогава Персевал, — ще се опитам да разбера дали мога да хвана в ръката си този меч.

Посегнал той към меча, ала не смогнал да хване дръжката му.

— Бога ми! — възкликнал той. — Сега вече съм убеден, че този надпис казва истината.

Боорт също протегнал ръка към оръжието, без да успее да направи нещо повече.

Тогава всички спътници се обърнали към Галаад:

— Сеньор, опитай да вземеш този меч, защото сме убедени, че след като ние се провалихме, ти ще успееш да доведеш до добър край това изпитание.

Ала Галаад възразил, че за нищо на света няма да направи подобен опит.

— Искам да ви кажа, че виждам неща, далеч по-необикновени от всичко, което съм виждал досега през живота си.

Сетне заразглеждал изваденото донякъде от ножницата острие, за което вече бе споменато. Върху него забелязал друг надпис, с кървавочервен цвят, който гласял:

Нека никога никой да не бъде дотам дързък, че да ме изтегли от ножницата, ако не му е дадено да действа по-добре и по-храбро от другите. Който въпреки това ме изтегли, да знае, че непременно ще бъде убит или тежко ранен. Това вече се е случвало неведнъж.

След като прочел надписа, Галаад рекъл:

— Бога ми, искаше ми се да изтегля този меч от ножницата. Ала щом забраната е толкова строга, няма да посегна към него.

Персевал и Боорт казали същото.

— Сеньори — взела думата тогава госпожицата, — знайте, че изваждането на този меч от ножницата е забранено на всички освен на един-единствен човек. Ще ви кажа какво се случи неотдавна във връзка с тази забрана.

Истина е, че преди известно време този кораб стигнал до кралство Логрия, където тогава се водела война на живот и смърт между крал Ламбар, бащата на оногова, когото наричат Ранения крал, и крал Варлан, който бил езичник през целия си живот, ала току-що се бил покръстил, поради което бил смятан за един от най-мъдрите хора на света. Един ден двамата крале събрали своите войски край брега, където корабът бил пристанал, и ги хвърлили в битка. В хода ѝ тези на крал Варлан били обърнати в бягство. Като видял своето поражение, той се уплашил, че може да бъде убит. Тогава се завтекъл към закотвения наблизо кораб и скочил в него.

Щом намерил този меч, той го извадил от ножницата, излязъл от кораба и нападнал с него крал Ламбар — човека с най-голямата вяра сред всички християни на своето време и с душа, в която Господ Бог заемал най-голямото място. Като видял Ламбар, крал Варлан вдигнал този меч и го стоварил върху шлема на своя противник с такава сила, че посякъл и него, и коня му на две чак до земята. Такъв бил първият удар на този меч и той бил нанесен в кралство Логрия.

Последвали обаче такава чума и такива опустошения и в двете кралства, че земята престанала да връща на земеделците плода на техните усилия: нито житото, нито другите растения не покълвали от почвата, дърветата не давали никакъв плод, из водите престанала да се въди риба. Ето защо земята на двете кралства била наречена

Опустошената земя^[57]: с този злощастен удар тя била напълно разорена и съсипана.

Като видял, че мечът е с такава поразяваща сила, крал Варлан решил да се върне на кораба, за да вземе ножницата, и с тази цел отново се качил в него. Върнал той меча в ножницата и щом сторил това, паднал мъртъв пред това ложе: така било доказано, че никой не може да вземе този меч, без да бъде убит или тежко ранен.

Тялото на краля останало да лежи пред това ложе, докато едно младо момиче не го извлякло оттук, тъй като нямало мъж, толкова решителен, че да се качи тук, и то все по една и съща причина: надписа върху външния борд на кораба.

— Бога ми — рекъл Галаад, — тук се е вихрило наистина невероятно преमेждие. Най-искрено вярвам, че точно така се е случило, защото не се съмнявам, че този меч е далеч по-чудодеен от всички останали.

След което пристъпил напред, за да го извлече от ножницата.

— Ах, Галааде! — възкликнала госпожицата. — Изчакай още съвсем малко, докато разгледаме всичките му необикновени подробности.

Галаад веднага оставил меча. Рицарите започнали да изучават ножницата, ала така и не успели да определят от какво била направена. Предположили, че може би е от змийска кожа. При все това тя била червена като розов цвят и върху нея бил инкрустиран надпис със златни и небесносини букви. Ала когато погледите им паднали върху портупея, изненадата им била още по-голяма, защото видели, че той изобщо не подхожда на едно толкова разкошно и мощно оръжие като това. И наистина той бил изработен от евтин и долнопробен материал, нещо като конопени кълчища, и изглеждал толкова нетраен, че едва ли бил в състояние да носи меча за повече от час, без да се скъса.

Що се отнася до надписа върху ножницата, той гласял следното:

Който ще ме притежава, трябва да бъде много по-смел и надежден от всеки друг, и да ме носи с подobaващ чистота, защото не бива да влизам на място, осквернено от нечистотии или грех: затова нека сложилият ме на такова място да знае, че ще бъде първият разкаял се за подобна

постъпка. Ала ако ме носи, запазвайки собствената си чистота, ще може да проникне навсякъде, без да се излага на опасност, защото тялото на оногова, на чийто хълбок ще вися, не ще може да бъде уязвено, докато бъде препасано с носещия ме портупей. Нека никой не прояви дързостта да изхвърли безпричинно този портупей, защото това не е позволено никому: нито на хората, живеещи сега, нито на онези, които ще живеят в бъдеще. Този портупей трябва да бъде свален само от ръка на жена, дъщеря на крал и кралица. А смяната ще стане ето как: тя ще сложи друг портупей, изработен от материя, която тя носи и която харесва най-много от всичко по себе си. Госпожицата освен това трябва през всички дни от живота си да е била девствена и в помислите, и в делата си. Ако стане така, че изгуби девствеността си, нека да бъде уверена, че ще бъде постигната от най-позорната смърт, която може да постигне една жена. Тази госпожица ще даде на меча неговото законно име, а и на мен — моето. Никога преди нея не ще има човек, който да знае истинските ни имена и да ни нарече с тях.

При прочитането на този надпис тримата приятели прихнали да се смеят и казали, че това са твърде странни за гледане и слушане неща.

— Сеньор — рекъл тогава Персевал, — обърни този меч и ще видиш какво има на обратната му страна.

Галаад тутакси го обърнал и всички видели, че той бил кървавочервен и носел следния надпис:

Който ме оцени най-високо, той ще има защо да ме порицае, ала само в миг на върховна нужда, каквато не може и да си представи. Който е заслужил да му бъде най-благодетелен, към него ще бъде най-вероломен. Това ще стане само веднъж, защото е неминуемо.

Това били думите, изписани на обратната страна. След прочитането им всички били още по-изплашени от преди.

— Кълна се в Господ Бог — рекъл Персевал на Галаад, — много исках да вземеш този меч и затова те насърчавах да го сториш. Ала след като надписът казва, че в миг на нужда няма да ти бъде от полза и че ще прояви вероломство, когато би трябвало да бъде отзивчив, не те съветвам да се докосваш до него. Той би могъл да ти навреди внезапно, а това ще ти донесе голямо нещастие.

Ала госпожицата казала на Персевал:

— Скъпи братко, тези две неща вече са се случили и сега аз ще ти кажа кога и на кого. Затова, стига да е достоен за този меч, никой не бива занапред да се бои от него.

И тъй, някога, повече от четиридесет години след Страстите Христови, по волята на Господ Бог станало така, че Насциен, шурейт на крал Мордрен, бил пренесен на един облак на повече от четиринадесет дни път от своята страна и оставен на остров, близък до страните от Изтока, наречен Въртеливия остров.

Щом пристигнал там, открил в подножието на една скала кораба, на който се намираме сега. Качил се той на него и намерил това ложе и този меч в същия вид, в който го виждате. Дълго го съзерцавал Насциен и нищо чудно, че бил обзет от неистово желание да се сдобие с него. При все това не му достигала смелост да го изтегли от ножницата. В такова раздвоение прекарал осем дни на кораба почти без да сложи троха хляб или капка вода в устата си.

На деветия ден мощен вятър подхванал кораба и го отнесъл от Въртеливия остров до някакъв остров на Изток, много далеч оттам. Със стъпването си на земята Насциен се озовал лице в лице с един великан — най-грамадния и най-страховития на света, — който закрещял, че Насциен е вече мъртвец. Като видял този демон да се носи насреща му, Насциен се уплашил не на шега, че ще умре. Огледал се около себе си, но не намерил нищо, с което можел да се защити.

Тогава изтичал при меча и гонен от големия си страх, го извадил от ножницата. Като го видял оголен, намерил острието му за най-красивото нещо на света, несравнимо с нищо друго. Сетне започнал да го размахва във въздуха. Ала още с първото движение мечът се строшил точно по средата. Тогава Насциен си казал, че си е позволил да възхвалява до небесата нещо, което би трябвало най-остро да

заклейми, и то с пълно право, защото го е предало в момент на върховна опасност.

Положил той парчетата от меча върху ложето, след което слязъл от кораба, влязъл в двубой с великана и съумял да го убие. Едва след това се върнал обратно. Когато вятърът задухал, платноходът се понесъл наслуки по морската шир, додето не срещнал друг кораб — този на крал Мордрен, който бил претърпял мощните нападения на Неприятеля човешки край скалите на Опасното пристанище.

Срещата предизвикала у двамата мъже необикновена радост, понеже изпитвали един към друг голяма обич. Заразпитвали се тогава как са и от какви премеждия са били сполетени, а по някое време Насциен рекъл:

„Сеньор, разказваш ми ти за приключенията на този или онзи, ала да ти кажа, откакто не сме се виждали с теб, на мен ми се случиха най-невероятните премеждия на света, каквито по моя преценка не са се случвали на човешко същество.“

След което му описал какви перипетии бил преживял с блестящия меч и как той се строшил в миг на най-голяма нужда от него — тъкмо когато се канел да прониже с него гиганта.

„Бога ми — рекъл Мордрен, — разказваш за неща, наистина невероятни! И какво стана с този меч.“

„Сеньор — отвърнал Насциен, — оставих го там, откъдето го бях взел. Ако искаш, ела да го видиш, защото той е тук, при мен.“

Тогава крал Мордрен се прехвърлил в кораба на Насциен и се приближил до ложето. Като видял парчетата на строшения меч, той му се възхитил, възкликвайки, че е по-красив от всичко, което бил виждал през живота си. Сетне добавил, че това счупване не се дължало на някакъв недостатък на самия меч или на направата му, а представлявало или знамение, или известие за извършен от Насциен грях.

Накрая взел двете му части и ги напаснал една към друга. И ето ти чудо: веднага щом били съединени, стоманените парчета се споили и както бил счупен, така сега бил възстановен. Виждайки какво е станало, Мордрен се засмял и рекъл:

„Бога ми, невъобразими са способностите на Иисус, щом споява и троши с немислима лекота каквото си пожелае.“

Сетне върнал меч в ножницата, положил го така, както го виждате сега, и тутакси двамата дочули глас, който им рекъл:

„Слезте от този кораб и се качете на другия, защото ако сте склонни да изпаднете в грях, или пък вече сте извършили такъв, присъствието ви на този кораб ще ви попречи да се измъкнете, без да се изложите на смъртна опасност.“

Двамата начаса се прехвърлили на другия кораб. В мига, в който Насциен преминавал от единия на другия, бил засегнат в рамото от толкова мощен удар с меч, че паднал възник, възкликвайки:

„Господи! Как жестоко съм ранен!“

В същия миг дочул глас, който му казал:

„Това ти е за прегрешението, което извърши, като извлече меч от ножницата, а не трябваше да го докосваш, защото не си достоен за това. Друг път гледай да не се възправяш срещу своя Създател!“

По този начин се сбъднало написаното, за което вече ви споменах и което гласеше:

Който ме оцени най-високо, той ще има защо да ме порицае в миг на върховна нужда.

Защото онзи, който оценил най-високо от всички на света този меч, бил Насциен, и именно това оръжие, както вече ви разказах, му изневерило в миг на върховна нужда.

— За бога — рекъл Галаад, — едното нещо ти много добре ни го обясни. Кажи ни сега как стоят нещата с другото.

— На драго сърце — отвърнала госпожицата. — Вярно е, че докато имал сили да язди, крал Парлан, когото наричат Ранения крал, допринесъл много за прославата на Светото християнство и зачитал бедния народ повече от когото и да било, пък и водел такъв праведен живот, че си нямал равен сред всички християни. Ала един ден, докато ловувал из своя гора, разпростираща се чак до морето, той се отдалечил от дружината ловци и рицари с ловните кучета и се изгубил,

оставайки единствено с един свой братовчед. Усетил, че е навлязъл дълбоко в гората, чиито пътеки не са му познати, той изпаднал в безизходица и тръгнал да броди из дебрите заедно със своя роднина, докато стигнал до морския бряг, лежащ срещу Ирландия.

С пристигането си двамата се изправили пред кораба, на който се намираме сега. Приближил се Парлан към него и съгледал надписа, който вече видяхте. Прочел го, ала не се изплашил, защото мислел, че не му е липсвала нито една от достойните за Иисус добродетели, които един рицар трябва да проявява на тази земя. Качил се обаче на кораба сам, защото спътникът му, също рицар, не проявил достатъчно дързост, за да го последва.

Още щом съзрял меча, той го извлякъл от ножницата точно толкова, колкото можете да го видите, защото преди това открита част от острието нямало. И щял да го извади целия, без да му мигне окото, ала в същия миг блеснало острието на копие, което го пронизало и в двете бедра, и то с такава сила, че го оставило тежко ранен, както всички могат да се убедят. Оттогава, та до ден-днешен, той така и не успял да излекува тази своя рана, а и няма да го стори, докато не отидеш при него.

Ето как заради прекомерната дързост, която проявил, този мъж бил тежко ранен. Не забравяй, че той е твой дядо. Именно заради това негово наказание са и думите от надписа, че мечът ще бъде вероломен към него, въпреки че би трябвало да бъде благодетелен, защото той бил най-прославеният рицар и човекът с най-големите добродетели на своето време.

— За Бога, госпожице — възкликнали рицарите, — ти ни разкри твърде много неща и сега вече всички сме наясно, че не бива да се отказваме да вземем този меч само заради този надпис.

Сетне огледали ложето и видели, че е само от дърво, незастлано нито с меки постелки, нито с възглавнички. Отпред имало кръгла дървена летва, закрепена в средата на таблата и стърчаща право нагоре; също такава имало и на отсрещната табла, разделена от първата посредством дължината на ложето. Двете пръчки поддържали трета, изцяло изработена квадратна летва, закрепена с жлеbove в тях.

Пръчката върху предната табла била по-бяла от прясно навалял сняг, тази върху задната — яркочервена като прясно накарпала кръв, а летвата, съединяваща двете — зелена като изумруд. Добре е да се знае,

че те не били боядисани, а това били естествените им цветове, защото не били поставени там нито от смъртен мъж, нито от смъртна жена. И понеже мнозина биха възприели този разказ за измислица, ако не им бъде разяснено какви са основанията за възникването им, разказът ни се отклонява за малко от своя предмет и от естествения си ход, за да обясни особеностите на трите пръчки и трите им цвята.

[54] За роднинските връзки между Хектор и Галаад вж. бел. 32. ↑

[55] По-известен като Пелинор. ↑

[56] Каледония — старото име на Шотландия. ↑

[57] Вж. бел. 24. ↑

ДЪРВОТО НА ЖИВОТА

Ето с какво продължава сега легендата за Светия Граал. Когато грешницата Ева, която била и първата жена на света, се вслушала в съветите на Неприятеля човешки, сиреч на Дявола, от този миг насетне той започнал да мами човешкия род, за да го въвлече в гибелните си намерения. Дяволът много ловко подучил Ева да извърши смъртния грях на сладострастието, заради който самият той бил изхвърлен от Рая и запокитен далеч от великата слава на Небесата. Осъществил той коварния си замисъл, като ѝ вдъхнал копнежа да откъсне смъртния плод от дървото, а заедно с него — клонче от самото дърво, както често се случва част от клонката да остане в ръката на берача.

Веднага щом го донесла на своя съпруг Адам и го насърчила да го изяде, той откъснал плода от клончето, за което вече стана дума, и го изял за наша и негова мъка, за негова и наша пагуба. После предал клончето в ръката на жена си, която го взела, както понякога се случва човек да държи нещо в ръцете си, но да си мисли, че всъщност е с празни ръце.

Изяли те смъртния плод — който наистина трябва да се нарича „смъртен“, защото от него дошла смъртта за тях двамата, а впоследствие и за всички останали, — и ето че всички качества, които притежавали дотогава, изчезнали. Адам и Ева осъзнали, че са само същества от плът, голи и беззащитни, докато преди, макар и да притежавали тяло, били единствено същества духовни. При все това легендата не твърди, че са били изцяло духовни, защото нещо, изваяно от едно толкова долно вещество като калта, не може да притежава кой знае колко голяма чистота. Те по-скоро наподобявали духовни същества, доколкото били създадени със замисъла да живеят вечно, но при условие, че винаги ще се въздържат от греха.

Като се погледнали един друг, те видели, че са голи, разпознали срамните си членове и се изпълнили със съян. По този начин и усетили последствията от своята грешка. Тогава всеки покрил с длани двете най-грозни части от тялото си. Ева продължавала да държи в ръка

клончето, което ѝ било останало от плода и което тя все още не била пуснала.

Когато узнал, че са съгрешили, Онзи, Който прониква във всички мисли, дошъл при тях и най-напред повикал при Себе Си Адам. Справедливо било да смята за по-виновен него, а не жена му, защото тя била от по-слабо естество: нали била сътворена от неговото ребро. Затова и било редно тя да се подчинява на Адам, а не обратното. Ето защо Господ Бог призовал най-напред Адам. Ала когато изрекъл жестоките думи: „Ти ще ядеш своя хляб с пот на челото“, с тях той не оправдал жената и не ѝ спестил наказанието, а понеже била участничка в престъплението, се обърнал към нея и ѝ казал:

„Ти ще раждаш своето поколение в мъки и нерадост.“

Сетне прогонил и двамата от този Рай, който Светото Писание нарича Градина на насладите. Но дори като се озовали навън, Ева продължавала да държи в ръка клончето, без дори да усеща какво прави. Когато обаче го погледнала и си дала сметка, че е зелено и свежо, сякаш е току-що откъснато, тя разбрала, че не друго, а дървото, от което то било откъснато, било причината за застигналото я падение и онеправдаване. Тогава казала, че в памет на непомерната загуба, причинена ѝ от това дърво, тя ще запази клончето колкото се може по-дълго, за да ѝ напомня за сполетялото я нещастие всеки път, когато погледне към него.

Сетила се обаче, че няма нито сандъче, нито ковчеже, нито друг съд, в който да го съхранява, защото по онова време такива неща изобщо не съществували. Затова забучила клонката в почвата с надеждата, че така ще стои изправена и по този начин ще може да я вижда по-често. И по волята на Твореца, Комуто се подчинява всяко нещо, клонката се хванала, укоренила се и започнала да расте.

Тази клонка, която първата грешница донесла от Рая, е белязана с велика символика: фактът, че тя я държала в ръка, символизира голяма радост — все едно, че макар и все още целомъдрена, тя се обръщала към наследниците, които трябвало да дойдат след нея, с думи, които казвали:

„Не се бойте, че сме прогонени от нашето наследство, защото не сме го загубили навеки. Ето го знамението, че един ден ние отново ще

си го върнем.“

Ако пък има желаещи да попитат защо, след като мъжът е същество по-висше от жената, не той е отнесъл клонката извън Рая, а тя, на такива хора Библията отвърща, че не е следвало мъжът да отнесе клонката, а именно жената. Отнасянето ѝ от жената било свидетелство, че животът е бил погубен от жена и щял да бъде възвърнат благодарение на жена, сиреч, че изгубеното по онова време наследство щяло да бъде възстановено от Дева Мария.

Сега разказът се връща към клонката, която била забучена в земята, и казва, че тя започнала да расте и се развила толкова, че се превърнала в голямо дърво. Когато пораснало клонато и сенчесто, то цялото — и дънерът, и клоните, и листата му — било бяло като сняг. Това означавало, че девствеността е добродетел, благодарение на която тялото е опазено чисто, а душата — бяла. Това, че от горе до долу било бяло, означава, че жената, която го била посадила, все още била девствена. В мига, в който Адам и Ева били прогонени от Рая, те продължавали да бъдат чисти и девствени, и не познавали нито низостта, нито похотта.

Знайте, че девствеността и целомъдреността не са една и съща добродетел, а между тях има голяма разлика, защото целомъдреността не може да се сравнява с девствеността, и аз ще ви кажа защо. Девствеността е добродетел на всички мъже и жени, които в общуването си не са познали телесния допир. Ала целомъдреността е нещо по-свято, по-скъпоценно и по-стойностно. Всяко същество, което е изпитвало желание да извърши телесно съвкупление, независимо дали е било мъж, или жена, вече не е успявало да я съхрани.

Ева все още притежавала тази целомъдреност, когато била прогонена от Рая и лишена от големите наслади, намиращи се там. И в мига, в който посадила клонката, тя все още не я била изгубила. Ала впоследствие Бог заповядал на Адам да познае жена си, сиреч да я открие и да се съвкупни с нея, както това го изисква природата: мъжът трябва да легне със своята съпруга, а жената — със своя господар. Така Ева изгубила своята девственост и оттогава насетне и двамата познали телесното съвкупление.

Дълго време след като го били познали, настанал ден, в който, както сте чували, двамата седнали под това дърво, а Адам се загледал в Ева и захванал да се жалва от болката, която изпитвал, и от изгнанието си извън Рая, след което и двамата избухнали в горък плач от жалост един към друг. Ева казала, че няма нищо чудно, ако идвайки тук, са спохождани от спомена за прегрешението си, защото то се съдържа в дървото и никой, колкото и щастлив да е той, не може да приседне под неговата сянка, без да си отиде натъжен и унил, и то с право, защото това е Дървото на смъртта. Едва била произнесла тези думи, и се разнесъл глас, който им казал:

„Ха! Клетници нещастни! Защо разсъждавате така за смъртта и си я присъждате един другиму? Не съдете за нещата според собственото си отчаяние, а се утешавайте взаимно, защото има много повече живот, отколкото смърт.“

Ето какво рекъл гласът на двамата окаяници, а те изведнъж се почувствали напълно съживени и ободрени. От този миг насетне започнали да наричат растението Дървото на живота. И поради огромната радост, която изпитали под сянката му, се захванали да засаждат много други дървета, произлизащи все от него. Колчем отчупвали от короната му някоя клонка, тутакси я забучвали в земята, а тя от своя страна веднага се вкоренявала и започвала да расте, съхранявайки изцяло цвета на своя предтеча.

Дървото продължило да расте и да се разхубавява. Адам и Ева пък присядали под него с още по-голяма радост, отколкото преди. Ето че един ден — а истинската история казва, че това било петък — те отново седнали под него и след като прекарали немалко време там, дочули глас, който им наредил да се съвкупят плътски. Ала те били дотам преизпълнени със свян, че едва ли биха могли да понесат срама да се гледат един друг, вършейки една толкова долна работа, при това срамежливостта на мъжа не отстъпвала на тази на жената.

От друга страна, те не знаели как биха могли да подминат нареждането на Господ Бог, защото наказанието за неспазването на предходната Му заповед им дало твърде болезнен урок. Погледнали се един друг, крайно притеснени от ставащото. Тогава Господ Бог видял свенливостта им и се смилил над тях. Ала тъй като заповедите Му не

можели да бъдат нарушени, а волята Му била да създаде с помощта на тези две същества човешкия род, за да възстанови десетия легион от ангели, изхвърлен от Небесата заради непомерната си горделивост, Той им изпратил голямо облекчение от обзелия ги срам: пуснал между тях пелена от толкова плътна и тъмна мъгла, че двамата не можели повече да се виждат. В смайването си те се питали как тази мрачина е могла да падне така внезапно помежду им.

Сетне започнали да се викат по име и да се докосват, без да се виждат. И понеже всяко нещо трябва да се сбъдва според заповедите на Господ Бог, наложило се телата им да се слоят плътски, както Истинният Отец бил наредил и на двамата. След като си легнали заедно, те произвели ново поколение — нещо, което изчистило донякъде големия им грях. Защото Ева заченала от Адам Авел Справедливия, който станал първият служител на своя Създател, отдавайки му редовно и съвестно полагаемия десятък от цялата си стока.

Така един петък под Дървото на живота бил заченат Авел Справедливия и вие несъмнено сте чували за това. Сетне плътната мъгла се вдигнала и двамата вече можели да се виждат, както преди. Тогава разбрали, че Господ Бог им я е изпратил, за да прикрие срама им, и изпитали голяма радост от това. Ала тутакси възникнало друго, още по-голямо чудо: дървото, което дотогава било цялото бяло, изведнъж станало зелено като тревата на моравата, и всички фиданки, произхождащи от това дърво след съвкуплението между Адам и Ева, вече също били със зелени стволлове, кора и листа.

Така Дървото се променило и от бяло станало зелено. Ала онези, които произлезли от него, не изгубили първоначалния си цвят. Промяната засегнала единствено него: единствено то се обагрило в зелено и започнало да цъфти и дава плодове — нещо, което не правело никога дотогава. Това, че Дървото възприело зеления цвят и изоставило белия, означава, че девствеността е напуснала онази, която го била посадила. Зеленият цвят, цъфтежът и плодовете пък са знамение за това, че в утробата ѝ вече е имало семе и че това семе щяло да бъде вечнозелено в Господ Бог, сиреч изпълнено с добри помисли и любов към своя Създател. Цъфтежът сам по себе си означава, че създанието, заченато под Дървото, ще бъде целомъдрено и чисто тялом. Плодът — че то ще е ревностно и неуморимо в своите

действия и че ще бъде образец за вяра в Господ и за доброта във всички земни дела.

Дървото задълго останало зелено. Такива били и всички останали дървета, които то породило, като се започне от съвкуплението и се стигне до времето, когато Авел възмъжал. Той се показал толкова щедър към своя Създател и го възлюбил с такава любов, че Му отдавал дължимия десятък и първия приплод от цялата стока, която притежавал. Ала не така постъпвал брат му Каин. Точно обратното, той избирал най-калпавото и най-негодното от стоката си и го предлагал на своя Създател. Последицата от това била, че Господ Бог обсипвал със Своята благодат онзи, който Му давал отбран десятък. Когато Авел се качвал на хълма, където имал навика да изгаря своите жертвоприношения според наставленията, дадени му от Господ Бог, димът от тях се издигал право към небето. Този от жертвите на Каин обаче не следвал същия път, а се разстилял над полето и бил грозен, черен и зловонен — за разлика от дима на Авел, който бил бял и благоуханен.

Когато Каин видял, че брат му Авел има по-голям успех в жертвоприношенията и че Господ Бог приема по-благосклонно тези на брат му, а не неговите, той много се ядосал и затаил срещу него омраза, преминаваща всякакви граници. Започнал да се пита как да си отмъсти, додето не си казал, че ще го убие, защото не виждал друг начин да намери възмездие.

Каин дълго носил в сърцето си тази ненавист, ала не дал и най-малкия знак за нея на брат си, който изобщо не мислел за злото. Враждебността му си оставала добре скрита до деня, в който Авел пасял овцете си край Дървото, растящо доста далеч от бащината им къща. Денят бил горещ, а слънцето приличало толкова силно, че Авел трудно понасял жегата му. Затова приседнал под Дървото и постепенно задрямал. Брат му, който отдавна кроял своето предателство, го проследил и видял, че се е излегнал под сянката му. Приближил се тогава към него с мисълта да го убие внезапно, без той изобщо да го забележи, ала Авел дочул стъпките му и отворил очи. Като видял, че това е брат му, той се обърнал към него, изправил се и го поздравил, защото го обичал с цялото си сърце, след което му рекъл:

— Добре си дошъл, скъпи братко.

Той отвърнал на поздрава му и му казал да седне. Ала в същия миг му нанесъл удар право в гърдта с кривия нож, който държал в ръката си. Така Авел намерил смъртта си от ръката на своя вероломен брат Каин на същото място, където един петък, както гласи преданието, той бил заченат. Всъщност смъртта, постигнала Авел във време, когато на земята имало всичко на всичко трима мъже, е знамение за смъртта на Истинския Разпнат, защото Той се олицетворява от Авел, докато Каин е възплъщение на Юда, заради когото Иисус Христос намерил смъртта Си. Както Каин поздравил брат си Авел, така и Юда поздравил своя Господ, макар че вече бил намислил как да го прати на смърт.

Ето как двете кончини си съответстват една на друга, ако не по значимост, то по знаменателност, защото както Каин убил Авел един петък, по същия начин и Юда убил своя Създател отново един петък — не със собствените си ръце, ала със словото си. Наистина Каин по редица белези олицетворява Юда, защото Юда нямал никаква причина да намрази Иисус Христос. Поводът за ненавистта му бил съвсем неоправдан, непредизвикан от какво зло у Него, защото нямало как да намери у Него нищо друго освен добро. Той възникнал, защото е обичайно за лошите хора да изпитват гняв и завист спрямо добрите. И ако Юда, върховният предател и подлец, бе намерил у Иисус същото вероломство и предателство, каквито кипели у самия него, той едва ли щеше да Го е намразил, а — точно обратното — именно заради такива проявления щеше да Го е възлюбил, защото щеше да Го е видял такъв, какъвто усещал, че е самият той.

Господ Бог говори за предателството на Каин към брат си Авел в Псалмите чрез устата на цар Давид, който изрича нещо ужасно, без дори да знае защо изобщо го е изрекъл. Обръщайки се като че ли към Каин, Давид казва:

Ти мислеше и говореше зло срещу своя брат и срещу сина на собствената си майка кроеше предателства и клопки. Стори ти това, а Аз замълчах. Тогава ти си помисли, че Аз съм подобен на теб, защото не говоря за

тези неща. Но Аз не съм ти подобен и ще те изоблича и накажа жестоко за това.^[58]

Това наказание се осъществило преди още Давид да го е споменал. Именно тогава, след убийството на брат му, Господ Бог казал на Каин:

— Каине, къде е твоят брат?

А той, понеже се чувствал виновен в предателство и вече бил покрил с листа от Дървото тялото на Авел, за да не бъде намерен, Му отвърнал:

— Господи, не знам. Нима съм пазач на брат си?^[59]

— Какво си направил? — прозвучали отново думите на Господ Бог. — Гласът на братовата ти кръв вика към Мен от земята, върху която си я пролял. Понеже си извършил това престъпление, ще бъдеш прокълнат от земята и земята ще бъде прокълната във всички дела, които ще вършиш оттук насетне, защото е поела кръвта на твоя брат, пролята с предателство от теб върху нея.^[60]

Така Господ Бог прокълел земята, но не сторил същото спрямо Дървото, под което Авел бил убит, нито спрямо дърветата, произлезли дотогава или впоследствие по Негова воля на земята. Дървото било предмет на велико чудо. Защото веднага щом Авел намерил смъртта си под него, то изгубило своя зелен цвят и станало цялото кървавочервено, като възпоминание за пролятата под него кръв. От това Дърво не можело повече нищо да се роди: всички резници, вземани от него, умирали и не могли да се захванат. Самото дърво обаче продължило да расте и се развива по такъв чудодееен начин, че станало не само най-могъщото дърво, виждано някога на земята, но и наглед най-привлекателното.

Дълго време съхранявало то новия си цвят и несравнимата си красота, за която вече стана дума: не остарявало, не изсъхвало, не повяхвало, само дето от часа, в който кръвта на Авел била пролята под него, то престанало да дава и цвят, и плод. Дърветата обаче, които били произлезли от него преди това, се отрупвали с цвят и давали обилен плод според природата на всяко дърво. Това продължило дотогава,

докато човечеството се разраснало и замогнало. Всички потомци на Адам и Ева запазили спомена на Дървото, почитали го и си разказвали едни на други, поколение след поколение, преданието как тяхната прамайка го била посадила. Стари и млади намирали при него умиротворение и когато били налегнати от мъка, идвали тук да потърсят утеха, защото било наречено Дърво на живота и възвръщало на всички спомена за предишната радост. И както самото то растяло и се разхубавявало, така и всички произлезли от него преди убийството на Авел растения — и белите, и зелените — също процъфтявали. И нямало на грешната земя същество, притежаващо такава дързост, че да откъсне било клонка, било листо от него.

След време с Дървото се случило и друго чудо. Когато Господ Бог изпратил на земята потопа, предизвикал разрушението на света, защото бил станал много лош, плодовете на дърветата, горите и обработваемите земи изкупили тази лошотия, понасяйки толкова тежко наказание, че оттогава насетне не могли да възвърнат предишната си сладост, а всичко, което раждали, се превърнало в горчилка. Ала сред дърветата, произлезли от Дървото на живота, не се наблюдавал никакъв признак на горчивина или блудкавост в плодовете, нито промяна в предишния цвят.

Тези дървета просъществували чак до времето, когато Соломон, синът на цар Давид, се възцарил и наследил земята от своя баща. Соломон бил толкова учен и мъдър, че успял да усвои всички познания, достъпни за смъртен човек. Той разучил отлично силата на скъпоценните камъни и свойствата на билките, а хода на звездите познавал по-добре от всеки други освен, разбира се, Господ Бог. При все това дори несравнимият му ум не можел да направи нищо срещу великата хитрост на неговата жена, която го мамела, колчем ѝ се приисквало или си давала труд за това. Ала едва ли трябва да се учудваме от такива неща, защото няма съмнение, че ако една жена пожелае да вложи волята и сърцето си в някакво лукавство, никакъв мъжки разум и знания не могат да избегнат нейните клопки. И това не е започнало в наши дни, а още във времената на нашата прамайка.

Като видял, че не ще съумее да се пребори с хитростта на жена си, Соломон се запитал откъде произлиза всичко това, и бил много

раздразнен, ала не посмял да направи нищо повече. За това той говори в своята книга, наречена „Притчи“:

Обиколих света, пребродих го така, както смъртният ум би могъл да го изследва, и в цялото това странстване така и не успях да намеря поне една добра жена.

Соломон произнесъл тези думи заради гнева, предизвикан от жена му, с която той бил безсилен да се справи. Опитал се по много начини да разбере дали може да я накара да изостави тази своя склонност, ала се оказало, че това е невъзможно. Щом го установил, започнал да се пита защо жената с такова удоволствие се впуска да дразни мъжа си. Докато разсъждавал, един глас отговорил на въпроса му така:

„Соломоне, ако жена е причинила и все още причинява тъгата на мъжа, недей да си слагаш това на сърцето. Защото ще дойде друга жена, която ще достави на мъжа радост, сто пъти по-голяма от настоящата му тъга. И тази жена ще се роди от твоето потомство.“

Като чул тези думи, Соломон решил, че не е бил прав да кори жена си. Вместо това започнал да разсъждава за неща, които му се били явили както насън, така и наяве, за да разбере дали ще успее да познае истината за своето потомство и неговата стойност. И толкова се задълбочил в тези мисли, че в края на краищата Светият Дух му показал идването на славната Дева, а един глас му разкрил част от онова, което трябвало да се случи. Тогава той поискал да узнае дали с това ще се сложи край на потомството му.

„Не — отвърнал гласът. — Един целомъдрен мъж ще отбележи неговия край. Той ще бъде толкова по-добър рицар от твоя шурей Исус Навин, колкото тази Дева ще бъде по-добра от жена ти. Ето че ти дадох увереност за онова, в което ти изпитваше толкова големи съмнения.“

При тези думи Соломон си рекъл, че е много щастлив, понеже съществуването на неговия род ще приключи с мъж, забележителен със своята добрина и рицарските си достойнства. После се замислил как би могъл да даде знак на този последен свой потомък, че той,

Соломон, живял толкова векове преди него, е знаел за неговото появяване. Потънал той в дълбок размисъл, защото не можел да си представи как би могъл да извести на този мъж далеч в бъдещето, че е бил наясно с отредената му участ.

Съпругата му разбрала, че Соломон трескаво мисли над някакъв въпрос, който не може да реши. Тя много го обичала, въпреки че могат да се посочат немалко други жени, които обичат мъжете си дори повече от нея. Ала с вродената си съобразителност не се втурнала да го разпитва веднага, а изчакала да настъпи подходящият за това час. Една вечер, когато видяла, че е радостен и щастлив, а също и че е добронамерен към нея, тя го помолила да отговори на въпросите, които ще му зададе. Той отвърнал, че ще го направи, без да си дава сметка какви мисли се въртят в главата ѝ. Тя тутакси го попитала:

— Сеньор, тази седмица, пък и предишната, ти беше много замислен, докато преди това не изглеждаше да си чак толкова угрижен. Това ме кара да мисля, че си разсъждавал за нещо, което така и не можеш да разрешиш. Ето защо бих искала да знам какво е то, защото няма на света нещо, което да не може да бъде изведено до добър край, стига да впрегнем за целта великата мъдрост, насъбрана у теб, и голямото хитроумие, натрупало се у мен.

Като чул тези думи, Соломон си помислил, че наистина, ако има на света смъртна душа, способна да намери решение на измъчващия го въпрос, то това била тя. Убеден бил в несравнимата ѝ изобретателност и в това, че едва ли има на света ум, годен да разсъждава по-изкусно по тези въпроси. Ето защо бил обзет от желание да сподели мислите, които не му давали покой, и изложил пред нея цялата истина. Изслушала го тя внимателно, помислила малко и тутакси рекла:

— Какво? Нима се затрудняваш да дадеш някак си знак на този рицар, че си бил предизвестен за неговата съдба?

— Да, така е. Не се досещам как това би могло да стане, защото времето от днес до неговия живот е толкова дълго, че аз направо се чувствам зашеметен.

— За Бога — рекла тя, — щом ти не се сецаш, аз ще ти го подсказва. Ала кажи ми преди това колко време според теб трябва да изтече, докато той се появи на бял свят.

Соломон отвърнал, че със сигурност трябва да изминат повече от две хиляди години.

— Ето какво трябва да направиш в такъв случай. Заповядай да построят кораб от най-доброто и устойчиво дърво, което може да се намери. Дърво, което не може да бъде разядено нито от вода, нито от нещо друго.

Соломон й казал, че така и ще стори. На другия ден свикал всички дърводелци от своето царство и им наредил да построят от негниещо дърво най-необикновения кораб, виждан някога от човешко око. Те му отговорили, че ще сторят, както им бил заповядал. А когато намерили подходящото дърво и започнали работа, съпругата на Соломон му казала:

— Сеньор, понеже рицарят, за когото ми разказа, трябва да превъзхожда всички членове на рицарството, подвизавали се преди, и които ще се подвизават след него, ти ще си му отдал голяма чест, ако наредиш да му изковат въоръжение, надминаващо по направата си всички въоръжения, както самият той ще надмине с достойнствата си останалите рицари.

Соломон отвърнал, че не знае откъде би могъл да намери подобно нещо.

— Бъди спокоен, аз ще ти кажа. В построения от теб Храм и точно в кулата на Господ Бог се намира мечът на цар Давид, твоя баща: той е най-поразяващото и удивително оръжие, което ръка на рицар е носила. Вземи го, снеми му дръжката с топката в края, така че да ти остане само голото острие. Сетне, понеже познаваш силата на скъпоценните камъни, свойствата на билките и естеството на всички неща на земята, нареди да изработят топка за дръжката от скъпоценни камъни, така плътно напаснати, че никое човешко око да не може да ги различи едни от други. Напротив, който я види, да мисли, че е изработена от един-единствен камък. След това поръчай да направят дръжка, тъй необикновена и превъзходна, че да няма на света по-смайваща от нея. Накрая нека да изработят ножница, неотстъпваща по блясък и красота на меча. Щом се справиш с всичко това, аз ще й сложа портупей, какъвто реша.

Соломон направил всичко, каквото тя му заръчала, само дето използвал един-единствен камък за топка на дръжката, който обаче преливал от всички възможни цветове. Била изработена и неповторима дръжка, каквато бе описана по-горе.

Щом корабът бил построен и пуснат на вода, жена му наредила в него да поставят огромно пищно ложе, което застлала с множество покривки, така че то станало красиво и меко. Върху възглавницата царят положил своята корона, като я покрил с платно от бяла коприна. Меча пък бил поверил на съпругата си, за да му прикачи портупей. Тогава той ѝ казал:

— Донеси меча, за да го поставя в долната част на ложето.

Тя му го донесла. Погледнал той оръжието и видял, че портупейт е от кълчища. Тъкмо да се разгневи, тя му рекла:

— Сеньор, не намерих материал, достатъчно изтънчен, за да носи един толкова благороден меч като този.

— Какво да правим в такъв случай?

— Остави го така, защото очевидно не ни е дадено да прикачим портупей на този меч. С него ще се заеме едно младо момиче, но не знам кога.

При тези думи царят оставил меча във вида, в който си бил. После наредил да покрият кораба с копринено платно, което не подлежало на гниене нито под въздействието на водата, нито на нещо друго. Щом това било сторено, царицата огледала ложето и казала, че все още като че ли му липсва нещо. Тогава слязла от кораба, съпроводена от двама дърводелци, и се запътила към Дървото, под което бил убит Авел. С пристигането си наредила на дърводелците:

— Отрежете ми от това дърво парче колкото за едно вретено.

— Ха! Господарке, не можем да се решим на такова нещо! — възкликнали те. — Не знаеш ли, че това е Дървото, посадено от нашата обща прамайка?

— Правете каквото ви казвам, защото инак ще се разделите с живота си.

Двамата казали, че при такава принуда ще изпълнят нареждането ѝ, понеже предпочитат да извършат злодеяние, отколкото да бъдат убити, след което се заели да секат Дървото с брадвите си. Ала не били необходими кой знае колко удари, за да изпаднат в неописуем ужас, защото със собствените си очи видели как от Дървото закапали капки кръв, червени като розов цвят. Отново настояли да спрат сечта, ала царицата, без да се съобразява с искането им, заповядала да продължат, додето не отсекли достатъчно голямо парче, от което можело да се

изработи вретено. Сетне им наредила да отрежат подобен къс от зелените дървета, последван от трети, издялкан от белите.

С тези три разноцветни парчета дърво в ръце те се завърнали на кораба. Царицата се качила на него, дала знак дърводелците да я последват, и им казала:

— Искам да изработите от тези парчета три летви с формата на вретено, едно от които да бъде от едната страна на ложето, второто — от другата му страна, а третото — да бъде здраво закрепено върху тях.

Майсторите се заели с работата, както им било заръчано, и сглобили летвите. Оттогава през цялото съществуване на кораба нито една от тях не променила дори малко своя цвят. Щом всичко било готово, Соломон разгледал кораба и рекъл на жена си:

— Ти стори истинско чудо! Дори да се съберат тук всички хора на света, те пак не ще съумеят да обяснят символиката на този кораб, освен — разбира се — ако Господ Бог не ги осени със знание. А и самата ти, която извърши всичко това, също не знаеш какво е скритото в него знамение. Нещо повече, стореното от теб едва ли ще вдъхнови рицаря да се досети, че съм знаел за неговото съществуване — това ще стане само ако Господ Бог го просветли за това.

— Остави тогава нещата такива, каквито са — отвърнала му тя, — защото ще дойде време, когато ще получиш известия, за които не си и сънувал.

През тази нощ Соломон си легнал в разпънатата пред кораба шатра заедно с неголяма свита. Щом заспал, му се присънило, че от небето се спуска мъж, заобиколен от голям сонм ангели. Още със стъпването си върху кораба той се заел да го пръска с водата, която един от ангелите Му поднасял в сребърно ведро. Сетне се приближил към меча и гравирал върху дръжката и топката в нейния край някакъв надпис. Същото сторил и върху борда на кораба. Накрая легнал върху ложето. От този миг насетне Соломон вече не можел да разбере какво се случва, защото изчезнал заедно със съпровождащите го ангели.

Призори на другия ден още със събуждането си Соломон побързал да отиде при кораба, върху чийто борд открил надпис, гласящ:

О, ти! Човеко, който искаш да се качиш на Моя борд!
Избягвай да стъпваш на него, ако не си преизпълнен с вяра,
защото Аз не съм нищо друго освен вяра и упование.
Изоставиш ли дори частица от нея, Аз ще се отвърна от теб
и ти не ще можеш да разчиташ нито на Моята подкрепа,
нито на помощ от Мен. Ще те изоставя в същия миг, в
който бъдеш застигнат от безверие!

Като видял този надпис, Соломон изпаднал в такъв потрес, че не посмял да се качи на палубата, а отстъпил назад. В същия миг корабът отплавал в морето и се понесъл с такава шеметна бързина, че съвсем скоро се изгубил от погледа му. Царят седнал на брега и потънал в дълбок размисъл за случилото се. По някое време от Небето се разнесъл глас, който му казал:

„Соломоне, последният рицар от твоето потомство ще си почива на ложето, сътворено от теб, и тогава той ще узнае за теб и твоя живот.“

Соломон се почувствал много щастлив от това известие. Събудил той царицата и цялата ѝ свита, за да им разкаже какво му се е случило, след което разгласил пред всички — и близки, и непознати — как съпругата му била довела до успешен край онова, на което той не намирал решение.

И тъй, с гореизброените обяснения преданието ви разказа за причината, поради която корабът бил построен, а също защо и как станало така, че летвите били в естествения си цвят бяла, зелена и червена, без върху тях да е нанесена никаква боя.

Сега обаче разказът замлъква по този въпрос и заговорва за други неща.

[58] Вж. Псалми, 50:20-21. ↑

[59] Вж. Битие, 4:9. ↑

[60] Вж. Битие, 4:10-12. ↑

ТРИМАТА СЪРАТНИЦИ

И тъй, преданието разказва, че тримата съратници дълго разглеждали ложето и летвите с формата на вретено, докато забелязали, че те са в естествения си цвят, а не покрити с боя. Всички останали изумени, защото не разбирали как е могло да възникне подобно нещо. След продължително виждане те повдигнали покривалото и открили под него златната корона, а под нея — ковчеже с много богата украса.

Персевал го взел, отворил го и намерил в него писмо. Като го видели, другите двама рицари казали, че ако е угодно на Бог, това писмо ще им даде нужните обяснения относно кораба, на който се намирали: откъде идва и кой го е построил. Персевал започнал да чете на глас съдържанието му, което обяснявало произхода на кораба и на летвите в него по същия начин, както малко по-горе това бе сторено в нашия разказ. Нямамо сред присъстващите нито един човек, който при слушането му да не се облее в сълзи, защото то събуждало спомена за велики събития и велик владетелски род. Щом Персевал свършил да чете частта за кораба и летвите, Галаад рекъл:

— Скъпи сеньор, сега трябва да потърсим госпожицата, която ще смени този портупей и ще сложи друг, защото без това да бъде направено, никой не бива да взема меча оттук.

Те обаче казали, че не знаят къде да я намерят.

— Така или иначе, ще трябва да тръгнем да я търсим, защото сме длъжни да действаме именно по този начин.

Когато обаче сестрата на Персевал чула тези им думи и усетила потиснатото им настроение, тя пристъпила към тях и им казала:

— Сеньори, не се обезсърчавайте. Защото, ако е рекъл Господ, преди още да сме слезли от кораба, портупеят ще бъде на своето място — така красив и скъпоценен, както подобава на този меч.

Сетне отворила кутията за бижута, която носела, и извадила от нея разкошен портупей, изработен от злато, копринени нишки и коси. Косите били толкова красиви и блестящи, че било трудно да се отличи

кое е косъм, и кое — златна нишка. Освен това в него били вплетени скъпоценни камъни, както и две великолепно златни обеци, подобни на които едва ли би могло да се намерят.

— Драги сеньори, ето го портупейт, достоен да държи този меч. Знайте, че съм го изработила с нещо, което произхожда от мен и което ми е най-свидно: с моите коси. А в това, че са ми толкова мили, няма нищо за чудене, защото в деня на Петдесетница, в който ти, сеньор — и тя се обърнала към Галаад, — бе произведен в рицарски сан, аз имах най-красивата прическа от всички жени по света. Ала щом узнах, че моето предопределение е да бъда част от това изпитание, аз тутакси отрязах косите си и с тях изплетох въженцата, които виждате пред себе си.

— За Бога, госпожице — възкликнал Боорт, — това те прави още по-скъпа на нашите сърца, защото по този начин ни спестяваш големи мъки, които неминуемо щяхме да претърпим, ако не ни беше известила тази чудесна новина.

Тя тутакси се приближила до меча, махнала портупея от кълчища и го заменила с онзи, който била изработила толкова съвършено, сякаш през целия си живот не била правила нищо друго. Сетне се обърнала към тримата рицари и им казала:

— А знаете ли как се нарича този меч?

— Не, госпожице — бил отговорът. — Ти си тази, която трябва да му даде име — нали така е записано в надписа.

— Знайте тогава, че занапред това оръжие ще се нарича „Меча с удивителния портупей“, а ножницата му — „Спомен за кръвта“. Оттук насетне няма да има мъдър човек, който да види частта от ножницата, изработена от Дървото на живота, и да не си спомни за пролятата кръв на Авел.

Като чули това, двамата рицари казали на Галаад:

— Сеньор, молим те в името на нашия Господ Иисус Христос и за велика прослава на целокупното рицарство: препаша „Меча с удивителния портупей“, за който рицарите в кралство Логрия копнеят едва ли не с по-голяма страст, отколкото апостолите — за среща с Господ Бог. Всички са убедени, че с помощта на този меч чудесата на Светия Граал ще бъдат прекратени, а с тях ще престанат и опасните премеждия, които всекидневно ги връхлитат.

— Позволете ми в такъв случай най-напред да премина през изпитанието, защото никой не бива да притежава меч, ако не може да обхване ръкохватката му. Ако не успея, за всички ще е ясно, че той не е предопределен за мен.

Всички се съгласили, че така е и редно да стане. Тогава Галаад обхванал с длан дръжката с топката в края ѝ и се оказало, че пръстите на ръката му не само достигали до палеца, но и го покривали. Като видели това, съратниците рекли на Галаад:

— Сеньор, сега сме убедени, че този меч е твой и нищо не може да те възпре да не го препашеш.

Галаад го изтеглил от ножницата и видял, че е толкова красив и гладък, че човек можел да се огледа в повърхността му, и му се възхитил, както не можел да се възхити на нищо друго по света. Сетне го върнал в ножницата, а госпожицата снела досегашното оръжие и препасала на кръста му този несравним меч с удивителния му портупей. Щом сторила това, тя му рекла:

— Сеньор, оттук насетне не ме е грижа кога ще умра. Чувствам се най-щастливата девойка на света, защото произведох в рицарски сан най-добродетелния мъж на земята. Редно е да знаеш, че досега ти не беше истински пълноправен рицар, понеже не бе препасал меч, донесен в тази страна единствено заради теб.

— Госпожице — отвърнал ѝ Галаад, — ти направи толкова за мен, че до края на живота си ще бъда твой рицар. Безкрайна е благодарността ми за всичко, което ми каза досега.

— Сега можем да заминем оттук — рекла тя — и да се упътим към продължението на нашата мисия.

Всички начаса слезли от кораба и се качили на скалата. Персевал рекъл на Галаад:

— Да си призная, сеньор, от днес нататък не ще мине и ден, без да отправя благодарности към Господ Бог, задето ми позволи да участвам в едно толкова благородно изпитание като това: то е най-възнуващото от всичко, което съм преживял.

Сетне четиримата се върнали на своя кораб и вятърът, който опънал платната, бързо ги отдалечил от скалите. С падането на нощта пътниците започнали да се питат дали са близо до някаква суша.

Никой обаче нямал и най-малката представа за това. Прекарали нощта в открито море, без да ядат и пият, защото на борда нямало никакви припаси.

На другия ден пристигнали до една крепост, която се наричала Карселоа^[61] и се намирала в една от пограничните области на Шотландия. След като отпразнували своите благодарности към Господ Бог, задето ги бил отвел до изпитанието с меч и ги върнал от него здрави и читави, те влезли в крепостта. Едва пристъпили прага на портите, и госпожицата казала на тримата рицари:

— Сеньори, попаднали сме на твърде зловещо пристанище. Ако разберат, че сме от двора на крал Артур, нападението от тяхна страна няма да ни се размине, защото тук мразят крал Артур повече от когото и да било.

— Не се плашете, госпожице — рекъл Боорт, — защото Онзи, Който ни водеше, когато напуснахме скалата, ще ни отърве и от настоящото място, когато това Му бъде угодно.

Докато разменяли тези думи, един от местната прислуга излязъл да ги посрещне и ги попитал:

— Сеньори рицари, кои сте вие?

— От двора на крал Артур сме — отвърнали му те.

— Кълна се в главата си, рицари, вие не сте добре дошли тук.

След което се обърнал и влязъл в главното укрепление. Не се изминало много време, и отвътре се разнесъл звук на рог, който навярно можел да бъде чул в пределите на целия замък. После към тях се приближила една госпожица, попитала ги откъде идват, и те й казали.

— Ах, за Бога! — възкликнала тя. — Сеньори, ако можете, тръгвайте си веднага оттук! Защото — Господ ми е свидетел — сте дошли тук за ваша погибел. Затова искрено ви съветвам да се оттеглите, преди тукашните хора да са ви изненадали в собствената си крепост.

Те обаче й отвърнали, че няма да я послушат.

— Нима искате да умрете? — извикала тя.

— Не се бой, госпожице — отново се опитали да я успокоят те. — Онзи, Който ни е приел да Му бъдем служители, ще ни покаже пътя.

В същия миг обаче видели, че по улицата срещу тях се насочват десетина рицари в пълно бойно въоръжение, които ги призовали да се предадат, защото в противен случай ще ги убият. Те им отвърнали, че е изключено да го сторят.

— Тогава сте загубени! — изкрещели нападателите и пришпорили конете си.

Ала тримата съратници, които не изпитвали никакъв страх, въпреки че противниците им били по-многобройни и на коне, а те вървели пеша, веднага оголили мечовете си. Персевал ударил толкова силно един от тях, че го свалил от седлото и го проснал на земята, а след това хванал коня му за юздата и скочил на седлото. Същото сторил и Галаад. Щом се видели на коне, двамата започнали да повалят и убиват останалите рицари, с което освободили кон и за Боорт. Противниците им, виждайки се заплашени, го ударили на бягство. Тримата рицари се впуснали да ги преследват и по петите им проникнали в главната сграда.

Достигнали веднъж до голямата зала, те заварили в нея рицари и въоръжаващи се мъже, защото новината за пришествието им се била разпространила из целия замък. Виждайки, че всички вътре гледат да грабнат оръжие, за да се бият, тримата съратници, които успели да влязат на коне, се нахвърлили върху тях с голи мечове. Започнали да ги повалят и убиват като животни. Последните с всички сили бранели живота си, ала не издържали и потърсили избавление в бягството. След като пред очите им Галаад извършил невероятни подвизи и отнел живота на мнозина от тях, те вече били готови да повярват, че имат насреща си не смъртен човек, а същински дявол, нахлул в собствената им крепост, за да ги избие. Затова, виждайки, че няма да намерят спасение, всички хукнали да бягат — едни през вратите, а други през прозорците, поради което мнозина си изпочупили било врат, било крака, било ръце.

Озовали се сами в голямата зала, тримата съратници разгледали труповете на мъртвите си противници и се почувствали големи грешници заради стореното току-що, казвайки си, че са постъпили неправилно, като са избили толкова много хора.

— Не ми се вярва Господ Бог да е обичал особено тези люде — промълвил тогава Боорт, — след като допусна да бъдат избити като животни по този начин. Несъмнено трябва да са били безбожници и

нечестивци, извършили толкова много прегрешения към Него, че Той не е пожелал животът им да продължи, а ни е изпратил тук за тяхна гибел.

— Думите ти не казват всичко — отвърнал му Галаад. — Ако са извършили тежки прегрешения спрямо Господ Бог, грижата за отмъщението нямаше да бъде наша, а на Оногова, Който очаква виновниците да признаят своите грехопадения. Затова ти казвам, че в душата ми няма да има мир, докато не позная истинския смисъл на току-що извършеното от нас, стига, разбира се, това да е угодно Богу.

Докато разговаряли по този начин, от една стая излязъл мъж, който изглеждал да е свещеник. Облечен бил в бяло расо и носел Тялото Господне в един потир. Като видял множеството мъртъвци в залата, той много се изненадал. Отстъпил крачка назад, не знаейки що да стори пред грозната гледка на множеството мъртъвци по пода. Галаад, който добре видял какво носи мъжът, снел шлема си при неговото влизане. Тъй като си дал сметка, че свещеникът е много уплашен, дал знак на съратниците си да останат там, където били, а самият той се приближил до божия човек и му рекъл:

— Сеньор, защо се спря така внезапно? Няма защо да се страхуваш от нас.

— Кои сте вие? — попитал свещеникът.

Галаад му отвърнал, че са от двора на крал Артур. Като чул това, свещенослужителят се успокоил, седнал и помолил Галаад да му разкаже по какъв начин всички тези рицари са били избити. Галаад му разказал как той и двамата му спътници от Търсенето се озовали на това място, как били нападнати и как сражението се превърнало в тежко поражение на нападателите, което той може и сам да види. Божият човек го изслушал и рекъл:

— Сеньор, редно е да знаете, че сте извършили най-благородното дело, на което някога рицар е бил способен. Дори и да живеете, докато свят светува, не мисля, че ще бъде по силите ви да повторите този свой подвиг. За мен няма никакво съмнение, че Господ Бог ви е изпратил тук, за да свършите тази работа, защото никой на света не е мразил така Господ Бог, както тримата братя, под чиято власт бе този замък. Поради тази своя нечестивост те бяха подложили хората в замъка на

унижения, надминаващи дори тези на сарацините, и нямаше в думите и постъпките им нещо, което да не е насочено срещу Бог и Светата Църква.

— Сеньор — рекъл Галаад, — аз се разкайвах много, задето съм се увлякъл дотам, че да избия мнозина от тях, защото ги смятах за християни.

— Не бива да се разкайваш ни най-малко — казал свещеникът. — По-скоро трябва да бъдеш щастлив, защото ти казвам, че всъщност Господ Бог ти е много признателен, задето си ги избил. Те не бяха християни, а най-вероломните хора, които някога съм виждал. И ще ти кажа откъде знам за това.

Замъкът, в който се намираме, допреди една година принадлежеше на граф Ерну. Той имаше трима сина, добри рицари и изкусни воители, и една дъщеря — най-красивата млада дама в цялата страна. Тримата братя възлюбиха сестра си с безумна любов и с такава изгаряща страст, че я насилиха и отнеха девствеността ѝ. Сетне, понеже тя имаше дързостта да се оплаче на баща си, я убиха. Пред лицето на това престъпление той реши да ги прогони далеч от себе си, но те не му се оставиха, а точно обратното — хванаха го и след като го раниха жестоко, го хвърлиха в тъмницата. Щяха дори да го убият, ако не бе един от братята му, който успя да му се притече на помощ.

Станали веднъж участници в това престъпление, те се отдадоха на всички възможни низости на света: избиваха духовници и свещеници, монаси и абати. Стигнаха дотам, че събориха двата параклиса в замъка. Оттогава до днес извършиха толкова много злодеяния, че човек може само да се чуди защо не бяха погубени далеч по-отдавна.

Ала тази сутрин баща им, който лежи болен в тъмницата и, както ми се струва, е на прага на смъртта, ме помоли да отида при него в одеждите на Господ Бог. Тръгнах на драго сърце да го посетя, защото графът винаги много ме е обичал, ала щом пристигнах тук, синовете му ме обсипаха с такива оскърбления, каквито и сарацин не би си позволил, ако бях попаднал в ръцете му. Понесох униженията, без да трепна, от любов към Господ, от злоба към Когото те вършеха всичко това. Щом стигнах до килията, където се томеше графът, и му разказах за нанесените ми обиди, той ми рече:

„Не си го слагай на сърцето, отче. Моят срам и твоят ще бъдат отмъстени от трима воители на Иисус, за което нашият всевишен Господ Бог бе така добър да ме осведоми.“

Тези негови думи са доказателството, че Господ Бог не ще се разгневи на вашите постъпки, а точно обратното — всъщност именно Той ви е изпратил, за да разгромите злодеите и да ги убие. Днес ще видите и още едно знамение, по-красноречиво дори от това, което вече получихте.

Тогава Галаад повикал своите спътници, за да им извести всичко, което току-що бил чул.

— Сеньор Галаад — рекъл Боорт, — не ти ли казвах, че Господ Бог ни е изпратил тук, за да отмъстим за злодеянията на тези хора? Ако това бе противно на волята Му, не мисля, че ние, едва трима, щяхме да избием толкова много хора.

Сетне побързали да извадят граф Ерну от тъмницата. Ала като го пренесли в голямата зала, видели, че е настанал смъртният му час. При все това, още щом съгледал Галаад, графът го разпознал, но не защото го бил виждал някога, а защото Господ Бог му бил дал тази мощ. Тогава благородникът се облял в сълзи и промълвил:

— Сеньор, много отдавна очакваме твоето идване и най-сетне, слава на Господа, ти си тук. Ала, за Бога, вземи ме в прегръдките си, за да получи душата ми последната радост, че ще види как тялото ми се отдава на смъртта в ръцете на един толкова добродетелен мъж като теб.

Галаад на драго сърце изпълнил молбата на стария граф. Когато го притиснал в обятията си, той свел глава, сякаш всеки миг щял да предаде Богу дух, и възкликнал:

— Скъпи Отче на Небесата, отдавам моя дух и душата си в Твоите ръце!

Сетне се отпуснал напълно и задълго останал така неподвижен, поради което тримата приятели помислили, че е мъртъв. Ала по някое време надигнал глава и заговорил отново:

— Галааде, Господ Бог от висините ти известява, че днес ти отмъсти добре на Неговите неприятели — за голяма радост на всички небесни обитатели. Сега трябва колкото се може по-бързо да отидеш

при Ранения крал, за да възвърне той своето здраве, което е очаквал толкова лета. Защото е речено, че ще получи изцеление само ако ти се озовеш при него. Така че заминавайте колкото можете по-скоро. Очаква ви ново изпитание.

Старецът млъкнал и не промълвил повече нито дума, преди душата да напуснала тялото му. Оцелелите обитатели на замъка изпитали голяма мъка, когато видели обичния си господар мъртъв. Тленните му останки били изпратени с подобаващо опело и с всички почести, дължими на един толкова благороден мъж, след което новината за смъртта му била оповестена навсякъде. Тогава от цялата околност се насъбрали всички монаси, които взели покойника и го погребали в един манастир.

На другата сутрин тримата съратници напуснали замъка и потеглили на път. Съпровождала ги, разбира се, и сестрата на Персевал. Препускали така, докато достигнали до Опустялата гора. Щом навлезли в нея, видели насреща им да се носи Белият Елен — същият, който Персевал бил видял навремето, — предвождан от четири лъва.

— Галааде — възкликнал Персевал, — сега ще видиш големи чудеса, защото, кълна се в главата си, никога през живота си не съм виждал по-необикновено премеждие. Убеден съм, че тези лъвове пазят този Бял Елен, и няма да намеря спокойствие, докато не разбера защо това е така.

— Бог ми е свидетел — отвърнал Галаад, — и аз много бих искал да узная истината. Хайде да вървим зад него и да го следваме, докато разберем къде е леговището му, защото мисля, че това приключение ни е изпратено от Бог.

Всички на драго сърце се съгласили с него. Вървели подир Белия Елен, докато навлезли в долина и видели пред себе си наред неголяма кория отшелнически дом, обитаван от мъдрец на преклонна възраст. Еленът, последван от лъвовете, влязъл в него. Рицарите, щом се озовали наблизко, скочили от конете и се насочили към параклиса, в който заварили свещеник, облечен в одеждите на Господ Бог: той тъкмо се канел да започне литургията в чест на Свети Дух.

Рицарите си казали, че са пристигнали съвсем навреме и ще присъстват на литургията, която предстояло отшелникът да отслужи. Когато стигнал до Светото тайнство, тримата приятели останали още по-смаяни, отколкото били дотогава, защото им се сторило, че пред очите им Еленът се превръща в човек. Той седнал на величествен трон, разположен върху олтара. Львовете също един подир друг се променили: единият — в човек, вторият — в орел, третият — отново в лъв, а четвъртият — в бик. Такава невероятна промяна претърпели четирите лъва, а освен това се били сдобили на гърбовете си с криле, които им позволявали, ако Бог пожелае, да полетят. Четирите същества вдигнали трона, на който седял Еленът — двама на краката, а двама за облегалката — и по този начин го превърнали в паланкин. Сетне излезли през големия витраж на една от стените, без изобщо да го повредят, а още по-малко — счупят. Щом напуснали параклиса и хората в него престанали да ги виждат, над тях се разнесъл глас, който им казал:

„По същия начин Божият Син проникна в Мария, благословената Дева, и нейното целомъдрие не бе по никакъв начин повредено, а още по-малко — погубено.“

В мига, в който чули тези думи, рицарите се намерили на земята, изпънати в цял ръст, защото гласът бил съпроводен с ослепителна светлина и оглушителен грохот, които ги накарали да си помислят, че църквичката е тръгнала да се срутва. След малко обаче дошли на себе си и видели, че свещеникът съблича богослужебните си одежди, тъй като бил приключил литургията. Приближили се до него и го помолили да им разтълкува смисъла на видяното.

— А какво точно видяхте? — попитал ги той.

— Видяхме как един елен възприе човешки облик, и четири лъва, които се превърнаха в различни неща.

В отговор на това отшелникът казал:

— Ха! Сеньори! Добре сте дошли. От думите, които ми казвате, съм твърдо убеден, че сте достойни, Истински рицари, които ще доведат до успешен край Търсенето на Светия Граал, след като преминете през големи страдания и велики изпитания. Всъщност вие сте онези, на които Господ Бог е разкрил Своите тайни и мистерии: разбулил ви е обаче само част от тях, защото с превръщането на видения от вас Елен в безсмъртно духовно същество ви е показал

победата, която Сам Той е извоювал на Кръста: тогава, загърнат в земната си обвивка, сиреч в човешка плът, Той е умрял и умирайки, е победил смъртта, за да възстанови вечния живот.

А това, че Неговият символ е елен, е съвсем правилно, защото както това животно се подмладява, освобождавайки се от част от кожата си, така и Господ Бог се е завърнал към живота, когато е изоставил Своята земна обвивка, сиреч тленната плът, възприета в утробата на Светата Дева. И понеже у Светата Дева не е съществувал земен грях, Той се е появил в облика на чисто бял елен без нито едно петно.

Що се отнася до лъвовете, които го съпровождали, в тях можете да видите четиримата евангелисти — онези щастливи люде, които пресътворили в писмена част от деянията на Иисус, извършени, докато е бил сред нас в човешкия Си облик. Знайте, че никога рицар не е успявал да познае дълбокия смисъл на това видение. Ала Върховният ни Господар се е показвал на мъдреци и рицари както в тази страна, така и на много други места, в облика на Елен, съпровождан от четири лъва, така щото онези, които съумеят да Го видят, да вземат пример от Него. Оттук насетне обаче никой никога не ще Го види в подобно превъплъщение.

Като чули тези думи, рицарите заплакали от радост и отправили благодарности към Господ Бог, задето им бил показал всичко това с такава яснота. Остатъка от този ден те прекарвали при отшелника, а на следващата сутрин, след като изслушали утренията и се канели да потеглят на път, Персевал взел стария меч на Галаад с думите, че оттук насетне той ще го носи, а своя оставил на отшелника.

След като препускали до пладне, те се приближили до силно укрепен и добре разположен замък, ала не влезли в него, защото пътят им следвал друга посока. Вече се били поотдалечили от главната порта, когато усетили, че ги догонва някакъв рицар, който ги попитал:

— Сеньори, това младо момиче, което водите с вас, целомъдрено ли е?

— За Бога — рекъл Боорт, — разбира се, че е. Това трябва да ти е съвсем ясно.

Като чул този отговор, рицарят внезапно се пресегнал и сграбчил коня на госпожицата за юздата с думите:

— В името на Светия Кръст, не ще ми се изплъзнеш, преди да изпълниш обичайния за този замък обред!

Като видял, че рицарят отвлича по този начин сестра му, Персевал се почувствал силно засегнат и казал:

— Сеньор рицарю, очевидно не си достатъчно разумен, щом говориш такива неща. Всяко младо момиче, независимо на кое място се озове, не е длъжно да спазва никакви обичаи, особено ако е от толкова благородно потекло като тази девойка, която е дъщеря на крал и кралица.

Докато разменяли тези думи, десетина рицари в пълно бойно въоръжение излезли от замъка, а с тях — и една госпожица, която държала в ръка сребърна паница. Новодошлите се провикнали към тримата съратници:

— Драги сеньори, госпожицата, която водите със себе си, трябва на всяка цена да се подчини на обичая в този замък!

Тогава Галаад попитал за какъв обичай става дума.

— Сеньор — отвърнал му един от тях, — всяко младо момиче, преминаващо оттук, трябва да напълни тази паница с кръв от дясната си ръка. Никоя не минава, без да се издължи.

— Проклет да е лъжовният рицар — извикал тогава Галаад, — който е установил този обичай, защото е лош и долен. Господ ми е свидетел, вие не проявявате никакво уважение към тази госпожица и докато съм жив и здрав и тя има доверие в мен, няма да изпълни това, което искате от нея.

— Господ ми е свидетел — възкликнал Персевал, — по-скоро бих предпочел да бъда убит!

— И аз също — присъединил се Боорт.

— За Бога — казал рицарят от замъка, — тогава ще умрете всички, защото няма как да се опълчите срещу нас, ако ще да сте най-добрите рицари на света.

Тутакси закипяла битка. Тримата съратници на бърза ръка повалили на земята десетимата рицари, без да са счупили дори едно свое копие. Сетне извадили мечовете и започнали да ги избиват като животни. И щели да ги изтрепят до крак, ако през портите на замъка не наизлезли цели шестдесет рицари в пълно бойно въоръжение, които се

притекли на помощ на първите десетима. Предвождал ги възрастен мъж, който казал на тримата приятели:

— Драги сеньори, смилете се над себе си и не позволявайте да бъдете убити. Това би било голяма загуба, защото сте много добродетелни мъже и истински Добри рицари. Затова ви умоляваме да ни дадете онова, което искаме от вас.

— Не си правете труда — отвърнал му Галаад. — Увещанията ви са напразни, защото никога няма да спазим подобен обичай, докато тази госпожица има доверие в мен.

— Какво? — учудил се старецът. — Нима искате да умрете?

— Съвсем не сме стигнали още дотам — бил отговорът на Галаад. — Но със сигурност предпочитаме да умрем, отколкото да извършим вероломството, което искате от нас.

След размяната на тези думи започнала битката — неописуема, откъдето и да я погледнеш. Рицарите нападали тримата съратници от всички страни. Ала Галаад, който въртял „Меча с удивителния портупей“, сипел удари наляво и надясно, убивайки всекиго, когото достигнал, така че гледащите го отстрани вече не го възприемали като човек, а като някакво страшно чудовище. Той се придвижвал само напред, без да отстъпва дори за миг, и непрекъснато навлизал все по-дълбоко в неприятелските редици. От голяма помощ му било и това, че съратниците му го прикривали от двете страни, така че противниците му можели да го нападнат само лице в лице.

Битката продължила чак до късно следобед, като тримата съратници не претърпели и най-малката щета: те не отстъпили дори крачка назад и удържали натиска чак докато падналата нощ, мрачна и тъмна, не принудила биещите се да се разделят, като първи проявили колебание рицарите от замъка, които обявили, че е добре сражението да бъде прекратено. Тогава старецът, който и преди схватката бил разговарял с тримата рицари, се приближил към тях и им рекъл:

— Сеньори, в името на приятелството и добрите нрави, молим ви да пренощувате тази вечер при нас. Обещаваме ви честно и почтено, че ще ви оставим утре сутринта на същото място и също толкова здрави и читави, колкото сте сега. Знаете ли защо ви казвам това? Убеден съм, че щом узнаете причината за появата на този обичай, ще приемете госпожицата да извърши онова, което искаме от нея.

— Сеньори — рекла госпожицата, — приемерте гостоприемството, щом ви го предлагат.

Тримата приятели я послушали. Двете страни обявили взаимно примирие и влезли заедно в замъка. Едва ли някога е имало по-радостен прием от този, който обитателите на крепостта отредили на Галаад, Персевал и Боорт. Прислужници им помогнали да слязат от конете и да свалят доспехите си. Като приключили с угощението, те се поинтересували що за обичай бил този техният, как бил възприет и защо. Един от местните хора веднага се отзовал:

— Ей сега ще ви обясним. Истината е, че тук има една госпожица, на която всички — и ние, и хората от страната — принадлежим. Изминаха вече две години, откакто тя по волята на Господ Бог легна болна. След като дълго се томи отпаднала и изнемощяла, ние се помъчихме да разберем каква е нейната болест, и стигнахме до заключението, че е налегната от гибелния недъг, наречен проказа. Тогава докарахме всички лекари — и местни, и от далечни земи, — ала никой от тях не можа да посочи лек срещу ужасната болест. Накрая един мъж, известен със своята ученост, ни каза, че ако се сдобием с паница, пълна с кръвта на младо момиче, целомъдрено и в делата, и в помислите си, което при това е дъщеря на крал и кралица и сестра на Персевал Непорочния, и с тази кръв намажем тялото на нашата господарка, тя тутакси ще се излекува от своята болест. Тогава установихме обичая никоя целомъдрена девойка да не минава оттук, без да сме източили паница от нейната кръв. Затова и разположихме пазачи на всички порти на замъка, които да спират минаващите край него млади жени. Сега, предполагам, разбирате защо в нашия замък бе въведен този обичай, срещу който вие се опълчихте. Ала оттук насетне сте свободни да постъпите, както намерите за добре.

Тогава сестрата на Персевал се обърнала към своите спътници с думите:

— Сеньори, виждате, че господарката на тази страна е болна. Ако пожелае, мога да я излекувам; също по моята воля е тя да не намери спасение. Кажете ми как е редно да постъпя.

— За Бога — рекъл Галаад — ако направиш това, като те гледам колко си млада и крехка, не ще можеш да избегнеш смъртта.

— Господ ми е свидетел — отвърнала тя, — ако умра за подобно изцеление, това ще бъде чест за мен и за моите предци. Длъжна съм да

го направя отчасти заради вас, отчасти заради тях. Защото ако утре отново влезете в сражение с хората от замъка, както сторихте това днес, то и загубите, които ще последват, ще бъдат далеч по-големи от моята смърт. Ето защо ви заявявам, че ще изпълня искането им: по този начин цялото това насилие ще спре. Моля ви, в името на Господ Бог, да ми разрешите това.

Нямало какво да направят нейните спътници, макар и с болка в сърцето, те отстъпили пред настояването ѝ. Тогава госпожицата повикала хората от замъка и им казала:

— Бъдете радостни и щастливи, защото битката за утре е отменена. Обещавам ви, че с настъпването на деня ще изпълня обичая, както подобава на целомъдрена девойка.

Като чули тези думи, обитателите на замъка горещо ѝ благодарили. Развихрил се отново празник, по-радостен и по-весел от предишния. На тримата съратници били поднесени най-добрите ястия и напитки, каквито можели да се намерят наоколо, предоставени им били и най-разкошните легла, с които замъкът разполагал. През тази нощ за тях били положени възможно най-големите грижи и те несъмнено щели да се чувстват още по-добре, ако приемели всичко, което им се предлагало.

На сутринта, след като изслушали утренията, госпожицата влязла в голямата зала и пожелала да доведат болната дама, която щяла да намери изцеление благодарение на нейната кръв. Хората от замъка казали, че с готовност ще изпълнят желанието ѝ, и тутакси се качили в стаята, където тя лежала. Като я видели, съратниците били направо поразени, защото лицето и било толкова разкривено, пъпчасало и набраздено с язвите на проказата, че на човек не оставало нищо друго, освен да се запита как е успявала да живее с подобна болка. С идването ѝ те станали и я настанили да седне до тях. Дамата помолила младата госпожица да ѝ даде онова, което ѝ била обещала, и тя ѝ отвърнала, че на драго сърце ще го стори. След това девойката наредила да донесат паницата, а когато това било изпълнено, тя оголила ръката си и отворила една от своите вени с помощта на малко островърхо и наточено като бръснач ножче. От нея веднага бликнала

кръв. Девојката се прекръстила, помолила Господ Бог да е с нея и рекла на дамата:

— Сеньора, предстои ми да умра, за да получиш ти своето изцеление. Моля те, в името на Господ Бог, моли се за душата ми, защото виждам своя край.

Едва произнесла тези думи, и изгубила сваят поради голямата загуба на кръв. Паницата вече била пълна до краищата. Тримата приятели се завтекли да я придържат и спрели изтичащата ѝ кръв. След като дълго останала в безсъзнание, най-сетне тя се свестила и щом усетила сили да говори, рекла на Персевал:

— Скъпи братко! Персевале! Умирам за спасението на тази госпожица. Моля те да не погребваш тялото ми в тази страна, а веднага щом предам Богу дух, да ме качиш на някой кораб в най-близкото пристанище и да ме пуснеш да се рея, накъдето съдбата ме поведе. Казвам ти също, че когато отидете в град Сараз, където сте длъжни да се озовете в Търсенето на Светия Граал, ще ме намерите там в подножието на кулата. Тогава бъдете така добри заради мен и моята чест да погребете тялото ми в Духовния дворец. Знаеш ли защо ви моля за това? Защото Галаад също ще почива там, а и ти — редом с него.

Облян в сълзи, Галаад приел да изпълни молбата ѝ. Тогава тя се обърнала към тримата:

— Утре се разделете и нека всеки последва своя път, додето съдбата не ви събере у Ранения крал. Такава е волята на височайшия Господ Бог, Който ви я известява чрез мен, за да знаете какво да направите оттук насетне.

Всички ѝ обещали, че ще така и ще сторят. Тогава тя помолила да получи своя Спасител. Тутакси бил повикан един сваят отшелник, който живеел в малка горичка близо до замъка. Монахът побързал да дойде, защото нещата не търпели никакво отлагане. С идването си той се приближил до госпожицата, а тя протегнала ръцете си към своя Спасител и получила Тялото Господне с велико благоговение. Миг след това напуснала този сваят, довеждайки тримата рицари до такава покруса и отчаяние, че не им било ясно дали някога ще получат дори малка утеха в непомерното си страдание.

Още същия ден дамата оздравяла, защото веднага след като била измита с кръвта на светото младо момиче, тя се пречистила и била изцелена от проказата, а кожата ѝ, която дотогава била черна и отвратителна наглед, възвърнала предишната си хубост. Тримата съратници и всички обитатели на замъка били много радостни от това.

Предстояло обаче да се погрижат за тялото на девойката, както тя им била заръчала. Най-напред извадили вътрешностите и всичко останало, което подлежало на извличане от него. После го намазали с най-скъпите благовония на земята, сякаш било тяло на император. Сетне предприели всичко необходимо за построяването на кораб, а когато той бил готов, го покрили с най-разкошна копринена тъкан и поставили в него великолепно ложе. След като украсили кораба по възможно най-изящния начин, положили тялото на госпожицата върху ложето и пуснали величествения съд да плава сам по морето.

Боорт казал на Персевал, че съжалява, задето не поставил до тялото писмо, които да обяснява родословието на девойката, причината за смъртта ѝ и всички изпитания, доведени с нейна помощ до успешен край, за да може, ако по волята на случайността корабът се озове в чуждестранен край, хората там да узнаят коя е тя.

— Уверявам те — отвърнал му Персевал, — че аз сложих до главата ѝ писмо, което обяснява цялото ѝ родословие, причината за нейната смърт и всички премеждия, достигнали до добър край благодарение на нейната помощ, така че ако се озове в чужда страна, хората там ще разберат коя е.

Галаад го похвалил, че е постъпил много добре:

— Сега, който и да намери тялото ѝ — рекъл той, — ще му отдаде далеч повече почести, отколкото преди, защото ще е узнал истината за нейните добродетели и чистия ѝ живот.

Всички обитатели на замъка останали на брега, докато можели да виждат в далечината платната на кораба. Повечето от тях горко плачели, спомняйки си за необикновеното благородство, проявено от младото момиче, жертвало се за изцелението на една дама от чужда непозната страна. Всички били единомдушни, че никога друга девойка не била извършвала подобно нещо.

След като корабът се изгубил в морската шир, те се завърнали в замъка. Ала тримата рицари заявили, че никога повече няма да влязат в него от любов към девойката, която намерила там смъртта си. Затова

останали отвън и поискали от обитателите на замъка да им приготвят конете и доспехите, което те и сторили.

Тримата тъкмо се били качили на конете и се канели да потеглят отново на път, когато небето притъмняло и се събрали гъсти облаци, пропити с дъжд. Приятелите се отправили към една крайпътна църквичка, влезли в нея, а конете си оставили отвън под близкия навес. Забелязали, че времето се влошава все повече и повече. Скоро загърмвало и затрещяло. Засвяткали мълнии, които започнали да се сипят върху замъка толкова начесто, колкото и дъждовните капки. Тази така необикновена буря продължила през целия ден и последствията били, че повече от половината му стени били съборени или повредени — нещо, което смаяло рицарите, защото изобщо не им се вярвало, че подобна стихия, дори да би вилняла цяла една година, би могла да разруши до такава степен един замък, както това станало с този, поне доколкото изглеждало отвън.

Когато след вечерната бурята поутихнала, приятелите видели пред църквата да преминава тежкоранен рицар, който се опитвал да избяга. Той не спирал да повтаря:

— Господи, Господи! Ела ми на помощ, защото съм в страшна нужда!

Зад него се задал друг рицар, съпроводен от джудже, който викал отдалеч:

— Мъртъв си, няма да ми избягаш!

Първият протягал ръце към небето и се молел:

— Мили Боже Господи, ела ми на помощ, не ме оставяй да умра точно сега, нека душата ми не преминава в отвъдното в миг на върховно терзание, в каквото си мисля, че е.

При гледката на рицар, умоляващ по този начин Господ Бог, тримата приятели били обзети от голямо състрадание и Галаад обявил, че ще му се притече на помощ.

— Сеньор — обадил се тогава Боорт, — това е работа по-скоро за мен, защото не си струва точно ти да си хабиш усилията заради някакъв обикновен рицар.

Галаад отстъпил пред желанието му. Боорт отишъл при коня си, качил се на седлото и казал на своите спътници:

— Драги сеньори, ако не се върна, не изоставяйте своето Търсене. Потеглете още призори, всеки по своя път, и го следвайте, докато Господ Бог ни позволи да се съберем тримата в двореца на Ранения крал.

Те му пожелали да бъде винаги под Божията закрила и му обещали, че още на сутринта ще се разделят. Боорт тутакси препуснал, за да помогне на рицаря, който толкова настойчиво се молел на Господа.

Ала засега разказът замълчава за него и се връща към двамата рицари, които останали в църквичката.

[\[61\]](#) Срещана още като Картелоаз. ↑

ГАЛААД И ПЕРСЕВАЛ

И тъй, в разказа оттук нататък се говори, че цялата нощ Галаад и Персевал прекарвали в църквичката, отдадени на молитви към Господ Бог да закриля Боорт и да му показва пътя навсякъде, където отиде. На другия ден още призори, с края на бурята и изчистването на небето от облаците, двамата рицари яхнали конете и се отправили към замъка, за да видят какво е станало с обитателите му. Пристигайки до портата, те забелязали, че всичко било изгорено, а стените били напълно разрушени.

С навлизането си във вътрешността те били още по-потресени от преди, защото установили, че нямало нито мъж, нито жена, които да не са мъртви. Бродейки надлъж и нашир, те не преставали да се удивляват на големите поражения и поголовната гибел на хора. Когато стигнали до голямата зала, заварили стените порутени, а пода — покрит с труповете на рицарите, разхвърлени наляво и надясно, сякаш Господ Бог ги бил поразил с мълнията си и изложил на бесовете на бурята заради порочния живот, който водели. Като видели този погром, приятелите си казали, че той несъмнено е небесно възмездие и че това нямало как да се случи, ако не е трябвало да се умиротвори гневът на световния Създател.

Докато си говорели така, се разнесъл глас, който им казал:

„Това изстребление е разплата за кръвта на младите добродетелни момичета, пролята тук за земното изцеление на една закоравяла грешница.“

Като чули тези думи, те си казали, че отмъщението на Господ Бог е било ужасно и че трябва да е истински луд онзи, който върви против Неговата воля както в живота, така и в смъртта.

Двамата приятели обиколили замъка във всички посоки и станали свидетели на великото кръвопролитие, извършено между неговите стени. Сетне в подножието на един параклис открили гробище, изпълнено с клонати храсти, зелена трева и красиви надгробни паметници, които навярно били повече от шестдесет.

Мястото било толкова красиво и привлекателно, че очевидно бурята изобщо не го била засегнала. А това било така, защото в него почивали телата на младите момичета, приели смъртта, за да спасят болната дама.

Двамата влезли в гробището, без да слизат от конете си, и се приближили към паметниците. Върху всеки от тях било изписано името на погребаната под него девойка. Продължавайки четенето на надгробните надписи, те си дали сметка, че на това място са намерили покой дванадесет кралски дъщери или момичета с благороден произход. Тогава приятелите си казали, че обитателите на замъка и страната са поддържали в него един твърде злотворен и гибелен обичай, и че не един или два могъщи и знатни рода са били унижени или съсипани чрез смъртта, която техните дъщери са намерили тук.

След като останали там до първия час, двамата спътници напуснали гробището и изминали заедно разстоянието до гората. Щом стигнали до първите дървета, Персевал рекъл на Галаад:

— Сеньор, днес трябва да се разделим и всеки да поеме по своя път. Пожелавам ти Бог да е с теб. И дано да ни отреди скорошна среща. Защото никога през живота си не съм общувал с човек, чието присъствие да ми е толкова сладостно и приятно, колкото е твоето. Ето защо раздялата е за мен по-мъчителна, отколкото можеш да си представиш, но се налага да продължим сами, защото такава е волята на Господ Бог.

Сетне снел шлема си. Галаад сторил същото. Двамата се прегърнали и целунали, защото взаимната им обич била неизмерима. Това си проличало дори в тяхната смърт, понеже единият надживял другия за съвсем кратко време.

С това двамата приятели се разделили в началото на гора, която местните хора наричали Об, и всеки поел по своя път.

Ала тук разказът спира да говори за тях и се връща към Ланселот, защото от доста време вече за този рицар не е казано нищо.

ЛАНСЕЛОТ-3

Сега преданието разказва, че когато стигнал до брега на река Маркоаз, Ланселот попаднал в обкръжението на три неща, които не му вдъхвали особено спокойствие. От едната страна се простирала огромна гора, в която можел задълго да се изгуби, от другата се издигали два високи и внушаващи страхопочитание рида, а от третата се носели дълбоките мрачни води на реката. Тези три препятствия го принудили да си каже, че няма да мръдне от това място, а ще изчака милостивата намеса на Господ Бог. И останал така до падането на нощта.

Когато започнало да се свечерява, той снел доспехите си и легнал до тях. Пожелал си Бог да е с него, и се помолил с най-изразителните думи, на които бил способен, Господ да не го забравя, а да му изпрати помощ, от каквато се нуждаели и тялото, и душата му. След което заспал със сърце, преизпълнено не със земни грижи и желания, а с Господ Бог. В съня си дочул глас, който му казал:

„Ланселоте, стани, вземи доспехите си и се качи на първия кораб, който ще намериш на брега.“

При тези думи той подскочил и отворил очи. Видял около себе си необикновено силно сияние, което възприел като дневна светлина. Ала не минало много време и тя изчезнала така внезапно, че той изобщо не разбрал какво е станало с нея. Тогава вдигнал ръка, прекръстил се и грабнал доспехите си. След като си пожелал Господ да му е на помощ, се заел да се стяга.

Щом се въоръжил и препасал меча си, той погледнал към брега и видял на него кораб без платна и гребла. Отправил се бързо към него и се качил на борда му. Едва успял да стъпи на палубата, и му се сторило, че усеща най-приятните благоухания на света и вижда вкусните храни, каквито човек е вкусвал тук, на земята. Тогава се почувствал сто пъти по-щастлив отпреди, защото в този миг имал на свое разположение всичко, което си бил пожелавал в своя живот.

Затова отправил благодарността си към Господ Бог, като коленичил и рекъл:

— Скъпи Отче Иисусе Христе, не виждам откъде би могъл да дойде този кораб освен от Теб, защото сърцето ми е преизпълнено с такава голяма радост и чувства такава необикновена наслада, че не знам дали съм на земята или в Земния рай!

Сетне седнал на палубата, облегнал се на корабния борд и в невъобразимата си радост потънал в сън. През цялата нощ Ланселот спал, изпълнен с неизпитвано преди доволство, усещайки, че вече не е същият като преди, а че нещо в него се е променило. Когато на сутринта се събудил и се огледал около себе си, видял по средата на кораба великолепно и богато украсено ложе, а на него — мъртва девойка, чието тяло било покрито, като на показ оставало единствено лицето. Ланселот побързал да се прекръсти и да благодари на Господ Бог, че му е отредил тази компания, след което се приближил до покойницата, желаейки да научи коя е и какво е нейното потекло. Огледал я от всички страни и забелязал, че под главата ѝ е скрито писмо, протегнал живо ръка, взел го и след като го разгънал, прочел следното:

Тази девойка бе сестрата на Персевал Уелсеца. Тя бе и остана целомъдрена и в помислите, и в делата си. Тя бе тази, която смени ремъка на „Меча с удивителния портупей“, който Галаад, синът на Ланселот от Лак, носи оттук насетне.

Сетне намерил в него кратък разказ за целия ѝ живот, за начина, по който намерила смъртта си и за това, как тримата съратници Галаад, Боорт и Персевал по нареждане на Божия глас я загърнали в саван и положили върху ложето на кораба.

Знаейки вече истината, Ланселот се почувствал още по-щастлив отпреди. Особено доволен бил от това, че Боорт и Галаад са заедно. Оставил тогава писмото на предишното му място и се върнал при корабния борд. Помолил се от дън-душа на Господ Бог да направи така, че да намери отново своя син Галаад, преди Търсенето да е приключило, за да го види, да си поговори с него и да се порадва на

присъствието му. Докато отправял към Господ своите молитви, Ланселот забелязал, че корабът се носи към древна скала, близо до която имало малка църквичка, а пред вратата ѝ седял възрастен мъж с побелели коси.

Като се приближил на такова разстояние, че да може да се чува, Ланселот го поздравил, а той му отвърнал на поздрава с далеч пободър и силен глас, отколкото рицарят очаквал да чуе от него. Човекът се изправил на крака, пристъпил към кораба и като седнал на буца пръст, попитал Ланселот какво прежеждие го води из тези краища, а рицарят му разказал цялата истина за своя живот и как съдбата го била довела до това място, където той, както му се струвало, никога не бил идвал.

Тогава старецът го попитал кой е и как се казва. Щом чул, че е Ланселот от Лак, той много се удивил как е съумял да се качи на кораба. След което попитал рицаря кой още е с него.

— Сеньор — отвърнал му Ланселот, — ела, ако искаш, да видиш сам.

Възрастният мъж тутакси се качил на кораба, където намерил мъртвата девойка и писмото. Прочел го той от игла до конец и след като се осведомил за онова, което се отнасяло до „Меча с удивителния портупей“, казал:

— Ха! Ланселоте, не мислех, че ще живея достатъчно дълго, за да узная името на този меч. Сега можеш да кажеш, че си бил оцетен от съдбата, понеже не си допринесъл за приключването на това благородно изпитание, което тези трима сърцати рицари са сторили, още повече, че имаше времена, когато хората те смятаха за по-доблестен от тях. Сега обаче е несъмнено и очевидно, че те са мъже добродетелни, предани на Бог и Истински рицари в по-голяма степен, отколкото някога си бил ти. Що се отнася до теб, каквото и да си правил преди, убеден съм, че ако занапред проявиш воля и се предпазиш да не допуснеш дори най-малкия смъртен грях, за да не се възправиш волю или неволю срещу своя Създател, ти би могъл все още да спечелиш милосърдие и покровителство от Оногова, у Когото е събрана цялата благодат и Който вече те е призовал да се върнеш на пътя на истината. Но разкажи ми как успя да се качиш на този кораб.

Ланселот му разказал и старецът му отвърнал, облян в сълзи:

— Ланселоте, знай, че Господ Бог ти е засвидетелствал Своята велика благосклонност, като те е поставил редом с тази тъй благородна и света девойка. Занапред полагай всички усилия да останеш чист в помислите и делата си, така че твоята непорочност да съответства на нейната целомъдреност: само по този начин ще можеш да останеш дълго край нея.

Рицарят обещал с цялото си сърце, че не ще извърши никога нищо, което би преценил като посегателство срещу своя Създател.

— А сега си върви, защото не бива да оставаш повече тук. Ако е рекъл Господ, ще пристигнеш точно навреме в кралския двор, в който копнееш да се озовеш.

— А ти, сеньор — попитал го Ланселот, — нима ще останеш тук?

— Да, защото така трябва да бъде.

Докато разговаряли, вятърът издул платната на кораба и той се отделил от скалите. Виждайки, че се отдалечават един от друг, двамата си пожелали взаимно Бог да е с тях, и старецът се запътил към своя параклис. Ала преди да напусне скалите, той приветствал рицаря, крещейки колкото му глас държи:

— Ланселоте! Воине на Иисус! В името на Господ Бог, не ме забравяй и помоли Истинския рицар Галаад, когото скоро ще срещнеш, да ме спомене в молитвите си към Господа, за да се смили Той над мен в Своего благо милосърдие!

Такъв бил зовът на възрастния мъж към Ланселот, който се почувствал неземно щастлив от току-що научената новина, че скоро ще се озове в компанията на Галаад. Приближил се тогава до борда на кораба, проснал се ничком върху лактите и коленете си, и отправил горещи молитви към Господ Бог да прояви отново великото Си милосърдие и да го отведе на място, където той, Ланселот, ще може да извърши добри и угодни Нему дела.

Ланселот останал повече от месец на кораба, без да слиза от него. И ако някой попита как е живял през това време, след като не намерил никакви припаси в него, преданието отвърща, че

Височайшият, Който подхранвал с манна небесна народа на Израил в пустинята и карал да бликне вода от скалата, за да утоли жаждата му, поддържал Ланселот по следния начин: всяка сутрин, веднага щом рицарят завършвал своите молитви с думите Господ да не го забравя, а да му изпрати хляб, както бащата трябва да се грижи за своя син, той започвал да се чувства тъй заситен и преизпълнен с благодатта на Светия Дух, че имал усещането, сякаш е опитал от най-прекрасните ястия на света.

Та след като плавал дълго, без да стъпи на твърда земя, една нощ корабът спрял близо до непозната гора. Заслушал се тогава Ланселот и дочул към него да се приближава рицар, чийто кон вдигал невъобразим шум в гората. След като излязъл на открито и видял кораба, той скочил на земята, снел седлото и юздите на коня си и го пуснал да върви, накъдето му видят очите. Сетне се приближил до кораба, прекръстил се и се качил в него с цялото си бойно въоръжение.

Като го видял да идва, Ланселот не се затичал да вземе доспехите му, защото си помислил, че се сбъдва пророчеството на стареца за Галаад, с когото щял да се срещне и да прекара известно време заедно. Изправил се обаче и казал на новодошлия:

— Сеньор рицарю, добре си дошъл.

Той отначало се изненадал, като го чул да говори, защото мислел, че на кораба няма жива душа, и му отвърнал смаяно:

— Сеньор, нека щастието да бъде на твоя страна. Ала, за Бога, бъди така добър, кажи ми кой си ти, защото много ми се иска да узная твоето име.

Събеседникът му отвърнал, че се нарича Ланселот от Лак.

— Наистина, сеньор, аз съм безкрайно щастлив, че съм заедно с теб. Бог ми е свидетел, че копнеех да те видя и да бъда с теб повече, отколкото с когото и да било друго на света. И няма как да не копнея за това, след като ти си първопричината да съществувам.

Казвайки това, новодошлият снел шлема си и го оставил на пода. Ланселот го попитал:

— Ха! Галааде! Нима си ти?

— Да, сеньор, действително съм аз.

При тези думи Ланселот се завтекъл към него с разтворени обятия. Двамата дълго се прегръщали и изразявали един другиму своя

възторг, по-голям от който едва ли би могъл да съществува. Сетне се заразпитвали за всичко, което били преживели напоследък.

Така малко по малко и единият, и другият разказали за приключенията си, откакто били напуснали двора на крал Артур. Разговорът им продължил чак додето се развиделило. Когато с изгрева на слънцето настанал хубав и ясен ден, двамата се огледали взаимно и радостта от гледката на познатите обични лица отново била безмерна. После Галаад видял мъртвата госпожица, лежаща в кораба, и веднага разпознал в нея младото момиче, с което до неотдавна били заедно. Попитал тогава Ланселот дали знае коя е тази девойка.

— Да, знам го със сигурност, защото писмото, което намерих под главата ѝ, обяснява много добре цялата ѝ история. Ала, за Бога, кажи ми, доведохте ли до успешен край изпитанието на „Меча с удивителния портупей“?

— Да, сеньор — отвърнал му той. — Ако не си виждал никога този меч, сега ще ти го покажа.

След като го разгледал, Ланселот се убедил, че това несъмнено е той. Хванал го тогава за дръжката и целунал дръжката, острието и ножницата му. Сетне попитал Галаад как и къде го е намерил. Галаад му изложил историята на кораба, който някога съпругата на Соломон била наредила да построят, както и преданията за трите летви, за първото дърво, посадено от нашата прамайка Ева, и за това, защо изработените от неговата дървесина летви са в естествените си цветове бяла, зелена и червена. А след като му разказал и историята на надписите, които могат да се прочетат върху него и в него, Ланселот възкликнал, че никога никой рицар не е преживявал толкова благородно изпитание като това.

Ланселот и Галаад останали на този кораб в продължение на повече от половин година, стремяйки се да служат на своя Създател с цялото си сърце. Неведнъж се озовавали на негостоприемни острови, далеч от хората, на места, където се срещали единствено диви зверове. Преминали през необикновени преमेждия, които довели до добър край благодарение на собствената си доблест и благосклонността на Светия Дух, Който ги подкрепял във всяко едно обстоятелство. Разказът за Светия Граал не споменава подробности за преживелиците им, защото ако трябвало да се опише всичко, което им се било случило, той щял да набъбне неимоверно много.

След Пасха, когато настъпва новото време, природата се раззеленява, горите се огласят от сладкопойните песни на птичките, възвестяващи началото на добрите годишни времена, а всичко се изпълва с несравнимо по-голяма радост, отколкото през останалите сезони — та точно през тези щастливи дни станало така, че в един миг, някъде около пладне, двамата пристигнали в покрайнините на някаква гора, пред която стоял кръст, и видели как от нея излиза рицар в бели доспехи. Той бил с разкошно снаряжение, а с дясната си ръка водел за юздата породист бял кон. Като видял пристаналия на брега кораб, рицарят се запътил към него по възможно най-бързия начин и с приближаването си поздравил в името на Всевишния намиращите се в него рицари. Сетне се обърнал към Галаад:

— Сеньор рицарю, достатъчно време прекара със своя баща. Слизай от кораба и се качвай на този породист бял кон. Потегляй натам, накъдето случаят те поведе, за да прекратиш най-сетне изпитанията, върхлитащи кралство Логрия.

Като чул тези думи, Галаад изтичал при баща си, прегърнал го много сърдечно и през сълзи му рекъл:

— Мили обични сеньор, не знам дали ще те видя отново някой ден. Пожелавам ти истинният Иисус Христос да е с теб и дано да те съхрани завинаги на Своя служба!

Двамата мъже не успели да сдържат сълзите си, а в мига, в който Галаад слизал от кораба, за да се качи на жребеца, се разнесъл глас, който им казал:

„Нека всеки да мисли единствено как да води праведен живот, защото не ще се видите никога повече до онзи страшен ден, в който Господ Бог ще отдаде всекому според заслугите. Това ще бъде Съдният ден.“

При тези думи Ланселот, облян в сълзи, се обърнал към Галаад:

— Синко, понеже се разделям с теб завинаги, помоли се на Всевишния да бди над мен, за да Му служа праведно. Нека да ме закриля така, че да бъда Негов служител и земен, и духовен.

Галаад от своя страна му отвърнал:

— Сеньор, няма да има по-убедителна молитва пред Господ Бог от твоята собствена. Затова си спомняй за самия себе си.

Сетне двамата се разделили. Галаад навлязъл в гората. Вятър с необикновена сила издул платната на кораба и бързо отдалечил Ланселот от брега. Така той се озовал сам на кораба в компанията единствено на мъртвата девойка.

Цял месец прекарал рицарят в открито море. Сънят рядко го спохождал — повечето време прекарвал в бдение и молитви със сълзи на очи към Господ Бог да го отведе до място, където би могло да го осени знамение, свързано със Светия Граал.

Една вечер около полунощ корабът пристанал в подножието на прекрасен замък, добре разположен и укрепен с могъщи стени. В задната част на замъка имало порта, която гледала към морето и била отворена денем и нощем. От тази страна обитателите на замъка не били разположили стражи, защото два лъва, застанали един зад друг, пазели входа и ако човек искал да влезе през тази порта, трябвало непременно да мине покрай тях.

В часа, когато корабът акостирал на брега, на небето греела толкова ясна луна, че и наблизо, и надалеч всичко се виждало като на длан. В същия миг Ланселот дочул глас, който му казал:

„Слез от кораба и влез в този замък, където ще намериш голяма част от онова, което търсиш и което толкова копнееш да видиш.“

Като чул това, Ланселот се затичал към доспехите си, надянал ги и събрал всичко, което бил внесъл в него. Щом слязъл на земята, той се упътил към портата, натъкнал се на двата лъва и помислил, че битката с тях е неизбежна. Посегнал тогава към меч си, готов да се защитава. Ала тъкмо го бил изтеглил, когато погледнал нагоре и видял как от небето се спуска една горяща ръка, която го ударила толкова силно през дланта, че мечът отхвъркнал и паднал на земята. Разнесъл се глас, който му казал:

„Ха! Човеко с невзрачна вяра и мизерно упование! Защо се осланяш повече на собствената си ръка, отколкото на своя Създател? Ти си истински нещастник, защото не вярваш, че могъществото на Оногова, Комуто си дал обет да служиш, е по-силно от твоите жалки оръжия.“

Ланселот останал толкова смаян от тези думи и от понесения удар, че паднал на земята, зашеметен и замаян, изгубил представа ден

ли е около него, или нощ. Ала след малко се изправил и рекъл:

— Скъпи Отче, Иисусе Христе, благодаря Ти и Те благославям, задето бе така милостив да ме възправиш от моите грехове. Сега виждам, че ме приемаш за Свой служител, тъй като ме упрекваш в слаба и недостатъчна вяра!

В следващия миг Ланселот вдигнал меча си и го прибрал в ножницата. На висок глас заявил, че от този ден насетне не ще го извади повече, а ще се уповава на помощта и закрилата на Господ Бог.

— Ако Му е угодно да умра, душата ми ще бъде спасена. Ако ли пък волята Му е да се отърва, това ще бъде изключителна чест за мен.

Прекръстил се Ланселот, пожелал си Бог да е с него, и се отправил към лъвовете. Те, виждайки го да се приближава, седнали и не дали и най-малкия знак, че искат да му сторят някакво зло. Преминал тогава покрай тях и се заизкачвал по главната улица, водеща към главното укрепление на замъка.

В замъка всички вече си били легнали, защото навярно минавало полунощ. Ланселот стигнал до стълбището пред входа и се изкачил по него, след което влязъл в голямата зала, както си бил в пълно бойно въоръжение. С озоваването си в нея той се огледал, но не видял нито мъж, нито жена, което силно го учудило, защото мислел, че един толкова прекрасен дворец и една толкова разкошна зала не остават никога без човешко присъствие. Ланселот продължил да крачи из двореца, заричайки се да броди, докато намери хора, които да му кажат къде е пристигнал, защото не знаел в коя страна се намира.

По някое време стигнал до стая, чиято врата била плътно затворена. Натиснал я той с ръка, мислейки, че ще успее да я отвори, но усилията му се оказали напразни. Напънал я с всички сили, но отново без успех. Тогава се заслушал и дочул самотен глас, който звучал толкова нежно, че навярно принадлежал по-скоро на същество духовно, а не смъртно. Сторило му се дори, че дочува думите:

„Слава, възхвала и чест на Теб, Небесни Отче!“

Щом чул произнесените от гласа думи, сърцето му било затрогнато и той коленичил пред стаята, убеден, че Светият Граал се намира в нея. От очите му потекли сълзи, а той промълвил:

— Преблаги Отче Иисусе Христе, ако някога съм извършил нещо, което Ти е допаднало и зарадвало, не ме унижавай в безмерното

Си милосърдие дотам, че да не ми покажеш нищо от това, което съм тръгнал да търся с такава страст.

Едва произнесъл тези думи, и ето че вратата на стаята тръгнала да се отваря пред изумения поглед на Ланселот. Отвътре бликнала силна светлина, сякаш слънцето си било устроило в нея свое седалище. Струящата от стаята светлина огряла целия дом, сякаш всички свещи на света били запалени едновременно. При тази гледка Ланселот почувствал такава непомерна радост и толкова огромно желание да види откъде произтича тя, че забравил за всичко останало. Запътил се към вратата на стаята и тъкмо се канел да влезе в нея, един глас му казал:

„Бягай, Ланселоте, не влизай вътре, защото не ти е позволено. Ако пренебрегнеш тази заповед и влезеш, ще се разкайваш горко за това.“

При тези думи Ланселот отстъпил, силно обезсърчен. Въпреки огромното си желание да влезе, той се въздържал да стори това, подчинявайки се на наложената му забрана.

Осмелил се само да погледне в стаята и видял върху сребърна маса Светия Граал, покрит с разкошно було от яркочервена коприна. Около него кръжал сонм ангели, обслужващи Светия съсъд, като едни носели сребърни кадилници и запалени свещи, а други — кръстове и украшения за олтара. Всички били заети, нямало дори един от тях, който да не върши някаква работа. Пред Светия съсъд седял възрастен мъж, облечен в свещенически одежди, който — по всичко изглеждало — се канел да отслужи тайнството в светата литургия. В мига, в който трябвало да вдигне Тялото Господне, на Ланселот му се сторило, че над ръцете му, във въздуха, се появили трима мъже, двама от които положили най-младия измежду тях в ръцете на свещеника. Той го държал с протегнати нагоре ръце, сякаш искал да го покаже на народа.

Наблюдавайки всичко това, Ланселот бил много изумен, защото виждал, че свещеникът изнемогва под тежестта на Оногова, Когото държал, и че всеки миг ще падне на земята. Тогава му се приискало да скочи и да му помогне, защото никой от останалите двама, намиращи се редом с него, нямал намерение да стори това. В огромното си желание да го подкрепи, той забравил за забраната, че не бива да влиза в тази стая.

С твърда стъпка той стигнал до вратата и рекъл:

— Скъпи Отче Иисусе Христе, нека не ми бъде зачетено в грях, нито в наказание или проклятие това, че искам да помогна на този свещеник, който очевидно е в нужда!

След което влязъл в стаята и се отправил към сребърната маса. В мига, в който се приближил към нея, усетил полъх от вятър, който му се сторил толкова жежък, сякаш бил примесен с огън. Този полъх го ударил в лицето с голяма мощ, поради което Ланселот си помислил, че то сигурно е цялото изгорено. Изведнъж се почувствал неспособен да направи и крачка повече, изгубил и зрение, и слух, и всякаква способност да се движи, дотам, че не можел да помръдне дори и един от членовете си. Тогава усетил много ръце, които го подхващат, разнасят го насам-натам във всички посоки и накрая го изхвърлят от стаята и го оставят да лежи вън от нея.

На сутринта, когато настанал хубав и ясен ден и обитателите на замъка се надигнали от леглата си, те намерили Ланселот проснат пред вратата на стаята и се запитали кой ли би могъл да бъде. Подканили го да стане, ала той не дал признаци, че ги чува, и изобщо не помръднал. Тогава хората от замъка си казали, че сигурно е мъртъв. Снели бързо доспехите му и го огледали от горе до долу с надеждата да разберат дали е жив, или мъртъв. Установили, че не е мъртъв, а точно обратното — изпълнен с живот, ала неспособен да говори и заприличал в безсловесността си на буца пръст.

Тогава го подхванали за ръцете и краката и го отнесли в една стая. Положили го на величествено ложе на тихо място, за да не го смущават шумовете на замъка. След като се погрижили, доколкото могли, те останали да бдят край него през целия ден, опитвайки се на няколко пъти да го заговорят, за да разберат дали си е възвърнал дар словото, ала той нито веднъж не им отвърнал, сякаш никога през живота си не бил проронвал и дума. Проверили отново пулса и биенето на вените му, ала пак не съумели да разберат защо този рицар, който очевидно бил жив, нямал способността да говори. Тогава някои казали, че това би могло да стане само ако Господ Бог му е наложил наказание или изпраща знамение свише.

И този ден, и следващия, и по-следващия хората от замъка останали да бдят край леглото на Ланселот. Едни от тях казвали, че е

мъртъв, други — че е жив.

— За Бога — рекъл по някое време един старец, който познавал добре медицината, — уверявам ви, че не е мъртъв! Напротив, изпълнен е с живот, с какъвто не е изпълнен и най-жизненият измежду нас. Ето защо ви съветвам да бъдете щедри в грижите си към него, докато Господ Бог не му възвърне предишното здраве. Тогава ще узнаем какво точно му се е случило, кой е и от коя страна идва. Аз, ако изобщо някога съм знаел нещо през живота си, съм убеден, че той е бил един от най-добрите рицари на света и че, стига да е угодно на Господ Бог, ще бъде такъв и в бъдеще. Струва ми се, че засега животът му изобщо не е застрашен. Не изключвам обаче да прекара още дълго време в безпомощното състояние, в което се намира сега.

Това казал за Ланселот възрастният мъж, който несъмнено притежавал забележителна мъдрост и знания. Никое от неговите обяснения не останало непотвърдено впоследствие. Защото обитателите на замъка се грижели за рицаря в продължение на двадесет и четири дни и също толкова нощи, през които той нито отпил глътка, нито хапнал зальк, нито проронил дума, нито помръднал с крак или ръка, нито дал видим знак, че е жив. Ала колчем околните проявявали някаква грижа към него, си проличавало, че животът не го е напуснал. Това подтикващо всички — и мъже, и жени — да го окайват и да му съчувстват. Често можело да се чуе:

— Господи! Колко жалко, че на този рицар, който изглежда тъй доблестен, тъй преизпълнен с достойнства и красота, Господ Бог е отредил такова изтезание, такъв затвор!

Това повтаряли през сълзи обитателите на замъка по адрес на Ланселот. Колкото и да се взирали в лицето му, те пак си оставали неспособни да го разпознаят, макар сред тях да имало мнозина рицари, които го били виждали неведнъж и можели да се досетят кой е.

Ланселот останал неподвижен цели двадесет и четири дни, през които местните хора не очаквали нищо друго освен смъртта му. През последния от тези дни обаче, някъде около пладне, той изведнъж отворил очи. Като видял хората край себе си, той започнал да се жалва и скърби с думите:

— О, Господи! Защо ме събуди Ти толкова бързо? Бях толкова щастлив, колкото едва ли ще бъда вече някога! О, скъпи Отче Иисусе Христе, кой би могъл да бъде толкова блажен и честит, че да съзерцава открито великите чудеса на Твоите тайнства и да се озове там, където моят взор на грешник и моите очи, осквернени от великата нечистотия на този свят, останаха заслепени?

Като чули тези му думи, всички, които се намирали край леглото на Ланселот, изпитали бурна радост и го заразпитвали какво е видял.

— Видях — отвърнал им той — такива чудеса и изпитах такова щастие, каквото нито езикът ми е в състояние да изрази, нито въображението ми — да си представи: неописуеми са и величието, и възвишеността им. Защото това не бяха неща земни, а духовни. И ако греховността и злочестината ми не бяха толкова големи, навярно щях да съзерцавам много по-дълго тази гледка, ала заради непослушанието, която Господ Бог съзря у мен, аз бях лишен от зрение и от способността да се движа.

Сетне Ланселот казал на присъстващите:

— Скъпи сеньори, наистина се питам как съм се озовал тук, защото не си спомням по какъв начин съм дошъл при вас.

Те му разказали какво са видели и как в продължение на двадесет и четири дни е бил в такова състояние, че се колебаели дали е жив, или мъртъв. Слушайки ги, Ланселот се заел да размишлява, питайки се какво би могъл да означава фактът, че е останал толкова дълго в това състояние. В края на краищата заключил, че в продължение на цели двадесет и четири години е бил в служба на Неприятеля човешки, заради което Господ Бог му е наложил наказание да изгуби за двадесет и четири дни своята власт над тялото и крайниците си.

Погледнал тогава Ланселот пред себе си и видял власеницата, която носел вече почти половин година и която сега била снета от гърба му. Натъжил се, защото си помислил, че така е нарушил своя обет. Хората от замъка го попитали как се чувства, а той им отвърнал, че, слава Богу, е в добро здраве.

— Ала, за Бога, моля ви, кажете ми къде се намирам — обърнал се той към тях.

Те му отвърнали, че е в замъка Корбеник.

Тогава пред Ланселот се явила една девойка, която му донесла нова и чиста ленена дреха, ала той не пожелал да я облече и посегнал към своята власеница. Като видели това, присъстващите в стаята му рекли:

— Сеньор рицарю, можеш да се разделиш с власеницата си, защото за теб Търсенето е приключило. Напразни ще са оттук насетне усилията ти да намериш Светия Граал. Знай, че никога повече няма да видиш нищо повече от това, което вече си видял. Дано Господ Бог ни доведе сега онези, които са призвани да видят повече от теб.

Ланселот обаче не се вслушал в тези думи и не пожелал да изостави възприетите навици, взел власеницата, надянал я, а чак след това я покрил първо с ленената дреха, а след това и с пурпурните одежди, които му били донесени. Щом се облякъл и стегнал, всички обитатели на замъка надошли да го видят, присъединявайки се към всеобщото изумление пред голямото чудо, което Бог бил сътворил с него. Вече нямало нужда да го оглеждат кой знае колко, за да го разпознаят и да възкликнат:

— Ха! Сеньор Ланселот! Нима това си ти?

Ланселот им отвърнал, че наистина е той, от което всички присъстващи изпаднали в неописуема радост. Новината се разнесла от уста на уста толкова бързо, че стигнала и до самия крал Пелес, защото един рицар отишъл при него и му казал:

— Господарю, имам да ти известя една смайваща новина.

— Каква е тя? — попитал го кралят.

— За Бога, онзи рицар, който остана прикован към леглото като мъртвец вече толкова дни, сега е на крака и в добро здраве. Да знаеш, че това е месир Ланселот от Лак.

При тези думи кралят изпитал голяма радост и побързал да отиде при Ланселот. Като го видял да идва, рицарят се изправил, за да покаже нужното уважение и да го поздрави с добре дошъл. Радостта и на двамата била необикновена. Кралят му разказал за съдбата на прекрасната си дъщеря — майката на Галаад, която за съжаление отдавна вече била покойница. Рицарят се почувствал много опечален, защото тя се отличавала с голямо благородство и най-високо потекло.

Ланселот останал в замъка през следващите четири дни, което доставило на краля голяма радост, защото отдавна искал да бъде в неговата компания. Ала на петия ден, тъкмо когато всички се канели да седнат на трапезата, се оказало, че Светият Граал вече бил отрупал масите с такова изумително изобилие, каквото никой човек не можел дори да си представи. Както се хранели, се случило произшествие, което всички преценили като изключително. И наистина, пред очите на цялото множество вратите на голямата зала се затворили, без никой да ги е докосвал. Всички изпаднали в голямо изумление. В този миг един рицар в пълно бойно въоръжение, яхнал могъщ жребец, пристигнал пред главната порта и се заел да вика:

— Отворете! Отворете!

Ала хората от замъка не пожелали да му отворят. Той обаче продължил да крещи и предизвикал такъв смут, че кралят лично станал от трапезата и се показал на един от прозорците на голямата зала откъм страната, където се намирал рицарят. Заоглеждал го той и когато забелязал, че е застанал в очакване пред портата, му казал:

— Сеньор рицарю, не може да влезеш тук. Докато Светият Граал е в този замък, никой човек, качен толкова нависоко, колкото си ти, не може да влезе в него. Върни се в своята страна, защото очевидно не си участник в Търсенето, а един от онези, които са изоставили службата към Иисус Христос и са се поставили в услуга на Дявола.

Като чул тези думи, рицарят усетил такава тревога и толкова голяма покруса, че не знаел какво да направи. Сетне обърнал коня, за да се отдалечи, но кралят го повикал обратно с думите:

— Сеньор рицарю, след като така и така си дошъл дотук, моля те поне да ми кажеш кой си.

— Сеньор, аз съм от кралство Логрия, името ми е Хектор от Мар и съм брат на месир Ланселот от Лак.

— Господи! — възкликнал кралят. — Сега вече те разпознавам и това ме кара да се чувствам още по-нещастен. Допреди малко изобщо не се притеснявах да те отпратя, но сега ми е много мъчно заради брат ти, който се намира тук.

Като чул, че брат му — човекът, от когото изпитвал най-голяма боязън поради безграничната му обич към него — е тук, той казал:

— Господи! Сега срамът ми се удвоява и продължава да нараства. Оттук насетне никога не ще имам куража да се представя

пред очите на брат си, защото се провалих там, където доблестните мъже и Истинските рицари никога не биха се провалили. Наистина е бил прав онзи свят мъж на хълма, който обясни на мен и монсеньор Говен какво вещаят нашите сънища.

Веднага след това Хектор излязъл на двора и се понесъл по улиците на замъка във възможно най-устремния галоп, към който можел да подтикне своя жребец. Като го видели да се отдалечава така стремително, обитателите на замъка го сподирили с викове, обсипали го с ругатни, проклинайки часа, в който се бил родил, а накрая го обявили за негоден и нечестив рицар. Той от своя страна се почувствал толкова уязвен, че му се приискало да е мъртъв. Продължил обаче да препуска, докато най-сетне напуснал замъка и побързал да навлезе в най-гъстата гора.

Крал Пелес се върнал при Ланселот и му разказал за произшествието с неговия брат, което натъжило рицаря до такава степен, че направо не знаел как да постъпи. Той не съумял да скрие мъката си и пред очите на всички по лицето му започнали да се стичат обилни сълзи. Това накарало и краля да се разкайва, задето му е разкрил какво е станало, защото ако знаел, че ще предизвика такава горчивина у Ланселот, той в никакъв случай нямало да стори подобно нещо.

След обедата Ланселот поискал от краля да му бъдат донесени доспехите. Намерението му било да се върне в кралство Логрия, където не се бил появявал повече от година.

— Сеньор — рекъл му кралят, — за Бога, моля те да ми простиш, че ти разказах за произшествието с твоя брат.

Ланселот му отвърнал, че на драго сърце му прощава. Тогава кралят заповядал да му донесат доспехите, които той побързал да надене. Щом се приготвил и не му оставало нищо друго, освен да се насочи към коня си, кралят наредил да му доведат наред двора бърз и силен жребец, след което поканил Ланселот да го яхне, което той и сторил. Озовал се веднъж на седлото, рицарят се сбогувал с всички обитатели на замъка и поел по пътя си, като немалко време препускал на дълги преходи през непознати кралства.

Ала ето че една вечер Ланселот намерил подслон в едно абатство на бели монаси, които го посрещнали с голямо уважение, виждайки в негово лице странстващ рицар. На сутринта, след като вече бил изслушал утренията и се готвел да излезе от църквата, Ланселот погледнал надясно и видял величествен и много красив гроб, който — по всичко личало — бил изработен съвсем наскоро. Запътил се към него, за да го разгледа по-добре, и с приближаването си дал сметка, че един толкова внушителен паметник не може да не принадлежи на голям благородник. Погледнал той нагоре и забелязал надпис, който гласял:

Тук почива крал Бодемагю от Гор, погубен от Говен,
племенника на крал Артур.

Като го прочел, болката му съвсем не била малка, защото изпитвал голяма обич към крал Бодемагю. И ако посегналият да го убие бил друг, а не монсеньор Говен, той едва ли щял да избегне собствената си смърт, ала сега Ланселот можел само горко да поплаче, да изрази голямата си скръб и да си каже, че смъртта на Бодемагю е болезнена загуба за двора на крал Артур и за мнозина благородни и доблестни мъже.

Този ден Ланселот прекарал в абатството, покрусен от смъртта на този храбър човек, когото много обичал и който неведнъж бил засвидетелствал своето уважение към него. На другия ден, още щом се стегнал и въоръжил, той яхнал коня си, пожелал на братята Бог да е с тях, и продължил по пътя си. Бродейки, накъдето го отвеждала случайността, Ланселот стигнал до гробовете, над които стърчали мечове. Рицарят преминал, без да слиза от коня, между тях, огледал ги внимателно, след което се отдалечил.

Продължил той да препуска по своя път, докато не пристигнал в двора на крал Артур, където нямало човек, който да не го посрещне с голям възторг, защото всички копнеели да видят отново и него, и останалите му съратници, от които само малцина се били завърнали. Те пък не били постигнали нищо по време на Търсенето и се чувствали доста посрамени.

Ала сега разказът спира да говори за тях и се насочва отново към Галаад, сина на Ланселот от Лак.

СБЪДВАНЕТО

И тъй, разказът гласи, че след като се разделил с Ланселот, Галаад препускал доста дни, накъдето случаят го отвеждал, ту насочвайки го напред, ту карайки го да се върне по стъпките си, додето най-сетне не пристигнал в абатството, в което пребивавал крал Мордрен. Щом чул, че кралят от много години очаквал да се срещне с Добрия рицар, той решил да се види с него.

На другия ден, след утринната литургия, Галаад се насочил към мястото, където се намирал кралят. И тук се случило чудото: още щом се озовал при него, Мордрен, който много отдавна бил изгубил зрението и възможността да се придвижва, изведнъж — както била волята на Господ Бог — само с приближаването на Галаад прогледнал и пъргаво се надигнал, приседнал, след което казал на рицаря:

— Служителю Божи, Славни рицарю, чието пристигане очаквах толкова дълго, прегърни ме, дай ми да се опра на твоята гръд, за да си отида от този свят, поет от твоите ръце! Защото ти си по-чист и непорочен в сравнение с останалото рицарство, колкото по-бяло е цветчето на лилията, символизиращо девствеността, в сравнение с останалите цветя. Ти си лилията на непорочността, ти си истинска роза — цветето на добродетелта с багрите на огън, защото огънят на Светия Дух е в теб и моята плът, която беше съвсем остаряла и мъртва, е възвърнала сега своята младост и здрава жизненост.

При тези думи Галаад приседнал на ложето на краля, взел го в прегръдките си и го положил пред себе си, тъй като смятал, че възрастният човек има желание да си почине. Тогава той се наклонил към рицаря, прегърнал го през кръста, притиснал се към него и рекъл:

— Скъпи Отче Иисусе Христе, всичките ми желания се сбъднаха! Сега Те моля да дойдеш и да ме прибереш точно в това състояние, в което се намирам, защото не бих могъл да си отида от този свят на по-приятно и прелестно място от това. Защото в тъй дългоочакваната радост, която ме спохожда сега, за мен като че ли няма друго освен рози и лилии.

Едва изрекъл Мордрен тези думи, и станало очевидно, че Господ Бог е чул молитвата му, защото веднага предал дух на Оногова, Комуто тъй дълго бил служил, и умрял в ръцете на добродетелния Галаад. Като научили за това, монасите от абатството надошли да видят тялото му и със смайване забелязали, че раните, от които страдал в продължение на толкова години, били излекувани. Те сметнали това за истинско чудо, отдали на тялото му почестите, дължими на крал, и го погребали в абатството.

Галаад останал при тях пред следващите два дена, а на третия отпътувал оттам. Препускал в продължение на много дни, накъдето му видят очите, додето не пристигнал в Опасната гора и не намерил в нея „Извора, Бълбукащ с Големи Мехури“, за който се разказваше по-горе в преданието. Веднага щом си натопил ръката във водата, изгарящата ѝ топлина изчезнала и това станало, защото той никога не бил притежавал в себе си разгорещеността на похотта. Новината, че водата се е изстудила, накарала местните хора да сметнат това за истинско чудо. Тогава изворът изгубил предишното си име и получил новото си название — „Изворът на Галаад“.

След като довел и това приключение до щастлив край, Галаад навлязъл в пределите на кралство Гор и стигнал до абатството, което Ланселот бил посещавал преди и в което бил намерил гроба на Галаад, крал на Хоселика и син на Йосиф Ариматейски^[62], както и този на Симеон.

С пристигането си Галаад надникнал в подземната гробница, намираща се под пода на църквата. Като видял гроба, в който горял необикновен огън, той попитал братята какво всъщност става под църквата.

— Сеньор — отговорили му те — това е едно странно явление, което може да бъде изведено до добър край единствено от човек, надминал по доблест и рицарски достойнства всички съратници от Кръглата маса.

— Моля ви — рекъл Галаад, — бъдете така добри да ме отведете до вратата, през която се влиза в тази гробница.

Монасите му отвърнали, че ще сторят това на драго сърце. Показали му тази врата, слязъл той по стълбите и още щом се озовал близо до гроба, пламъкът, който от векове бликал оттам огромен и

необикновен, угаснал единствено поради приближаването на оногова, у когото нямало и следа от пагубна пламенност.

Пристъпил той към надгробната плоча, повдигнал я и видял под нея тялото на Симеон. Щом горещината изчезнала, отвътре се разнесе глас, който казал:

„Галааде, Галааде, наистина трябва да бъдеш безкрайно благодарен на Господ Бог, задето те е дарил с необикновени добродетели. Заради светостта на своя живот ти си добил сила да извличаш душите от земните им мъки и да ги потапяш в радостта на рая.

Аз съм Симеон, твой прародител. Пребивавах в този пек, на който днес ти стана свидетел, в продължение на триста петдесет и четири години, изкупвайки грях, който извърших навремето към Йосиф Ариматейски. И въпреки мъките, които претърпях, щях да си остана навеки изгубен и прокълнат. Ала милостта на Светия Дух, която благодотвори у теб повече, отколкото у цялото рицарство на света, се смили над мен заради великото смирение, с което ти си преизпълнен. Затова, вечна ѝ благодарност, тя ме извлече от тукашната болка и ми позволи да позная небесната радост. И това стана единствено чрез благотворността на твоето пристигане.“

Монасите, които били слезли в подземие то веднага след угасването на пламъка, чули ясно тези думи и възприели намесата на Галаад като голямо знамение и истинско чудо. Тогава рицарят вдигнал тялото, извадил го от гробницата, където то било прекарало векове, и го отнесъл наред църквата. Там монасите го поели и го погребали, както подобавало на рицар, какъвто Симеон всъщност бил. Сетне отслужили подходяща литургия и погребали тялото му пред главния олтар. След края на обряда всички се струпали край Галаад и му изказали в надпревара най-големите почитания, на каквито изобщо били способни. Попитали го кой е и какво му е родословието, а той им разказал всичко, както си било.

На сутринта Галаад изслушал литургията, пожелал на монасите Бог да е с тях и отпътувал от абатството. Странстванията му продължили цели пет лета, докато най-накрая пристигнал в дома на Ранения крал^[63]. През всички тези години негов неизменен спътник

бил Персевал. За това време двамата приключили с толкова много премеждия в кралство Логрия, че оттогава насетне те почти престанали, освен ако не ставало дума за някое чудодейно проявление на Господ Бог. И никога, където и да се озовавали и какъвто и да бил броят на противниците им, те не познали вкуса на поражението, нито изпаднали в притеснение или уплаха.

Един ден на излизане от голяма и страховита гора те срещнали Боорт, който яздел съвсем сам. Като го разпознали, недейте да питате дали били радостни и щастливи, защото дълго време вече били останали далеч от него и силно желяели да го видят. Посрещнали го с голяма радост, с пожелания за почести и успех, а той им отвърнал със същото. После го заразпитвали какво ново има около него. Той им разказал едно към едно за всичко, което му се било случило от раздялата им до този момент. Доверил им, че за повече от пет години бил спал само четири пъти на легло или в онези домове, в които хората отсядат, за да се нахранят и да си отпочинат, а всички останали бил прекарал във враждебни гори или на далечни планини, където сигурно щял сто пъти да умре, ако не била милостта на Светия Дух, която го крепяла и подхранвала във всички тези изпитания.

— А намери ли онова, което бяхме тръгнали да търсим? — попитал го Персевал.

— Не — отвърнал Боорт. — Ала вярвам, че няма да се разделяме повече, докато не приключим с Търсенето и не се сдобием с онова, заради което то бе предприето.

— Господ да ни помага в нашето начинание — рекъл Галаад, — защото ако оставим настрана Божиите напътствия, няма нищо друго, което да ми носи такова щастие, както срещата с теб! Винаги колкото съм я желяел, толкова съм я и ценял.

Така случаят, разделил навремето тримата съратници, сега ги събрал заедно. Дълго бродили те, додето един ден не пристигнали в замъка Корбеник. Щом влезли вътре и кралят ги разпознал, взаимната им радост била наистина необикновена, защото всички местни хора знаели, че с тяхното пристигане ще спрат всички несгоди и премеждия, които от край време тормозели замъка.

Новината се разнесла навсякъде и скоро да ги видят, надошли всички хора от околността. Крал Пелес се разплакал пред своя внук Галаад, сълзи течели от очите и на всички, които го помнели само като малко дете.

След като свалили доспехите си, Елиезер, синът на крал Пелес, им представил стрoшения меч, за който се споменава по-горе в преданието и с който Йосиф бил пронизан в бедрото. След като Елиезер го извадил от ножницата и им разказал как е бил счупен, Боорт го взел, за да се опита да събере парчетата му, но това се оказало невъзможно. Щом видял, че няма да успее, той го подал на Персевал:

— Сеньор, опитай се да видиш дали при теб нещата няма да потръгнат по-добре.

— На драго сърце — отвърнал му Персевал.

Взел той меча така, както си бил счупен, притиснал двете му парчета едно към друго, ала не смогнал да ги съедини. Признавайки неуспеха си, рекъл на Галаад:

— Сеньор, ние с Боорт се провалихме в това начинание. Редно е да опиташ и ти. Ако и ти не сполучиш, никога смъртен човек не ще може да се справи с това.

Галаад взел двете парчета на меча, напаснал ги едно към друго и те тутакси се споили по такъв чудодееен начин, че нямало човек на света, който би могъл да намери и следа от мястото на счупването, нещо повече, да си помисли, че той някога е бил стрoшен на две.

Въодушевени от станалото, приятелите си казали, че Бог им е пратил добро начало, и били убедени, че с лекота ще приключат и с другите прекеждия, щом това било доведено до успешен край. Когато хората от замъка видели възстановения меч, всички изпаднали в неопиcуема радост. Дали меча на Боорт и заявили, че нямало как да бъде използван по-добре, защото той бил Добър рицар и добродетелен мъж.

Наближила вечернята, небето започнало да се заоблачава, а времето — да се променя. Изведнъж задухал бурен вятър, който нахлул в голямата зала на замъка, толкова горещ, че мнозина от

присъстващите помислили, че са получили изгаряния, а някои от уплаха паднали в несвяст. Малко след това се разнесъл глас, който казал:

„Нека всички, които на които е забранено да седат на трапезата на Иисус Христос, да си вървят, защото Истинските рицари скоро ще бъдат заситени с манната небесна и ангелската храна.“

Като чуло тези думи, цялото множество излязло от залата с изключение на крал Пелес, който бил мъдър мъж, водил свят живот, неговия син Елиезер и едно младо момиче, племенница на краля, което било най-благочестивото в цялата страна. С тях останали и тримата рицари, които искали да видят какъв знак ще им даде Господ Бог. Не се наложило да чакат дълго, защото пред очите им през вратата в залата навлезли девет рицари в пълно бойно въоръжение. Те снели шлемовете си, свалили доспехите си, пристъпили към Галаад и след като му се поклонили, рекли:

— Сеньор, много бързахме, за да бъдем заедно с теб на трапезата, където ще бъде поднесена Светата храна.

Галаад им отвърнал, че са дошли навреме, защото и самите те току-що са пристигнали в замъка. Всички седнали по средата на голямата зала, а Галаад ги попитал откъде идват. Трима от тях казали, че са от Галия, трима — от Ирландия, а последните трима — от Дания.

Както разговаряли, изведнъж съгледали как из една от стаите на замъка излиза дървено ложе, носено от четири госпожици. На него лежал напълно грохнал старец със златна корона на главата. Щом стигнали до средата на залата, девойките оставили ложето на пода и се оттеглили. Старецът вдигнал глава и се обърнал към Галаад:

— Сеньор, бъди ни добре дошъл. Голямо бе желанието да те видя и дълго, в непоносими мъки и страдания, на каквито друг човек не би могъл дълго да издържи, чаках твоята поява. Ала ако е угодно на Бог, ето че е дошло време болката ми да бъде уталожена, а аз — да напусна този свят, както много отдавна ми бе обещано.

Едва произнесъл тези думи, и всички дочули глас, който казал:

„Нека онзи, който не е бил участник в Търсенето на Светия Граал, да напусне това място, защото няма право да остава повече тук!“

Веднага крал Пелес, синът му Елиезер и младото момиче излезли от залата. Когато в нея останали единствено хора, чувстващи

се участници в Търсенето, пред очите на всички присъстващи от небето се спуснал един мъж, облечен като епископ. В ръката си той държал кръст, а на главата си имал митра. Четири ангела го носели на богат пищно украсен трон. Те го положили пред Трапезата, върху която бил поставен Светият Граал.

Върху челото на мъжа с епископските одежди се виждал следният надпис:

„Това е Йосафат, първият християнски епископ, когото Господ Бог лично посвети в сан в Духовния дворец на град Сараз.“

Рицарите добре разчитали буквите, но дълго се питали какъв е скритият смисъл на този надпис, защото Йосафат, за когото се споменавало в него, бил напуснал този свят преди повече от триста години. По някое време епископът се обърнал към тях, възкликвайки:

— Хей, рицари на Господ Бог, воители на Иисус Христос! Не се чудете, че ме виждате в този вид пред вас в присъствието на Светия съсъд, защото както му служех, докато бях земно същество, така му служа и сега, когато съм същество духовно.

Щом изрекъл тези думи, той се приближил до сребърната маса и се проснал на лакти и колене пред олтара. Дълго останал в това положение, но по някое време наострил слух и дочул как вратата на залата се отваря. Погледнал настрани, последван и от останалите присъстващи. Всички видели в нея да влизат ангелите, спуснали Йосафат от небето. Два от тях носели по една свещ, третият — парче яркочервена копринена тъкан, а четвъртият — копие, от чийто връх обилно се процеждали капки кръв и капели в съдина, която ангелът държал отдолу с другата си ръка. Първите два ангела поставили свещите върху масата, третият положил парчето плат до Светия съсъд, а четвъртият нагласил копието над Светия Граал така, че стичащата се от него кръв да капе в него. Щом приключили с тези действия, Йосафат станал и леко отместил копието от Светия съсъд, след което го покрил с парчето плат.

Сетне започнал, по всичко изглеждало, да отслужва литургия. Като стигнал донякъде в това богослужение, той извадил от Светия съсъд просфора с вид на хляб и в мига, в който я вдигнал нависоко, от небето слязло създание с образ на дете, чието лице било силно зачервено и пламтящо като огън. То проникнало в хляба така, че всички присъстващи в залата видели ясно как просфората възприела

очертанията на човек от плът и кръв. Йосафат задълго я задържал високо вдигната, след което я върнал в Светия съсъд.

Щом свършил свещеническите си задължения по литургията, Йосафат се приближил към Галаад, целунал го и му казал да целуне на свой ред своите братя. Кое то той и сторил. Сетне Йосафат казал следното:

— Служители на Иисус, които сте преминали през много мъки и страдания, за да видите част от тайнствата на Светия съсъд, седнете на тази трапеза и ще бъдете заситени с най-святата и мечтана храна, която рицар е вкусвал когато и да било. Тя е дадена от ръката на вашия Спасител. Можете спокойно да твърдите, че е имало защо да страдате, защото днес ще получите върховното възнаграждение, получавано от рицар на този свят.

Едва изрекъл тези думи, Йосафат изчезнал сред тях, без някой да разбере какво е станало с него. Рицарите побързали да седнат на трапезата, смаяни и уплашени. Те плачели от вълнение, а лицата им били облени в сълзи. По някое време всички се вгледали внимателно в Светия съсъд и видели, че в него се е появил един напълно гол мъж, чиито ръце, нозе и тяло били целите окървавени. Той им проговорил:

— Мои рицари, Мои верни служители, Мои предани синове, които през земния си живот станяхте същества духовни, които толкова Ме търсихте, че Аз не мога повече да се крия от вас. Време е вече да видите част от Моите тайни и Моите тайнства, защото направихте достатъчно, за да бъдете удостоени с място на Моята трапеза, на която от времето на Йосиф Ариматейски до днес не се е хранил нито един рицар. Що се отнася до останалите, те са получавали онова, което се дава на всички служители: или другояче казано, всички тукашни и редица други рицари са били възнаграждавани с духовната благодат на Светия съсъд, ала никога не са се оказвали пред самия съсъд, както сте сега вие. Получете сега и приемоте Светата храна, която толкова силно сте желали и заради която сте понесли толкова страдания!

Тогава лично Той вдигнал Светия съсъд и се приближил към Галаад. Рицарят коленичил и мъжът му поднесъл Тялото на Спасителя. Галаад го приел с радост и молитвено сключени ръце. Същото сторил и всеки от останалите присъстващи и нямало измежду тях човек, който

да не е убеден, че са му сложили в устата тази подобна на хляб просфора. Щом получили тази свещена храна — толкова сладка и чудодейна, че всички наслади, които човек можел да си представи в своето въображение, им изглеждали несравними с нея, — Онзи, Който ги бил заситил по този начин, рекъл на Галаад:

— Сине Мой, който си толкова чист и непорочен, колкото може да бъде един човек на земята, знаеш ли какво държа в Своите ръце?

— Не — отвърнал Му той, — ако, разбира се, Ти не решиш да ми кажеш.

— Това е блюдото, от което Иисус Христос е ял агнешко на празника Пасха заедно със своите ученици. Това е и блюдото, с което е била поднасяна изобилна храна на всички Мои верни служители. Това е блюдото, което никой човек, лишен от вяра, не е видял, без да бъде смазан от него. И понеже то служеше според желанията^[64] на хората, е редно да го наричаме Свети Граал. Ето че ти видя онова, което толкова копнееше да видиш, което изпълваше всичките ти надежди. Ала все още не си го видял толкова отчетливо, колкото ще го видиш тепърва.

И знаеш ли къде ще се случи това? В град Сараз, в Духовния дворец. Ето защо трябва да заминеш оттук и да съпроводиш Светия съсъд, който тази нощ ще напусне кралство Логрия, за да не се появи никога повече в него. Оттук насетне няма да възникват никакви премеждия и изпитания.

А знаеш ли защо ще напусне съсъдът тези места? Защото не е нито тачен, нито почитан, както заслужава, от хората по тези земи. Те са се отдали на най-лошия светски живот, и то въпреки че първоначално са били zasiщани с благодатта на този Свети съсъд. И понеже му са се отблагодарили толкова зле, Аз им отнемам честта, която им бях оказал някога. Ето защо желая ти да потеглиш на сутринта към морето. Там ще намериш кораба, от който бе взел „Меча с удивителния портупей“. А за да не бродиш съвсем сам, искам да поведеш със себе си Персевал и Боорт.

Но понеже не ми се ще да напуснеш тази страна, без да си изцерил Ранения крал, нареждам ти да вземеш малко кръв от това копие и да намажеш с нея нозете му, защото именно тя е лекът, който ще му помогне да оздравее. Друг лек, който може да му помогне, няма.

— Ха! Господи — възкликнал Галаад, — защо не разрешаваш всички присъстващи тук да дойдат с мен?

— Защото не искам — бил отговорът. — Постъпвам с вас по същия начин, както постъпих навремето с Моите апостоли. Защото както те ядоха заедно с Мен в деня на Тайната вечеря, така и вие ядете сега заедно с Мен на трапезата на Светия Граал. И вие сте дванадесет на брой, и апостолите бяха толкова, а Аз съм тринадесетият над всички вас, вашият господар и пастир. Както накарах тях да се разделят и да се разпръснат из целия свят, за да проповядват новата вяра, така разпращам и вас в различни посоки и краища. И е добре да знаете, че всички ще намерите смъртта си в тази служба, но един от вас — не.

Веднага след това Той им дал Своята благословия и изчезнал. Никой от присъстващите не разбрал какво е станало с Него, а само Го видели как се отправя към небето.

Галаад се приближил към копиецо, което лежало върху трапезата, взел няколко капки от кръвта и отишъл при краля, за да му намаже изранените нозе. Мигом кралят се облякъл и скочил от леглото в отлично здраве. Той отправил горещи благодарности към Господ Бог, задето така внезапно погледът Му паднал върху него. Кралят живял още дълго, ала вече не бил от този свят. Веднага напуснал замъка си и отишъл в едно абатство с бяло монашество. От любов към него Господ Бог извършил впоследствие много добри чудеса, за които разказът не споменава, защото това наистина не е необходимо.

Около полунощ, след като дълго се молили на Господ Бог да ги води в Своего милосърдие и където и да се озоват, да им дари спасение на душите, над тях се разнесъл глас, който казал:

— Мои кръвни, а не доведени синове, Мои приятели, а не неприатели, излезте оттук и идете, водени от прищевките на съдбата, там, където чувствате, че ще ви бъде по-добре.

Щом чули това, всички в един глас отвърнали:

— Отче на Небесата, бъди благословен, защото прояви благосклонност да ни смяташ за Свои синове и приятели! Сега за нас е ясно, че всичките ни мъки не са били напразни.

Тогава те излезли от голямата зала, слезли в двора, където намерили доспехи и коне, и щом се въоръжили, веднага ги яхнали. На излизане от замъка се заразпитвали кой откъде е, за да се опознаят взаимно. Така открили, че измежду тримата, произхождащи от Галия, единият е Клоден, син на крал Клодас, а останалите, макар и да произхождали от различни страни, били до един благородници от

високо потекло. Когато дошло времето да се разделят, те се разцелували като братя и облени в сълзи, рекли на Галаад:

— Сеньор, знай, че никога не ни е спохождала такава неимоверна радост, както когато научихме, че ще ти бъдем спътници, нито такава непоносима мъка, както когато се разделяме преждевременно. Ала виждаме добре, че тази раздяла се нрави на Господ Бог и че е необходимо да се сбогуваме, без да се оплакваме.

— Скъпи сеньори — отвърнал Галаад — колкото на вас ще липсва моята компания, толкова и на мен — вашата. Ала всички сме наясно, че това не може да стане. Пожелавам ви Бог да е с вас и ви моля, ако отидете в двора на крал Артур, да му предадете поздрав от мен, от моя баща Ланселот и от всички рицари на Кръглата маса.

Те му обещали, че ако пътят им ги отведе по онези краища, няма да забравят заръката му.

Сетне се разделили. Галаад и двамата му спътници препускали толкова устремно, че само за четири дни се озовали край брега на морето. Те можели дори да стигнат и по-бързо, но тъй като не познавали много добре местностите, не успели да използват най-прекия път.

На морския бряг те открили кораба, в който бил намерен „Мечът с удивителния портупей“. Върху борда му прочели надписа, гласящ, че никой не ще влезе в него, ако не вярва твърдо в Иисус Христос. А когато се приближили и хвърлили поглед във вътрешността му, видели до намиращото се там легло сребърната трапеза, която били оставили при Ранения крал. Върху нея стоял Светият Граал, покрит с парче плат от яркочервена коприна, оформено като було.

Тримата съратници си показвали един другиму това чудо и не преставали да повтарят, че са щастливци, щом в пътешествието си ще имат за спътник онова, което обичат най-много на света. Всички се прекръстили, пожелали си Бог да е с тях и се качили на борда. Още щом се озовали в него, вятърът, който дотогава едва подухвал, ударил платната толкова силно, че съдът се откъснал от брега и се понесъл в открито море, набирайки все по-голяма скорост, тласкана от все по-силните пориви на вятъра.

По този начин се носели дълго време, без да знаят накъде ги води Бог. Колчем си лягал и ставал, Галаад произнасял към Господ Бог молитва, в която казвал, че е готов да напусне този свят във всеки миг, в който това Му бъде угодно. Той изрекъл тази молитва толкова пъти, че най-накрая се разнесъл глас от небето:

„Не се гнети, Галааде, Господ Бог ще изпълни твоята воля! В часа, в който пожелаеш смъртта на своето тяло, ти ще я получиш, ала ще се сдобиеш с живот на душата си и с вечно блаженство.“

Непрестанно повтаряната от Галаад молитва била чута от Персевал, който много се учудил на това негово желание и в името на приятелството и на споделяната вяра го попитал защо се моли за подобно нещо.

— Ще ти кажа, разбира се — отвърнал му Галаад. — Онзи ден, когато видяхме част от чудесата на Светия Граал, които Господ Бог ни показва в светото Си милосърдие, аз станах свидетел на тайни, които не биват разкривани всекиму, а само на най-верните служители на Иисус. И докато съзерцавах тези неща, които никой ум на земен човек не би могъл да измисли, нито човешки език — да опише, моето сърце бе преизпълнено с такова доволство и сладост, че ако в онзи миг бях преминал в отвъдното, убеден съм, никога никой смъртен не би могъл да умре в такова блаженство, в каквото щях да го сторя аз. Виждах пред себе си многолюдна компания от ангели и такова чудодейно изобилие от духовни неща, че си помислих: пренесъл съм се от земния живот в небесния, преселил съм се в радостта на славните мъченици и сподвижници на Господ Бог. Ако произнасям сега молитвата, която си чул, то е, защото мисля, че все още съм способен, и то може би повече от тогава, да позная тази радост. Затова се надявам да напусна този свят по волята на Господ Бог, в миг на съзерцание на чудесата на Светия Граал.

Така Галаад известил на Персевал приближаването на своята смърт, за което му било подсказано в отговора на божествения глас. Хората пък от кралство Логрия, както вече ви споменах, заради своята греховност били лишени от Светия Граал, който толкова пъти ги бил подхранвал и засищал. Както Господ Бог го бил изпратил на Галаад, Йосиф и техните наследници заради големите им добродетели, така го бил отнел от негодните им наследници, когато видял лошотията и злонравията им. Това показва с пределна яснота, че негодните

наследници заради лошотията си изгубват онова, което добрите люде постигат чрез своята добродетел.

Дълго време прекарали рицарите сред морската шир, додето един ден двамата не казали на Галаад:

— Сеньор, ти нито веднъж не си си легнал на това ложе, което, ако се вярва на надписа, е приготвено за теб. Редно е обаче да го сториш, защото в грамотата пише, че ти трябва да си почиваш на него.

Галаад им отвърнал, че тъй и ще стори, след което си легнал на него, дълго време спал, а когато се събудил, се огледал и видял пред себе си град Сараз. Тогава се разнесъл един глас, който им казал:

„Слезте от кораба, рицари на Иисус, хванете тримата сребърната маса и я отнесете в този град в този вид, в който е, ала не я изпускайте от ръце, преди да сте влезли в Духовния дворец, където Господ Бог посвети Йосафат за пръв епископ.“

Тъкмо понечили тримата да вдигнат масата, и съгледали насреща им да се носи по вълните корабът, на който преди доста време били качили сестрата на Персевал. Тримата си казали:

— Бог ни е свидетел, тази госпожица наистина удържа на думата си, щом успя да ни последва дотук!

Тогава те вдигнали сребърната маса и я изнесли извън кораба, като Боорт и Персевал я били хванали отпред, а Галаад — отзад. Запътили се така към града, ала когато стигнали до градските порти, Галаад се почувствал много уморен, защото масата била доста тежка. Огледал се той и забелязал някакъв мъж с патерици, който стоял под портата в очакване на наплив от преминаващи, които често му давали милостиня от любов към Иисус.

Като се приближили до него, Галаад го повикал с думите:

— Човече божи, ела тук и ми помогни да отнесем тази маса до двореца.

— Ха, сеньор, за Бога! — възкликнал човекът. — Какво говориш? Трябва да са минали повече от десет години, откакто не мога да вървя без чужда помощ.

— Не се чуди — подканил го Галаад, — ами ставай и тръгвай, без да се боиш от нищо, защото си изцерен.

Слушайки думите на Галаад, човекът се опитал да стане и изведнъж се почувствал толкова здрав и пълен със сили, сякаш никога през живота си не е бил сакат. Изтичал той до масата и я подхванал от единия ѝ край заедно с Галаад, а когато навлезли в града, не пропускал да разкаже на всеки срещнат какво чудо Господ Бог е извършил с него. Не след дълго се приближили до двореца на хълма и съгледали престола, който Господ Бог бил приготвил някога за Йосафат. Междувременно край тях се била насъбрала голяма тълпа от граждани, стекли се, за да видят изцерения мъж, който се бил изправил на крака.

Щом свършили онова, което им било заръчано, тримата съратници се върнали на морския бряг, за да се качат на кораба, в който лежала сестрата на Персевал. Тримата я вдигнали заедно с леглото и я отнесли в двореца, където я погребали с всички почести, дължими на една кралска дъщеря.

Когато владетелят на града, който се наричал Ескорант, видял тримата съратници, той ги попитал откъде са и какво са донесли върху тази сребърна маса, а те му казали истината за всичко: и за чудесата на Граала, и за мощта, която Господ Бог бил заложил в него. Ала владетелят се оказал вероломен и жесток като всички, които произлизат от прокълнатия род на езичниците. Той отказал да повярва и на дума от казаното, заявил им, че са безсъвестни мошеници, и след като изчакал да ги види невъоръжени, наредил на своите хора да ги заловят и да ги хвърлят в тъмницата. Държал ги там в продължение на цяла година, без да им позволява да излизат навън. Ала за тяхно щастие веднага щом били затворени, Господ Бог, Който изобщо не ги бил забравил, изпратил при тях Светия Граал, за да им прави компания. Благодарение на тази Негова милост и тримата били нахранени и сити през цялото време, докато пребивавали в тъмницата.

Като изминала тази година, станало така, че един ден Галаад се оплакал на Господ Бог със следните думи:

— Сеньор, струва ми се, че живях достатъчно на този свят. Моля Те, изведи ме оттук в най-близко време.

Още същия ден крал Ескорант бил прикован на легло от смъртоносна болест. Веднага привикал при себе си затворниците и започнал да ги моли за пощада, задето по погрешка се бил отнесъл така лошо към тях. Те му дали прошката си, след което той тутакси умрял.

Минало погребението му и населението на града изпаднало в голямо затруднение, защото не знаело кого да избере за крал. Дълго време се съвещавали, додето не се разнесе един глас, който им казал:

„Изберете най-младия от тримата рицари. Той ще ви защитава и ще ви дава добри съвети, докато е сред вас.“

Гражданите се подчинили на даденото им нареждане, намерили Галаад и го избрали за свой владетел, независимо дали искал, или не, като му сложили короната на главата. Това много го раздразнило, ала видял, че трябва да приеме, защото иначе щял да бъде убит.

Когато Галаад бил избран за господар на страната, той заповядал да поставят върху сребърната маса ковчеже от злато и скъпоценни камъни, което да предпазва свещения съсъд. Всяка сутрин, веднага щом станел от сън, той идвал заедно с приятелите си и тримата отправяли към Господ своите молитви.

Изминала една година и точно в деня на коронацията си Галаад станал рано, последван от своите съратници. Като отишли в палата, наричан Духовния дворец, тримата видели, че пред свещения съсъд се намира красив мъж, облечен в одеждите на епископ, който бил коленичил и се биел в гърдите в знак на покаяние, заобиколен от множество ангели, сякаш бил самият Иисус Христос. След като престоил дълго време на колене, той се изправил и започнал да отслужва литургията на преславната Божия Майка. Щом стигнал до тайнството и повдигнал диска над светия съсъд, той призовал Галаад и му рекъл:

— Приблѐжи се насам, служителю на Иисус Христос, за да се изправиш пред онова, което толкова копнееш да видиш.

Галаад пристъпил напред и погледнал в свещения съсъд. Още щом погледът му попаднал в него, започнал целият да трепери, тъй като смъртната му плът била проникнала в духовни същности. Тогава той прострял ръце към небето и извикал:

— Господи, обичам Те с цялата си любов и Ти благодаря, че изпълни моето желание, защото виждам съвсем ясно онова, което езикът не би могъл да опише, нито умът да помисли. Съзерцавам тук началата на великите храбрости и първопричините за всички геройства. Виждам тук чудесата на всички чудеса. И понеже съм

стигнал дотук, прескъпи и премилостиви Господи, понеже Ти ме удостои да видя предмета на всички мои желания, умолявам Те да ми позволиш именно в това състояние и в тази велика радост, в която пребивавам, да премина от земния към небесния живот!

Още щом произнесъл тази молитва към Господ Бог, мъжът в епископските одежди, който стоял пред олтара, поел Тялото Господне от масата и го поднесъл на Галаад. Той го приел с голямо смирение и благоговение, след което свещеникът му казал:

— Знаеш ли кой съм аз?

— Не, сеньор — отвърнал му Галаад. — Освен ако сам не ми кажеш.

— Знай тогава, че аз съм Йосафат, синът на Йосиф Ариматейски. Господ Бог ме изпрати при теб, за да ти бъда дружина. А знаеш ли защо изпрати мен, а не някой друг? Защото по две неща ти приличаш на мен: подобно на мен видя чудесата на Светия Граал и подобно на мен остана целомъдрен. Смятам, че е съвсем справедливо един целомъдрен човек да прави компания на друг целомъдрен човек.

Като чул тези думи, Галаад разцелувал първо Персевал, а после — Боорт, и казал:

— Боорте, поздрави от мен монсенъор Ланселот, моя баща, щом го видиш.

Сетне се върнал пред масата и се проснал на земята, подпрян на лакти и колене. Ала не останал дълго в това положение и скоро рухнал върху плочите на двореца, защото душата напуснала тялото му. Тя била поета от ангелите, които я отнесли с голяма радост, благославяйки Господ Бог.

Още щом Галаад предал Богу дух, възникнало друго велико чудо: и двамата му съратници независимо един от друг видели как от небето слязла една ръка, без обаче да се вижда тялото, на което принадлежала. Тя се насочила право към свещения съсъд, взела го, взела също така копието^[65] и ги отнесла на небето, за да не могат занапред да се появят дръзки люде, които да твърдят, че са виждали Светия Граал.

Когато Персевал и Боорт видели, че Галаад е мъртъв, изпитали такава мъка, каквато никой не би могъл да изпита, и ако не били толкова мъдри и благочестиви, несъмнено щели да изпаднат в безнадеждност заради голямата си любов към него. Народът на страната също дълго време скърбял и носил траур. На мястото, където починал, бил издълбан гробът му, а веднага щом тялото му било погребано там, Персевал отишъл в един манастир извън града, където се замонашил. Боорт го последвал, ала не сменил светските си дрехи с монашески, защото все още бил изпълнен с желание да се върне в двора на крал Артур. Персевал живял година и два месеца в манастира, след което предал Богу дух. Боорт го погребал в Духовния дворец редом със сестра му и с Галаад.

Като се видял сам-самичък в тези земи, далечни колкото земите на Вавилон, Боорт в пълно бойно въоръжение напуснал Сараз и се качил на един кораб. Плаването му било щастливо и не след дълго се озовал в кралство Логрия. Като стъпил в пределите на кралството, той препускал на дълги преходи, додето не се озовал в Камелот, в царството на крал Артур. Посрещането, което му устроили, било съпроводено с неவிждана радост, защото поради тъй дългото му отсъствие от страната всички го смятали изгубен завинаги.

След като всички се заситили, кралят наредил да повикат църковните учени, които да запишат приключенията на рицарите от Кръглата маса, и когато Боорт разказал преमेждията, съпроводили Търсенето на Светия Граал, така, както лично той ги бил видял, те били записани и сложени на съхранение в библиотеката на Солсбъри, откъдето месир Уолтър Мап ги извлякъл, за да напише своята книга за Светия Граал от любов към своя владетел крал Хенри, който издал нареждане тази история да бъде преведена от латински на френски.

Тук свършва разказът, който не казва нищо повече за приключенията на Светия Граал.

[62] Втори син на Йосиф Ариматейски и крал на Хоселика, бъдещия Уелс, предтеча на рицаря от Кръглата маса Ивен. ↑

[63] Краля Рибар. ↑

[64] Тук авторът е прибегнал до народна етимология, извеждайки названието „Граал“ (*Graal*) от израза *au gré* (според желанието, на воля, в достатъчно количество, до насита). По-вероятната етимология на „Граал“ трябва да се търси в латинизираната гръцка дума „кратер“ и нейните средновековни варианти: *cratella*, *gradalis* и др. ↑

[65] Копието, с което Иисус бил пронизан на кръста. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.